

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**KÖY ENSTİTÜLERİNİN KARIYER SÜRECİ
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melek AYAZ

**TRABZON
Haziran, 2019**

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**KÖY ENSTİTÜLERİNİN KARIYER SÜRECİ
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Melek AYAZ

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

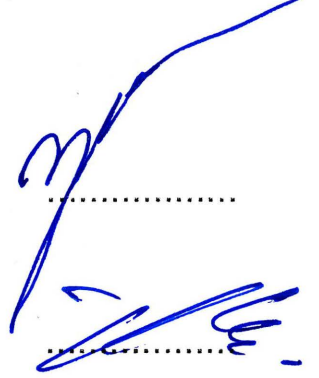
**Tezin Danışmanı
Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN**

**TRABZON
Haziran, 2019**

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 24/06/2019

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN

Üye : Doç. Dr. Ömer KARAMAN

Üye : Doç. Dr. Vesile OKTAN

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 24 / 06 /2019

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Mustafa ŞAHİN .....

Üye : Doç. Dr. Ömer KARAMAN .....

Üye : Doç. Dr. Vesile OKTAN .....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

**Prof. Dr. Bülent GÜVEN
Enstitü Müdürü**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Melek AYAZ
24 / 06 / 2019

ÖN SÖZ

Kaldırılmasının üzerinden 65 yıl geçmesine rağmen gündemde yerini almaya devam eden, birçok alanda araştırmalara, tartışmalara ve incelemelere konu olan Köy Enstitüleri sadece bir eğitim projesi değil, köylerin ekonomik, sosyal, kültürel alanlarda hem sorunlarını çözebilecek hem de ilerlemesini sağlayabilecek bir topyekün kalkınma projesidir. Köy Enstitülerinin eğitim sisteminde, öğrencilerin farklı alanlarda bilgilerini arttırmaya, var olan becerilerini keşfederek geliştirmeye yönelik derslerin yer aldığı görülmektedir. Enstitülerin eğitim anlayışı, sadece derste teorik anlatımla değil, öğrenciyi alana indirerek ve teorik anlatımı görselleştirerek, öğrenciyi yaptırarak ve yaşatarak öğretmeyi sağlamayı içermektedir. Bu çalışmada, Köy Enstitülerindeki eğitimin bireylerin kariyer sürecinde yaptığı etkiyi Köy Enstitüsü mezunlarının görüşleriyle incelemek amaçlanmıştır.

Tez çalışmalarına başladığım dönemde yaşadığım acı kayıp sebebi ile kararsızlığa düştüğüm anlarda, düşüncelerimin dağıldığı durumlarda desteğini esirgemeyen, motive edici ve yol gösterici tutumlarıyla bana güven veren, süreci uzatmama rağmen sonsuz sabır ve anlayış gösteren, Köy Enstitüleri gibi önemli bir konuda çalışma yapmama öncülük eden ve bu okullarda okuma fırsatı yakalamış olan çok değerli insanlarla tanışıp sohbet etmeme vesile olan, öğrencisi olduğum için kendimi şanslı hissettiren değerli hocam Prof. Mustafa ŞAHİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisans eğitimime başladığım 2002-2006 yıllarında Marmara Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalında görev yapan kıymetli hocalarıma, akademik ve kişisel gelişimime yaptıkları katkıdan dolayı teşekkürü borç bilirim.

Tez hazırlama sürecinde bana her anlamda yardımcı olan, desteğini, güler yüzünü her daim hissettiğim, sabırla, enerjisiyle, naif kişiliğiyle lisansüstü eğitimin bana kazandırdığı en önemli değerlerden biri olan arkadaşım Şule HASANÇEBİ'ye çok teşekkür ederim.

Hayatımın her anında yanımda olan, sevgisini, desteğini, ilgisini, güvenini her daim hissettiren, benimle gurur duyduğunu gösteren, lisansüstü eğitimime başlamam konusunda beni teşvik eden fakat bitirme sürecimi göremeden amansız bir hastalık sonucu kaybettiğim canım babama minnettar olduğumu özellikle belirtmek isterim. Varlıklarına her zaman şükrettiğim, sevgilerini, desteklerini hep hissettiğim kıymetli ailem, annem, kardeşim ve ablama teşekkürü bir borç bilirim.

Yorucu ve stresli olan bu süreçte arşiv çalışmalarını benimle birlikte yürüten ve desteğini eksik etmeyen sevgili eşim Hulusi AYZ'a, tez çalışmalarım sürecinde çocuklarımı büyüten, manevi desteklerini üzerimde hissettiğim kayınvalide ve kayınbabama, veri toplama sürecinde ellerinden gelen yardımı gösteren, motivasyonumu arttıran Gülten AYZ, Reyhan YILMAZ ve Aytaç YILMAZ'a, çalışmalarımın dolaylı zaman zaman ihmal etmek durumunda kaldığım evlatlarım Emir, Ela ve Alper AYZ'a çok teşekkür ederim.

Son olarak araştırmamın temelini oluşturan, bana değerli vakitlerini ayıran, güler yüz, içtenlik ve samimiyetleriyle en güzel şekilde yardımcı olan öğretmenlerime yapıkları katkılarında dolayı sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca veri toplama sürecinde Köy Enstitülü öğretmenlerle buluşmama vesile olan Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Ankara Şubesi çalışanlarına teşekkürü borç bilirim.

Mayıs, 2019
Melek AYZ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
ÖZET	x
ABSTRACT	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	5
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	5
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	6
1. 5. Tanımlar	6
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	7
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	7
2. 1. 1. Kariyer Gelişimiyle İlgili Temel Kavramlar	7
2. 1. 2. Kariyer Kavramının Tarihsel Gelişimi	9
2. 1. 3. Kariyer Gelişiminin Tarihçesi.....	9
2. 1. 4. Türkiye’de Mesleki Rehberlik ve Kariyer Gelişiminin Tarihçesi	11
2. 2. Cumhuriyet Döneminde Eğitim	14
2. 2. 1. Cumhuriyet Döneminde Atatürk’ün Eğitim Düşüncesi	14
2. 2. 2. Cumhuriyet Döneminde Yapılan Eğitim Çalışmaları	15
2. 3. Köy Enstitüleri	16
2. 3. 1. Atatürk’ün Köylere ve Köylüye Yönelik Düşünceleri	16
2. 3. 2. Köy Enstitülerinin Kuruluş Aşaması.....	17
2. 3. 3. Köy Enstitülerinin Kuruluş Yerleri	20
2. 3. 4. Köy Enstitülerinin Yapılanma Süreci	22
2. 3. 4. 1. Köy Enstitülerinin Yönetim Anlayışı	22
2. 3. 4. 2. Köy Enstitülerine Öğrenci Alımı	24
2. 3. 4. 3. Köy Enstitülerine Öğretmen ve Usta Öğretici Alımı.....	26
2. 3. 4. 4. Köy Enstitülerinin Alt Yapısı.....	29

2. 3. 5. Köy Enstitülerinde Günlük Hayat.....	30
2. 3. 6. Köy Enstitülerinde Eğitim ve Öğretim	33
2. 3. 7. Köy Enstitülerinde Uygulanan Öğretim Programları	37
2. 3. 7. 1. 1943 Öğretim Programı	38
2. 3. 7. 2. 1947 Öğretim Programı	40
2. 3. 7. 3. 1953 Öğretim Programı	41
2. 3. 8. Köy Enstitülerinde Eğitsel Kol Çalışmaları.....	41
2. 3. 9. Köy Enstitülerinin Yurt Dışında Etkisi	42
2. 3. 10. Köy Enstitülerinin Türk Eğitim Sistemine Katkısı	44
2. 3. 11. Köy Enstitülerinin Kapatılması.....	45
2. 4. Literatür Taramasının Sonucu	46
3. YÖNTEM	48
3. 1. Araştırma Modeli	48
3. 2. Araştırma Grubu.....	48
3. 3. Verilerin Toplanması.....	51
3. 3. 1. Veri Toplama Teknikleri	51
3. 3. 1. 1. Demografik Bilgi Formu	51
3. 3. 1. 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	51
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci	52
3. 4. Verilerin Analizi.....	52
4. BULGULAR.....	55
4. 1. Köy Enstitüsüne Giriş Süreci	55
4. 1. 1. Köy Enstitüsüne Gitmeye Teşvik Eden	56
4. 1. 1. 1. Öğretmen Teşviki	56
4. 1. 1. 2. Aile Teşviki	58
4. 1. 1. 3. Kendi İsteği	59
4. 1. 2. Köy Enstitüsüne Giriş Şekli	59
4. 2. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsünün Alt Yapısına Yönelik Görüşler	61
4. 2. 1. Atölye Çeşitliliğine Yönelik Alt Yapı	61
4. 2. 2. Uygulamalar ile Beceri Geliştirmeye Yönelik Alt Yapı.....	63
4. 2. 3. Yeteneklere Yönelik Alt Yapı.....	64
4. 2. 4. Üreticiliği ve Girişimciliği Desteklemeye Yönelik Alt Yapı	65
4. 2. 5. Alt Yapı Sürecine Katkı Yapmaya Yönelik.....	66
4. 3. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsü Öğretmenlerine İlişkin Görüşler	67

Köy Enstitüsü Öğretmenlerine İlişkin Görüşler.....	67
4. 3. 1. Alan Bilgisi	68
4. 3. 2. İnsani Tutumları	70
4. 3. 3. Öğreticilik Becerileri	75
4. 4. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsü Eğitim İçeriğine İlişkin Görüşler	81
4. 4. 1. İmece Faaliyeti.....	81
4. 4. 2. Eğitimin Bilimsellik ve Güncellik Boyutu	84
4. 4. 3. Eğitimin Kültürel Boyutu	85
4. 4. 4. Kuruluş Amacı	87
4. 4. 5. Yönetim Anlayışı	90
4. 4. 6. Eğitimin Amacı	92
4. 5. Kariyer Gelişimin Sürecinde Sanat Faaliyetlerine Giriş ve Uygulama	
Sürecine Yönelik Görüşler	95
4. 5. 1. Sanat Faaliyetlerine Giriş	95
4. 5. 2. Uygulama Faaliyetleri.....	98
4. 6. Köy Enstitülerinde Eğitim Öğretim Faaliyetlerinin Kariyer Gelişimine Etkisi ..	100
4. 6. 1. Yaparak Yaşayarak Öğrenme	101
4. 6. 2. Eğitim Öğretim Yöntemleri	105
4. 6. 3. Okuma Faaliyetleri	107
4. 6. 4. Üretim Faaliyetleri	109
4. 7. Köy Enstitüsünde Alınan Eğitim ve Kariyer Süreci.....	112
4. 7. 1. Kişisel ve Sosyo-Kültürel Gelişime Katkısı	112
4. 7. 2. Öğretmenlik Mesleğine Katkısı.....	115
4. 7. 3. Meslek Seçiminde Yönlendirici Etkisi	119
4. 8. Köy Enstitülerinin Kapatılış Sürecine İlişkin Görüşler.....	122
4. 8. 1. Kapatılma Nedenleri	122
5. TARTIŞMA.....	130
5. 1. Köy Enstitüsü Giriş Sürecine İlişkin Görüşlerin Tartışılması.....	130
5. 2. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsünün Alt Yapısına İlişkin	
Görüşlerin Tartışılması	130
5. 3. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsü Öğretmenlerine İlişkin	
Görüşlerin Tartışılması	133
5. 4. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsü Eğitim İçeriğine Görüşlerin	
Tartışılması.....	134
5. 5. Kariyer Gelişimin Sürecinde Sanat Faaliyetlerine Giriş ve Uygulama	
Sürecine İlişkin Görüşlerin Tartışılması.....	139

5. 6. Köy Enstitülerinde Eğitim Öğretim Faaliyetlerinin Kariyer Gelişimine Etkisine İlişkin Görüşlerin Tartışılması	142
5. 7. Köy Enstitüsünde Alınan Eğitim ve Kariyer Sürecine İlişkin Görüşlerin Tartışılması.....	144
5. 8. Köy Enstitülerinin Kapatılış Sürecine İlişkin Görüşlerin Tartışılması.....	147
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	149
6. 1. Sonuçlar	149
6. 2. Öneriler	155
6. 2. 1. Araştırmanın Sonuçlarına Dayalı Öneriler	155
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	155
7. KAYNAKLAR	156
8. EKLER	163
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	166

ÖZET

Köy Enstitülerinin Kariyer Süreci Bağlamında İncelenmesi

Türk eğitim tarihinde önemli bir yere sahip olan Köy Enstitüleri, kurulduğu dönemde nüfusun %80'inin köylerde olması sebebiyle eğitim yoluyla köyü ve köylüyü kalkındırmayı hedeflemiş okullardır. Kurulduğu bölgenin şartlarına ve ihtiyaçlarına göre şekillenen Köy Enstitülerinde 5 yıllık eğitim süresi boyunca öğrencilere teknik, ziraat ve kültür dersleri verilmiştir. Bu derslerde sadece teorik öğretim değil, sahaya inerek "iş içinde iş için eğitim" ilkesi adı altında yaparak, yaşayarak öğrenme modeli benimsenmiştir. Bunun yanı sıra bireylerin sportif ve sanatsal faaliyetler açısından var olan becerilerinin keşfedilmesi ve desteklenmesi Enstitülerin amaçları arasında yerini almıştır.

Bu araştırmanın temel amacı Köy Enstitülerinde yapılan çalışmalarını kariyer süreci bağlamında derinlemesine incelemektir. Bu bağlamda Köy Enstitüsü mezunlarıyla görüşmeler yapılmıştır. Enstitü öğrencisiyken aldıkları eğitimler ve yaptıkları çalışmalar ile enstitü sonrasındaki kişisel, sosyal, mesleki gelişimleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan "olgu bilim/fenomenoloji" yöntemiyle yapılmıştır. Araştırma grubu Trabzon, Artvin, Ankara, Mersin ve İstanbul illerinde yaşayan 25 Köy Enstitüsü mezunundan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan mezunlar Hasanoğlan, Beşikdüzü, Aksu, Akpınar, Kepirtepe, Cılavuz, İvriz, Akçadağ, Pazarören, Gököy, Gönen, Çifteler, Düziçi, Kızıllıçullu, Pulur Köy Enstitülerinden mezun olmuşlardır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla, mezunların demografik özellikleriyle ilgili bilgi edinmek amacıyla hazırlanmış "Demografik Bilgi Formu" ve araştırmanın amacına yönelik olarak hazırlanmış mülakat sorularından oluşan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Araştırma verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Toplanan veriler önce kavramlaştırılmış ardından kategori ve temalar oluşturulmuştur. Analiz sonuçları tablolar şeklinde sunulmuş ve buna destek olması amacıyla katılımcıların görüşme kayıtlarından elde edilen özgün alıntılara yer verilmiştir.

Araştırma verilerinin analizi sonucu elde edilen bulgular, Köy Enstitüsü mezunlarının kariyer sürecine etki eden çeşitli faktörlerin olduğunu göstermiştir. Araştırmada, mezunların Köy Enstitülerine ilişkin enstitülerin alt yapısı, öğretmenlerinin tutum ve becerileri, eğitimin içeriği, sanat faaliyetleri ve uygulama süreci, farklı eğitim öğretim yöntemleri ve enstitülerin kapatılış algılarına ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Bulgular, alanyazın bağlamında tartışılmış, araştırma sonuçlarına dayalı ve gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Köy Enstitüleri, Kariyer Süreci, Nitel Araştırma.

ABSTRACT

Investigation of Village Institutes in the Context of Career Process

The Village Institutes, which have an important place in the history of Turkish education, are the schools which aimed to develop the village and the villagers through education because of the fact that 80% of the population was in the villages in the period they were founded. During the 5-year training period in the Village Institutes, which were shaped according to the conditions and needs of the region, the technical, agricultural and culture courses were given to the students. In these courses, not only theoretical teaching, but by going down to the field under the name of "education for work in the work" principle, the learning by living and doing model has been adopted. Besides, the discovery and support of individuals' existing skills in sporting and artistic activities has taken their place among the aims of the institutes.

The main purpose of this research is to examine the studies in Village Institutes in depth in the context of the career process. In this context, interviews were conducted with the graduates of the Village Institutes. It has been tried to determine the education they had got and the works they had done when they were students of the institute, and their personal, social and professional development after this education and their works.

This research has been carried out with the method of phenomenon / phenomenology which is one of the qualitative research approaches. The research group consists of 25 Village Institute graduates living in the provinces of Trabzon, Artvin, Ankara, Mersin and Istanbul. The graduates who contributed to the research were graduated from Hasanoğlan, Beşikdüzü, Aksu, Akpınar, Kepirtepe, Cılavuz, İvriz, Akçadağ, Pazarören, Gököy, Gönen, Çifteler, Düziçi, Kızılcıllu and Pulur Village Institutes. "Demographic Information Form" which has been prepared to obtain information about the demographic characteristics of graduates and "Semi Structured Interview Form" which has been composed of the interview questions, have been used in order to collect the research data. Research data were analyzed by using content analysis method. The collected data were first conceptualized, followed by categories and themes were formed. The results of the analysis are presented as tables and the original citations obtained from the interview records of the participants are given in order to support this.

The findings obtained from the analysis of the research data showed that there are various factors affecting the career process of the Village Institute graduates. In the study, the findings related to opinions of the graduates about the Village Institutes, the attitudes

and skills of the teachers, the content of the education, the art activities and the implementation process, different educational methods and the perceptions of the institutes were obtained.

The findings were discussed in the context of the literature and suggestions for future studies which based on the results of the research were made.

Keywords: Village Institutes, Career Process, Qualitative Research.

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Köy Enstitülerinin Kurulduğu Yerler, Kuruluş Tarihleri ve Kuruluşu Başlatıp Yürüten Yöneticileri	21
2.	Köy Enstitülerinde Beş Yılda Verilmesi Planlanan Dersler ve Hafta Sayıları	35
3.	1943 Programı Kültür Dersleri.....	38
4.	1943 Programı Teknik Dersleri.....	39
5.	1943 Programı Tarım Dersleri.....	39
6.	Araştırma Grubundaki Katılımcıların Demografik Bilgi Tablosu	50
7.	Köy Enstitüsü Mezunlarının Enstitüye Giriş Sürecine Yönelik Görüşleri	55
8.	Köy Enstitüsü Mezunlarının Enstitünün Alt Yapısına Yönelik Görüşleri	61
9.	Köy Enstitüsü Mezunlarının Öğretmenlerine Yönelik Görüşleri	67
10.	Köy Enstitüsü Eğitim İçeriği.....	81
11.	Köy Enstitüsünde Sanat Faaliyetleri.....	95
12.	Köy Enstitüsünde Eğitim Öğretim Faaliyetleri.....	100
13.	Köy Enstitüsünde Alınan Eğitim ve Kariyer Süreci	112
14.	Köy Enstitülerinin Kapatılış Süreci	122

KISALTMALAR LİSTESİ

TDK	: Türk Dil Kurumu
NVGA	: Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
İŞKUR	: Türkiye İŞ Kurumu
ASD	: Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kùltür Örgütü

1. GİRİŞ

Kariyer, kişinin hayatı boyunca hedeflediği amaçlarına ulaşmak için edindiği bilgisini, becerisini, tutum ve davranışlarını, eğitim-öğretim faaliyetlerini, çalışma deneyimlerini ve insan ilişkilerini içeren, bireyin gelişimi ve değişimi yoluyla biçimlenen bir ilerleme şekli olarak tanımlanmıştır (Mavisu, 2010). Başka bir tanıma göre ise kariyer, seçilen meslekte ilerleme kaydederek tecrübe ve becerisini arttırmak, daha fazla sorumluluk üstlenerek itibarını yükseltmektir (Tortop, 1994). Marshall (1999), kariyeri bireylerin çalışma hayatı sürecinde yüklendikleri prestij artışı, mesleki ödülleri ve rolleri içeren, toplumsal ve mesleki değişimi de göz ardı etmeyen bir ilerleme olarak ifade eder.

1980'li yıllarından başından itibaren "Kariyer Gelişimi" kavramı önemini artırdı. Destek programlarının etkisi ile kariyer gelişimi programlarının anaokulundan başlayarak lise sona dek kullanılması yaygınlaştırıldı. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kariyer gelişimi kuram ve uygulamalarında "çok kültürlü" yaklaşımlar önemli bir yer edinmeye başladı. Toplum içinde ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlı grupta yer alan bireyler için uygun çalışmalar yapıldı. Böylece onların sosyal ve ekonomik yönden iyileştirilmesi amaçlanarak kültüre duyarlı yaklaşımların önemi vurgulandı. Bandura'nın 1986 yılında ortaya attığı Sosyal öğrenme kuramına dayalı mesleki gelişim yaklaşımı, kültüre duyarlı kariyer danışmanlığı hareketinin kuramsal temelini oluşturmuştur (Yeşilyaprak, 2016).

Osmanlı devletinin yıkılmasından sonra kurulan Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarına baktığımızda ise, o yıllarda yetişmiş eleman bulma sıkıntısı yaşandığı görülmektedir. Bu elemanların yetiştirilmesini sağlayacak teknik eğitim çok zayıftır. 1927-1934 yılına kadar bazı meslek ve sanat okullarının açıldığı, 1934'ten sonra birçok kız ve erkek sanat ve yapı endüstrileri, ticaret okulları, yüksek öğretmen okulları açıldığı görülmektedir (Akyüz, 2004). Bu çalışmaların yanında Mustafa Kemal Atatürk'ün bu dönemde eğitimi yabancı danışmanların elinden çıkararak yerli eğitimcilerle bir seferberlik başlatmak istediği görülmektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan Köy Enstitüleri, köye donanımlı bireyler yetiştirme ve ülkenin kalkınmasını destekleme amacıyla eğitimde büyük bir etki yaratmıştır. Bu enstitüler sayesinde o dönemde yüzde 80'i köylü olan bir millete nitelikli ve yerli eğitim verilmesi planlanmıştır. Bu dönemde özellikle İsmail Hakkı Tonguç'un köy enstitülerinin kurulması ve yaygınlaştırılmasında önemli çalışmaları olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların mesleki boyutunda Tonguç "iş ve meslek eğitimi" adlı kitabında özellikle o yıllarda Almanya ve Amerika'da yeni gündeme gelen meslek çeşitleri, meslek seçimi ve mesleksel danışmanlık konusunu incelemiş Türkiye için nelerin yapılabileceğini araştırmıştır (Türkoğlu, 2013). Böylece Türkiye'de ilk kez mesleki rehberlik faaliyetleri

konusu ele alınmıştır. Özellikle bu dönemde öğrencilerin yetenekleri, ilgileri ve ihtiyaçları önemsenmiş, çocuğun ayrıntılı incelenerek kişisel özelliklerine uygun bir eğitim alması amaçlanmış ve bu alanda mesleki yönelim sağlamasına teşvik edilmiştir (Tan, 2000).

Köy Enstitülerinin kuruluş sürecine baktığımızda ise, Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Atatürk'ün eğitime, bilime, gelişmeye ve çağdaşlaşmaya verdiği önem herkesçe bilinmektedir. Anadolu'da çıktığı gezintide, 26 Ocak 1923'te Alaşehir'de halka söylediği şu sözlerle milleti gerçek zafere eğitimin ulaştıracağına vurgu yapmıştır:

Arkadaşlar! Bundan sonra çok önemli zaferlere kavuşacağız. Fakat bu zaferler süngü zaferleri değil, ekonomi, bilim ve kültür zaferleri olacaktır. Ordumuzun şimdiye kadar kazandığı zaferler, memleketimizi gerçek kurtuluşa kavuşturmuş sayılmaz. Bu zaferler ancak gelecek zaferlerimiz için değerli bir zemin hazırlamıştır. Askeri zaferlerimizle mağrur olmayalım. Yeni bilim ve ekonomi zaferlerine hazırlanalım (ASD I-III, 2006, s. 280).

1926 yılında Kayseri ve Denizli'de öğretmen yetiştirmek amacıyla "*Köy Muallim Mektepleri*" açılarak, Cumhuriyet döneminin köye ve sorunlarına yönelik ilk çalışması yapılmıştır (Yıldız ve Akandere, 2017). Türkiye'de pedagojik çalışmalara yönelik yapılan ilk uygulama olan Muallim Mektepleri, ülkenin o günkü ekonomik koşulları içinde maliyetinin yüksek olması ve köye öğretmen yetiştirme açısından yetersiz bulunması sebebiyle kapatılmıştır (Kirby, 1962). Bu durum, öğretmen yetiştirme konusunda yeni arayışlara gidilmesini, yerli ve yabancı uzmanların değerlendirmelerinin alınmasını sağlamıştır. Böylece nüfusunun çoğunluğunu köylerde yaşayanların oluşturduğu ülkede köy eğitimine ağırlık verilmesi görüşü ön plana çıkmıştır (Yıldız ve Akandere, 2017).

1935 yılına gelindiğinde toplanan CHP Büyük Kurultayı Milli Eğitim Bakanlığına Saffet Arıkan'ı atadı. Saffet Arıkan göreve başladığında ise İlköğretim Genel Müdürü görevine İsmail Hakkı Tonguç'u getirdi (Öztürk, 2012). İsmail Hakkı Tonguç, nüfusunun %80'nini köylerde yaşayanların oluşturduğu bir toplumda, köyün her işte öncü olması gerektiği görüşünü benimsemiştir. Her şeyin temelinde köylü vardır (Eser, 2011). Tonguç'un şu ifadeleri bu görüşünü yansıtmaktadır:

Köy güzelleşmedikçe bütün memleket güzelleştirilemez. Köy canlanmadıkça memleketin umumî hayatı canlanamaz. Köy çiçeklendirilmedikçe kasaba ve şehirler çiçeklenemez. Köylü gülmedikçe şehirli de gülemez. Köylü doymadıkça millet doyamaz. Köylü topraksız kalırsa şehirli halkın da büyük çoğunluğu evsiz ve yurtsuz kalır (Tonguç, 1998, s. 28).

İsmet İnönü'nün "İlköğretim davası, millet olma davasıdır" sözü, eğitimin buna göre örgütlenmesini ön görüyordu. Bu nedenle Köy Enstitülerinin kurulması ile ilgili yasa tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmasının ardından komisyon tarafından önerilerek görüşmelere başlanmıştır (Çavdar, 1999). 17 Nisan 1940 günü son oylamaya

gelinmiştir. Mecliste bulunan 426 milletvekilinin 148'i katılmamıştır ve 278 oy ile tasarı yasalaşmıştır. Oylama esnasında oyunu kullanmayan milletvekilleri arasında Fuat Köprülü, Celal Bayar ve Adnan Menderes'te vardı (Kirby, 1962).

Tonguç, enstitüleri geniş bir arazi üzerine kurmayı isterken, okulun köyün küçük bir modeli olmasını hedefliyordu. Köyde tarla, bağ, bahçe, ahır, kümes, tarım araçları vardı. Bunların yapımı ve bakımı için atölyelerin olması, öğrencilerin bunlarla ilgili bilgi ve becerilerle donatılarak bu teknikleri köye götürmesini düşünüyordu (Usta, 2015). Köy Enstitülerinin kuruluş yerlerinin sağlıklı olarak saptanabilmesi için, 1946 yılına kadar 61 il, 305 ilçe ve 9150 köy gezip incelemeler yapmıştır (Başaran, 1990). Enstitülerin özellikle su kaynaklarına ve köylere yakın yerlerde kurulmasına özen gösterilerek zamana yayılarak 21 Köy Enstitüsü kurulmuştur (Özgen, 1993).

Her Köy Enstitüsü, kendi kuruluş bölgesine giren illerin sağlık, ekonomi, sanat ve eğitim yönünden durumlarını incelemeye alarak değerlendirmiş ve yapılan bu değerlendirmeler ile uygulanacak eğitim programlarına şekil vermiştir (Özgen, 2002). Köy Enstitülerinin öğretim programı ilk olarak 1943 yılında yürürlüğe girmiştir. Programın odak noktasında "gerçekçilikten kaynaklanan eğitim", "beceriye ve işe dayalı eğitim" ve "üretim içinde eğitim ve öğretim" gibi ifadelerle tanımlanan bir eğitim felsefesi yer almaktadır. Programda yer alan öğrenme ortamı okulu, yakın çevreyi ve yakın köyleri içine alan kültürel ve toplumsal bir araştırma, deney, gözlem, tartışma ve inceleme alanını içermektedir. Bu özelliği ile öğrencileri düşünmeye, araştırmaya, sorgulamaya yönelten ezbercilikten uzak bir yaklaşım göstermektedir (Oğuzkan, 2011).

Köy Enstitülerinin temel prensiplerinden biri işe katılım ilkesidir. İşe katılım öğrencinin zihnen ve bedenen eğitim sürecine dahil olmasıdır. Dewey'e (2012) göre işe katılımın psikolojisinde asıl önemli olan deneyimin hem zihinsel aşamasının hem de işe yönelik aşamasının uyumlu ve dengeli olmasıdır. İşe katılım için beden kuvveti, el becerileri, fiziki kondisyon gereklidir fakat bunların da ötesinde bir işi başarabilmek için işe gerekli olan malzemeleri tasarlamak, seçmek, işin nasıl yapılacağını düşünmek, planlamak, gidişatı gözlemlemek, sonuçları değerlendirmek gerekir. İşe katılımın amacı fikirlerin birbiri üzerindeki karşılıklı etkilerinde ve onların iş haline geçmelerinden doğan eğitimsel değer ve gelişmedir. Bu tür çalışmalar öğrenciye doğru malzemeyi seçme, doğru araç gereci kullanma konusunda zihinsel bir sorumluluk yüklediği gibi işlem basamaklarını da düşünmesini sağlar. Öğrenci ortaya çıkardığı ürünün amacına ulaşip ulaşmadığını denetler. Varsa hataları bulur, çözümler. Yeniden daha iyisini üretmek için çalışır. Kısacası öğrenci böyle bir katılım sürecinde hem bedensel, hem zihinsel hem de psikolojik olarak aktif olur.

Enstitülerde okuma faaliyetlerinin önemi büyüktür. Her gün okuma saatinde öğrenciler Hasan Ali Yücel'in çevirisini yaptırdığı klasikleri okur. Her öğrencinin yılda en az 20 kitap okuması gerekir. Okuma faaliyeti sadece saatinde yapılmaz, her fırsatta okumaya çalışılır. Köy enstitülerine yaptığı bir ziyaret sırasında İsmet İnönü'nün enstitülü bir öğrenci ile arasında geçen şu diyalog, enstitülerde okumaya verilen önemin kanıtı niteliğindedir:

İsmet İnönü, yolda gördüğü kız öğrenciye “Kızım çantanda ne var, görebilir miyiz?” diye sorar. Kız öğrencinin çantasında çeyrek köfte ekmeği ile Jean Anouih'in “Antigone” isimli kitabı bulunur. İsmet İnönü, yanındakilere döner ve “Görüyor musunuz?” der: “Köy enstitülerinde kitap ekmekle yan yana. Ne zaman Türkiye'de toplumun her kesimi ekmekle kitabı aزیğıyla bir araya getirebilirse Türkiye'nin kalkınması daha gerçekçi olacak. Tam bağımsızlık o zaman gerçekleşmiş olacak (Yüksel, 2010).

Köy Enstitülerinde spor etkinliklerine de geniş yer verilirdi. Spor etkinliklerinin enstitülerdeki uygulanma amacı ve şekli eğitim, sosyolojik ve ideolojik olarak önemli olmuştur. Enstitülerde bireysel ve toplu yapılan okul sporlarına önem verilmiştir. Enstitülerin spor etkinlikleri daha çok eğlence özelliğindedir. Erkek öğrencilerin hemen her enstitüde bildiği spor güreştir. Gerek güreşte gerekse diğer spor alanlarında sportmenlik ahlakı, enstitülerin ayırıcı özelliği olmuştur. Güreşten sonra voleybol ve futbol, enstitülerdeki diğer bir sportif aktivitelerdir. Ayrıca enstitülerde öğrencileri su sporlarıyla tanıştırmak için bilinçli çabalar gösterilmiştir. Bu, denizden uzak enstitülerde kamp etkinlikleri ya da öğrenci değişimi ile gerçekleştirilmiştir. Kış mevsiminin etkili olduğu bölgelerde ise kayak, öğrencilere öğretilen sportif faaliyetler arasında yer almıştır (Kirby, 2010).

Köy Enstitülerinde taşçılık, değirmen taşçılığı, kireççilik, duvarcılık, tuğlacılık, nalbantlık, dülgerlik, balıkçılık, saz örmeciliği, arıcılık, binicilik, araba tamirciliği, saraçlık, urgancılık ve dokumacılık gibi bölgelere göre önemi değişen özellikte olan sanatlara da yer verilmiştir. Hem enstitüdeki ihtiyaçların karşılanması, hem de o bölgenin köylerinde çalışacak öğretmenlere bu işlerde bilgi ve el yatkınlığı kazandırılması bakımından bu sanatlara enstitülerde büyük bir yer ve önem verilmiştir (Akdoğan, 2016). Öğrencilerin her anlamda donanımlı olabilmeleri amacıyla motorlu ve motorsuz araç kullanabilme, müzik aleti çalabilme, halk oyunlarını oynayabilme, ata binme, dağa tırmanma ve müzik parçaları dinleme gibi eğitimler verilerek beceri ve alışkanlık kazanmalarına önem verilmiştir (Esen, 2013).

Yapılan araştırmalardan hareketle, Köy Enstitülerinde hem eğitimler hem de sportif ve sanatsal faaliyetler ışığında öğrencilere farklı öğretim yöntemleri kullanılarak öğrenmenin kolaylaştırıldığı, 'yaparak yaşayarak öğrenme' ve 'iş içinde iş için eğitim' modeliyle öğrencinin aktif olduğu bir öğrenme ortamının benimsendiği söylenebilir. Bu

araştırmada Köy Enstitüsü mezunlarının; enstitülerin alt yapısına ilişkin algılarına, enstitü öğretmenlerinin tutum ve becerilerine, eğitimin içeriğine, sanat faaliyetlerine ve uygulama sürecine, farklı eğitim öğretim yöntemlerine ve enstitülerin kapatılış nedenlerine yönelik algılarını derinlemesine incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında enstitü yaşantılarının, eğitim amaç ve ilkelerinin, eğitim içeriklerinin, farklı öğrenme metotlarının, sanat faaliyetlerinin ve öğrenci değişim programlarının, mezunların kariyer süreçlerine yönelik yaptığı katkının belirlenmesi hedeflenmektedir. Elde edilecek sonuçlar tartışılarak mezunların aldıkları eğitimin kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerine yaptığı katkıya bağlı olarak eğitim programlarına ve okullarda sportif ve sanatsal faaliyetlerin uygulama yöntemlerine yönelik öneriler getirilerek gerekli kurumlara paylaşılacaktır.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli aydınlanma projelerinden biri olan Köy Enstitülerindeki yaşantıların, bireylerin kariyer gelişim süreçlerine katkısını derinlemesine incelemek bu araştırmanın ana amacıdır. Bu temel amaç çerçevesinde Köy Enstitülerinin bireylerin kariyer süreçlerine yönelik katkıları;

1. Kariyer süreçlerine ilişkin enstitü eğitiminin içeriği ve alt yapısı,
2. Köy Enstitüsündeki öğretmenlerin tutum ve öğreticilik becerileri,
3. Köy Enstitülerindeki sanat faaliyetleri ve bu faaliyetlerin uygulama süreci,
4. Enstitülerde kullanılan farklı öğretim yöntem ve uygulamaları, açılardan Köy Enstitüsü mezunlarının görüşleri bağlamında incelenmiştir.

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Köy Enstitüleri, kapatılmasının üzerinden 65 yıl geçmiş olmasına rağmen halen eğitim literatüründe atıfta bulunulan ve araştırmalara, tartışmalara konu olmaya devam eden çok yönlü eğitim kurumlarıdır. Köy Enstitülerinin kuruluş döneminde eğitime çadırdaki veya eski bir binada başlanmış olup binalarının yapımında öğrenciler de öğretmenlerle birlikte çalışarak zaman içinde düzenli binalara sahip olmuşlardır. Tüm enstitüler, kurulduğu bölgeyi içeren illeri incelemiş, onları ekonomi, eğitim, tarım, sanat ve sağlık yönlerinden değerlendirmiş ve buna göre eğitim programını şekillendirmiştir. Kurulduğu bölgenin fiziksel şartlarına ve olanaklarına uygun olarak alt yapısını geliştirmiş ve okulları kurmuştur. Kuruluş yıllarında enstitü öğrencileri binaların yapımı, enstitüye su getirilmesi gibi işlerde öğretmenleri ile birlikte çalışarak işlerde etkin bir rol almışlardır. Sonraki yıllarda enstitüye giden öğrenciler yerleşmiş bir düzene gelmişlerdir.

Enstitülerde öğrencilere verilen kültür, ziraat ve teknik derslerinin yanı sıra sanatsal ve sportif faaliyetler ile öğrencilerin bedensel, zihinsel, sosyal, duygusal açıdan gelişmeleri amaçlanmıştır. Öğrencilerin müzik, spor, edebiyat, tiyatro, doğa, resim, motorlu taşıtları kullanabilme, marangozluk, demircilik, biçki dikiş, nakış, tarım, hayvancılık, balıkçılık gibi çok yönlü alanlarda eğitimler alarak yeteneklerini keşfetmelerine, kendilerini tanıyabilmelerine ve becerilerini geliştirmelerine olanak sağlanmıştır. Köy Enstitülerinin eğitim anlayışının temelleri demokratik bir anlayışa dayandırılarak öğrencilerin özyönetim, özgüven, iş içinde eğitim ve üretkenlik ilkelerine göre yetiştirilmesine önem verilmiştir.

Bu çalışmada, farklı açılardan eleştiri ve övgü alan Köy Enstitülerindeki deneyimlerin ve eğitim içeriğinin, günümüz insan ilişkilerinde insanların dayanışma, işbirliği yapma, ortak bir iş üretme, birey olma ve bir gruba ait olma, liderlik, özgüven, öz denetim, öz yeterlik becerilerine ve bireylerin kişisel, mesleki, sosyal, duygusal, bilişsel gelişim alanlarına yönelik katkılarının bireylerin kariyer süreçlerindeki kazanımlarını ortaya koyarak okullardaki sanatsal, sportif ve deneysel faaliyetlerin uygulanmasında ilgili kurum ve kuruluşlara öneri getireceği düşünülmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın verileri Trabzon, Artvin, Ankara, Mersin ve İstanbul illerinde yaşayan 25 Köy Enstitüsü mezunundan toplanan bilgilerle sınırlıdır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

Köy Enstitüsü mezunları, görüşme sorularını cevaplarken samimi bir tutum sergilemiş, fikirlerini ve duygularını içtenlikle ifade etmişlerdir.

1. 5. Tanımlar

Kariyer Gelişimi: Bireylerin yaşamları boyunca devam eden psikolojik, sosyolojik, eğitim ile ilişkili, ekonomik ve fiziksel unsurları ve hatta şans faktörlerini de içeren bir süreç olarak tanımlanmıştır (Sears, 1982).

Köy Enstitüleri: 3803 sayılı yasa ile 17 Nisan 1940 tarihinde Türkiye'nin 21 yerinde kurulan, eğitim yoluyla köy toplumunda köklü bir değişim yaratmayı amaçlayan kurumlardır (Kirby, 1962).

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Literatür taramasında, Köy Enstitülerinin, mezunların kariyer süreçlerine yaptığı etkileri inceleyebilmek ve enstitülerin eğitim anlayışına yönelik görüşlerini ortaya koyabilmek adına kariyer gelişimi kavramı, kariyer gelişiminin Dünya'daki ve Türkiye'deki tarihsel süreci, Cumhuriyet dönemi eğitim çalışmaları ve Köy Enstitüleri ile ilgili bilimsel bulgulara yer verilmiştir. Araştırmalara göre kariyer kavramı, bireyin mesleki, kişisel ve sosyal gelişimini içine alan, ayrıca bireylerin deneyim ve yaşantıları yoluyla yaşamına yön veren bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Köy Enstitüleri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde ise enstitülerin eğitim yoluyla köyleri kalkındırma amacıyla olan çok yönlü eğitim kurumları olduğu görülmektedir. Bu araştırmaya farklı bir bakış kazandırmak adına Köy Enstitülerinin eğitimini, alt yapı imkanlarını, sanatsal faaliyetlerini ve enstitü öğretmenlerinin tutum ve becerilerini inceleyerek, enstitülerin bireylerin kariyer gelişimi sürecindeki etkisi araştırılmak istenmiştir.

2. 1. 1. Kariyer Gelişimiyle İlgili Temel Kavramlar

Kariyer gelişimini açıklayabilmek için tanımlanması gereken bazı kavramlar vardır. Bunlar *kariyer*, *iş* ve *meslek* kavramlarıdır. Bu kavramlardan ilki olan kariyer kavramının, birçok araştırmacı tarafından farklı yönleriyle ele alındığı ve bu sebeple tanımlarında da farklılıklar olduğu görülmektedir. Fransızca "carriere" kelimesinden Türkçe'ye gelen kariyer sözcüğü, Fransızca'da meslek, bir meslekte aşılması gereken kademe yaşama yön veren yol ve diplomatik kariyer gibi türlü anlamlar ifade etmektedir (Alkan, 2014). Kariyer kavramı Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde ise belirli bir zamanla ve çalışmayla kazanılan mesleki adım, başarı ve uzmanlık olarak tanımlanmaktadır.

Çalık ve Ereş (2006) kariyeri bireyin işe başlaması ile emekli olması arasında geçen zaman diliminde aynı kurum ve aynı iş içinde türlü görevler alarak ilerlemesi olarak tanımlar. Super'e göre kariyer, bireyin yaşamı süresince okulda, evde ve işte geçirdiği tüm yaşantılardır (Super, 1957'den akt., Sarı, 2014, s. 6). Niles ve Harris-Bowlsbey (2013) ise kariyerin bir yaşama şekli olduğunu belirtir. Bu kavram, insanlara tıpkı bir işi idare eder gibi kendi hedeflerini ve planlarını bilişsel ve duyuşsal bağlar yoluyla yönetme imkanı sunmaktadır (Young, Valach ve Collin, 2002).

Mavisu (2010) ise kariyeri, kişinin hayatı boyunca hedeflediği amaçlarına ulaşmak için edindiği bilgisini, becerisini, tutum ve davranışlarını, eğitim-öğretim faaliyetlerini,

çalışma deneyimlerini ve insan ilişkilerini içeren, bireyin gelişimi ve değişimi yoluyla biçimlenen bir ilerleme şekli olarak tanımlamıştır. Başka bir tanıma göre kariyer, seçilen meslekte ilerleme kaydederek tecrübe ve becerisini arttırmak, daha fazla sorumluluk üstlenerek itibarını yükseltmektir (Tortop, 1994). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere kariyer sadece kişiye iş imkanı vermekle kalmaz, ona bir işi başarmanın hazzını da yaşatır (Akat ve Budak, 1994).

Ginzberg ise kariyeri bireyin yaşamı boyunca devamlılık gösteren bir süreç ve bu süreç içerisinde yaşadığı gelişimsel dönemler olarak tanımlamıştır (Ginzberg, 1971' den akt., Sarı, 2014, s. 6). Marshall (1999), kariyeri bireylerin çalışma hayatı sürecinde yüklendikleri prestij artışı, mesleki ödülleri ve rolleri içeren, toplumsal ve mesleki değişimi de göz ardı etmeyen bir ilerleme olarak ifade eder. Aytaç'a (2000) göre ise kariyer, bireyin çalışma yaşamında aşamalı ve devamlı ilerlemesi, tecrübeleri ile becerilerini geliştirmesidir.

Kuzgun (2009) kariyeri, bireyin yaşamı süresince karşısına çıkan olayları, yaşantıları, deneyimleri, mesleğindeki gelişim çizelgesini ifade eden bir kavram olarak tanımlar. İnsanın kariyerini karşısına çıkan alternatiflere göre takındığı tutumlarının biçimlendirdiğini belirtir. Kuzgun, kariyerin bir meslek seçmekle tanımlanamayacağını, kişinin mesleğe hazırlık süreci, meslekte görevini icra etmesi, meslek içi eğitim faaliyetleri, boş zaman aktiviteleri ve toplumsal roller gibi geniş bir yelpaze ile açıklanabileceğini belirtir.

Kariyer gelişimini açıklayabilmek için öncelikle tanımlanması gereken kavramlardan bir diğeri *meslek*dir. TDK Sözlüğünde meslek; eğitim hayatında edinilen yetenekler ve bilgiler yoluyla insanlara faydalı bir ürün sunan, hizmet veren ve karşılık olarak yaptığı hizmetin bedelini alan, belirli kuralları olan iş olarak açıklanmaktadır. Ann Roe'e (1956) göre meslek, bir bireyin hayatını sürdürebilmek adına vaktinin çoğunluğunu kullanarak yaptığı faaliyetleri ifade etmektedir. Shen-Miller , Mcwhirter ve Bartone'a (2006) göre meslek, kariyeri ve işi de içerisine alan, çok geniş bir kavramdır. Meslek, içerisinde insanlığa faydalı bir görevde bulunması, kurallarının toplum tarafından belirlenmesi ve meslekle ilgili bilgilerin yer aldığı bir eğitim alınması gibi bazı unsurları bulundurmaktadır.

Kariyer danışmanlığıyla ilgili son kavram *iştir*. Sözlükteki anlamına göre iş, emek ve güç sarf ederek faaliyetler, çalışmalar yaparak bir ürün ortaya koymak, sonuç elde etmektir. İnsan merkezli olan bu kavram kişinin hayatını devam ettirebilmesi amacıyla önceden belirlenmiş sınırlarla günlük hayatında yapacağı aktiviteleri içerir. (Shen-Miller vd., 2006). Başka bir tanıma göre iş, mesleki bilgi ve becerilerin uygulamaya konulduğu, özel bir çalışma alanındaki görevlerdir (Yeşilyaprak, 2016). Yeşilyaprak'a (2011) göre iş;

hayatı boyunca etkin olma ihtiyacı içerisindeki insanın yaşamla arasındaki en kuvvetli bağıdır. İş, bireyin konumunu ve yaşamındaki rolünü belirleyici bir faktördür.

Yukarıdaki tanımlara bakılarak bireyin seçtiği meslekteki çalışmasına, ilerlemesine, mesleğin gerektirdiği rolü benimseyip bu roldeki başarısına bağlı olarak kariyerini oluşturduğu ve bu kariyerinde gelişme kaydettiği söylenebilir. Türker (2007), kariyer gelişiminin kariyerdan farklı daha geniş bir bağlamda kavramsallaştırıldığını ve işle alakalı deneyimlerle bağlantılı olan ardıl ve sistematik tutum ve davranış sırasını zorunlu kıldığını, bu geniş bağlamın bireylerin özel hayatlarını da kapsadığı belirtmiştir.

Kariyer gelişimi karmaşık ve zor tahmin edilen bir süreçtir. Kariyer gelişimi hakkında yapılan araştırma bulguları, kariyer gelişimi sürecinin bireyin kendine has tipik özellikleri ile içinde yaşadığı ve devamlı değişim gösteren çevre ile hareketli bir etkileşim içinde olduğu sonucuna varıyor (Ferreira, Santos, Fonseca ve Haase, 2007).

2. 1. 2. Kariyer Kavramının Tarihsel Gelişimi

Kariyer kavramının tarihsel sürecine bakıldığında II. Dünya Savaşı sonrasındaki refah döneminde biçimlendiği görülmektedir. Savaş sonrasında Amerika ve diğer ülkelerin hızlı ekonomik büyümeleri neticesinde açılan yeni firmalarla iş gücü olarak insana olan ihtiyaç artmıştır. Kariyerlerini tek bir kurum dahilinde ele alan bireyler örgütsel kariyer kavramını öne çıkarmışlardır. Son yıllarda meydana gelen değişimler sonucu ise “ben merkezli” kariyer kavramı ortaya çıkmıştır. Bu kavram, bireylerin kendi gelişimleri ve faydaları adına bireysel kariyerlerini şekillendirmeleri olarak ifade edilmektedir (Ünver, 2005).

Kariyer kavramı 16. Yüzyıldan itibaren keşfedilmesine rağmen, bilimsel olarak iş dünyası ve diğer alanlar için, 1956 yılında Anne Roe'nun yazmış olduğu “*Meslekler Psikolojisi*” adlı kitabı ile ilk kez ifade edilmeye başlanmıştır. Sonraki süreçte 1957 yılında Donald E. Supper'in “*Kariyer Psikolojisi*” kitabı, Tiedeman ve Ohara'nın 1963 yılında yazdığı “*Kariyer Gelişimi, Seçimi ve Uyarlanması ile Bireysel Kariyer Gelişim Teorisi*” kitabı ve 1966 yılında “*Meslek Tercih Teorisi*” adlı John Holland kitabı ile gündemde yer edinerek konuşulur hale gelmiştir. 1970'li yıllarda kariyerin gelişim durumu odak noktası iken, 1980'lerden itibaren kariyer konusu araştırmalarda ön plana çıkmıştır (Şimşek, Çelik, Akgemici ve Soysal, 2004).

2. 1. 3. Kariyer Gelişiminin Tarihiçesi

Kariyer gelişimi (career development) kavramı birçok araştırmacı tarafından tanımlanmaya çalışılmıştır. Kariyer gelişimi kavramını ilk defa ortaya çıkaran Ginzberg,

Ginsburg, Axelrad ve Herma mesleki seçimin yıllar boyunca devam eden gelişimsel bir süreç olduğunu belirtmişlerdir (Ginzberg vd., 1951'den akt., McMahon ve Patton, 2006, s. 4-5). Sears'a (1982) göre kariyer gelişimi, kişinin hayatı boyunca devam eden, psikolojik, sosyolojik, eğitim ile ilişkili, ekonomik ve fiziksel unsurları ve hatta şans faktörlerini de içeren bir süreç olarak tanımlanmıştır.

Kariyer gelişimi, Wolfe ve Kolb'e göre, yalnızca mesleği değil bireyin tüm yaşamını içermekte ve yaşamındaki bağlamla ilişkilidir. Çevresel baskılar, diğerleriyle olan bağlantılar, bağlar, sorumluluklar, bireyi çevreleyen yapı ve unsurlar da anlaşılmalıdır. Bir başka deyişle, birey ve onu çevreleyen koşullar, dönüşmekte, değişmekte, karşılıklı bir etkileşim içinde olup, kariyer gelişiminin odağını oluşturmaktadır (Wolfe ve Kolb, 1980'den akt., McMahon ve Patton, 2006, s. 7).

Tarihsel sürece bakıldığında ise; sosyal reformcu ve bir mühendis olan Frank Parsons 1900'lerin başında, mesleki açıdan karar vermede sistemli bir süreç olarak "akıl yürütme" adını verdiği bir yaklaşımını öne sürdü. Boston Ekonomi Kulübünde 1906 yılında verdiği "City of Future (Geleceğin Kenti)" adlı konferansında gençlere meslek seçimi sürecinde yardım ederek onların kendilerine göre ideal olan mesleği yapabilecekleri görüşünü savundu. Büyük ilgi gören bu konferansı sonrasında meslek bürosu kurarak iş arayanlara bir takım testler uyguladı, onların özellikleri ile istedikleri işlerini niteliklerini kıyaslayarak uygun eşleştirmeleri yapmaya başladı (Herr, Cramer ve Niles, 2004'ten akt., Yeşilyaprak, 2016, s. 19).

1913 yılına gelindiğinde eğitim sürecinde mesleki rehberlik kavramı öne çıktı ve Ulusal Mesleki Rehberlik Derneği (NVGA) kurularak yayın ve çalışmaları hızlandırıldı. Böylelikle bireylerin eğitsel gelişim alanına ve uyum sağlama becerilerine yönelik ihtiyaç duyulan yardım hizmetiyle "rehberlik" alanı ortaya çıktı. 1940 yılına kadar rehberlik çalışmaları okullarda yöneltme ve uyum işlevine uygun olarak bireysel farklılıkların ölçülmesi ve sonuçların değerlendirilmesi şeklinde hizmet veriyordu (Herr, Cramer ve Niles, 2004'ten akt., Yeşilyaprak, 2016, s. 19).

Carl Rogers'ın 1942 yılında yazdığı "Danışma ve Psikoterapi" adlı kitabı ile "Danışandan hız alan" yaklaşımını ortaya çıkarmış, bireylere empatik ve hümanist ilişki boyutunda karşılıklı etkileşim yoluyla yardım etmeyi içerdiğini savunmuştur (Yeşilyaprak, 2016). Ginzberg ve diğerleri (1951), meslek seçimini uzun yıllar devam edebilen gelişimsel bir süreç olarak tanımlayarak literatürde ilk defa kariyer gelişimi kavramını önermişlerdir (Ginzberg vd., 1951'den akt., McMahon ve Patton, 2006, s. 4-5). 1957'de Donald Super "The Psychology of Careers (Kariyer Psikolojisi)" adlı kitabında meslek seçiminin anlık bir karar olmayarak yaşam boyu devam eden bir süreç olduğundan, bu

sürece kaynaklı olarak yaşam boyu kariyer modelini öne sürmüştür (Herr, 1996'dan akt., Yeşilyaprak, 2016, s. 20).

“Kariyer Gelişimi” kavramı 1980'lerde önemini artırdı. Destek programlarının etkisi ile kariyer gelişimi programlarının anaokulundan başlayarak lise sona dek kullanılması yaygınlaştırıldı. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kariyer gelişimi kuram ve uygulamalarında “çok kültürlü” yaklaşımlar önemli bir yer edinmeye başladı. Toplum içinde ekonomik ve sosyal açıdan dezavantajlı grupta yer alan bireyler için uygun çalışmalar yapıldı. Böylece onların sosyal ve ekonomik yönden iyileştirilmesi amaçlanarak kültüre duyarlı yaklaşımların önemi vurgulandı. Bandura'nın 1986 yılında ortaya attığı Sosyal öğrenme kuramına dayalı mesleki gelişim yaklaşımı, kültüre duyarlı kariyer danışmanlığı hareketinin kuramsal temelini oluşturmuştur. 2000'li yıllara gelindiğinde ise, post-modern yaklaşımlar önem kazandı. Son yıllarda yapılan araştırmalar ise kültürel farklılıkları ve sosyal ilişkileri öne çıkartan, kişisel öykünün oluşturulmasını ve yeniden düzenlenmesini vurgulayan yapılandırmacı yaklaşımların gündemde olduğu ifade edilmektedir (Yeşilyaprak, 2011).

2. 1. 4. Türkiye’de Mesleki Rehberlik ve Kariyer Gelişiminin Tarihçesi

Türkiye’de mesleki rehberliğin ve kariyer danışmanlığının tarihçesi Türklerin İslamiyet’i kabulünden öncesi ve sonrası, Osmanlı Devleti dönemi ve Cumhuriyet dönemi başlıkları altında sınıflandırılabilir. Türklerin İslamiyet’i kabulünden önceki dönemlerde mesleki eğitim toplum hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Yarı atlı yarı göçebe olan savaşçı bir toplumun hayvan ürünlerini değerlendirirken, çeşitli araçları yaparken ve usta-çırak ilişkisi içinde bazı yetenekleri insanlara kazandırırken devletin yaygın bir mesleki eğitim sistemine sahip olduğunu göstermektedir (Akyüz, 2004).

Türklerin İslamiyet’i kabulünden sonra ilk kez Selçuklular örgün ve yaygın eğitim kurumları oluşturmuşlardır. Bunlardan ilki medreselerdir. Nizamiye medresesi kurulan ilk medresedir ve dünyanın ilk üniversitesi olarak bilinmektedir. Medreselerde din, hukuk, dil öğretimi gibi alanlarda insanlar yetiştirilmiştir (Akyüz, 2004). Selçukluların yaygın eğitim kurumlarında ise ahilik teşkilatı önemli bir yere sahiptir. Ahi sözcüğü kardeş anlamına gelmektedir ve Anadolu’da cömert, eli açık anlamına gelen akı sözcüğüyle özdeşleşmiştir (Binbaşıoğlu, 2005). Bu anlayış doğrultusunda ortaya çıkan meslek edindirme çalışmaları kapsamında muallimler bir çok meslek dalından esnaf ve zanaatkarlar yetiştirmişlerdir. Selçuklulardan sonra eğitime en çok önem veren Türk devleti Osmanlılar olmuştur. Osmanlılarda da medreseler oldukça yaygın ve güçlü birer eğitim kurumları olarak görülmektedir. Enderun mektebinde azınlık çocuklarının üst düzey yönetici olarak

yetiştirildikleri görülmektedir. Ayrıca bazı branşlarda memurların yetiştirildiği mekteplerin de olduğu ifade edilmektedir (Akyüz, 2004).

Osmanlı devletinin yıkılmasından sonra kurulan Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarına baktığımızda ise, o yıllarda yetişmiş eleman bulma sıkıntısı yaşandığı görülmektedir. Bu elemanların yetiştirilmesini sağlayacak teknik eğitim çok zayıftır. 1927- 1934 yılına kadar bazı meslek ve sanat okullarının açıldığı, 1934'ten sonra birçok kız ve erkek sanat ve yapı endüstrileri, ticaret okulları, yüksek öğretmen okulları açıldığı görülmektedir (Akyüz, 2004). Bu çalışmaların yanında Mustafa Kemal Atatürk'ün bu dönemde eğitimi yabancı danışmanların elinden çıkararak yerli eğitimcilerle bir seferberlik başlatmak istediği görülmektedir. Bu bağlamda ortaya çıkan Köy Enstitüleri, köye donanımlı bireyler yetiştirme ve ülkenin kalkınmasını destekleme amacıyla eğitimde büyük bir etki yaratmıştır. Bu enstitüler sayesinde o dönemde yüzde 80'i köylü olan bir millete nitelikli ve yerli eğitim verilmesi planlanmıştır. Bu dönemde özellikle İsmail Hakkı Tonguç'un Köy Enstitülerinin kurulması ve yaygınlaştırılmasında önemli çalışmaları olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların mesleki boyutunda Tonguç "iş ve meslek eğitimi" adlı kitabında özellikle o yıllarda Almanya ve Amerika'da yeni gündeme gelen meslek çeşitleri, meslek seçimi ve mesleksi danışmanlık konusunu incelemiş Türkiye için nelerin yapılabileceğini araştırmıştır (Türkoğlu, 2013). Böylece Türkiye'de ilk kez mesleki rehberlik faaliyetleri konusu ele alınmıştır. Özellikle bu dönemde öğrencilerin yetenekleri, ilgileri ve ihtiyaçları önemsenmiş, çocuğun ayrıntılı incelenerek kişisel özelliklerine uygun bir eğitim alması amaçlanmış ve bu alanda mesleki yönelim sağlamasına teşvik edilmiştir (Tan, 2000).

1950'li yıllardan sonra psikolojik danışma ve rehberlik uygulamaları Türk Milli Eğitimine bilinçli olarak girmeye başlamıştır (Pişkin, 2006). İngiltere, Fransa ve İskandinav ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de modern anlamda psikolojik danışma ve rehberlik faaliyetleri, Amerika Birleşik Devletleri temelli çalışmalara dayanmaktadır. Bu çalışmalar kapsamında, Marshall planı ile bazı Amerikan kökenli uzmanların Türkiye'ye gelmesi ve yine bazı Türk bilim insanlarının lisansüstü eğitim amacıyla Amerika'ya gitmeleri ile Türkiye'de kariyer danışmanlığı faaliyetlerinin temeli atılmıştır.

Ancak bu faaliyetlerin o dönemde bazı araştırmacılar tarafından eleştirildiği görülmektedir. Örneğin Tan (1992) bu durumu eleştirmiş ve Türkiye'de o yıllarda ABD'den alınan bu sistemin Türk toplumunun ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Tan, o dönemdeki en önemli sorunun, gençlerin her şeyden önce kendi güç ve isteklerini tanımadan bir mesleğe veya öğrenim dalına heveslenmeleri olduğunu ifade etmiştir (Tan, 1992). Psikolojik danışma ve rehberliğin toplumun şart ve imkanlarına göre geliştirilme ve temel ihtiyaçlarına cevap verme gerekliliği göz önüne alındığında bu görüşe katılmamak mümkün değildir.

Türkiye açısından meslek rehberliği ve kariyer danışmanlığı faaliyetlerinin gelişim sürecinin daha iyi anlaşılabilmesi için Yeşilyaprak (2011) kapsamlı bir sınıflandırma yapmış ve süreç üç dönemde ele alınmıştır;

1. 1953-1975 yılları arası
2. 1976-1994 yılları arası
3. 1995-2010 yılları arası

Başlangıç dönemi görülen 1953–1975 yılları arasında MEB tarafından Test Araştırma Bürosunun kurulduğu ve Rehberlik Merkezlerinin açıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarla öğrencilerin ilgilerine, yeteneklerine ve becerilerine göre kendisine uyan mesleğe sahip olmalarına gayret edilmiştir (Yeşilyaprak, 2011). 1969'lı yıllara eğitim şuraları damga vurmuş (yedinci, sekizinci ve dokuzuncu Milli Eğitim Şuraları) ve kalkınma planlarında gençlerin kendilerine en uygun mesleğe yönlendirilmesinin ülke ekonomisi üzerindeki etkisi ve önemi vurgulanmıştır. Özellikle 8. Milli Eğitim Şurasından sonra 1970 yılında orta dereceli okullarda rehberlik servislerinin kuruluş aşaması ve görevlerinin neler olacağına dair bir genelge yayımlamıştır (Tan, 1992). Bu çalışmaların yükseköğretim boyutuna taşınabilmesi için Gazi Eğitim Enstitüsünde Pedagoji ve Özel Eğitim Bölümleri ders programlarına rehberlik ve psikolojik danışma dersi konmuştur (Tan, 1992).

Yeşilyaprak'ın (2011) arayış dönemi olarak adlandırdığı 1976-1994 yılları arasında ise üniversitelere yığılmayı önlemek maksadıyla mesleki ve teknik eğitime ağırlık vermeyi hedefleyen çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemde özellikle alandaki eğitimli personel açığını kapatmak için eğitim fakültelerinde lisans programlarının açılmaya başlandığı ve lisansüstü eğitimlerin yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir (Ünsal, 2014). Yine bu dönemin psikolojik danışma alanıyla ilgili en önemli gelişmelerinden birisi 1989 yılında "Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği" nin kurularak Türkiye'de meslek alanının ve çalışanlarının gelişmesini ve haklarının korunmasını sağlamak amacıyla olmasıdır (Yeşilyaprak, 2011).

Gelişme dönemi olarak adlandırılan 1995-2010 yılları arasında ise, mesleki rehberliğe her yaşta insanın ihtiyaç duyabileceği düşüncesi ortaya çıkmıştır (Yeşilyaprak, 2011).

Günümüze gelindiğinde ise bireylerin meslek seçim aşamasında yaşadıkları şu şekilde sıralanabilir;

1. Bireylerin halen kendi ilgilerini, yeteneklerini ve becerilerini değil de maddi kaygılarını ve iş bulabilme endişesini dikkate alarak mesleğe yönelmesi,
2. Bireylerin meslekler ya da alanlar hakkında yeterince bilgi sahibi olmaması,
3. Türkiye'de öğrencinin sekiz veya dokuzuncu sınıfta kendine bir alan seçtiğinde sonradan değiştirmek istediğinde çoğunlukla seçiminin değiştirilememesi,

4. Üniversite eğitimi ve sonrasında öğrencilerin kendilerini iş piyasasının talep ettiği özelliklerle donatamamış olmaları sorunları sayılabilir.

Yukarıda bahsedilen sorunların yanında meslek seçimi ve iş bulma konusunda bazı olumlu gelişmelerin yaşandığı da görülmektedir. Bu gelişmelerden birisi İşkur (Türkiye İş ve İşçi Bulma Kurumu) yasasının yürürlüğe girmesi ve bazı iş gücü politikalarının geliştirilmeye başlanmasıdır. Önemli bir gelişme de özel istihdam bürolarının kurulmaya başlanmış olmasıdır. Bu bürolar da iş ve işçi bulma faaliyetlerinde bulunarak toplumsal düzene katkı sağlamaktadır (Ünal, 2013).

2. 2. Cumhuriyet Döneminde Eğitim

Asıl mücadele şimdi başlıyor. Asıl mücadele eğitimde, kültürde, ekonomide ve çağdaşlaşmada verilecektir. –Mustafa Kemal Atatürk

2. 2. 1. Cumhuriyet Döneminde Atatürk'ün Eğitim Düşüncesi

Osmanlı Devleti'nin yıkıldığı, yerine yeni Türk Devleti'nin kurulmaya başlandığı dönemde dahi Atatürk, ülkemizi çağdaş medeniyetler seviyesine çıkaracak bir eğitim sistemini ve kurumlarını araştırmaya başlamıştı. Bağımsızlık Savaşı'nın en yoğun günlerinde 1921 yılında Ankara'da Maarif Kongresi'ni (Millî Eğitim Şurası) toplaması buna örnek gösterilebilir (Bucak, 1993'ten akt., Aysal, 2005, s.268). Kongreden Türkiye Millî Maarifi kurumunun kurulmasını ister ve millî maarifi şöyle açıklar:

Şimdiye kadar takip olunan tahsil ve terbiye usullerinin milletimizin gerileme tarihinde en önemli bir etken olduğu kanaatindeyim. Onun içindir millî terbiye programından bahsederken, eski devrin batıl inançlarından ve doğuştan sahip olduğumuz özelliklerle hiç ilgisi olmayan yabancı fikirlerden, Doğu'dan ve Batı'dan gelebilen tüm etkilerden tamamen uzak, millî ve tarihî özelliğimizle uyumlu bir kültür kastediyorum. ...Çocuklara ve gençlere özellikle varlığı ile, hakkı ile, birliği ile çatışan tüm yabancı unsurlarla mücadele lüzumu ve millî fikirlerin kendinden geçerek her zıt fikre karşı şiddetle ve fedakârca koruma gereği telkin edilmelidir (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, 2006, s. 252-253).

Millî Mücadele yıllarında Mustafa Kemal Atatürk'ün böyle bir kongreyi toplaması ve eğitim sistemine verdiği önemi belirtmesi Türk Eğitim tarihi açısından önemli bir noktadır. Atatürk'ün, eğitim öğretim faaliyetlerine verdiği önemi gösteren başka bir örnek ise 1 Mart 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisini açış konuşmasıdır. Bu konuşmasında şunları dile getirmiştir:

...Efendiler, buraya kadar sözünü ettiğim hususlar milletin maddi kuvvetlerini geliştirme ve yükseltme önlemleridir. Ancak, insanlar yalnız maddi değil, özellikle bu maddi kuvvetlerde bulunan manevi kuvvetlerin etkisi altındadır. Milletler de böyledir. Manevi kuvvetler ise özellikle ilim ve irfan ile yüksek bir surette gelişir. Bu sebeple; hükümetin en verimli ve en önemli görevi maarif işleridir. Bu işlerde başarı sağlamak

için öyle bir program izlemeye mecburuz ki, o program milletimizin bugünkü durumuyla sosyal hayatın ihtiyaçlarıyla, çevre şartlarıyla ve çağın gerekleriyle tamamen orantılı ve uyumlu olsun. Bunun için büyük, hayali ve karışık görüşlerden tamamen uzaklaşarak gerçeklere etkin bir şekilde bakmak ve el ile dokunmak gerekir. Girişilecek şeyin neden ibaret olduğu ancak bu suretle kendiliğinden ortaya çıkar (ASD I-III, 2006, s. 131).

Atatürk, 27 Ekim 1922 tarihinde Bursa'da öğretmenlere yaptığı konuşmada eğitimin öneminden bahsederek beklentilerini karşılayacak derecede olması gereken eğitim anlayışını şöyle açıklamıştır:

Görülüyor ki, en önemli ve verimli görevimiz eğitim işlerimizdir. Eğitim işlerinde mutlaka başarılı olmak gerekir. Bir milletin gerçek kurtuluşu ancak bu şekilde olur. Bu zaferin sağlanması için hepimizin tek can ve tek fikir olarak ilkeli bir program üzerinde çalışması gereklidir. Bence bu programın temel ilkeleri ikidir:

1. Sosyal hayatımızın ihtiyacına uygun olması
2. Çağdaş gereklere uygun olması

Memleketimizi bir çemberin içine alıp dünya ile ilgisiz yaşayamayız. Tam tersine ilerleyen ve medenileşen bir millet olarak uygarlık sahasının üzerinde yaşayacağız. Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve milletin her bireyinin kafasına koyacağız. İlim ve fen için kayıt ve şart yoktur... Her şeyden önce cahilliği yok etmek gereklidir. Bundan dolayı eğitim programımızın, eğitim siyasetimizin temel taşı cahilliğin yok edilmesidir (ASD I-III, 2006, s. 266-267).

Kurtuluş Savaşının henüz sonlanmadığı dönemde Anadolu'da çıktığı gezintide, 26 Ocak 1923'te Alaşehir'de halka söylediği şu sözlerle milleti gerçek zafere eğitimin ulaştıracağına vurgu yapmıştır:

Arkadaşlar! Bundan sonra pek mühim zaferlere kavuşacağız. Fakat bu zaferler süngü zaferleri değil, iktisat ilim ve irfan olacaktır. Ordumuzun şimdiye kadar kazandığı zaferler, memleketimizi gerçek kurtuluşa kavuşturmuş sayılmaz. Bu zaferler ancak gelecek zaferlerimiz için değerli bir zemin hazırlamıştır. Askeri zaferlerimizle mağrur olmayalım. Yeni ilim ve iktisat zaferlerine hazırlanalım (ASD I-III, 2006, s. 280).

2. 2. 2. Cumhuriyet Döneminde Yapılan Eğitim Çalışmaları

Bu düşüncelerle ülke durumunu değiştirmek ve dünyadaki gelişmelere uyum sağlayabilmek adına birçok alanda değişikliğe gidilerek iyileştirmeler yapılmıştır. Eğitim sistemimize yönelik yapılan inkılaplar; 3 Mart 1924' te eğitim ve öğretimin birleştirildiği Tevhit-i Tedrisat Kanunu, 2 Mart 1926'da Maarif Teşkilatı Kanunu, 3 Kasım 1928'de Yeni Harflerin Kabulü şeklindedir. Ayrıca 15 Nisan 1931'de Türk Tarih Kurumu, 12 Temmuz 1932'de Türk Dil Kurumu açılmıştır (Özkaya, 2002).

Bu değişikliklerden yeni Türk alfabesini tanıtip okuma-yazmayı yaygınlaştırmak amacıyla 1 Ocak 1929'da Millet Mektepleri, eğitimin yaygınlaşması amacı ile ise 19 Şubat 1932'de Halk Evleri açılması gibi birçok yeni model denenmiştir (Şahin, 1992).

Halkevlerinden hem aydınlanmaya yardım etmesi hem de inkılapların halk tarafından benimsenmesini sağlama beklentisi vardı. Bu bakımdan devletin köy ve köylüye yönelik yaptığı faaliyetler, halkçılık ilkesinin adımı olarak değerlendirilmekteydi. Halka ulaşma düşüncesiyle kurulan Halkevleri uygulamasının kırsaldaki yansıması da Köy Enstitüleri olacaktı (Çetin ve Kahya, 2017). Çalışmalar yalnız bunlarla da kalmaz, yerli ve yabancı uzmanlara Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısı incelettirilerek Türkiye'de nasıl bir eğitim yapısı oluşturulacağı hakkında raporlar alınmıştır (Tekin, 1978'den akt., Yalçın, 2006, s. 56).

John Dewey 1939 yılında yazdığı "Türkiye Maarifi Hakkında Rapor" adındaki yapıtında köylere öğretmen yetiştirmenin öneminden ve köylere okul yapılmasının gerekliliğinden bahsetmiştir.

1926 yılında Kayseri ve Denizli'de öğretmen yetiştirmek amacıyla "Köy Muallim Mektepleri" açılarak, Cumhuriyet döneminin köye ve sorunlarına yönelik ilk çalışması yapılmıştır (Yıldız ve Akandere, 2017). Türkiye'de pedagojik çalışmalara yönelik yapılan ilk uygulama olan Muallim Mektepleri, ülkenin o günkü ekonomik koşulları içinde maliyetinin yüksek olması ve köye öğretmen yetiştirme açısından yetersiz bulunması sebebiyle kapatılmıştır (Kirby, 1962). Bu durum, öğretmen yetiştirme konusunda yeni arayışlara yönlenerken, yerli ve yabancı uzmanların değerlendirmelerinin alınmasını sağlamıştır. Böylece nüfusunun çoğunluğunu köylerde yaşayanların oluşturduğu ülkede köy eğitimine ağırlık verilmesi görüşü ön plana çıktı (Yıldız ve Akandere, 2017).

Diğer bir yabancı uzman olan Beryl Parker 1939 yılında hazırladığı Türkiye'de İlk Tahsil Raporu'nda; köy okullarındaki birleştirilmiş sınıf öğretmenlerinin başarılarının kendilerinin görüşünden ve zekasından kaynaklı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca köy ve şehir öğretmeni ayrımı yapmadan yetiştirilecek tüm öğretmenlere her türlü koşulda çalışabilmelerine yönelik becerilerin öğretilmesi gibi öneriler sunmuştur (Yıldız ve Akandere, 2017).

2. 3. Köy Enstitüleri

3803 sayılı yasa ile 17 Nisan 1940 tarihinde Türkiye'nin 21 yerinde kurulan, eğitim yoluyla köy toplumunda köklü bir değişim yaratmayı amaçlayan kurumlardır (Kirby, 1962).

2. 3. 1. Atatürk'ün Köylere ve Köylüye Yönelik Düşünceleri

...KÖYDE EĞİTİM adlı bir kitap yazdım... Gerçek köyü tanımak, ona göre eğitim şekilleri bulmak, bu şekilleri uygulayacak yeni insan tipini yaratmak, kitabın hem metni hem amacıdır... (Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, 1976, s. 16).

Cumhuriyet dönemiyle birlikte köye ve köy sorununa yönelik köyü kalkındırma amacıyla olan yeni bir yaklaşım ortaya çıkmıştır. Bu dönemde insanlar yorgunluklarını gidermek, geçim sıkıntılarını gidermek ve çocuk yetiştirmek fırsatına kavuşacaklardı. Her işte halkın ve köylünün desteği sağlanacaktı. Cumhuriyet bu demektir (Tonguç, 1939'dan akt., Şeren, 2008, s. 208).

Mustafa Kemal, 1922'deki Meclis konuşmasında şu sözleri söyleyerek Anadolu köylüsünün içinde bulunduğu durumu açıklamış ve devletin köylüye verdiği öneme ve köylüye olan görevine değinmiştir:

Efendiler asırlardan beri milletimizi yöneten hükümetler, maarifin yayılması isteğini açıklaya gelmişlerdir. Ancak bu isteklerine ulaşabilmek için doğu ve batıyı taklitten kurtulamadıklarından sonuçta milletin cehaletten kurtulmamasına sebep olmuşlardır. Bu üzücü gerçek karşısında, bizim izlemeye mecbur olduğumuz maarif siyasetimizin temel esasları şöyle olmalıdır:

Demiştim ki; bu ülkenin asıl sahibi ve toplumumuzun temel unsuru köylüdür. İşte bu köylüdür ki, bugüne kadar maarifin nurundan yoksun bırakılmıştır. Bu yüzden bizim izleyeceğimiz maarif siyasetinin temeli, önce var olan cehaleti ortadan kaldırmaktır...

...Bir taraftan cehaletle uğraşırken bir taraftan da memleket evladını, sosyal ve iktisadi hayatın doğrudan etkili ve yararlı bir unsuru kılabilmek için gerekli olan ilk bilgileri uygulamalı bir tarzda vermek maarifimizin esasını teşkil etmelidir (ASD I-III, 2006, s. 131).

2. 3. 2. Köy Enstitülerinin Kuruluş Aşaması

...Eğitim toplum hayatından kopuk olursa, hayatın kendisi değil de bazı pedagogların söylediği gibi, hayata hazırlık olarak programlanırsa, günün birinde kendi yaşamsal durumunu anlamaktan aciz kalabilir... Hayatın kendisi ise en başta 'iş' demektir (Tonguç, 1939'dan akt., Türkoğlu, 2013, s.169).

1935 yılına gelindiğinde toplanan CHP Büyük Kurultayı Milli Eğitim Bakanlığına Saffet Arıkan'ı atadı. Saffet Arıkan göreve başladığında ise İlköğretim Genel Müdürü görevine İsmail Hakkı Tonguç'u getirdi (Öztürk, 2012).

İsmail Hakkı Tonguç, nüfusunun %80'nini köylerde yaşayanların oluşturduğu bir toplumda, köyün her işte öncü olması gerektiği görüşünü benimsemiştir. Her şeyin temelinde köylü vardır (Eser, 2011). Tonguç'un şu ifadeleri bu görüşünü yansıtmaktadır:

Köy güzelleşmedikçe bütün memleket güzelleştirilemez. Köy canlanmadıkça memleketin umumî hayatı canlanamaz. Köy çiçeklendirilmedikçe kasaba ve şehirler çiçeklenemez. Köylü gülmedikçe şehirli de gülemez. Köylü doymadıkça millet doyamaz. Köylü topraksız kalırsa şehirli halkın da büyük çoğunluğu evsiz ve yurtsuz kalır (Tonguç, 1998, s. 28).

Tonguç, köyleri inceleyerek araştırmalarına başlamış, yapılan çalışmalarını değerlendirmiş ve bir rapor hazırlamıştır. Gerek yerli gerek yabancı uzmanların durum raporlarıyla karşılaştırıldığında Tonguç'un raporu gibi bir rapora rastlanmadığı ortaya

çıkılmıştır. 20 yıllık bir süreci kapsayacak şekilde bir plan taslağı hazırlayarak 1954 yılına kadar ülkede öğretmen, koruyucu, tarım teknisyeni ve sağlık hizmeti ulaşmamış köy kalmaması hedefini koymuştur (Türkoğlu, 2013).

Tonguç, klasik eğitim anlayışına sahip bireylerin karşı çıkmalarına rağmen ilk önce askerliğini bitiren ve okuma yazma bilenlerin oluşturduğu bir gruba, "eğitmen" adı verilerek köylerde "geçici öğretmen" olarak görevlendirilmesi sağlanmıştır. Bu sebeple Eskişehir Çifteler'de dört aylık bir eğitim kursu açılmıştır. 1936 yılında bu kursları bitirerek Ankara'nın köylerinde görevlendirilen ilk 84 eğitmenin oldukça başarılı oldukları görülmüş, bu sayede eğitim kursları ülkenin farklı yerlerinde de açılmaya başlanmıştır. Eğitim adaylarının, gittikleri köylerden buldukları okuma çağındaki çocuklara üç yıllık bir eğitim vererek mezun etme, köyde meydana gelen sağlık sorunlarını kaymakamlığa bildirme, köylünün modern tarım teknikleriyle tanışmasına ve kullanmayı öğrenmesine yardım etme, yetişkin köylüye akşam okulları ile okuma-yazma öğretmeye çalışma ve vatandaşlık bilgilerini öğretme gibi sorumlulukları vardı (Turan, 1999'dan akt., Aysal, 2005, s. 272).

Yapılan bu ilk uygulamadan olumlu sonuçlar alınca, 11 Haziran 1937 tarihinde "Köy Eğitimcileri Kanunu" çıkartılarak eğitim kavramı yasallaştırılmıştır. Bu kanun ışığında Çifteler (Eskişehir), Kızılçullu (İzmir) ve Karaağaç'ta (Edirne) da eğitim kursları açılarak eğitimciler yetiştirilmeye çalışılmıştır. Fakat zamanla eğitim kursları ile köylerde ilköğretim düzeyinde bir öğretimin yeteri derecede sürdürülemediği düşünülerek 3704 sayılı yasa ile "Köy Öğretmen Okulları'nın açılması kararlaştırılmıştır (Turan, 1999'dan akt., Aysal, 2005, s. 272).

Eğitmen kursları ile öğretmen okullarının beklenen başarıyı göstermesinden sonra, eğitimin nasıl olması gerektiğine yönelik fikirler oluşmaya başlamıştı. Köy Enstitülerinin kurulmaya başlanacağı sıralarda Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatı üzerine Cumhurbaşkanı olarak göreve gelen İsmet İnönü de Atatürk'ün başlattığı eğitim seferberliğinin devam etmesi gerektiği görüşünde olduğunu ifade etmiştir. Atatürk'ün ölümünden çok sarsılan Saffet Arıkan, sağlık sebeplerinden dolayı görevini bırakarak yerine 28 Aralık 1938'de Hasan Âli Yücel bakan olarak gelerek "acıyı çalışmaya dönüştürmenin" örneğini verecekti (Türkoğlu, 2013).

17-29 Temmuz 1939 Birinci Maarif (Eğitim) Şûrası'nda bu konu ele alınarak tartışılmıştır. Köylünün eğitime sadece okuma ve yazma çalışmalarının yeterli olmayacağını, köye öğretmen yetiştirecek kurumların sadece öğretmen yetiştiren kurumlar değil çok yönlü eleman yetiştiren kurumlar olması gerektiği kararına varılarak yeni açılacak kurumlara "Köy Enstitüsü" adı verilmiştir (Tonguç, 1946'dan akt., Kaplıhan, 2012, s. 184).

Köye yarar getiren, köylüye ve köye uyum sağlayan, köyde sadece okulda eğitim vermekle yetinmeyip sağlık, hayvancılık, ziraat gibi her konuda köyün eğitilmesine yönelik tam donanımlı eleman yetiştirebilme amacıyla köy yaşamının bir bütün halinde ele alınmış olması gerekliliği, köy enstitülerinin bütünlük ilkesine dayandığını göstermektedir

İsmet İnönü'nün "İlköğretim davası, millet olma davasıdır" sözü, eğitimin buna göre örgütlenmesini ön görüyordu. Bu nedenle Köy Enstitülerinin kurulması ile ilgili yasa tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmasının ardından komisyon tarafından önerilerek görüşmelere başlanmıştır. Tasarının uzun bir gerekçesi vardır. Bu gerekçede öne çıkan bazı noktalar ise şunlardır (Çavdar, 1999, s. 373-374):

İlköğrenim yapmak zorunda olan çocukların şehir ve kasabalarda %80'i, köylerde ise %20'si okutulabilmektedir. Şimdiye kadar köy okullarımızın çoğu üç yıllık ilkokullardır. Onun için bu okullara giden öğrenci de normal beş sınıflı ilkokulu bitiremiyor. Bu durum, ilköğrenim görmek ya da bu öğrenimi tamamlamak zorunluluğunda olan çocukların büyük çoğunluğunun köylerde olduğunu ve ilköğrenimi yayma işine köylerimizin önemle konu olması gerektiğini gösterir... 40.000 köyün ancak 4959'unda öğretmenli ve 4.000'inde eğitimci okulumuz vardır. 31.000 köyümüz okulsuzdur. Şimdiye kadar köylere hep büyük şehirlerde kurulmuş olan öğretmen okullarında yetiştirdiğimiz şehirli gençleri yolladık... Bu kuruluşlardan yetişen öğretmenlerimizin köy koşullarına gereği gibi uymadıkları görülmüştür. Geleceğin köy öğretmenlerini, görecekleri hizmetin gereklerine daha uygun şekil ve koşullar altında yetiştirmek zorunda bulunmaktayız. Bu nedenle köye öğretmen yetiştirmede şu ilkelere uyulur: 'Öğretmen adayını köyden almak, köyden alınmış çocukları köy hayatından uzaklaştırmayan bir çevrede iyi bir çiftçinin bilgilerine sahip ve bildiklerini uygulayabilecek bir halde yetiştirmek, bu çocuklara öğretmenlik mesleği ile birlikte köyde geçecek demircilik, yapıcılık, kooperatifçilik; kız öğrencilere çocuk bakımı, dikiş, ev idaresi gibi işleri öğretmek, bunlardan olağanüstü istidat gösteren öğrenciyi yükseköğrenim yollarını açık bulundurmamak, öğretmen olamayacakları, öğrendiği işlerden birini yapmak üzere serbest köy hayatına bırakmak, öğretmen olacakları da köy hayatının koşullarına dayanabilecek ve o çevrede daha ileri ve verimli bir hayat yaratma gücünü kazanacak surette hazırlamak, öğretmeni ve köye gerekli elemanları yetiştirmek üzere açılacak kuruluşları, arazi durumu elverişli yerlerde kurmak, onları üretici birer kurum haline getirerek hiç olmazsa öğrencinin yiyeceğini sağlayabilecek şekilde yönetmek, böylelikle masraflarını azaltarak devlete yük olmayacak duruma gelmelerine çalışmak.

Yasa tasarısının TBMM'de görüşülmesi sırasında enstitülere sadece köy çocuklarının alınması düşüncesinin ülke çapında kentli çocuk-köylü çocuk ikiliğinin çıkacağını belirtenler de olmuştur. Buna yönelik Tonguç;

...Şimdiye kadar ilk öğretmen yetiştirmede düşülen yanlışlara düşmemek için bu kurumlara, kesin olarak köyde yaşamış ve ilkokulun her iki devresini köyde bitirmiş çocukları almayı doğru bulduk...Onları sınavdan geçirerek, sağlıklı kişiler seçerek, bedensel ve zihinsel yeteneklerine bakarak Enstitülere alacağız...Amacımız köylümüzü bilgili, sağlıklı, üretici ve ülkesine bağlı yurttaşlar olarak yetiştirmektir. Yapmak istediğimiz, köylüyü donatıp kente akın ettirmek değil, onların kendi çevrelerinde iyileşme yaratarak kentin olanaklarını onlara sunabilmek, köyleri kendi içinde harekete geçirip canlandırmak, üretimlerini arttırmaktır. Ülkenin sosyo-ekonomik düzeyini yükseltmek, köylüye eğitim vermek sınıf yaratmaz; var olan farklılığı azaltır... şeklinde görüşünü belirtmiştir (Türkoğlu, 2013, s. 167).

17 Nisan 1940 günü son oylamaya gelindiğinde mecliste bulunan 426 milletvekilinin 148'i oy verme işlemine katılmamıştır ve 278 oy ile tasarı yasalaşmıştır. Oylama esnasında oyunu kullanmayan milletvekilleri arasında Fuat Köprülü, Celal Bayar ve Adnan Menderes'de vardı (Kirby, 1962).

Yasanın kabul edilmesiyle birlikte Kızılcıllu, Kepirtepe, Gölköy ve Çifteler öğretmen okulları Köy Enstitüleri haline getirildi. 1940-1941 öğretim yılında on yerleşim yerinde yeni enstitüler açılarak 19 Haziran 1942'de Köy Okulları ve Köy Enstitüleri Teşkilat Yasası çıkarıldı. 1942'de on yediye ulaşan enstitülerin sayısı, sonraki süreçte yayımlanan bir kararname ile Yüksek Köy Enstitüsü kurularak 1945-1946 öğretim yılına kadar yirmiye çıkarıldı. 1948-1949 öğretim yılında ise bir tane daha enstitü açılarak bu sayı yirmi bir'e tamamlandı (Taşkaya ve Akbaşlı, 2008).

Eğitim çalışmaları başlamadan önce yabancı uzmanların araştırma yaparak, diğer ülkelerin yaptıkları eğitim çalışmalarının inceleyerek, ülkenin kültürel, sosyal boyutları ve ekonomik ihtiyaçları göz önüne alınarak ülke koşullarına uygun bir eğitim planı yapılmıştır. Bu araştırmalar ışığında hazırlanan planın uygulanması Köy Enstitülerinin gerçeklik ilkesine dayandığını göstermektedir.

2. 3. 3. Köy Enstitülerinin Kuruluş Yerleri

...Dört Eğitim ve kalkınma bölgesine ve kesimlere ayrılan Anadolu'nun her kesiminde bir Enstitü kurulmasına hemen başlandı. Edirne'den Kars'a, Trabzon'dan Antalya'ya, Malatya'dan Kastamonu'ya uzanan bölgelerin içindeki o ıssız köylerde, geniş topraklar üstünde, parasız yatılı, kızılı erkekli, bin öğrenci alacak genişlikte 20 Enstitü harıl harıl çalışmaya başlamıştı. Köyler ışıktan yanıp tutuşacaktı... (Tonguç, 1939'dan akt., Türkoğlu, 2013, s. 185).

3803 Sayılı Yasa çıktığında köylünün koşullarını görüp bilerek, yakından tanıyarak, bilimin bulgularını yerinde kullanarak iyi sonuçlar almak olan köyde eğitimin amacına uygun şekilde enstitülerin kurulacakları yerler belirlenerek çalışmalara başlanmıştır. Köy Enstitüsü Yasasındaki niteliklere dikkat edilerek, kurulacak bölgenin nüfus yoğunluğu, iklimi, ekonomik ve sosyal yapısı da önemsenmiştir. Köy enstitülerinin özellikle kentlerden ve kentlerin sağladığı kolaylıklardan uzakta kurulmasının tercih edilme nedenini köy şartlarının ortaya çıkardığı sıkıntılara, güçlüklerle, kendi imkanları dahilinde sağlıklı çözümler üretebilmeleri ve kendi kendine yetebilmelerini sağlamak şeklinde ifade etmek mümkündür (Türkoğlu, 2013).

Köy Enstitülerinin özellikle su kaynaklarına ve köylere yakın yerlerde kurulmasına özen gösterildiği görülmektedir. Özgen (1993, s. 36), Köy Enstitülerinin kuruluş yerlerinin seçiminde önem verilen özellikleri şu şekilde sıralamıştır:

1. Tarım yapılacak arazinin devlete ait elverişli bir toprağının olması,
2. Seçilen kuruluş yerinin okul ve öğretmen bakımından geride olması,
3. Kuruluş yerinin yeterli araziye sahip olması ve çevresinde bulunan birkaç ilin merkezi konumunda olması,
4. Sağlık açısından yaşam şartlarına elverişli yerler olması.

Yukarıda belirtilen koşullar her enstitü için standart özellikte olmayabilir. Enstitülerin bölgesel farklılıkları vardır. Ayrıca Kızılçullu Köy Enstitüsü gibi sonradan enstitü olan hazır binaların olduğu alanlarda kurulan enstitüler de vardır. Yine de genellikle köy enstitüleri toprağı tarım için uygun özellikte olan araziler üzerine kurulmuştur. Seçilecek yerlerde işe yarayacak bina ve tarla bulunması, su bulunması gerekmektedir. “İş yolu ile hiçten var etmek” prensibiyle enstitü binalarının yapılabilmesi için kalınacak bina bulunması gerekmektedir (Kirby, 1962).

Tonguç, enstitüleri geniş bir arazi üzerine kurmayı isterken, okulun köyün küçük bir modeli olmasını hedefliyordu. Köyde tarla, bağ, bahçe, ahır, kümes, tarım araçları vardı. Bunların yapımı ve bakımı için atölyelerin olması, öğrencilerin bunlarla ilgili bilgi ve becerilerle donatılarak bu teknikleri köye götürmesini düşünüyordu (Usta, 2015).

Köy Enstitülerinin kuruluş yerlerinin sağlıklı olarak saptanabilmesi için Tonguç, 1946 yılına kadar 61 il, 305 ilçe ve 9150 köy gezip incelemeler yapmıştır (Başaran, 1990).

Tablo 1. Köy Enstitülerinin Kurulduğu Yerler, Kuruluş Tarihleri ve Kuruluşu Başlatıp Yürüten Yöneticileri (Türkoğlu, 2013, s.188-189).

Köy Enstitüsünün Adı	Kurulduğu İl	Kuruluş Tarihi	Kurucu Müdürleri
Çifteler	Eskişehir	1937	Remzi Özyürek, M. Rauf İnan, Osman Ülkümen
Kızılçullu	İzmir	1937	Emin Soysal, Hamdi Akman, Talat Ersoy
Kepirtepe	Kırklareli	1938	Nejat İdil, İhsan Kalabay
Gölköy	Kastamonu	1939	Ali Doğan Toran
Akçadağ	Malatya	1940	Şerif Tekben
Akpınar-Ladik	Samsun	1940	Nurettin Biriz, Enver Kartekin
Aksu	Antalya	1940	Talat Ersoy, Halil Öztürk
Arifiye	Sakarya	1940	S. Edip Balkır
Beşikdüzü	Trabzon	1940	Hürrem Arman, Osman Ülkümen
Cılavuz	Kars	1940	Halit Ağanoğlu
Düziçi	Adana	1940	Lütfi Dağlar
Gönen	Isparta	1940	Ömer Uzgil
Pazarören	Kayseri	1940	Şevket Gediklioğlu

Tablo 1'in devamı

Köy Enstitüsünün Adı	Kurulduğu İl	Kuruluş Tarihi	Kurucu Müdürleri
Savaştepe	Balıkesir	1940	Sıtkı Akkay
Pamukpınar	Sivas	1941	Şinasi Tamer
Hasanoğlan	Ankara	1941	Lütfi Engin, Hürrem Arman, M. Rauf İnan
İvriz	Konya	1941	Ahmet Korkut, Recep Gürel
Pulur	Erzurum	1942	Aydın Arıkkök
Ortaklar	Aydın	1944	Hayri Çakaloz
Dicle	Diyarbakır	1944	Nazif Evren
Erciş	Van	1948	İbrahim Oymak

2. 3. 4. Köy Enstitülerinin Yapılanma Süreci

Bu bölümde Köy Enstitülerinin yapılanma sürecine yönelik olarak; enstitülerin yönetim anlayışı, enstitülere öğrenci, öğretmen ve usta öğretici alım süreci ile enstitülerin alt yapısı hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2. 3. 4. 1. Köy Enstitülerinin Yönetim Anlayışı

...Bazı Enstitü müdürleri, yardımcıları, öğretmenleri, memurları ve nöbetçi öğrencileri olduğu halde, işleri ayrıntısına varıncaya kadar şahsında topluyor. Bu yönetim biçimi çok sakattır, köksüzdür. Günün birinde çöker... En kısa zamanda her türlü elemene gerçek işlev ve sorumluluklarını vererek, Enstitüyü tek ve terör yaratan otoritenin yönetiminden kurtarmamız gerekir... (Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, 1976, s. 47).

İlk Köy Enstitüsü müdürlerinin tamamına yakınının İsmail Hakkı Tonguç'la bir biçimde yakınlıkları olduğu bilinmektedir. Gazi Eğitim Enstitüsü mezunlarının tümü onun öğrencileridir. Tonguç, öğrencisi olmayan enstitü müdürlerini de çeşitli kurslarda ve görevleri başında tanımıştır. İlk eğitim kursları ile ilk açılan köy enstitüleri, müdür adaylarını tanıma açısından laboratuvar görevi görmüştür. Onun, resmi yazışmaları, yerinde uyarıları, özellikle mektuplaşmaları; işbaşında uyguladığı yepyeni bir yetiştirme yöntemidir (Esen, 2013).

İsmail Hakkı Tonguç müdürlerini göreve gönderirken, "Kendi yardımcılarınızı, öğretmen ve usta öğreticilerinizi bulup seçin; öğrencileri yönetim işlerine kesinlikle sokarak, onların gücünden, aklından yararlanın" diyerek demokratik bir eğitim anlayışının temellerini atmıştır. Yöneticiler enstitülere gittiklerinde ilk gelen öğretmen ve öğrenci grubuna görevler verdiler. Örneğin; bir öğretmene öğrencilerin derlenip toplanması, onlara rehberlik etmesi, işlerde onlarla birlikte çalışması görevi verilerek sonradan Köy

Enstitülerinin en temel yönetim birimi olacak olan “küme” düzenlenmesi ve “kümebaşı” öğretmenliği görevlendirilmesi başlatıldı (Türkoğlu, 2013).

Köy Enstitülerinde kümebaşı neredeyse bir ana babaydı. Kümebaşı öğretmeni, enstitü bölümlerinin işleyişinde birbirleri ile arasında koordinasyonu sağlıyordu. En önemli görevi olarak Köy Enstitüleri'nin en önemli unsurlarından olan okuma ve tartışma çalışmalarını o yönetiyordu. Öğrencilerin durumlarında doğru yargıya varılabilmesi, onun öğrencilerin her birini yakından ve türlü koşul içerisinde tanımasına bağlıydı. Bu yargıya varmada, akademik yetenek türlü ölçütlerden yalnızca biriydi. Öğrencinin bir bütün olarak ve tümüyle rasyonel bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak kümebaşının göreviydi (Kirby, 2010).

Öğrenciler de daha ilk günlerden başkanlık, nöbetçilik görevleriyle sorumluluk üstlenmeye başladılar. Her kümenin ve iş alanının sorumluları vardı. Böylece enstitülerde yönetici ile birlikte öğretmen ve öğrencinin de dahil olduğu demokratik bir yönetim anlayışı ortaya çıktı (Esen, 2013).

Enstitülerde öğrencilere demokratik bir anlayışın ögesi olarak "Okul Başkanlığı" seçimleri düzenlenmektedir. Seçilmek için aday olan öğrenciler arasından en fazla oyu alan öğrenci okul başkanı seçilmektedir. Başkan seçilen öğrenci, diğer öğrenci arkadaşlarının da görüşlerini sorarak kendisiyle çalışacak diğer başkan yardımcılarını seçmektedir. Başkanın seçtiği yardımcıları enstitünün tüm atölye, yatakhane, yemekhane birimlerinden sorumlu olurlar. Cumartesi günü müdür ve öğretmenlerle birlikte o hafta yönetime katılan öğrencilerin faaliyetleri değerlendirilerek tartışmaya açılır, öneri getirilir, müdür de dahil her birey eleştirilebilir. Böylece öğrencilere sorumluluk ve demokrasi bilinci aşılanırdı (Esen, 2013).

Her hafta bir sınıfın kendi öğretmenleriyle birlikte bir haftalık nöbet tutma görevi vardır. Her atölyenin kendi özelliğine göre hazırlanmış talimatları vardır. Nöbetçi olan öğrenciler bu talimatlara dikkat ederek çalışmalarını yaparlar. Meydana gelen aksaklıklar olduğunda, bu aksaklıklar küme başı öğretmenleri ve öğrenci başkanına bildirilir. Onlar da okul yönetimine veya sorumlulara bildirerek gerekli önlemlerin alınmasını sağlarlar. Cumartesi günü yapılan toplantılarda o haftaki ekip belirlenir ve bir hafta boyunca belirlenen o ekip tarafından işler yürütülürdü. Okuldaki diğer kişiler tarafından da kimin nerede görevli olduğu bilinirdi (Esen, 2013).

Köy Enstitüleri için öğrencilerin fiziksel ve zihinsel aktivitelerde bulunarak, araştırma ve uygulamalar yoluyla bilgilerini ve becerilerini geliştirmeleri çok önemlidir. Demokratik eğitim ilkesine dayanarak öğrencilerin okulun doğal üyesi olarak okulla ilgili kararlara katılmaları ve kararları uygulama sürecinde sorumluluk üstlenebilmeleri

önemsenmektedir. Köy Enstitüsünde yönetimin bir üyesi konumunda olan öğrencilerin görevleri şu şekildedir (Esen, 2013, s. 32):

1. Öğrenci Başkanı,
2. Yemekhane Başkanı,
3. Yatakhane Başkanı,
4. Çamaşırlık Başkanı,
5. Revir Başkanı,
6. Mutfak Başkanı,
7. Tarım Başkanı,
8. Kooperatif Başkanı

1947-1952 yılları arasında Akpınar Köy Enstitüsünde öğrenci olan Ahmet Usta'nın (2013, s. 29) "Eğitimcinin Günlüğü" adlı kitabındaki ifadeleri şöyledir:

Okulda haftalık nöbet tutulurdu. Yönetim işlerine yardım eden öğrenci başkanı, yemekhaneyi düzenleyen ve yemek servisi yapan...Fırında ekmek pişiren...Tarla, kümes, arıhane nöbetçileri...Tesislerin işleyişinde, temizlik ve tertibinde görev alan nöbetçiler vardı. Hafta sonu gelince, nöbetçi ekibin başkanı, tüm öğrenci ve öğretmenlerin huzuruna çıkar, o hafta yapılan ve yapılamayan işler hakkında hesap verirdi. Yapılması gereken bir işte ihmali olan müdür de olsa mutlaka raporda belirtilirdi. Herkes eksiği varsa açıkça söyler, düzeltilmesi için yapılması gerekenleri yeni nöbet grubuna önerirdi. Amaç, okulun yaşanır bir yer olmasını sağlamaktı. Eleştiriden herkes payını alır, kimsede güceniklik olmazdı.

Ahmet Usta'nın bu anıları bize Köy Enstitülerinin yönetim biçiminin demokratik bir ortamda ve eleştiriye açık şekilde gerçekleştiğini göstermektedir.

2. 3. 4. 2. Köy Enstitülerine Öğrenci Alımı

Kardeşim Edip, raporlarından Enstitü öğrencilerini hala çağırmadığını anlaşıyor. Buraya gelenler karyola boyattığını, adamakıllı hazırlandığını söylüyorlar. Senden ricam hemen öğrenciyi toplaman... Bu işte klasik olmamak mecburidir. Nasıl Kastamonu'da çadırla işe başlamışsak, onun gibi öğrenciyi hemen getirmeli... Sürekli öğretmen istiyorsun. Öğrenci olmayınca öğretmeni ne yapacaksın? Bu kurumları klasik okullara benzetmemek için elinden ne gelirse yap. Herkes bir kere sersemlemeli ki yeni tavır alabilsin. Oysa sen görünüşe göre bilinen okulu hazırlayarak, sonra çalışmaya geçmek istiyorsun. Bu doğru olmaz... Öğrenci gelir gelmez onun için dershane açmak yok. Yağmurlar bastırınca kadar eğitimler gibi dışarda ders görecekler. Ancak bu önlemlerle klasik öğretim düzenini kırmak mümkün olur. Bu gibi fırsatlar kaçırılmamalı... (Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, 1976, s. 31).

Köy Enstitüleri koşulları uygun olan bölgelerde kurulmuş ve kurulduğu bölgenin çevresindeki birkaç il içine dahil olan köylerdeki çocukları alan yatılı kurumlardır. Enstitüye öğrenci alınırken kuruluş bölgesine giren illerin köylerinden dengeli bir dağılımla öğrenci seçimine gidilmiştir. Bu şekilde bir dağılım yapılmasındaki amaç, öğrencilerin okulu

bitirdikten sonra kendi köylerine öğretmen olarak gidecek olmalarından kaynaklı adil bir dağılımla bütün köylerin öğretmen sorununa yetişmeye çalışmaktır.

Enstitülere alınan öğrencilerin köyde işlerine yarayabilecek, uygulayarak köylülere öğretebilecekleri (marangozluk, çiftçilik) bir meslek alanını iyi bir şekilde öğrenmesi beklenmektedir. Bunun için köye öğretmen yetiştirme konusunda dikkat edilmesi gereken ilkeler şöyle sıralanmıştır: (Maarif Vekaleti, 1941-2003'ten akt., Akdoğan, 2016, s. 43-44).

1. Öğretmen adayını köy çocuklarından seçmek.
2. Köyden seçilen çocukları kendi ortamlarından çok uzaklaştırmadan, iyi bir çiftçinin bilgi ve donanımına sahip ve uygulamaya hazır bir şekilde yetiştirmek.
3. Öğrencilere öğretmenlik mesleğinin yanında köyde işlerine yarayabilmesi için erkek öğrenciye dülgercilik, demircilik, yapıcılık; kız öğrencilere dikiş, nakış, ev idaresi, çocuk bakımı gibi işleri de öğretmek.
4. Enstitüde yüksek başarı gösteren öğrencilere eğitime devam edebilme imkanı sunmak.
5. Öğretmenlik mesleğine uygun becerileri olmadığı tespit edilen öğrencilerin öğrendikleri diğer iş alanlarından birinde faaliyet gösterebilecek yeterlilikte iş bilgisine sahip olmasını sağlamak.
6. Öğretmenlik mesleğine uygun olduğu görülen öğrencileri gidecekleri köylerin koşullarında yapabilecek şekilde yetiştirmek.
7. Köy enstitülerini arazisi uygun v elverişli alanlara kurmak.

Bu ilkeler göz önünde bulundurularak 3803 Sayılı Köy Enstitüleri Kanununun 3. maddesinde enstitüye alınacak öğrencilerle ilgili olarak şöyle denilmektedir. "Enstitülere köy ilkokullarını bitirmiş sağlıklı ve yetenekli köylü çocukları seçilerek alınırlar." (Köy Enstitüleri Kanunu, 1940, s. 233). Ancak bazı enstitüler, ilkokulu bitiren köy çocuğu bulmakta zorlandıklarında, ilköğretim müfettişleri veya gezici başöğretmenler yoluyla köyleri teker teker gezerek 3 yıllık eğitim okulunda okuyan öğrencilerden ya da ilkokul 3-4- ve 5. sınıfı okuyan çocuklardan da seçmişler, bu öğrenciler eğitimden geçirilerek normal sınıflara kaydedilmişlerdir (Uygun, 2010).

Enstitülere giriş sürecinde yapılan sınavlar başarıyı ölçmek maksadıyla olmayan, öğrencinin bilgisini, becerisini, tutum ve davranışlarını gözlemlene ve hazırbulunuşluk düzeyini belirleyici nitelikte bir sınavdır. Enstitüye girişte öğrencilerin yazı becerilerine ayrı bir önem verildiği görülmektedir. Ayrıca öğretmen adayının sağlık açısından bir sorununun olmamasına dikkat edilmektedir (Uygun, 2010).

Enstitü eğitimi, karma eğitim anlayışını benimsemiştir. Bu nedenle enstitülere kız öğrenci bulma arayışı önem kazanmıştır. Bu konuda Ayşe Baysal'ın şu ifadeleri dikkat çekicidir:

Erkek öğrencilerden başvuru çok oluyordu ve talep artınca sınavla öğrenci alınmaya başlandı. Ama Köy Enstitülerine alınacak kız öğrenci bulmakta zorlanılıyordu. Şöyle bir karar alınmış: Bir kız öğrenciyi yanında getiren erkek öğrenci Enstitü' ye sınavsız alınacak. Ailem benim Köy Enstitüsü'ne gitmemi istemiyorlardı. Bir kızın karma eğitim veren uzak bir yere gitmesi 'namusun elden gitmesi' demektir onlara

göre. Ben tarla, bahçe, ev işlerinde pek becerikli olmayan biriydim ve annem benim geleceğim için umutsuzdu. Köyümüzün hatırı sayılan kişilerden birisi oğlunu mutlaka enstitüye göndermek istiyordu ama sınavı kazanamayacağından korkuyordu. Annemi beni göndermesi için kandırmış. Böylece onula birlikte Köy Enstitüsü'ne gittik. Ben gittiğim için de o sınavsız girebildi (Atıcı, 2010, s. 165).

Enstitülere öğrenci seçim sürecinde doğru karar verebilmek adına “öğrenci seçim fişi” düzenlenerek öğrenci seçim kriterleri belirlenmiştir. Müfettiş ve gezici başöğretmenlerin köyleri dolaşarak istekli buldukları öğrenciler arasından bilgi, akıl ve fiziksel durumu bakımından kriterlere uygunluk gösteren adayların fişleri doldurularak enstitülere ve milli eğitim müdürlüklerine gönderilir. Gönderilen fişler öğretmenler komisyonu tarafından değerlendirilerek enstitüye kabul edilen adayların listesi Milli Eğitim Müdürlüğüne iletilir. Gelen öğrenci adayları enstitüde tekrar bilgi bakımından test edilir ve sağlık durumları da enstitü doktorları tarafından saptanarak raporlaştırılır (Şeren, 2008).

Bozkurt, Bozkurt ve Geylani (2015, s. 55-56), Düziçi Köy Enstitüsüne öğrenci alım sürecini şu şekilde aktarmışlardır:

Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından seçilen öğrencilerin fişleri enstitüye ulaştırılmıştır. Seyhan il Milli Eğitim Müdürlüğü'nün başkanlığı altında, Düziçi Köy Enstitüsü öğretmenlerinden kurulan bir seçim komisyonu, mevcut fişleri ve bu fişlere ekli sağlık raporlarını inceleyerek adayların en elverişli olanlarını seçmiş ve böylece enstitüye 1940 yılının eğitim-öğretim dönemi için alınması gereken 200 öğrenci yerine “2”si kız toplam 116 öğrenci alınabilmektedir. Bölgede beş sınıflı köy ilkokulundan mezun öğrenci sayısının az olmasından ve o dönemde trahomlu(Cumhuriyetten önce ülkemizin geniş bir kısmında görülen sakatlıklara ve körlüklere sebep olan bulaşıcı bir hastalıktır) çocukların fazla olmasından dolayı planlanandan daha az öğrenci alınmıştır.

2. 3. 4. 3. Köy Enstitülerine Öğretmen ve Usta Öğretici Alımı

...Müdürler, öğretmen, ustaöğretici ve öğrencinin çalışmalarından en iyi şekilde faydalanabilmek için yapılacak işleri iş bölümü dahilinde iyi planlamalı, bütün arkadaşlara kendilerinden beklenen işlerin sınırını, istenen fedakarlığın sebeplerini anlatmalı, onlara iyi ve insanca muamele etmeli, çalışmanın ve tatilin tadını duyurmalıdır. Elinizdeki elemanı çok çalıştırın fakat bu arada onlara iyi bakmayı, onların hayati ihtiyaçlarını, eğlencesine varıncaya kadar temin etmeyi unutmamalısınız...Ruhen, kalben, fikren birbirine bağlanmayan insanlardan büyük ve devamlı, kendilerine haz verici hamleler, çok verimli, normalin üstünde işler beklenemez... (Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, 1976, s. 35).

3803 sayılı Köy Enstitüleri Kanunu'nun 17. maddesi, Köy Enstitülerine alınacak olan elemanların mezun olabilecekleri okullar şu şekilde belirtir:

1. Yüksekokullar ve üniversite fakülteleri mezunları,
2. Gazi Terbiye Enstitüsü mezunları,
3. Öğretmen okulları mezunları,
4. Ticaret liseleri ve orta ziraat okulları mezunları,
5. Erkek Sanat Okulları ve Kız Enstitüleri mezunları,
6. Köy Enstitüleri mezunları,

7. İnşaat Usta Okulları mezunları,
8. Bunlardan başka her türlü teknik ve mesleki okullar mezunlarıdır (Köy Enstitüleri Kanunu,1940, s. 235).

Gerek deneme yıllarında, gerekse kuruluş sırasında görev alan yönetici ve öğretmenlerin çoğunun öğretmen okulu ve Gazi Eğitim çıkışı olmaları eleman seçilmesi açısından Tonguç'a kolaylık sağlamıştır. Köy Enstitülerine eleman seçmede Tonguç'un göz önünde bulundurduğu ilkeler şunlardır (Türkoğlu, 2013, s. 183):

1. İlköğretim seferberliğine gönül vermek, Atatürk devrimlerini anlamak.
2. Çalışkan olmak.
3. Olanın iyisini seçmek.
4. İş içinde deneyerek seçmek.
5. Davayı "entellektüelizme feda etmemek".
6. Adama iş değil, işe adam aramak.
7. Seçilenin kendini uygulama içinde geliştirmeyi amaçlaması.
8. İş içine girip öğrenciyle birlikte çalışacak kişiler aranması.
9. Seçilecek elemanın özlük haklarının güvence altına alınması.
10. Bir alanda sivrilmiş olması.
11. Uyum sağlayamayanın ayrılması, kalıp işleri baltalamaması.

Köy Enstitüleri kentlerden uzakta, köylere yakın kırsal kesimlerde kurulduğundan Enstitülerde görev almak fedakarlık ve özveri gerektiriyordu. Köy Enstitülerinde görev almayı kabul etmeyenlerin etkisiyle, öğretmen ihtiyacının karşılanamaması sebebiyle kendi alanında yeterli derecede bilgi ve beceriye sahip olan, vatan hizmetinde çalışanlardan, savaşırlara katılanlardan, ziraat işlerinin tamamını veya bir kısmını iyi bilen köylülerden, bir memleket işini başarmış olanlardan, halk şairlerinden ve at biniciliği, yüzücülüğü, avcılığı, dokumacılığı iyi olan bireylerden öğretmenlermiş gibi faydalanmak durumunda kalınmıştır (Aydoğan, 1997).

Bu gereklilikle birlikte Köy Enstitüleri yasası, ilk kez Türk eğitim sistemine "ustaöğretici" kavramını kazandırmıştır. 17. 04. 1940 tarih 3803 numaralı kanunun 17. maddesine göre mütehasıs işçiler yevmiye veya aylık ücret karşılığı ustaöğretici olarak enstitülerde çalıştırılmışlardır (Köy Enstitüleri Kanunu, 1940). Ustaöğreticiler, enstitüde çalışan diğer öğretmenlerle aynı haklara sahip olmuşlardır. Usta öğreticileri ile bölgelerin özelliklerine göre enstitülerin teknik eleman ihtiyacı (duvarcı, demirci, marangoz, bahçıvan vb.) karşılanmıştır. Usta Öğreticiler kendi alanlarında çalışmalarını yaparken, o iş alanındaki sorumlu öğretmen tarafından denetlenmesi yapılır. İş yerinde çalışmaya gelen öğrencilere istendik becerilerin kazandırılmasına yardım ederler. (Esen, 2013). Enstitülerde öğretmenlerin görevleri şu şekildedir:

1. Okul Müdürü,
2. Eğitim Başı,
3. Müdür Yardımcıları,

4. Sağlık Başı,
  5. Tarım Başı,
  6. Müzik Başı,
  7. Yapıcılık Sanatı Başı,
  8. Demircilik Sanatı Başı,
  9. Marangozluk Sanatı Başı,
  10. Denizcilik Sanatı Başı (varsa),
  11. Hayvancılık Memuru,
  12. Küme Başı (Sınıf Öğretmeni)
- (Esen, 2013, s. 29).

Köy Enstitülerinde taşçılık, değirmen taşçılığı, kireççilik, duvarcılık, tuğlacılık, nalbantlık, dülgelik, balıkçılık, saz örmeciliği, arıcılık, binicilik, araba tamirciliği, saraçlık, urgancılık ve dokumacılık gibi bölgelere göre önemi değişen özellikte olan sanatlara da yer verilmiştir. Bu sanatların yaygınlaştırılması ile enstitüdeki ihtiyaçların karşılanması da amaçlar arasındadır. Ayrıca o bölgenin köylerinde çalışacak öğretmenlere bu işlerde bilgi ve el yatkınlığı kazandırılması bakımından da bu sanatlara enstitülerde büyük bir yer ve önem verilmiştir (Akdoğan, 2016).

Köy Enstitülerinde çalışan ustaöğreticilerin en ünlülerinden birisi Aşık Veysel Şatıroğlu'dur. Aşık Veysel Şatıroğlu, 25. 01. 1942'de Arifiye Köy Enstitüsü'nde türkü ustaöğreticisi olarak göreve başlamıştır. "Enstitü" ve "benim sadık yârim kara topraktır" şiirlerini Çifteler, "mektup, gidiyorum gündüz gece, hayran oldum o dallara" şiirlerini ise Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde kaleme almıştır. Öğrencilere iki aya varmadan on yedi türkü öğretmiştir. Her sınıfa başka türkü öğretmiş ve bu türküleri her sınıfın birbirine öğretmesini isteyerek daha hızlı ve daha fazla türkü öğrenilmesini sağlamıştır. Cilavuz Köy Enstitüsü'nde ise Posof (Ardahan)'lu Aşık Müdami öğrencilere yöre türkülerini ve saz çalmayı öğreten müzik ustaöğreticisi olarak görev yapmıştır (Horasan, 2014'ten akt., Akdoğan, 2016, s. 51).

Ustaöğreticilerin enstitü amaçlarını anlaması ve yetiştirilmesi zor olduğundan enstitülere öğretmen yetiştirebilme, köyde inceleme ve araştırma yapabilme yeterliliğine sahip eleman yetiştirebilme ve köy bölgeleri için gezici başöğretmen ile bölge ilköğretim müfettişleri yetiştirme amacıyla 1942 yılında Yüksek Köy Enstitüsü'nün açılması kararlaştırıldı (Sazak, 2010). Bu kararla Hasanoğlan Köy Enstitüsü, 1942 yılında üniversite niteliğindeki Yüksek Köy Enstitüsü'ne dönüştürülmüştür. Yüksek Köy Enstitüsü'ne seçilecek olan öğrenciler, Bakanlığın belirlediği kontenjanlar dahilinde, enstitülerin öğretmen kurulları tarafından önerilen son sınıf öğrencileri arasından yapılan sınavla belirlenmektedir. Bu nedenle Çifteler ve Kızılcıllu Köy Enstitülerinin ilk mezunları 1942 yılının yaz aylarında açılan altı aylık kursa alınmışlardır. Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü'nde eğitim gören öğrenciler için tarla ve bahçe ziraatı, zirai işletme ekonomisi, hayvan bakımı, kümes hayvancılığı, yapı, maden işleri, güzel sanatlar, köy ve el sanatları

olarak sekiz koldan oluşan dersler belirlenmiştir. Bu dersleri başarı ile bitiren öğrenciler ayrıldıkları kolun derslerini uygulamak ve öğretmek üzere öğretmen olarak köy enstitülerine gideceklerdir (Özkucur, 1990).

Yüksek Köy Enstitüsü, 1945-1947 arasında 213 mezun verdi. Bunlar, köy enstitülerine öğretmen, kesim denetmeni (köy enstitüsü bölgesinin müfettişi), gezici başöğretmen olarak atandılar. Bazı öğrenciler de asistan olarak Enstitüde kaldılar. Yüksek Köy Enstitüsü, 27 Kasım 1947 tarihli Bakanlık Müdürler Encümeni kararı ile kapatıldı. Son öğrencileri, gördükleri bir iki yıllık öğrenim yok sayılarak, eğitim enstitüleri başta olmak üzere öğretmen yetiştiren diğer yükseköğretim kurumlarının hazırlık ya da birinci sınıflarına aktarıldı (Altunya, 2005).

2. 3. 4. 4. Köy Enstitülerinin Alt Yapısı

Köy Enstitülerinin kurulmasında göz önünde tutulacak ilkelerden biri: Gelecekte göreceği işlere ve alacağı öğrenci sayısına göre durum planı ile binalar için açılacak proje yarışmasının esaslarını saptamak; ülkemizin mimarları arasında yapılan yarışmada kazanan projeyi, Enstitü öğrencilerine yapı ve sanat dersleri içinde uygulamaktır (Tonguç, 1939'dan akt., Türkoğlu, 2013, s. 201).

Köy Enstitülerinin çoğu ilk kuruluş yıllarında çadırda veya eski bir binada eğitime başlamış, daha sonra düzenli binalara sahip olmuşlardır. Örneğin; Malatya Akçadağ Köy Enstitüsü çadırda eğitime başlarken, İzmir Kızıllıçlı Köy Enstitüsü ise eski Amerikan Koleji binasını kullanarak işe başlamıştır. İlk olarak işe yatakhane ve dersliklerin inşaatı ile başlayan enstitülerde öğrenciler, öğretmenler ve öğretilenler el birliğiyle okul binasını ve işlikleri tamamlama yoluna gitmişlerdir. Daha sonra buldukları yörenin özelliğine ve coğrafi koşullarına uygun alt yapısıyla donanımlı okullar oluşturulmuştur (Arman, 1969).

Kuruluş aşamasında her Köy Enstitüsü için belirlenen ve çeşitli mimarlar tarafından proje olarak sunulan binaların ortak ihtiyaç listesi kararlaştırılmıştır. Bu ihtiyaç listelerini Özgen (2002, s. 49-50) şöyle sıralamıştır:

1. Okul binasında yirmişer kişilik iki yatakhane ve içerisinde tuvalet ve muslukları bulunması,
2. Kırk öğrencinin aynı anda ders okumalarına, mütalaa yapmalarına ve gerektiğinde dikiş, daktilo, ev idaresi, basit Biyoloji, Fizik ve Kimya deneyleri, kağıt işleri, cilt işleri gibi işleri görebilmelerine elverişli dersane alanlarının yer alması,
3. Kırk öğrencinin yemek ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir yemekhanesinin ve mutfağının bulunması,
4. Toplantı binası içerisinde ise 600 öğrenci için kapalı teneffüshane, jimnastikhane, konferans, müsamer, sinema salonu ve kütüphane görevini sağlayacak sahne kısmı olacaktır.

Bunun yanı sıra Keskin (1998, s. 13) ise enstitü binalarının ihtiyaç listesini şu şekilde belirtmiştir:

Ayrıca yatakhaneler, lavabo-tuvalet, öğretmen evleri, yönetim ve toplantı odası, kitaplık, laboratuvar, çok çeşitli işlikler (atölye), müzik, tiyatro ve toplantı salonu, çamaşırhane, banyo, açık hava yıkanma muslukları, sahra tuvaletleri, revir, fırın, kooperatif, ahır, ağıl, tavla, kümes, arşlık, balıkxane vb. su deposu ve havuz, çeşitli depolar, elektrik santrali, bağ, bahçe, tarla, fidanlık, koruluk, çiçeklik, çeşitli tarım alanları spor kuruluşları, uygulama okulu çocuk bahçesi vb. yer almalıdır.

Her Köy Enstitüsü, kendi kuruluş bölgesine giren illerin sağlık, ekonomi, sanat ve eğitim yönünden durumlarını incelemeye alarak değerlendirmiş ve yapılan bu değerlendirmeler ile uygulanacak eğitim programlarına şekil vermiştir (Özgen, 2002).

Köy Enstitülerinin binalarının yapımında öğrenciler de öğretmenlerle birlikte çalışmışlardır. 1940'dan 1944 yılına gelindiğinde Cılavuz Köy Enstitüsünde bina, hamam, yemekhane, öğretmenlerin kalacağı lojman, öğretmen çocukları için oyun alanları yapılmıştır. Böylelikle öğretmenler ve öğrenciler birlikte işçilikte bulunarak enstitünün bina ihtiyacını kısmen karşılamışlardır (Arslan, 2012).

Çifteler Köy Enstitüsü öğrencisi olan Abdullah Özkucur, okulunun alt yapısını şöyle anlatır:

Köy Enstitülerinin yapıları değil, kendileri, konumları büyüktür. Bir Enstitü en az 2000 dönümlük bir arsa üzerine oturmuştur. Bizim Çifteler Köy Enstitüsü'nün 4000 dönüm ekilecek, işlenecek toprağı vardır. Kuruluşu tamamlanan bir Köy Enstitüsü orta büyüklükte çağcıl bir köy görünümündedir. Okul yapısından başka demircilik, yapıcılık, dülgencilik işliğı, elektrik santrali, öğretmenevleri, değirmen, yatakhane, yemekhane, derslerin uygulama alanları, ahır, samanlık, kümes, arılık, sebze-meyve bahçesi, fidanlık-koruluk, at-araba, koyun-keçi, uygulama okulu vardı (Atıcı, 2012, s. 165-166).

Enstitülerin kuruluş döneminde öğrenciler binaların yapımı, enstitüye su getirilmesi gibi işlerde etkin bir rol almışlardır. Sonraki yıllarda enstitüye giden öğrenciler yerleşmiş bir düzene gelmişlerdir. İvriz Köy Enstitülü Hacı Angı'nın bu konudaki düşünceleri şöyledir: "Bizim kuşak şanslıydık. Bizden önceki ağabey ve ablalarımız, .enstitünün kuruluş aşamasında çok sıkıntı çekmişler. Biz gittiğimizde enstitü oturmuştu. Biz kurulu bir düzende öğrenimimizi sürdürdük. Özellikle kültür derslerimiz hiç aksamadı" (Atıcı, 2011, s. 13).

2. 3. 5. Köy Enstitülerinde Günlük Hayat

...Çalışmalar, Enstitüdeki hayattan bezginlik getirecek aşırı dereceye vardırılmamalı, her günün sevilerek, heyecanlanarak hakkından gelinen iş alışkanlığı olmalıdır... (Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, 1976, s. 34).

Köy Enstitülerinde bazı bölgesel farklılıklar dışında günlük yaşam birbirine çok benzerdir. "Türkiye'de Köy Enstitüleri" adlı eserinde Kirby (2010, s. 318-321), Köy Enstitülerinin günlük aktivitelerine dair gözlemlerini şöyle aktarmıştır:

Genel olarak tüm enstitü sabah 06.00'da kalkmaktadır. Yıkama ve giyinmeden işinden sonra tüm öğrenci ve öğretmenlerin katıldığı halk dansı gibi toplu beden hareketleri yapılır. Bazen oyun oynanır ve beden hareketleri yapılır, bazen de yapı programı ile ilgili bir iş de yapılabilir. Örneğin Akçadağ'da olduğu gibi bir taşıt aracı yoksa yeni elektrik santralinin yapımında kullanılacak temel taşlarını taşımak üzere yürüyüşe çıkılırdı. Hasanoğlu'da da buna benzer uygulamalar olurdu. Kahvaltı sonrası günlük işler başlamadan önce öğrenciler bir saat kadar serbest bırakılır. Elektrik ve hoparlörün bulunduğu yerlerde haber, müzik veya enstitü programı yayınlanır. Saat 8.30'da alanda toplanarak yoklama ve iş dağılımı yapılır. Öğrenciler öğretmenlerle birlikte dersliklere, işliklere ve tarlalara giderken marşlar söyleyerek giderler. Sabah programı yaklaşık üç saat sürmektedir ama tarla, laboratuvar, işlik işleri sürekli olmakta, derslik çalışmaları saat hesabıyla düzenlenmektedir. Öğle yemeği sonrası sabah yapılan işlere kaldığı yerden devam edilir. Spor, müzik çalışmaları, edebiyat ve sahne etkinlikleri ve bireysel çalışmalar öğleden sonra ile akşam yemeği arasındaki, kümelerin tartışmalı okuma toplantıları arasında yapılır. Küme toplantıları alışılmışın ötesinde bir durumdur. Küme toplantılarında yüksek sesle okuma yapılır, tartışılır, sorular sorularak günlük konular hakkında fikir alışverişi yapılır.

Akşam yemeğinden sonra ise bir "ders çalışma" süresi verilerek günlük program genel olarak 21.30 ya da 22.00'da sona erer. Yönetici öğrenciler ve öğretmenler tüm öğrencileri yatırır. Enstitü'nün haftalık programı cumartesi günü saat 12.00'de sona erer. Bayrak töreninden sonra bir genel toplantı yapılır, o haftanın nöbetçi ekibi görevini yeni ekibe devreder ve tüm enstitüde temizlik ve muayene yapılır.

Pakize Türkoğlu (2014, s. 21-22), "Kısa Süren Hasat" adlı eserinde, köy enstitündeki yaşantısına dair şöyle bir anısını paylaşır:

İlk günlerde dilimizden düşmeyen bir ziraat marşımız vardı. Bahçede toplandığımızda ya da öğretmenlerle birlikte, iş alanlarına, tarım alanlarına giderken, kızlı erkekli kümeler bu marşı en içten yurt sevgisiyle, en güzel sesimizle söyledik. Marşın sözleri bizi onurlandırır çalışkanlığımızı artırır sanki. Öyle güçlü söyledik ki, uzaktan bizi görenler durup dinler sevgiyle el sallarlardı. Hele bir de omzumuzda kazma kürek varsa kafa da sallarlardı 'Neler oluyor burada?' gibilerden. Çünkü kazma kürek kullanan bir eğitim görmemişlerdi. Bina yapan bir eğitim görmemişlerdi. Böyle bir okul örneği yoktu.

Türkoğlu'nun anısında bahsettiği marş aşağıda verilmiştir.

ZİRAAT MARŞI

Sürer eker biçeriz güvenip ötesine

Milletin her kazancı milletin kesesine

Toplandık baş çiftçinin Atatürk' ün sesine

Toprakla savaş için ziraat cephesine

Biz ulusal varlığın temeliyiz köküyüz

Biz yurdun öz sahibi efendisi köylüyüz

*İnsanı insan eden ilkin bu say bu toprak
En yeni aletlerle en içten çalışarak
Türk için yine yakın dünyaya örnek olmak
Kafa dinç, el nasırlı gönül rahat alın ak*

*Biz ulusal varlığın temeliyiz köküyüz
Biz yurdun öz sahibi efendisi köylüyüz*

*Kuracağız öz yurtta dirliği, düzenliği
Yıkıyor engelleri, ulus egemenliği
Görsün köyler bolluğu, rahatlığı, şenliği
Bizimdir o yenilmek bilmeyen Türk benliği*

*Güfte: Behçet Kemal ÇAĞLAR
Beste: Ahmet Adnan SAYGUN
(URL-1, 2012)*

1943 öğretim programında Köy Enstitülerinin günlük çalışma düzeni şu şekilde düzenlenmiştir:

1. Her gün öğleden önce 45 er dakikalık 4 ders veya iş saati, öğleden sonra da yine 45 er dakikalık 4 ders veya iş saati.
  2. Her gün iki saatlik etüt ve 45 dakikalık serbest okuma zamanı.
  3. 8 veya 8,5 saatlik uyku zamanı.
  4. Her sabah 30 dakikalık yoklama, müzik, ulusal oyunlar veya spor zamanı.
- Günlük çalışma ve dinlenme sürelerinin tespitinde ve uygulanmasında enstitülere serbestlik tanınmıştı (Oğuzkan, 2011).

Köy Enstitüsü'ndeki günlük yaşam Hüsniye Özgür'ün anılarında şöyle bahsedilir:

Sabahleyin erkenden kalkar, elimizi yüzümüzü yıkar, güzelce giyinir, yatakları düzeltir, ondan sonra da temizlik yapardık. O sırada ortalık aydınlanmaya başlar ve beden eğitimine giderdik. 45 dakikalık bir çalışmadan sonra mütalaaaya giderdik ve mütalaa zamanlarında derslerimize hazırlık yapardık. Sonra kahvaltımızı eder, kahvaltının ardından işi olanlar işe, dersi olanlar derse giderdi. Öğle yemeği arasına kadar derse devam ederdik. Öğle yemeğinden sonra derslere kaldığımız yerden devam ederdik. Sonra yine mütalaa zamanı gelir ve dersliklerin yolunu tutardık. Akşam yemeğine kadar mütalaa sürerdi... (Bozkurt vd., 2015, s. 101-102).

2. 3. 6. Köy Enstitülerinde Eğitim ve Öğretim

...Her Köy Enstitüsünün devlet tarafından verilen döner sermaye ile kurulup işletilen birer çiftliği vardı. Öğrenciler bu işletmelerin varlığı ile buldukları çevrede uygulanan her türlü tarım işini yaparken, öğrenme olanağına da kavuşuyordu... İş eğitimi vermek amacıyla kurulmuş olan Enstitü çiftlikleri, öğretmen ve öğrenci emeğiyle işletilerek, kurumun gereksinimi olan maddelerin çoğunu satmaktaydı... (Tonguç, 1953'ten akt., Türkoğlu, 2013, s. 223).

Özgen (1991), Köy Enstitüleri'nin programını Tonguç'un "yaşamın gerçek işleri içinde eğitim-öğretim" görüşünden temel alındığını belirtir. İsmail Hakkı Tonguç'un bu görüşünün, Atatürk'ün "bilgileri uygulayarak öğrenme yöntemi, ulusal eğitimin temeli olmalıdır" görüşü ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

Gürsel ve diğerlerine (2009) göre, Köy Enstitülerinin benimsenen eğitim ilkeleri; okuyan, düşünen bireyler yetiştirmek ve eleştirel bir bakış açısı kazandırmaktır. Köy Enstitülerinin eğitim sistemi, iş içinde eğitim ve üretkenlik ilkesine göre oluşturulmuştur. Öğrencilerin pedagojik ve gelişimsel özellikleri dikkate alınarak hazırlanan programlarla onları köy yaşamına ve öğretmen olmaya hazırlarken, yaratıcılığı ve üretimi temel almışlardır. Eğitimin her alanında modern yöntemlerin ve teknolojinin kullanımına önem verilerek öğrencilerin hayvancılık, balıkçılık, dikiş, nakış, demircilik, dülgürlük, marangozluk gibi alanlarda öğrenciler yetiştirilmiştir. Birçok öğrenci kendi okulunu kendisi yapmıştır. Enstitülerde üretilen ürünler hem enstitü ihtiyacını karşılamış hem de dışarıya satılarak gelir elde edilerek devlete az tük olmak için gayret edilmiştir. Böylece savaş yıllarının verdiği tahribat bu üretici faaliyetlerle aşılılmaya çalışılmıştır (Aykanat, 2008).

Öğrencilerin her anlamda donanımlı olabilmeleri amacıyla motorlu ve motorsuz araç kullanabilme, müzik aleti çalabilme, halk oyunlarını oynayabilme, ata binme, dağa tırmanma ve müzik parçaları dinleme gibi eğitimler verilerek beceri ve alışkanlık kazanmalarına önem verilmiştir. Ayrıca enstitülerde öğrencilerin resim, müzik, spor, tiyatro, edebiyat, doğa gibi alanlarda varsa yeteneklerinin keşfedilip geliştirilmesi Köy Enstitülerinin eğitim anlayışının çok yönlülük ilkesine dayandığını göstermektedir (Esen, 2013).

Köy Enstitülerinde eğitimin fırsat eşitliği ilkesine dayandırılarak tüm öğrencilerin faaliyetlere katılımı ve öğrencilerin öğrenmeyi yaşayarak gerçekleştirmesinin sağlanmasının hedeflendiğini söyleyebiliriz. İsmail Hakkı Tonguç'un Enstitü müdürlerine yazdığı mektupta belirttiği ifadeler bu düşünceyi kanıtlar niteliktedir:

Kardeşim,

.....Bisiklet, motosiklet kullanma işini, bir musiki aletini çalmayı, şarkı söylemeyi, milli oyunlar oynamayı bütün talebe aynı derecede bilmelidir. Bütün güçlüklerine rağmen kız ve erkekli bir hayatın her türlü işine, eğlencesine, zevkine, ızdıraplarına iki cins talebe de müştereken sevk olunmalıdır. Bayağı olan her şeyden

kaçınmak ve korunmak şartile kız ve erkek talebeye hayatı bütünü ile yaşatmanız lazımdır (Tonguç, 1976, s. 36).

Köy Enstitülerinde kültürde yerelden evrensele ilkesine dayalı bir eğitim anlayışı vardır. Enstitülerde ören yerlerine, müze ve tarihi yerlere yapılan gezilerle, serbest okuma saatlerinde okunan dünya klasikleri ile dünyaca ünlü tiyatro eserlerinin enstitülerde oynanması eğitimde yakından uzağa ilkesinin uygulandığını göstermektedir. Böylece köy çocuğunun sadece köy yaşantısıyla sınırlı kalmamasını, geniş bir dünya görüşüne sahip olmasını desteklemiştir (Aykanat, 2008). Köy Enstitülerinde teknoloji kullanımına da önem verilmiştir. Ders araç-gereçlerinde, tarımda ve her alanda o günün koşullarındaki en ileri teknoloji kullanılarak kız-erkek ayırt edilmeden, tüm öğrencilerin daktilo, motosiklet, traktör, dikiş makinesi hatta otomobil kullanmayı öğrenmesi hedeflenmiştir (Aykanat, 2008).

Beş yıl süren eğitim-öğretim programı şu faaliyetleri kapsamaktadır:

Birinci Sınıfta: Öğrencilerin el becerilerinin geliştirilmesi ve değişik teknik konularda gerekli becerileri kazanabilmeleri ve iş alanları hakkında bilgi sahibi olabilmeleri için çeşitli iş alanlarında çalıştırılmışlardır. Bu ilk yıl, hem öğrencilerin el becerilerinin geliştirileceği hem de öğrencilerdeki yeteneklerin keşfedileceği bir yıl olarak ifade edilir. Bu şekilde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri sınanmış, hangi kol faaliyetinde başarılı oldukları gözlemlenmiş olur (Özgen, 2002).

İkinci Sınıfta: Öğrencilerin eğilimlerine ve görev alacakları köylerin durumuna göre sanat kollarına ayrılma süreci yapılmıştır. Erkek öğrencilere yönelik demircilik, dülgelik, yapıcılık bölümleri varken kız öğrenciler için biçki-dikiş, örgü, dokuma, tarım sanatları bölümleri vardır. Öğrenciler yıl boyu devam eden eğitim sürecinde bu iş alanlarında ustalaşmışlardır (Tanilli, 2007'den akt., Akdoğan, 2016, s. 55).

Üçüncü Sınıfta: Öğrencilerin gözlemlenmesi sonucu öğretmen olma yeterliliği olmayan öğrenciler, öğretmenler kurulunca öğretmenlik programından alınarak kendi yapabilirlik düzeylerine göre başarı gösterebilecekleri bir sanat dalında yetiştirilerek serbest yaşama atılırlar. Yine üçüncü sınıf sonunda istekliler arasından öğretmenler kurulunca seçilen öğrencilerden sağlık memurluğu ve ebe bölümlerine ayrılmış olanlar ise iki yıl süreyle Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti uzmanlarınca yetiştirilerek köye sağlık memuru ve ebe olarak yetiştirilmişlerdir (Tanilli, 2007'den akt., Akdoğan, 2016, s. 55).

Dördüncü ve Beşinci Sınıfta: Öğrenciler teknik, kültür ve tarım dersleri alarak öğretmenlik programını tamamlamışlardır (Akdoğan, 2016).

Köy Enstitüleri'nde beş yıllık sürede öğrenciye verilmesi planlanan dersler ve hafta sayıları çizelgede şöyle belirtilir:

Tablo 2. Köy Enstitülerinde Beş Yılda Verilmesi Planlanan Dersler ve Hafta Sayıları

Kültür Dersleri	5 yılda	114 hafta
Tarım dersi ve çalışmaları	5 yılda	58 hafta
Teknik dersler ve çalışmaları	5 yılda	58 hafta
Yıllık tatil	5 yılda	30 hafta
Toplam	5 yılda	260 hafta

Köy Enstitülerinin çalışma planları, her enstitünün kendi özelliklerini, öğrenci seviye ve sayısını, öğretmenlerinin özelliklerini, iş araçlarının olup olmasını, iş alanlarının genişliğini, hayvan cins ve sayısını dikkate alınarak hazırlanır. Örneğin yarım gün esas alındığında; bütün sınıfların yarısı öğleden önce veya sonra kültür derslerine, kalanların yarısı ziraat, diğer yarısı ise teknik derslere girer. Tam gün esas alındığında tüm sınıf öğrencilerini ayırarak kimisini tarım dersine, kimisini teknik derse ve kimisini kültür dersine gönderilir. Hafta esasında ise bütün sınıfların yarısı bir hafta kültür derslerini, geri kalanlarının yarısı ziraat, diğer yarısı ise teknik dersleri izlerler. Bu yöntem sürekli değil şartların özelliğine göre takip edilir. Acil olarak bina, yol, su arki yapılması, hasat, harman kaldırılması gibi işler çıktığında yeterli sayıda ya da bütün öğrenci ve öğretmenler tüm gün, birkaç gün veya birkaç hafta aynı işi yaparlar. Kaybedilen ders ve işler telafi edilir (Koç, 2007).

Atıcı'nın (2010) kitabında bir Köy Enstitüsü mezunu öğretmenimizin bu konudaki anısını şöyle aktarır: *"Günde dört saat ders, dört saat iş yapardık. Bazen de bir gün iş, bir gün ders yapardık"*.

Köy Enstitülerinde her türlü işin değerli olduğu, gerektiği için yapıldığı öğrenciler tarafından biliniyordu. Onun için işlerini coşkuyla yapıyorlardı. İş durumunda coşkulu olma hali öğrenciyi her zaman etkin tutuyor, onların düşünce ve duygularını geliştiriyordu. Enstitü öğrencilerinin ilk yazdıkları şiirlerde, öykülerde, şarkılarda, yaptıkları resimlerde, incelemelerde oradaki "iş yaşamı"nın izlerini görmek mümkündür. Kepirtepe Köy Enstitüsünden Ümmü Altan'ın, başkalarına zor gelecek işlerin coşkusunu en güzel duygularla anlattığı şiiri şöyledir (Köy Enstitüleri Dergisi, 1945'den akt., Türkoğlu, 2013, s. 223):

İŞ GECESİ

*Bizler gece mehtapta saman taşıdık
Mehtabın güzelliği derde dermandı.
Güzel bir gecede iş hayatı yaşadık
Ah gönlüm, o geceyi bir bayram sandı.*

*Küfeler, tesgereler gidip gelirken,
Sabahı istemezdim gece mehtabı,
Altın ay göklerden bize gülerken
Daha çok çalışmak isterdim hatta.*

*O sonsuz güzelliğe doymadan daha,
Baktım, tanyeri al al ağardı.
İş gecesi geçti, geldik sabaha;
Saman yığınları kimsesiz kaldı.*

Enstitülerin yıllık programları diğer okulların programlarından tamamen farklıdır. Enstitüler yıl boyunca açıktılar. Öğrenciler kümelere ayrılarak her küme sırayla 45 günlük bir tatile gider fakat tatilde de öğrencilerin enstitüye yönelik sorumlulukları devam eder. Örneğin, dönüşte köylerinin çevresinden topladıkları bitki ve hayvan türlerinin örneklerini, el zanaatı işlerini ve halk türküleri örneklerini enstitüye getirmeleri beklenir. Köyleri konusunda bilgi toplayarak köylerinde enstitüyü temsil etmeleri istenirdi (Kirby, 2010).

Enstitülerin spor etkinlikleri de oldukça önemlidir. Spor etkinliklerinin enstitülerdeki uygulanma amacı ve şekli eğitim, sosyolojik ve ideolojik olarak önemli olmuştur. Enstitülerde bireysel ve toplu yapılan okul sporlarına önem verilmiştir. Enstitülerin spor etkinlikleri daha çok eğlence özelliğindedir. Erkek öğrencilerin hemen her enstitüde bildiği spor güreştir. Gerek güreşte gerekse diğer spor alanlarında sportmenlik ahlakı, enstitülerin ayırıcı özelliği olmuştur. Güreşten sonra voleybol ve futbol, enstitülerdeki diğer bir sportif aktivitelerdir. Ayrıca enstitülerde öğrencileri su sporlarıyla tanıştırmak için bilinçli çabalar gösterilmiştir. Bu, denizden uzak enstitülerde kamp etkinlikleri ya da öğrenci değişimi ile gerçekleştirilmiştir. Kış mevsiminin etkili olduğu bölgelerde ise kayak, öğrencilere öğretilen sportif faaliyetler arasında yer almıştır (Kirby, 2010).

Köy Enstitüleri uygulama amaçlı okullar olduğu için donanımlarının çoğu gerçek donanımlardı. Erkeklerde rende, burgu, mala, çekiç; kızlara makas, iğne, dikiş makinası gibi gerçek donanımlarla öğrenme gerçekleşmiştir (Baykal, 2009). Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim yöntem ve ilkeleri, hayatın doğal bir parçası gibi koşullara uygun bir şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilerin tarımı bilerek, uygulayarak yetişmesini sağlamak için enstitüler tarıma elverişli, temiz su kaynağı olan alanlara kurulmuştur. Öğrenciler, mezun olduktan sonra gidecekleri köyde yapmak zorunda kalacakları tarım, bakım, yapı işlerine hâkim olarak yetiştirilmişlerdir (Makal, 2009).

Köy Enstitülerinin teorisinin yanında pratiği de benimsemesi ve çok yönlü bir eğitim anlayışını sağlayan ilkelerle yapılanması, onun kendine özgü bir müfredatının olmasını

sağlamıştır. Bu müfredatlar üzerinde birçok eğitim felsefesinin etkileri görülmektedir. Örneğin Köy Enstitülerinin programları pragmatik yaklaşımın 'keşfetmek' esasına dayanan eğitim anlayışının, öğrencinin yaşayarak kendini keşfetmesi, kişinin yaşantıları yoluyla yetiştirilmesi ilkesinin; ilerlemeci yaklaşımın problem çözme ilkesinin, öğrenci merkezli eğitim ilkesinin, demokrasi ve demokratik eğitim ilkesinin; yeniden kurmacılık yaklaşımının, okulun toplumu değiştirmeyi ve yeniden kurmayı sağlayacak programlar geliştirmesi ve uygulaması ilkesinin izlerini taşımaktadır (Hamiloğlu, 2009).

Köy Enstitülerinin temel prensiplerinden biri işe katılım ilkesidir. İşe katılım öğrencinin zihnen ve bedenen eğitim sürecine dâhil olmasıdır. Dewey'e (2012) göre işe katılımın psikolojisinde asıl önemli olan deneyimin hem zihinsel aşamasının hem de işe yönelik aşamasının uyumlu ve dengeli olmasıdır. İşe katılım için beden kuvveti, el becerileri, fiziki kondisyon gereklidir fakat bunların da ötesinde bir işi başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için işe gerekli olan malzemeleri tasarlamak, seçmek, işin nasıl yapılacağını düşünmek, planlamak, gidişatı gözlemlenmek, sonuçları değerlendirmek gerekir. İşe katılımın amacı fikirlerin birbiri üzerindeki karşılıklı etkilerinde ve onların iş haline geçmelerinden doğan eğitimsel değer ve gelişmedir. Bu tür çalışmalar öğrenciye doğru malzemeyi seçme, doğru araç gereci kullanma konusunda zihinsel bir sorumluluk yüklediği gibi işlem basamaklarını da düşünmesini sağlar. Öğrenci ortaya çıkardığı ürünün amacına ulaşıp ulaşmadığını denetler. Varsa hataları bulur, çözümler. Yeniden daha iyisini üretmek için çalışır. Kısacası öğrenci böyle bir katılım sürecinde hem bedensel, hem zihinsel hem de psikolojik olarak aktif olur.

Enstitülerde okuma faaliyetlerinin önemi büyüktür. Her gün okuma saatinde öğrenciler Hasan Ali Yücel'in çevirisini yaptırdığı klasikleri okur. Her öğrencinin yılda en az 20 kitap okuması gerekir. Okuma faaliyeti sadece saatinde yapılmaz, her fırsatta okumaya çalışılır. İsmet İnönü'nün enstitülü bir öğrenci ile arasında geçen diyalog, enstitülerde okumaya verilen önemin kanıtı niteliğindedir.

İsmet İnönü, yolda gördüğü kız öğrenciye "Kızım çantanda ne var, görebilir miyiz?" diye sorar. Kız öğrencinin çantasında çeyrek köfte ekmeği ile Jean Anouih'in "Antigone" isimli kitabı bulunur. İsmet İnönü, yanındakilere döner ve "Görüyorsunuz musunuz?" der: "Köy enstitülerinde kitap ekmele yan yana. Ne zaman Türkiye'de toplumun her kesimi ekmele kitabı azığıyla bir araya getirebilirse Türkiye'nin kalkınması daha gerçekçi olacak. Tam bağımsızlık o zaman gerçekleşmiş olacak (Yüksel, 2010).

2. 3. 7. Köy Enstitülerinde Uygulanan Öğretim Programları

...Öğretim işine gelince: Onu resmi müfredat programı az çok göstermiştir. Öğretim ruhunu vermek program taslağında değil, Enstitüleri yönetecek arkadaşların elindedir... Enstitülerin kendini yaratması en önemli noktayı teşkil eder... (Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, 1976, s.19).

1942 yılında 4274 sayılı Köy Enstitüsü ve Köy Okulları Kanunu çıkarılarak köy okullarının eğitim hedefleri ile Köy Enstitülerinin hedef ve işleyişleri arasındaki ilişki belirlenmiştir. 1943 yılında Köy Enstitüleri öğretim programı çıkarılmış ve Köy Enstitülerinin bina, eşya ve dershanelerinin tamamlanarak enstitü sayısının artırılmasına ve dolayısıyla daha fazla öğrencinin enstitülere alınmasına yönelik çalışmalara başlanmıştır. Köy Enstitülerinin 1940-1943 yılları arasındaki dönemi kuruluş, 1943-1946 yılları arasındaki dönemi gelişim, 1946 ve sonrasındaki dönemi ise yozlaşma dönemi olarak adlandırılmaktadır (Demirtaş, 1993).

2. 3. 7. 1. 1943 Öğretim Programı

Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in onayı ile 1943 yılında yürürlüğe giren Köy Enstitüleri Öğretim Programında, enstitülerde okutulacak dersler teknik, tarım ve kültür, olmak üzere üç başlıkta toplanmış, haftalık ders saati olarak kültür derslerine 22, tarım ve teknik derslerine ise 11 saat ayrılmıştır. (Giorgetti ve Batır, 2008). Ancak okulların uygulamasına bakıldığında tarım ve teknik dersleri çok daha fazla ağırlık kazanmıştır. Enstitülerde uygulanan eğitim-öğretim programına baktığımızda 1943 yılı kültür dersleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3. 1943 Programı Kültür Dersleri (Sakaoğlu, 1991).

Kültür Dersleri	
Türkçe	Tabiat Ve Okul Sağlık Bilgisi
Tarih	Yabancı Dil
Coğrafya	Öğretmenlik Bilgisi
El Yazısı	Ev İdaresi Ve Çocuk Bakımı
Matematik	Beden Eğitimi Ve Ulusal Oyunlar
Fizik	Yurttaşlık Bilgisi
Kimya	Askerlik
Resim – İş	Zirai İşletme Ekonomisi
Müzik	Kooperatifçilik

Öğretim programında Resim-İş ve El Yazısı dersleri ile ilgili olarak bu derslerde yetenekli olan öğrencilere yönelik birkaç haftalık kurslar açılabileceği belirtilmektedir. Ayrıca öğrencilerin her sabah en fazla yarım saat sürecek şekilde jimnastik hareketleri yapmaları belirtiliyor. Bunun yanında haftanın en az dört günü normal ders saatlerinin dışında kalan zamanlarda herkesin katılımıyla 20'şer dakikalık müzik çalışmaları yapılmasına imkan sağlanması söyleniyor (Oğuzkan, 2011).

1943 programı Teknik dersleri ise aşağıdaki tablodaki gibidir:

Tablo 4. 1943 Programı Teknik Dersleri

Teknik Dersler
Yapıcılık
Dülgerlik ve Marangozluk
Demircilik ve Nalbantlık
Köy Ev ve El Sanatları
Makine ve Motor Kullanma

Programda teknik derslerden “köy ev ve el sanatları” dersi ile “makine ve motor kullanma” dersine kız öğrencilerin devam etmesinin zorunlu olduğu ifade ediliyor. Erkek öğrenciler için ise ikinci sınıftan itibaren teknik dersler önemli hale getiriliyor. Dersler kendi aralarında dallara ayrılıyor. Mesela “demircilik ve nalbantlık” dersi, ikinci sınıfta erkek öğrenciler için “nalbantlık”, “motorculuk” ve “ sıcak ve soğuk demircilik” olarak seçeneklere ayrılıyor. Kız öğrenciler için ise yine ikinci sınıftan itibaren onlara özgü derslerde seçenekler veriliyor. Örneğin, “biçki-dikiş” dersi, “dikiş”, “örgü” ve “ziraat sanatları” şeklinde seçenekler sunuluyor (Oğuzkan, 2011).

Kız ve erkek öğrencilerin gördüğü teknik derslerde üretilen ürünler yine köy Enstitülerine dönmüştür. Köy Enstitülü bir yazar olan Makal (2009), öğrencilerin yazlık ve kışlık giysilerinin Enstitüdeki kız öğrenciler tarafından okulun biçki-dikiş atölyelerinde dikilirken, okula gerekli olabilecek demircilik, dülgercilik araçların, masa, sıra, sandalye gibi eşyaların erkek öğrenciler tarafından uygulama derslerinde imal edildiğini belirtmiştir.

1943 programı Tarım dersleri şu şekilde tablolanmıştır:

Tablo 5. 1943 Programı Tarım Dersleri

Tarım Dersleri
Tarla Ziraatı
Bahçe Ziraatı
Sanayi Bitkileri Ziraatı ve Zirai Sanatlar
Zootekni
Kümes Hayvancılığı
Arıcılık ve İpek Böcekçiliği
Balıkçılık ve Mahsulleri

Programda tarım derslerinden hangilerinin okutulacağı her enstitünün iklim ve bölgesel şartlarına göre değişiklik gösterebilir. Kız ve erkek öğrenciler tarım derslerine birlikte de devam edebilirler ya da derslerin özelliklerine göre tercih de yapabilirler (Oğuzkan, 2011).

Programda enstitülerin "kültür", "tarım" ve "teknik" derslerinin öğretim ve uygulama çalışmalarını istedikleri gibi düzenleyebilecekleri belirtilir. Yapılması gereken daha acil

işler çıktığında önce o iş üzerine yoğunlaşmak gerektiğinden planlama da değişiklik olabilir. Daha sonra aksatılan derslerin telafisi yoluna gidilir (Coşkun, 2007'den akt., Esen, 2013, s. 36-37).

1943 tarihli Köy Enstitüleri öğretim Programı'nın hazırlanışı belirli bir görüşe dayanmaktadır. Programın odak noktasında "gerçekçilikten kaynaklanan eğitim", "beceriye ve işe dayalı eğitim" ve "üretim içinde eğitim ve öğretim" gibi ifadelerle tanımlanan bir eğitim felsefesi yer almaktadır. Programda yer alan öğrenme ortamı okulu, yakın çevreyi ve yakın köyleri içine alan kültürel ve toplumsal bir araştırma, deney, gözlem, tartışma ve inceleme alanını içermektedir. Bu özelliği ile öğrencileri düşünmeye, araştırmaya, sorgulamaya yönelten ezbercilikten uzak bir yaklaşım göstermektedir (Oğuzkan, 2011).

2. 3. 7. 2. 1947 Öğretim Programı

Hasan Ali Yücel'den sonra Milli Eğitim Bakanlığına getirilen Reşat Şemsettin Sırer döneminde uygulanmaya başlanan programdır. 1943 programının ilke ve amaçlarına bağlı kalınmış olarak görünen programda tarım derslerindeki konuların her enstitüde aynı şekilde işlenmesi kararlaştırılmıştır. Böylelikle öğretmenlerin enstitülerin bölgesel şartlarına göre konu belirleyebilmeye yönelik serbestliği kısıtlanarak tarım öğretimi, öğrencileri teorik öğretime yöneltici bir hale gelmiştir. Ayrıca, "Köy Enstitülerinin sanat okulu olmadığı" gerekçesiyle enstitülerdeki sanat dersleri ile atölye çalışmalarına da kısıtlama getirilerek bu dersler de teorik eğitime dönük hale getirilme çalışmalarına başlanmıştır. Bunun yanında bu öğretim programıyla birlikte mesleki formasyon derslerinin adlarında ve konu içeriklerinde de değişikliğe gidilmiştir. Diğer bir en önemli değişikliklerden biri de yabancı diller dersinin seçmeli bir ders olmuş olmasıdır (Oğuzkan, 2011).

1947 programı ile "iş içinde eğitim" hedefinde olan öğretim sisteminden uzaklaşmıştır. Derslerin uygulama çalışmalarının sayısı azaltılarak teorik çalışmalara ağırlık verilmiş, böylelikle klasik eğitim anlayışı yerleşmeye başlamıştır (Esen, 2013). Köy Enstitüleri başarısı ancak 1946 yılına kadar sürdürülebildi. Bu yıl, Köy Enstitülerinin en büyük destekçisi olan Hasan Ali Yücel'in bakanlığının da bitiş yılıdır. Bu yıldan sonraki yıllarda köylerdeki eğitim-öğretim seferberliği durdurularak Köy Enstitülerinin eğitim yöntemleri değiştirilmesi yoluna gidilmiş, ezberci-teorik eğitim ön plana çıkmıştır. Köy Enstitülerinin öğretmenleri ile Köy Enstitülerinin kurucusu İsmail Hakkı Tonguç da görevinden ayrılmıştır (Makal, 2009).

2. 3. 7. 3. 1953 Öğretim Programı

1953 öğretim programı, Köy Enstitülerinde uygulanan son program olması sebebiyle aynı zamanda "Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüsü Programı" olarak geçmektedir. 1950-51 yılında enstitülerde kız ve erkek öğrencilerin bir arada okumasına son verilmiştir. 1953 Öğretim Programında erkek ve kızların buldukları enstitüler için iki ayrı ders programı hazırlanmıştır (Esen, 2013).

Bu programla birlikte haftalık ders saati 7 ile 11 saat arasında azaltılmıştır. Çocuk Edebiyatı, Biyoloji ve Sağlık Bilgisi, Din Bilgisi dersleri bu programda zorunlu dersler arasında yer alırken yabancı dil eğitimi kaldırılmıştır (Oğuzkan, 2011). 1953 Programında tarım dersine ve atölye çalışmalarına ayrılan saat sayısı azaltılarak dersler teorik ağırlıklı işlenmeye başlanmıştır. Sanat dersleri ve atölye çalışmaları da bu programla uygulamadan kaldırılmıştır (Esen, 2013).

2. 3. 8. Köy Enstitülerinde Eğitsel Kol Çalışmaları

Köy Enstitüleri'nde "eğitsel kollar", eğitim ve yönetim çalışmalarının demokratik bir şekilde yürütülmesine etki eden önemli faktörlerden birisidir. Eğitsel kol çalışmalarını yürütmekle görevli olacak öğrencilerin seçimi her öğretim yılının başında yapılmaktadır. Başkan adayları, kendi ekiplerini oluşturarak yapacakları çalışmaları tanıtmaya başlarlar (Candoğan, 1993). Galip Candoğan aynı eserinde, eğitsel kolların seçimiyle ilgili şunları aktarmaktadır:

Her şubeden bir asil, bir yedek olarak seçilen öğrenciler, kendi aralarında toplanarak; küme başkanını, başkan yardımcısını ve öteki görevlilerini seçerlerdi. Kol yönetimi kurulduktan sonra, her kol tüzüğüne göre bir yıllık çalışma programını hazırlar ve öğrenci genel kurulundan geçirirlerdi. Çalışmalarına başlayan eğitsel kollar, kendi yasalarına göre ayrı bir eğitim kurumuydu. Kol başkanları olan öğretmenleriyle birlikte, okulun kendilerinden beklediği görevleri yapar ve sorumluluklarını taşırlardı (Candoğan, 1993, s. 75).

Köy Enstitüleri'nin 1947 Yönetmeliğinde, eğitsel çalışmalar ile ilgili hükümler 6 maddede toplanmış ve eğitsel kollar ile bunların çalışmaları düzenlenmiştir. Maddeleri aynen alınan Yönetmeliğe göre;

Madde 90- Enstitü'nün yönetim ve öğretim kuralları gerek derslerde ve gerek enstitünün genel hayatı içinde öğrencilerin kişisel gelişmelerine imkânlar hazırlar. Toplumsal eğitimlerini yurt ve yardımseverlik ödev ve sorumluluk duygularını besleyip kuvvetlendirir. Toplumsal hayatın gerektirdiği iş bölümüne ve beraberliğine alıştırmaları. Boş zamanlarını iyi kullanmalarının yolunu öğretirler.

Madde 91- Enstitü'nün bu amaçlara varabilmesi için öğrencilerini mümkün olduğu kadar geniş şekilde Enstitü hayatına katılmaları ve kendi kendilerini idare etmeğe çalıştırılmaları gereklidir. Bu maksat için Enstitü içinde birtakım öğrenci teşekkülleri kurularak Enstitü işleri yerine göre nöbetle veya öğrenciler tarafından seçilecek öğrenci başkanlarına yaptırılır. Öğrencilere yaptırılacak işler her Enstitü'nün kendi bünyesine göre düzenlenir.

Madde 92- Yukarıdaki amaçları gerçekleştirmek üzere Enstitüler' de aşağıdaki öğrenci kolları kurulur:

- a. Sağlık, temizlik, muaşeret kolu
- b. Kızılay gençlik kolu
- c. Oyun ve spor kolu
- d. Kooperatif kolu
- e. Müzik kolu
- f. Temsil kolu
- g. Kitaplık kolu
- h. Yayın kolu
- i. Gezinti ve inceleme kolu
- j. Eşya koruma kolu
- k. Fotoğrafçılık kolu

Madde 93- Bu kolların çalışmalarına ait esaslar öğrenci delegelerinin de katılacağı toplantılarda düzenlenir, öğretmen kurulunda incelenir ve uygulanır.

Madde 94- Öğrenci teşekkülleri öğretmenler kurulunca seçilecek birer öğretmenin başkanlığında çalışır. Kollarda çalışacaklar öğrenciler tarafından seçilir. Bu kollara çok sayıda öğrencinin iştirak ettirilmesine çalışılır. Kolların para işleri kollara nezaret eden öğretmenlerin denetlemesi altında ilgili öğrenciler tarafından yürütülür. Kolların işlerine ve kararlarına ait ayrı defter ve dosyalar tutulur. Kolların toplantı ve çalışmaları dersler dışındaki zamanlarda olur. Hiçbir suretle kollarda çalışan öğrenciler derslerden, sanatlardan, uygulamalardan ve işlerden uzak kalmazlar.

Madde 95- Kolların başkanları ve ilgili öğretmenleri zaman zaman enstitü müdürünün başkanlığı altında biraraya gelerek kolların birbiriyle etkileşimli ve verimli çalışması için gereken tedbirleri kararlaştırır ve alırlar (Aydoğan, 2005'ten akt., Eser, 2011, s. 316-317).

Enstitülerde bir ulusal bayram kutlaması, anma günü yada gösteri düzenleneceği zaman, bu eğitsel kollar bu etkinliklerde kendilerini göstermek için birbirleriyle yarışlırlardı. Okuldaki diğer öğrencilerin, öğretmenlerinin ve çevreden gelen konukların beğenisini kazanmak için en güzel eğitsel kol çalışmalarını sergilerlerdi. Böylece coşkulu ve görkemli bir enstitü havası ortaya çıkardı (Esen, 2013).

2. 3. 9. Köy Enstitülerinin Yurt Dışında Etkisi

...Mektubunu almadan bir gün önce, Hindistan Planlama Nazırı ünvanını taşıyan pek kültürlü bir kişiyle görüşmüş, derin düşüncelere dalmıştım. Adamcağız Avrupa'da bir kongreye katılmış. Orada bizim Köy Enstitülerini incelemiş olan bir yabancı profesör kendine bu kurumları görmesini önererek, 'Türkiye'de planlı iş olarak böyle bir hareket oldu... Özellikle kuruluş yıllarını inceleyin' demiş. O da Hasanoğlu'nu gördükten sonra beni arayıp buldu... (Tonguç'a Kitap, 1961'den akt., Türkoğlu, 2013, s. 601).

Köy Enstitüleri yabancı uzmanlar tarafından da araştırmalara, incelemelere konu olmuştur. Enstitülerin çağdaş eğitim anlayışının eğitime dünya çapında katkı yaptığı görüşü oluşmuştur. Amerikalı John Dewey, Köy Enstitüleri için “Hayalimdeki okullar Türkiye’de kurulmuştu” demiştir (Arayıcı, 1999).

İsviçre’de A.G.Verlag-Bern yayınevini Lexicon der Pedagogik (Pedagoji Ansiklopedisi) adlı, uluslararası alanda ün yapmış 500 pedagoğdan oluşan bir bilim kurulu tarafından hazırlanan ansiklopedisinde “Tonguç, İsmail Hakkı” olarak yer alarak Tonguç’un mesleki formasyonuna ve çalıştığı yerlere, Türk Eğitimine getirdiği katkı ve ülkenin koşullarına uygun olarak kurduğu Enstitülerinden alınan sonuçlara değinilmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu UNESCO tarafından da Tonguç ve Enstitülerinin tanıtımı yapılarak başka ülkelere önerilmiştir. Yine başka bir araştırmacı ve tarihçi olan İsviçre’li Alfred Rufer, Tonguç’u “Türk Pestalozzi” olarak ifade ederek;

Öğretim davasının, büyük sosyal sorunun bir parçası olduğunu ve birinin çözümünün ötekini çözümüne yarayacağını anladığını, bunun için öğretim davasında üç koşulu göz önünde tuttuğunu” söyler:

1. Ülkenin gerçeklerine uyarak gereksinimlerini yerine getirmek,
2. İmkanları değerlendirmek,
3. Çağdaş eğitim ilkelerini uygulamak (Türkoğlu, 2013, s. 602).

Rufer, bu tespitlerin Köy Enstitülerinin kuruluşunda önemli olduğunu dile getirir.

Tonguç’u Türk Pestalozzi’si olarak gören bir diğer eğitimci de Hamburg Üniversitesi’nden Alman Profesör Widman’dır. “Kuruluşunun 50. Yılında Köy Enstitüleri” adlı eserinde Tonguç’un eğitim görüşleri ile Köy Enstitüleri uygulamasının bilimsel temellerini saptayarak Tonguç’u Pestalozzi’nin “özgürlük, kardeşlik, eşitlik” ilkelerinin temsilcisi olarak görerek Tonguç’un kendi kendilerine yardım edip uyandıracak bir eğitim geliştirdiğini belirtmiştir (Türkoğlu, 2013).

Köy Enstitüleri hakkında çeşitli çevrelerde yapılan övgüleri Türen (2019, s. 243) şu şekilde belirtmiştir:

Avrupa örneklerine göre yön saptama çabalarını sürdürürken, kendi koşullarına göre özgün bir yol bulmuşlardır (Hamburg Üniversitesi’nden Hausmann).

Köy Enstitülerinde kız ve erkek öğrencilerin oluşturduğu bir müzik topluluğu, bize verdikleri Batı müziği konserinde Beethoven ve Mozart parçalarını çaldılar” sözleri ile belirtmiştir (Prof. Schwarz Kesler)

Köy Enstitüleri, Türkiye’nin eğitim ve öğretim alanındaki en başarılı hareketlerinden biridir... (Prof. H. Wafford).

Tonguç ve Köy Enstitüleri üzerine araştırma yapan yabancılardan biri de Amerikalı yazar ve eğitimci Fay Kirby’dir. “Türkiye’de Köy Enstitüleri” adlı doktora tezi hazırlayarak Columbia Üniversitesi Teachers’ College bölümünde sunmuş ve kabul edilmiştir. Bu

eserinde Kirby, Köy Enstitülerinin ana amaçlarını sosyolojik ve tarihsel açıdan inceleyerek enstitüleri biçimlendiren ve ortaya çıkaran ilkeleri belirtmiştir (Türkoğlu, 2013).

Enstitüler hakkındaki yorumunda Prof. Dr. John Dewey; “Son yıllarda hayalimde olan okullar Türkiye’de kurulmaktadır. O da Köy Enstitüleri’dir” derken, Prof. Dr. Chares Batman ise; “Köy Enstitüleri, şimdiye kadar eşine rastlanmayan çok değerli öğrenim merkezleridir” sözlerini söylemiştir (Türen, 2019, s. 245).

Köy Enstitüleri Hollanda, Almanya gibi ülkelerde üniversitelerce ele alınmış, ülkelerin bilim adamları tarafından doktora öğrencilerine tez konusu olarak verip konuyla ilgilendirmişlerdir. Bir diğer görüşte ise Hamburg Üniversitesi’nden Prof. Gottfried Hausmann, Köy Enstitüleri için “Köyün eğitim ile değiştirilmesi düşüncesinin bütünleştirici ögesi tümüyle Türk kökenlidir. Bu niteliği ile yüzyılımızın eğitimine Türkiye’nin katkısıdır” demiştir (Türkoğlu, 2013, s. 604). Günümüzde İran, Hindistan, Pakistan, Filipinler, Nikaragua, Tanzanya gibi bazı Asya, Latin Amerika ve Afrika ülkelerinde, Köy Enstitülerinden esinlenerek çalışmalar yapılmaktadır (Esen, 2013).

2. 3. 10. Köy Enstitülerinin Türk Eğitim Sistemine Katkısı

Köy Enstitülerinin kurucularından İsmail Hakkı Tonguç yazdığı eserlerinde köylerin ve köylünün güzelleşmesinden ve gelişmesinden bahsetmektedir. Köyler kalkındığında ülkenin de kalkınmış olacağını vurgulamıştır. Tonguç, resim ve el becerileri gibi çalışmaların çocuğun yaratıcılığını geliştireceğinin öneminden bahsetmiştir (Özkucur, 1990). Enstitüler kuruldukları bölgeyi ekonomik, kültürel ve toplumsal anlamda etkilemiştir. Buldukları yöreye yeni üretim teknikleri, yeni ürün ve pazar imkanı getirmişlerdir (Akyüz, 1989).

İngiliz Profesör Paul Stirling, 1965 yılında yayınladığı kitabında Türkiye’de daha önce bir köyde tek kadın okuryazar varken, Enstitü çıkışlı öğretmenin bulunduğu köyde herkesin okuryazar olduğunu, yalnız okuryazarlık değil, halkın çeşitli yönlerden değiştiğini şu sözleri ile ifade etmiştir:

Enstitü programında akademik ve pratik bilgiler birlikte yer alıyordu. Büyük bir ülkü ile çalıştılar. İlkokulu bitiren çocuklar enstitülerde 5 yıllık bir öğrenimden sonra 17 yaşında öğretmen oldular. Yüklü bir programları vardı ve bu yüzden tatilleri çok azdı. Amacı aydın ve kritik düşüncenin köklerini kurmaktı. Öğrenci ve öğretmenler köy yaşamının ümitsiz durumuyla yakından ilgilendiler. Hükümet bu okullar içinde radikal politik düşüncelerin yayılmasından korkarak önce Enstitülerin gelişmesini yavaşlattı. Sonra onları şehit öğretmen okulları haline getirdi. Köy Enstitüleri köye gitmeye hazır ve yetkin donanımlı bir gençler grubunu yaratmıştı. Benim köylerde tanıdığım bütün öğretmenleri bu enstitüler yetiştirmişti. Bu genç insanlar sadece öğretmen olarak değil, ilerleme ile bilimsel aydınlanma misyonerleri idiler.

Köylerde karşılaştıkları sosyal ve ekonomik sorunlar için köylüyü bilgilendirme, yetiştirme gibi yardımlarda bulunuyorlardı (Türkoğlu, 2013, s. 607).

2. 3. 11. Köy Enstitülerinin Kapatılması

II. Dünya Savaşı'nın sonunda dünyada oluşan çok partili dönem ile çok partili hayata geçiş denemeleri yapıldı. Bu süreçte CHP parti içi muhalefeti de kendini göstermeye başlamıştı. 11 Haziran 1945'te çıkarılan 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu görüşmeleri sırasında bu kendini iyice belli etmeye başlamıştı. Refik Koraltan, Adnan Menderes gibi vekiller yasaya şiddetle karşı çıkmışlardı (Garip, 2016).

Enstitülerin itibarsızlaştırılmasında çok çeşitli aktörler vardır. Enstitülerin çağın ötesindeki eğitim anlayışı kimi çevreleri rahatsız etmeye başlamıştı. Toprak ağaları, topraklarının ellerinden gideceğini düşünerek Cumhuriyet Halk Partisi'nin muhalif kanadı üzerinden baskı yapmaya başlamıştı. 1946 seçimlerinden Cumhuriyet Halk Partisi büyük yara alarak çıktı. İnönü, Enstitüleri ziyaret etmez oldu. Bir yanda kurucusu olduğu Enstitüler, diğer yanda sarsılan siyasi hayatı vardı (Dündar, 2015).

Demokrat Partililer seçim kampanyalarında Köy Enstitüleri'ni de kullandılar. Enstitülerin ahlaksızlık, komünistlik yuvası olduğu propagandasını yaptılar (Başaran, 2009). 1946'da Hasan Ali Yücel, Kenan Öner'in kendisini "Komünistlikle suçlaması" ile başlayan davası sürecinde yalnız bırakıldığından ve yıprandığından görevinden istifa eder Yerine Reşat Şemsettin Sırer gelir. Aynı yıl İsmail Hakkı Tonguç, İnönü tarafından görevden alınır ve Talim Terbiye Kurulu üyeliğine getirir. Köy Enstitüleri artık fiilen bitmiştir (Başaran, 2009).

Sırer ile başlayan "ıslahatlar" ile Enstitülere karşı topyekün bir bitirme hareketine girilir. Öğrenciler sınavlardan kasıtlı olarak bırakılıp başarısız duruma düşürülürler. 5117 ve 5129 sayılı kanunlarla köy öğretmenlerinin elindeki araçlar alınır 100 lira aylıklı öğretim memuruna dönüştürülerek enstitülerle bağları kesilir. "On Yıllık Plan" rafa kaldırılır. 9 Mayıs 1947 genelgesi ile karma eğitime son verilir. Kitaplıklar "komünist yayın" adı altında taranır, yakılır. Yüksek Köy Enstitüsü çıkışlılar hemen askere alınır ve "çavuş" olarak terhis edilir. 26 Kasım 1947'de Hasanoğlu Yüksek Köy Enstitüsü, Sırer'in yerine gelen Tahsin Banguoğlu tarafından kapatılır. Enstitüler klasik öğretmen okullarına çevrilir. Yüksek Köy Enstitüsü mezunları gezici başöğretmen, köy öğretmeni ve dairelerde memur olarak görevlendirilir 1950 seçimleri ile başa gelen Demokrat Parti, toprak ağalarına verdiği sözü tutar ve 6234 sayılı yasa ile Köy Enstitüleri ilk öğretmen okullarıyla birleştirilerek resmen kapatılır (Başaran, 2009).

2. 4. Literatür Taramasının Sonucu

Cumhuriyet yıllarında Atatürk'ün eğitim faaliyetlerine inkılaplar yoluyla hemen başladığı bilinmektedir. O dönemde halkın nüfusunun çoğunluğunun köylerde yaşıyor olması, ülkenin kalkınma faaliyetlerine köylerden başlanması gerektiği olgusunu akla getirmiştir. Köylünün toprağını işlemede, elindeki tarım aletlerini kullanmada bilgili olmaması gibi sebeplerle köye gidecek öğretmenin köylüyü her anlamda yetiştirmesi gerektiği görüşü ön plana çıkmıştır. Bu sebeple dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in önerisi ile 17 nisan 1940 tarihinde 3803 sayılı yasa tasarısı ile köy enstitüleri kurulmuştur. Ülkenin 21 farklı kesiminde kuruluş aşamalarına başlanan köy enstitülerine ilkokulu köyde bitiren köy çocukları alınmıştır. Enstitülere öğretmen alımında çeşitli kurumlardan alanında yeterli görülen öğretmenler seçilerek alınırken aynı zamanda elindeki zanaatı ile de yetenekli olan usta öğreticiler de alınmıştır.

Köy enstitülerinde tarım, teknik ve kültür dersleri ağırlıklı olarak işlenmiştir. Enstitülerin o dönemdeki farklılığı ve hala günümüzde etkisini sürdürmesinin sebebi derslerin çoğunun atölyelerde işleniyor olmasıdır. Dönemin İlköğretim Genel Müdürü olan İsmail Hakkı Tonguç, enstitüleri kurarken amacının "iş içinde eğitim" ve "üretim içinde eğitim" ilkelerine dayandığını belirtir. Bu sebeple öğrencilerin gittikleri köyün şartlarına, iklim koşullarına uyum sağlayabilmesi için her konuda bilgisi ve becerisi olması gerektiğini savunur. Bu bağlamda enstitülerde tarım ve teknik derslerinin atölyelerde uygulayarak, öğrencilerin aktif görev alarak yaptıkları görülmektedir. Enstitülerde demircilik, marangozculuk, yapıcılık gibi sanat kollarının yanında müzik, spor, resim, el işleri, biçki dikiş gibi faaliyetlere de önem verildiği görülmektedir. Her öğrencinin en az bir müzik aletini çalabilmesine ve her öğrencinin yılda en az 20 kitap okumasına önem verildiği görülmektedir.

Enstitülerde yetişen öğretmenler tam donanımlı bir şekilde köylere giderek köylüyü canlandırma çalışmalarına başladıklarında o dönemlerin toprak ağalarının enstitü öğretmenlerinin istenmemesi üzerine enstitüler aleyhine yatılı okul olması, kız öğrencilerin de okulda olması, komünist yuvası gibi söylemlerle propaganda yapılmaya başlandı. 1946 seçimlerinde beklediğini alamayan sol parti hükümeti enstitüler üzerinde hakimiyetini yitirmeye başladı. O dönemde komünistlik yaftaları karşısında yalnız bırakıldığını düşünen Hasan Ali Yücel'in görevi bırakması üzerine yerine gelen Reşat Şemsettin Sirer enstitü aleyhtarı bir bakandı. Onun başkanlığında enstitülerin öğretim programları değiştirilmeye başlanarak, atölye çalışmaları azaltıldı. 1950 seçimlerinde demokrat parti köy ağalarına oy karşılığında enstitülerin kapatılmasını vadedince seçimlerden demokrat parti galip geldi. Köy enstitüleri öğretmen okullarına dönüştürülerek kapatıldı.

Araştırma ve inceleme çalışmalarına hem ülke hem de dünya çapında devam edilen, ilk günkü gibi güncelliğini halen koruyan köy enstitülerinde öğrenciler şiir yazma, kitap okuma yazma, piyes sergileme, spor, müzik gibi birçok faaliyetler yapmışlar, yeteneklerini geliştirerek kendilerine mesleki anlamda ek bir alan yaratmışlardır. Bu bağlamda enstitü eğitiminin bireylerin kariyer sürecine etki yaptığı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma grubu, verilerin toplanma süreci, verilerin analizi ve yorumlanmasına yönelik açıklamalara yer verilmiştir. Bu araştırma, Köy Enstitüsü mezunlarının, enstitü eğitiminin içeriğine, öğretmenlerinin tutum ve davranışlarına, farklı öğretim yöntemlerine, alt yapısına, sanat faaliyetlerine ve uygulama sürecine yönelik görüşlerine dair nitel bir çalışmadır. Bu araştırma için, konusuna en uygun görülen desen olan olgu bilim deseni kullanılmıştır.

3. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan “olgu bilim” deseni ile yapılmıştır. Nitel araştırmalar bireyin davranışını, tecrübelerini ve algılarını anlama işini, bireyin içinde yaşadığı gerçek ve doğal ortamında incelemeyi hedefler (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Olgu bilim deseninin odak noktası, bireyin farkında olduğu fakat detaylı bir algıya sahip olmadığı durumlardır. Olgular karşımıza yaşantılar, algılar, yönelimler yoluyla çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Olgubilim deseni, bireylerin yaşantılarının deneyimlerini oluşturduğunu, deneyimlerin davranışlarını oluşturduğunu, davranışların ise algılarını şekillendirdiğini ve bu algıların kişiden kişiye farklılık göstereceğini savunur (Saban ve Ersoy, 2016). Fenomenolojik desenin temelini bireysel deneyimler oluşturduğu için gerçekleri bireysel boyutta inceler (Baş ve Akturan, 2013).

Fenomenolojik desen çalışmalarının doğasına uygun olarak bu araştırmada Köy Enstitüsü mezunlarının, öğretmenlerinin tutum ve öğreticilik becerilerine yönelik algılarının nasıl olduğuna, eğitimin içeriğine, alt yapısına, sanat faaliyetlerine ve uygulama sürecine, farklı öğretim yöntemlerine ilişkin görüşlerinin derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Fenomenolojik desen ile enstitü eğitiminin, mezunların kariyer sürecine etki eden faktörler açısından irdelenmesine, ortaya konulmasına yardımcı olmuştur.

3. 2. Araştırma Grubu

Bu araştırmanın örneklem grubu, 2016-2017 yılları arasında Trabzon, Artvin, Ankara, Mersin ve İstanbul illerinde yaşayan, 5'i kadın ve 20'si erkek olmak üzere toplam 25 Köy Enstitüsü mezunundan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan mezunlar Ankara Hasanoğlan (1), Trabzon Beşikdüzü (7), Antalya Aksu (2), Samsun Akpınar-Ladik (1), Kırklareli Kepirtepe (2), Kars Cılavuz (4), Konya İvriz (1), Malatya Akçadağ (1), Kayseri Pazarören (1), Kastamonu Gököy (2), Isparta Gönen (1), Eskişehir Çifteler (1), Adana

Düziçi (1), İzmir Kızılçullu (1), Erzurum Pulur (1) Köy Enstitülerinden mezun olmuşlardır. Araştırma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan “ölçüt örnekleme” yöntemi üzerinden seçilmiştir. Amaçlı örnekleme de daha verimli bilgiye sahip olduğu düşünülen durumlar derinlemesine çalışılır (Patton, 2014). Araştırma grubuna yönelik örneklem oluşturulurken Köy Enstitüleri ve Çağdaş Yaşam Derneği ile irtibata geçilerek Trabzon, Artvin, Ankara, Mersin ve İstanbul illerinde yaşayan (Trabzon=7, Artvin=4, Ankara=6, Mersin=3 ve İstanbul=5) Köy Enstitüsü mezunları belirlenmiştir. Araştırma grubunun seçiminde katılımcılara ulaşılabilirlik dikkate alınmıştır. Ulaşılan enstitü mezunları ile ön görüşme yapılarak, araştırmanın amacı ve süreci hakkında bilgiler verilmiştir. Köy Enstitüsü mezunlarının çalışmanın güvenilirliğini artırıcı şekilde ve samimiyetle soruları cevaplamaları önemsenmiştir. Araştırma grubu, özellikle görüşme yapılabilecek özelliklere sahip, bilgi çeşitliliğini temin edebilecek, gönüllü ve sağlık durumu elverişli bireylerden oluşturulmuştur.

Bu araştırmaya katılan Köy Enstitüsü mezunlarına ilişkin tanımlayıcı bilgileri içeren demografik tablosu aşağıda sunulmuştur:

Tablo 6. Araştırma Grubundaki Katılımcıların Demografik Bilgi Tablosu

Yaş	Cinsiyet	Mezun Olduğu Köy Enstitüsü	Köy Enstitüsünde Okuduğu Yıllar	Enstitüdeki Sanat Faaliyeti	Meslek	Eğitim Durumu	
K1	84	Erkek	Hasanoğlan Köy Enstitüsü	1947-1952	Yapıcılık	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü
K2	92	Erkek	Beşikdüzü Köy Enstitüsü	1940-1944	Yapıcılık	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü
K3	81	Erkek	Akpınar Köy Enstitüsü	1947-1952	Müzik	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü
K4	83	Kadın	Kepirtepe Köy Enstitüsü	1945-1950	Biçki Dikiş, Nakış	Öğretmen	Çapa Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü
K5	85	Erkek	Cılavuz Köy Enstitüsü	1944-1949	Bahçecilik	Öğretmen	Cılavuz Köy Enstitüsü
K6	84	Erkek	İvriz Köy Enstitüsü	1947-1952	Yapıcılık	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü
K7	87	Erkek	Beşikdüzü Köy Enstitüsü	1942-1946	Yapıcılık	Öğretmen	KTÜ Fatih Eğitim Enstitüsü Türkçe
K8	88	Erkek	Cılavuz Köy Enstitüsü	1943-1948	Dokumacılık, Müzik	Öğretmen	Cılavuz Köy Enstitüsü
K9	80	Erkek	Akçadağ Köy Enstitüsü	1950-1956	Yapıcılık	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü
K10	80	Erkek	Beşikdüzü- Pazarören Köy Enstitüsü	1950-1953	Müzik, Folklor	Öğretmen	KTÜ Fatih Eğitim Enstitüsü Türkçe
K11	86	Erkek	Cılavuz Köy Enstitüsü	1943-1948	Yapıcılık	Öğretmen	Cılavuz Köy Enstitüsü
K12	82	Erkek	Beşikdüzü Köy Enstitüsü	1947-1952	İzcilik	Öğretmen	Eskişehir Yüksek Okulu
K13	82	Erkek	Gölköy Köy Enstitüsü	1947-1952	Müzik	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü
K14	85	Erkek	Cılavuz Köy Enstitüsü	1948-1953	Sağlık, Arıcılık, Bahçecilik	Öğretmen	Trabzon Eğitim Enstitüsü Önlisans
K15	87	Kadın	Aksu Köy Enstitüsü	1940-1944	Müzik, Edebiyat	Öğretmen	Çapa Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü
K16	85	Erkek	Gönen Köy Enstitüsü	1944-1948	Marangozluk	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü
K17	85	Kadın	Beşikdüzü Köy Enstitüsü	1943-1948	Biçki Dikiş, Müzik	Öğretmen	Beşikdüzü Köy Enstitüsü
K18	83	Erkek	Çifteler Köy Enstitüsü	1944-1948	Müzik	Öğretmen	Önlisans
K19	84	Kadın	Düziçi-Kızıllı Köy Enstitüsü	1944-1949	Müzik, Biçki Dikiş, Nakış	Öğretmen	Kızıllı Köy Enstitüsü
K20	86	Erkek	Gölköy Köy Enstitüsü	1944-1948	Marangozluk, Müzik	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümü
K21	77	Erkek	Pulur Köy Enstitüsü	1943-1948	Demircilik	Öğretmen	Önlisans
K22	87	Erkek	Kepirtepe Köy Enstitüsü	1946-1951	Yapıcılık, Tiyatro	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü Terbiye Toplu Dersler Öğretmen Muaviniği Bölümü
K23	85	Kadın	Beşikdüzü Köy Enstitüsü	1943-1949	Biçki Dikiş, Müzik	Öğretmen	Beşikdüzü Köy Enstitüsü
K24	85	Erkek	Beşikdüzü Köy Enstitüsü	1940-1945	Müzik, Folklor	Öğretmen	Beşikdüzü Köy Enstitüsü
K25	85	Erkek	Aksu Köy Enstitüsü	1950-1957	Kültür Edebiyat Yayın Kolu	Öğretmen	Gazi Eğitim Enstitüsü

3. 3. Verilerin Toplanması

3. 3. 1. Veri Toplama Teknikleri

Baş ve Akturan (2013), fenomenolojik desende deneyimlerin doğrudan ilk elden araştırılması gerektiğini belirtir. Bu nedenle bilimsel araştırmalarda bireylerin deneyimlerine, yaşantılarına ulaşmayı sağlayan en önemli unsur bireylerle yapılan görüşmelerdir (Murray, 2003). Bu araştırmanın verilerine, araştırmacı tarafından sağlanan demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen bilgiler yoluyla ulaşılmıştır.

3. 3. 1. 1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılan köy enstitüsü mezunlarının bazı bilgilerine ulaşabilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan formdur. İçeriğinde enstitü mezunlarına dair yaş, cinsiyet, mezun olduğu köy enstitüsü, köy enstitüsünde okuduğu yıllar ve enstitüdeki sanat faaliyeti ile ilgili bilgileri içeren sorular bulunmaktadır (Ek 1).

3. 3. 1. 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Cropley (2019) nitel araştırmalarda görüşme yapmanın amacının, bireylerin iç dünyasını olabildiğince açık, anlaşılır ve eksiksiz olarak ortaya koymak olduğunu ve bunu gerçekleştirebilmek için araştırmacının bireyler ile empati ve güvene dayalı bir iletişim oluşturarak onların düşüncelerini açığa çıkarabilmesinin önemli olduğunu belirtir. Ekiz (2009) görüşmeyi, bireylerin 'kalplerinde' ve 'zihinlerinde' olanı açığa çıkarmakta kullanılan bir veri toplama tekniği olarak açıklarken, Karasar (2014) ise bireylerin bir konu hakkındaki duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerini sağlayan en kolay yöntem olarak tanımlar.

Bu araştırmada, Köy Enstitüsü mezunlarının enstitü yaşantılarının kariyer sürecine etkisine dair görüşlerini incelemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanarak dört bölümde ifade edilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır (Ek 2). Görüşme formunda kullanılan sorular ile araştırılmaya çalışılan konular aşağıdaki gibidir:

1. Mezunların öğretmenlerinin tutum ve becerilerine ilişkin algıları
2. Enstitü eğitiminin içeriği, sanat faaliyetleri ve uygulama sürecine yönelik görüşleri
3. Eğitimde kullanılan öğretim yöntemlerine yönelik düşünceleri
4. Günümüz eğitim anlayışı ve Enstitülerin kapatılış sürecine ilişkin düşünceleri

Araştırmaya yönelik bilgi toplamak için kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, mezunların enstitüde aldıkları eğitimin kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerine

yaptığı etkiyi ve enstitüdeki yaşantılarına ait görüşlerini, deneyimlerini açığa çıkarabilecek yeterlilikte hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmaya katılan enstitü mezunlarının enstitü eğitimine, öğretmenlerinin tutum ve davranışlarına yönelik duygu ve düşüncelerini anlamaya ve ifade etmeye imkan tanıyacak şekilde hazırlanmış açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Bu sayede mezunlardan toplanan veriler derinlemesine incelenerek mezunların görüşleri ortaya çıkmıştır. Görüşme formunda kullanılan sorular, araştırmacı ve katılımcılara kolaylık sağlamaya imkan tanıyacak şekilde temalar halinde hazırlanarak kendi içinde bütünlük oluşturması sağlanmıştır. Bu araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, nitel araştırma konusunda uzman olan akademisyenlerce incelenmiştir. Bu sayede geri bildirimler alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Araştırmaya konu olan köy enstitüsü mezunları Köy Enstitüleri ve Çağdaş Yaşam Derneği aracılığıyla Artvin, Trabzon, Ankara, Mersin ve İstanbul illerinden belirlenmiştir. Görüşmelerde, mezunların özellikle sağlık durumunun elverişliliği ile müsaitlik durumları göz önünde bulundurulmuştur. Bu süreçte araştırma verileri, mezunların yaşantılarını, düşüncelerini ve duygularını ortaya çıkartma amacı ile açık uçlu sorular yoluyla ve yüz yüze görüşmelerle elde edilmiştir. Belirlenen sorulara verilen cevaplar doğrultusunda mezunlara görüşme sorularına ek olarak görüşme formu dışında da açık uçlu sorular sorulmuştur. Ön görüşme esnasında araştırmacı tarafından mezunlara yapılan araştırma, sorulacak sorular ve etik kurallar hakkında bilgiler verilmiştir. Görüşmeyi kabul eden mezunlara kayıt güvenirliği açısından görüşme esnasında ses kayıt cihazı kullanılacağı belirtilmiştir. Kullanılan kayıt cihazı ile veri kaybı olmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Görüşmeyi kayıt altına almadan önce tüm katılımcıların gönüllülük esası sorularak kişisel bilgilerinin saklı kalacağı, bu sebeple kendilerini istedikleri şekilde ifade edebilecekleri belirtilmiştir. Bu ifade ile ses kayıt cihazının mezunlar üzerinde oluşturabileceği psikolojik etki ihtimalinin önlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmacı tarafından mezunların soruları içtenlikle, samimiyetle ve doğru bir şekilde cevaplamalarını sağlamak önemsenmiştir.

3. 4. Verilerin Analizi

Bu araştırmanın verileri "içerik analizi" yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde ana amaç, araştırmacının topladığı verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu yöntemde önce verileri tanımlayabilecek kavramlar oluşturulmakta

ve sonra birbirine benzer kavramlar ile temalar ortaya çıkarılmaktadır. Daha sonra bunlar araştırmayı okuyacak bireylerin anlayabileceği şekilde düzenlenerek ifade edilmektedir. Nitel araştırma verilerinde içerik analizi dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar:

1. Verilerin kodlanması,
2. Kodlanan verilerle temaların bulunması,
3. Temaların oluşturulması,
4. Bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 243).

1. Verilerin Kodlanması: Köy Enstitüsü mezunları ile yapılan görüşmelerin analizinde öncelikle benzer ifadelerin belirlenerek bu ifadelerin ne anlama geldiği bulunmaya çalışılmıştır. Bu sayede kelime veya kelime gruplarından kodlar oluşturularak veriyi anlatıma en uygun ifadeler belirlenmiştir. Tüm verilerin kodlaması bittikten sonra veri analiz sürecini kolaylaştırmaya yardımcı olması amacıyla kod listesi oluşturularak görüşme verilerinin farklı bölümlerinde de yakın anlamı ifade eden veriler aynı kodlar altında biraraya getirilmiştir. Böylelikle farklı bölümlerde yer alan sorular ile yakın anlama gelen verilerin birleştirilmesine olanak sağlanmıştır.

2. Temaların Bulunması: Birinci adımda oluşturulan kodlar yoluyla verileri açıklayabilecek ve kodları belirli kategoriler altında toplayabilecek biçimde temalar belirlenmeye çalışılmıştır. Kodlar biraraya getirilerek temaların oluşturulması sağlanırken aynı zamanda kodlar arasındaki ortak ifadeler bulunarak aynı kategoride yer almaları sağlanmıştır. Temaların altında yer alan verilerin kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturmasına ve araştırmadan elde edilen verileri ifade edebilme yeterliliğine önem verilmiştir.

3. Kodların ve Temaların Düzenlenmesi: Üçüncü aşamada ise enstitüden mezun olan öğretmenlerin benzer ifadeleri belirlenerek bu benzer ifadeler gruplandırılmış ve temalar oluşturulmuştur. Köy enstitüsü mezunlarının, öğretmenlerinin tutum ve öğreticilik becerilerine yönelik algıları, eğitimin içeriği, alt yapısı, farklı öğretim yöntemleri, sanat faaliyetleri ve uygulama süreci temalar olarak belirlenmiş ve bu temalar katılımcı ifadelerinden elde edilen doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir. Elde edilen veriler araştırmayı okuyacak bireylerin anlayabileceği şekilde yalın bir dil kullanılarak açıklanmış ve sunulmuştur. Araştırmacı temaların ifade edilmesi sürecinde kendi görüş ve yorumlarına yer vermeden verileri açıklamıştır.

4. Bulguların Yorumlanması: Bulgular ayrıntılı bir şekilde sunulurken araştırmacı tarafından anlam ve bütünlük oluşturmasına dikkat edilerek yorumlanmıştır. Bulguların tutarlılığı açısından temaların birbirleri ile olan anlamlılığı göz önünde tutulmuştur. Toplanan verileri anlamlandırmak, bulgular arasındaki sebep sonuç ilişkilerini açıklamak

ve bulgular aracılığıyla araştırmanın amacına yönelik sonuçlar elde etmek hedefiyle açıklamalar yapılmıştır. Bu aşamanın ayrıntılı hali araştırmanın bölümlerinden biri olan 'Bulgular' kısmında yer almaktadır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın belirlenen hedefi yönünde köy enstitüsü mezunlarıyla yapılan görüşmeler yoluyla elde edilen bulgular yer almaktadır. Görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular 'içerik analizi' yöntemiyle ortaya konulmuştur. Bulgular tablolar şeklinde gösterilmiş, araştırma grubundaki köy enstitüsü mezunlarının görüşlerinden alıntılara yer verilerek yapılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan içerik analizi sonucunda Köy enstitüsü mezunlarının almış oldukları eğitimin içeriğine ve bu eğitimin onların kariyer süreçlerine olan etkisine ilişkin elde edilen bulgular sekiz tema halinde sunulmuştur. Bu temalar;

- 1) Köy enstitüsüne giriş süreci,
- 2) Köy Enstitüsünün alt yapısı,
- 3) Köy Enstitüsü öğretmenleri,
- 4) Köy enstitüsündeki eğitimin içeriği,
- 5) Sanat faaliyetlerine giriş ve uygulama süreci,
- 6) Köy enstitüsünde alınan eğitim ve kariyer gelişimi,
- 7) Enstitüde kullanılan eğitim öğretim yöntemleri,
- 8) Kapatılış süreci şeklindedir.

4. 1. Köy Enstitüsüne Giriş Süreci

Araştırmaya katılan Köy Enstitüsü mezunlarına Köy Enstitüsüne girişi sürecine yönelik sorular sorulmuştur. Köy Enstitüsü mezunlarının enstitüye giriş süreci ile ilgili görüşleri Tablo 7'de özetlenmiştir.

Tablo 7. Köy Enstitüsü Mezunlarının Enstitüye Girişi Sürecine Yönelik Görüşleri

	Öğretmen	Aile	Kendi İsteği	
Tema 1: Köy Enstitüsüne giriş süreci	Köy Enstitüsüne Gitmeye Teşvik Eden	K1,K2,K5,K6,K9, K11,K12,K14,K16,K17, K19,K22,K23,K24	K8,K13,K15, K18,K21,K25	K3,K4,K7, K10,K20
	Sınav	Başvuru		
	Köy Enstitüsüne Giriş Şekli	K1,K2,K3,K5,K6,K7,K9, K10,K12,K13,K14,K15, K16,K20,K22,K24	K4,K8,K11, K17,K18,K19, K21,K23,K25	

Köy Enstitüsü mezunlarının görüşleri doğrultusunda oluşturulan Tablo 7 incelendiğinde, mezunların enstitüye giriş sürecinin, Köy Enstitüsüne gitmeye teşvik eden

ve Köy Enstitüsüne giriş şekli olarak iki kategoride toplandığı görülmektedir. Köy Enstitüsü mezunlarını enstitüye gitmeye teşvik eden kişilerin “öğretmen (14) , aile (6) ve kendi istekleri (5) ” olduğu belirlenmiştir. Mezunların Köy Enstitüsüne giriş şeklinin ise sınav (16) veya başvuru (9) ile olduğu tespit edilmiştir.

4. 1. 1. Köy Enstitüsüne Gitmeye Teşvik Eden

Köy Enstitüsü'ne gitmeye teşvik eden kişilerin kimler olduğunun belirlendiği kategoride katılımcıların 14'ünün (K1, K2, K5, K6, K9, K11, K12, K14, K16, K17, K19, K22, K23, K24) öğretmen; 6'sının (K8, K13, K15, K18, K21,K25) aile yönlendirmesi ve 5'inin de (K3, K4, K7, K10, K20) kendi isteği sonucu enstitüye gittiği tespit edilmiştir.

4. 1. 1. 1. Öğretmen Teşviki

Öğretmen yönlendirmesi sonucu enstitüye gittiğini ifade eden mezunların görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

K6 : Ben 3.sınıftayken kayseri Pazarören Köy Enstitüsü ilk mezununu vermişti. Bizim köyümüzden yetişen öğretmen geldi bize. Ben 2 sene de onlarla okudum. Son sınıfta durumum çok iyiydi. Son sınıfta beni Sami YALDIR diye bir Köy Enstitüsü mezunu öğretmenim okuttu. O dönemlerde ilkokulu bitirme sınavı yaparlardı. Bir gün yaşlı bir öğretmenim şöyle bir soru sordu “Ahh, bahar gelse de yaylaya çıksak!” dedi. Hemen yapıştırdım cevabı dilek şart kipinin 3.tekil şahsı dedim. Dil bilgisinden yokluyor beni. Sınıf öğretmenimin de koltukları kabardı, sorun buna ne isterseniz sorun dedi. Dairenin, kürenin alanını hacmini sordular. Takır takır yazdım tahtaya. Şimdiki üniversite mezunları bile bilmez kürenin alanını, hacmini. O kadar güzel öğretti ki her konuyu öğretmenim. İlkokul öğretmenim babama Hacı'yı okut diye devamlı telkinde bulunuyordu. Okumak için can atıyordum. Niğde de yatılı okullar vardı gittim geldim tek başıma bir sonuç elde edemedim. Elimden tutan yoktu. Başarılı olamadım. İvriz Köy Enstitüsüne öğrenci alınacağını duyunca öğretmenim babama Hacı'yı İvriz'e götür dedi. 80 km mesafe vardı. Babam beni eşekle götürmeye karar verdi, sabaha kadar yol gittik. Ereğli'ye yakın bir yerde mola verdik. Eşeğin karnını doyurması, dinlenmesi için de. Tonguç Köy Enstitüsü'nü Toros dağlarının eteklerine kurmuş.

K9 : Bizim köyden benden önce iki kişi gitmişti Köy Enstitüsü'ne. Onlar köye geldikleri zaman kıyafetlerine, giydiklerine falan özenirdim. Bende çok başarılıydım, öğretmenim bana “Sen de gitmek ister misin?” dedi, onun teşviki ile gittim.

- K14 : Şartlar. O zamanın geçim şartları. Babamın 4 oğlu vardı. Okumam gerekiyordu. Köyde eğitimli okul vardı. Köyün eğitimci söyledi, siz de müracaat ederseniz, sınava girebilirsiniz, dedi. Ben de başvurduğum, sınavı kazandım.
- K16 : Öğretmenim. Başöğretmen Rüştü Bey beni çağırdı yanına. "Gel bakalım Refet, bu beyler Köy Enstitüsü'nden öğrenci seçimi yapmaya gelmişler. Seni sınava tutacaklar. Kazanırsan oraya gidecek ve köy öğretmeni olacaksın" dedi. Heyecanlandım soruları yanıtlayabilecek miyim, diye.
- K19 : Okullara o zaman Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bildirilirdi. Başarılı olan, 5.sınıfı başarı ile geçecek olan öğrencileri biz öğretmen yapacağız. Köy Enstitüleri var, oraya göndereceğiz. O okulda okuyacaklar ve öğretmen olacaklar. Öğretmenim de bize aktardı. Başarılı arkadaşlarınızdan 5 kişi göndereceğiz dedi. Sonra bana baktı "Sıdika sen öğretmen olmak istiyordun" dedi. Evet öğretmenim ben öğretmen olmak istiyorum dedim. Zaten seni göndereceğim sen başarılı bir öğrencisin dedi.
- K22 : 1947 yılında rahmetli Zehra Şahinbaş öğretmenim öncülük etti. Benim Kepirtepe'ye gitmemi sağladı. Ben aslında subay olmak istemiştim, yaşım tutmamıştı. Askeri bölgedeydik, askerleri görünce çok hevesleniyordum. Yaşım tutmayınca öğretmenimin yönlendirmesiyle Kepirtepe'ye gittim.

Mezunların ifadelerine bakıldığında enstitüye yönlendiren öğretmenlerin gezici başöğretmen olduğunu vurgulayanların görüşleri aşağıdaki gibidir:

- K2 : 1939-1940 öğretim yılında mezundum. Ortaöğretime gitme imkanım yoktu. O zaman ne Sürmene'de ne de Of'ta ortaokul yoktu. Okumaya Trabzon'a gidecektin. Ona da imkânın varsa gidebilirsin, ben gidememişim. Çaykara'da bir terzinin yanına çırak olarak girdim. Daha evvel eğitimci kursu mezunlarından burada birkaç öğretmen vardı. Onları tespit etmeye gelen Şakir AYDEMİR adında bir gezici başöğretmen vardı. Eylül'de köyüne bir öğretmene bakmaya gitti, yollar o zaman gayet kötü. Öğretmen düşmüş, üstü başı çamur olmuş, terzihaneye geldi. Kim yapar bu işi? Yeni çırak. Pardösüsünü sildim, ütiledim. Bana dedi ki; Niye okumadın? Param yoktu, imkanım yoktu. Yeni bir okul açılıyor Beşikdüzü'nde. Gider misin? Önümüzdeki Çarşamba günü Of'ta sınav yapacağız dedi. Tabi giderim dedim. 1940 yılı nisan ayında 18 kişilik bir talebe grubu toplandık Of'ta. Sınava girdik. 3 kişi kazandık sınavı. Mayıs ayının 1.günü Beşikdüzü Köy Enstitüsü'nün öğrencisi olarak gittik. Sıraya koydular, ben 6 numaralı öğrenci oldum. Köy Enstitüsü'ne gidişim böyle, yoksa burada terzi çıraklığına başlamıştım. O zaman bu yatılı okul çok da eleştirildi. İkinci Cihan Harbi'nin başladığı yıllar.

Yatılı olduğu için. Köy enstitüleri köylerden çocukları alıyor ve köye göndermek üzere hazırlıyor. Oldukça sıkıntılı yıllar, karma eğitim var.

K11 : Babam muhtardı. Gelen gidenlerin yanında okuma, tahsil anlatılırken benim niyetim ortaokula gitmekti fakat ortaokul Şavşat'ta yoktu. Artvin ya da Ardahan'daki ortaokula gitmekti. Gezici bir başöğretmen beni Kars Cılavuz Köy Enstitüsü'ne gönderelim dedi. Nasıl bir okul olduğunu anlattı. O gezici başöğretmenin sözüyle gittim ben enstitüye.

Bununla birlikte enstitüye yönlendiren kişinin okul müdürü olduğunu belirten K5 ve K17'nin görüşleri şu şekildedir:

K5 : Adil ÖZDEMİR müdürümüz vardı o tavsiye etti. Ben Merkez okulunda okudum fakat o zaman Köy Enstitüleri'ne şehirden mezun olanları almadıkları için son mezun olacağım senenin mayıs ayında naklimi Cevizli köyüne istedim ve mezuniyetimi oradan aldım köy enstitüsüne girebilmek için.

K17 : Sınıfta oturuyorduk. Müdür geldi sordu Beşikdüzü'ne gitmek isteyen var mı diye ben parmak kaldırdım. Derslerim de iyiydi benim. Müdürüm babama söyledi Sebahat Beşikdüzü'ne gitmek istiyor diye. Babam da kendi bilir ben ne bilirim dedi.

Katılımcıların verdikleri ifadelere bakıldığında, K6, K9, K14, K19, K22 kendilerini enstitüye gitmeye ders öğretmenlerinin teşvik ettiğini, K12 ve K11 gezici başöğretmen tarafından yönlendirildiğini, K5 ve K17 ise okul müdürü tarafından bilgilendirildiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların ifadelerine bakıldığında başarılı olmak, okuma isteği, öğretmen olma isteği, zor geçim şartlarına sahip olma vb. faktörlerin öğretmenler tarafından yönlendirmede etkili olduğu görülmüştür.

4. 1. 1. 2. Aile Teşviki

Aile teşviki ile birlikte enstitüye gittiğini ifade eden mezunlardan K8'in ifadesi şu şekildedir:

K8 : Annem bırakmıyordu ama babam ille gidecek dedi ve gönderdi beni. Babam okuryazardı.

Mezunların görüşleri incelendiğinde anne, baba, abla gibi aile bireyleri tarafından enstitüye gitmeye teşvik edildiklerini belirtmişlerdir. K8'in ifadesine bakıldığında ise, aile

bireylerinin okuryazar olmasının öğrenciyi okumaya yönlendirmede önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

4. 1. 1. 3. Kendi İsteği

Kendi isteği doğrultusunda enstitüye gittiğini ifade eden mezunların görüşlerinden bazıları şöyledir:

K4 : Köye müfettişler gelmiş. Kız öğrenci arıyorlar. Aileler de kız öğrencileri pek vermiyorlar okula. Ablam daha müsait ona diyorlar ablam okumayacağım diyor, ben okuyacağım diye söylüyorum. Okulunu bitirdin mi diye soruyorlar, hayır bitirince giderim diyorum. Hevesliyim okumaya. İlkokulu enstitüye gitmek için köyde bitiriyorum. Aralık ayında mektup geliyor. Şans eseri bir öğrenci sigara içip okuldan uzaklaştırılıyor onun yerine boşalan kontenjana beni alıyorlar.

K7 : O zaman okuldan mümeyyizler gelir ve kazalarda imtihan yaparlardı. Ben bunu duydum ve duyunca kendim gittim. İmtihani kazandım ve başladık enstitüye.

K10 : İlkokulu bitirince babam beni hukukçu yapmak istedi. Trabzon Lisesi'ne yazdırdı beni. Bütün arkadaşlarım Köy Enstitüsü'ne gidiyordu. Ben tek başıma liseye gidiyordum. Zeki bir öğrenci olduğum için okuldaki çocuklar dövüyorlardı beni. Sonra babamdan gizli sınavlara girdim. Sınavı kazanınca köyümüzün muhtarına söyledim. O babamı ikna edince köy enstitüsüne başladım.

K20 : Bir gün ilkokuldan sınıf arkadaşımı gördüm köyde. Gittiği okuldan tatile gelmişti. Sen de gel bizim okula dedi. Ben de babama, "baba ben okuyacağım" dedim. O köyden birisiyle beraber Taşköprü Milli Eğitim'e geldik. Orada sınava girdik. Soru sordular. "Niçin bu okula gitmek istiyorsunuz?" dedi. "Okuyup vatana hizmet etmek için" dedim.

Yukarıdaki verilere bakıldığında, öğrencilerin okuma hevesi ile birlikte Köy Enstitüsüne gitmek için çaba harcadıkları görülmüştür.

4. 1. 2. Köy Enstitüsüne Giriş Şekli

Katılımcıların Köy Enstitüsüne giriş şekillerinin sınav (K1, K2, K3, K5, K6, K7, K9, K10, K12, K13, K14, K15, K16, K20, K22, K24) ve ya başvuru (K4, K8, K11, K17, K18, K19, K21, K23, K25) olmak üzere iki şekilde gerçekleştiği tespit edilmiştir.

Enstitüye sınavla girenlerin görüşleri şu şekildedir:

- K6 : Enstitünün öğretmenleri sınava tabi tutuyordu. Baktık çok kalabalık. Konya'dan, Niğde'den, Mersin'den gelenler olmuş. Her Köy Enstitüsü'ne 3 il ayırmışlar. Girdik sınava. İlk önce yazılı sınavdı. Enstitüye geleli gördüklerinizi yazınız sorusunu sordular. Sonra sözlü sınava aldılar. Türkçe, Tabiat Bilgisi ve Matematiktendi sınav. Babam giderken gözünden yaş geldi, ailenin ilk çocuğuydum, her işe yardımım oluyordu. 30 puanlık sınavda 24 puan aldım. Kazandım sınavı. Bu arada yıpranma senedi istedi okul. Şayet okumazsak diye kaç sene okuduysak onun masrafını ailemizden almak için. O zamana göre 3000 liralık bir senet tanzim edildi bana. 1-B sınıfına 787 numaralı öğrenci olarak öğretime başladım.
- K10 : İlkokulu bitirince babam beni hukukçu yapmak istedi. Trabzon Lisesi'ne yazdırdı beni. Bütün arkadaşlarım Köy Enstitüsü'ne gidiyordu. Ben tek başıma liseye gidiyordum...Babamdan gizli sınavlara girdim. Sınavı kazanınca köyümüzün muhtarına söyledim. O babamı ikna edince köy enstitüsüne başladım.
- K16 : Önüme bir kitap koydular. Sayfalardan birini açıp okumamı istediler. Çok iyi okudum. "Ne anlatıyor bu Hasan Dayı şiiri?" dediler. "Tarla bahçe işleriyle uğraşan birinin ölümünden duyulan üzüntüyü, ölen kişinin yaşantısını, cenaze törenini anlatıyor" dedim. "Aferin, çok iyi anlatıyorsun okuduğunu" dediler. Sonra şiirin birkaç dizesini el yazısıyla yazmamı istediler, yazdım, el yazıma bayıldılar. Böylelikle beni enstitüye aldılar. Babam Denizli'ye gidip yüklenme senedini yaptırdı. 5 yıl enstitüde okuma ve 20 yıl zorunlu hizmet sürelerini doldurmadan ayrılırsam, devletin benim için yaptığı giderleri geri ödemeyi üstlenen bir senetti.
- K20 : Bir gün ilkokuldan sınıf arkadaşımı gördüm köyde. Gittiği okuldan tatile gelmişti. Sen de gel bizim okula dedi. Ben de babama, baba ben okuyacağım, dedim. O köyden birisiyle beraber Taşköprü Milli Eğitime geldik. Orada sınava girdik. Soru sordular. Niçin bu okula gitmek istiyorsunuz, dedi. Okuyup vatana hizmet etmek için, dedim.

Yukarıda yapılan alıntılarda görüldüğü gibi öğrencilerin enstitüye sınavla girdikleri ve bu sınavda başarılı oldukları tespit edilmiştir.

Enstitüye başvuru ile girenlerin ifadeleri aşağıdaki gibidir:

- K8 : Sınav yoktu o zaman. Sınavsız alınıyordu. Babamla birlikte giderek başvuru yaptık. Babamın dayısının oğlu orada 5.sınıfta okuyordu. Daha mezun vermemişti okul. O götürdü bizi kaydımı yaptırdık.
- K11 : 1942'nin sonbahar ayında başvurdum. Oradaki kadro dolduğu için 1943 Mart ayında çağırdılar beni, 26 Martta kaydımı yaptırdım. 86 kişi yazın okuduk, yaz

tatilinde dersaneler boş olduğu için orada okuduk. Böylece sınıf geçerek 2.sınıftan başladık enstitüye. 1948 de de mezun olduk.

K23 : Sınavsız girdik. Bir arkadaşımızın babası bizi topladı götürdü. 7 kızdık sonradan seçildik. Sınavsız alındık ama 3. Sınıfa gelince belgelendirdiler, seçtiler öğrencileri. 7 kız gittik ama 3 kız mezun olduk kendi aramızdan.

Alıntı yapılan verilere bakıldığında enstitüye belli bir dönem sınavsız alımların olduğu ve öğrencilerin de başvuru şekliyle kayıtlarının yapıldığı görülmektedir.

4. 2. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsünün Alt Yapısına Yönelik Görüşler

Araştırmaya katılan Köy Enstitüsü mezunlarına okudukları enstitünün alt yapısına yönelik sorular sorulmuştur. Köy Enstitüsü mezunlarının enstitünün alt yapısı ile ilgili görüşleri Tablo 8'de özetlenmiştir.

Tablo 8. Köy Enstitüsü Mezunlarının Enstitünün Alt Yapısına Yönelik Görüşleri

Tema 2: Köy Enstitüsünün alt yapısına yönelik görüşler	Atölye çeşitliliğine yönelik	K4, K5, K6, K9, K10, K12, K13, K16, K17, K18, K19, K20, K22, K23, K24
	Uygulamalar ile beceri geliştirmeye yönelik	K1, K7, K14
	Yeteneklere yönelik	K2, K15, K25
	Üreticiliği ve girişimciliği desteklemeye yönelik	K3, K21
	Alt yapı sürecine katkı yapmaya yönelik	K8, K11

Tablo 8 incelendiğinde, Köy Enstitüsü mezunlarının enstitünün alt yapısına yönelik görüşlerinin, atölye çeşitliliğine (15), uygulamayı geliştirmeye (3), yetenekleri geliştirmeye (3), üreticiliği desteklemeye (2), alt yapıya destek olmaya (2) yönelik olarak beş kategoride toplandığı görülmektedir.

4. 2. 1. Atölye Çeşitliliğine Yönelik Alt Yapı

Köy Enstitüsünün alt yapısı ile ilgili görüşlerin belirlendiği kategoride katılımcıların 15'i (K4, K5, K6, K9, K10, K12, K13, K16, K17, K18, K19, K20, K22, K23, K24) enstitülerdeki atölyelerin çeşitliliğini ifade etmişlerdir.

Enstitü alt yapısında atölyelerin çeşitliliğini ifade eden mezunlardan bazıları görüşlerini şöyle belirtmişlerdir:

- K4 : Bizim yaşamımıza göre üstün bir durumu vardı. Fizik laboratuvarı var. Kitaplık var. İş atölyeleri var. Kimya laboratuvarı var. Resim atölyemiz çok güzeldi. Kitaplığımızdaki kitaplarımız çok çeşitliydi. Müzik atölyesi var. Voleybol sahaları vardı, futbol, basketbol oynanırdı. Kızlar için biçki dikiş vardı. Harman zamanı ekinler ererken kızlar makinanın başında dikiş dikerlerdi.
- K5 : Çeşitli atölyeler vardı. Mesela marangoz atölyesi, demircilik atölyesi vardı. İsteyen istediği yerde eğitimi alabilirdi. Ayrıca okulun arazisi vardı. Mesela çayır kısmı vardı. Orayı öğrencilerden bir grup gider motorla çayır biçerlerdi. Mesela meyvecilik. Ağaç nasıl aşılır, bakımı nasıl yapılır onu da orada öğretirlerdi.
- K10 : Marangoz atölyeleri, demircilik atölyeleri, tarım atölyeleri, her türlü atölye vardı orada. Kültür dersleri dışında ders alıyorduk, iş yapıyorduk. Hepsini uygulamalı.
- K13 : Her şubenin bir voleybol sahası vardı. Hemen gider oynardık. Büyük bir futbol sahası vardı. Basketbol potaları vardı. Resim atölyeleri vardı. O atölyede görevli bir resim öğretmeni olurdu. İstedinde gidip resim çalışabilirdin. Kâğıtlar, boyalar hazır. İstersen git doğada çalış, istersen atölyede natüremort çalış. Yağlı boya vs hepsi vardı. Ben 1947 de başladığım için hazır döneme denk geldim, okulun imkanları hazır, alt yapısı iyiydi. Bizden öncekiler kendileri yaptılar okulu. Ben oradayken okulun 84 tane yapısı vardı. Ahır, kümesi, öğretmen evi, binaları, yatakhaneleri falan hepsini sayarsan. Küçük bir kasaba gibiydi. Elektriği, suyu kendisinin olan.
- K16 : Köy enstitüsü 1940 yılında kurulmuş. Dört yılda baya yol almış. Yönetim binası, derslikler, yatakhaneler, yemekhane, işlikler, arılık, ahır, kümes, gül bahçesi, sebze bahçeleri vardı gittiğimizde. Hazıra konduk aslında biz. İlk gittiğimiz gün bizi banyoya soktular. Yeni giysiler verdiler. Çünkü köyden enstitüye bit, uyuz, sıtma getiriyordu öğrenciler. Marangozluk, demircilik, dokuma, dikiş işlikleri vardı. Zengin bir kitaplığımız vardı. Müzik odası, spor odası vardı.
- K22 : Alt yapısı bizim zamanımızda nispeten iyiydi. Bizden önceki zamanda düşünsenize çadırda barınıyorlar. Çadırda barınırken inşaatlara başlıyorlar. Dışarıdan yardım almalar yok gibi bir şey. Büyük ölçüde öğrenci ağırlıklı çalışanlar. Bir gittiğimizde fizik laboratuvarı var. Kitaplık var. İş atölyeleri var. Laf olsun diye değil üretime, işe yarar tarzda atölyeler var. Kimya laboratuvarı var deneyler yapılıyordu. Deneysiz ders geçmiyordu. Resim atölyemiz çok güzeldi. Sanat tarihi ve kitaplığımızdaki kitaplarımızın ciltlenmesi hep orada yapılıyordu. Müzik atölyesi var. Yetenekleriniz neyse onu ileri götürebileceğiniz ortamı hazırlıyorlar size. Voleybol sahaları vardı, futbol, basketbol oynanırdı. Başka okullarla yarışmalar yapılırdı. Öğrencinin spor yapabilmesi için her imkân vardı. Koşu, güreş, basketbol, voleybol sahaları,

pinpon masaları, jimnastik gibi her spor yapıldı. Mandolin çalınırdı, keman, davul çalanı hepsi vardı.

Örnek gösterilen veriler incelendiğinde, Köy Enstitülerinde marangozluk, demircilik, tarım gibi derslere yönelik iş atölyelerinin olduğu, fizik ve kimya dersleri için laboratuvarlar bulunduğu ve bu laboratuvarlarda deneyler yapıldığı, iş atölyelerinde uygulamalı eğitim yapıldığı görülmektedir. Ayrıca sanat faaliyetleri açısından da Köy Enstitülerinin resim, müzik atölyelerine sahip olduğu, bu atölyelerde öğrencilerin resim yapabilmesine, mandolin, keman, davul gibi müzik aleti öğrenip çalabilmesine imkan tanındığı göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra Köy Enstitülerinde zengin bir kitaplığın ve voleybol, futbol, basketbol, jimnastik, güreş, masa tenisi gibi spor faaliyetleri için uygun alanların bulunduğu görülmektedir.

4. 2. 2. Uygulamalar ile Beceri Geliştirmeye Yönelik Alt Yapı

Köy Enstitüsünün alt yapısının uygulama yapmayı geliştirmeye yönelik olduğunu belirten katılımcılardan K1, K7, K14 görüşlerini şöyle dile getirmişlerdir:

- K1 : Bir müzik binası var. Uygulama okuluydu. Marangozhanesi, demircilik, çamaşırhane, yemekhane, ziraatçılık, ipekböcekçiliği, tarım, sebzeçilik vardı. Orda görülen derslerin tatbikatı, uygulaması vardı. Marangozluk dersinin öğretmeni gelirdi anlatırdı marangozluğu sonra marangozhaneye gider. Gruplara ayrılırdık, verilen görevi yapardık. Demircilik dersinde öğretmen gelirdi, demir nasıl dövülür, demircilik nedir, neler yapılır anlatırdı. Sonra demircilik atölyesine giderdik, gruplara ayrılırdık, üç dört tane körük vardı. Kimisi körük çekerti, kimi demiri döverti, her ne yapılacaksa yapardık. Atölyelerde yok diye bir şey yoktu.*
- K7 : Çok iyiydi. Her türlü imkanımız vardı. Mesela köy enstitüsünün kimya laboratuvarı vardı. Öğretmenimiz Sait Aydemir. Adam işini gücünü bırakıp orada deneyler yapardı. Sonra öğrencilere gösterirdi nasıl olacağını.*
- K14 : Alt yapısı çok gelişmişti. Marangoz atölyeleri, duvarcılık atölyeleri vardı. Tarım için tarım sahası vardı. Arıcılık, hayvancılık gibi ne öğrenmek istersen imkanlar vardı. Hayvanların beslenmesi, güdülmesi, bakımı ve bunlardan nasıl faydalanılacağı o alt yapının içinde öğrencilere veriliyordu. Öğretmenlik yapmayacak olsan bile elinde iş yapabileceğin bilgilerin vardı. Orada bize hepsinin pratiğini vermişlerdi. Sanat bakımından resim, müzik, beden eğitimi çok ileriydi köy enstitülerinde. Her türlü imkanı değerlendirebiliyorduk.*

Yukarıdaki ham verilere bakıldığında K1 ve K7 ve K14, enstitülerdeki alt yapı olanaklarının öğrencilerin derslerde öğrendikleri teorik bilgileri, gruplar halinde atölyelere dağılarak deneysel ve uygulamalı hale getirdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca K14, enstitülerde verilen eğitimin öğrencinin gelecek hayatında öğretmenlik yapmayacak olması durumunda ona farklı bir meslek alanı kazandırabilecek kapasitede olduğunu dile getirmiştir.

4. 2. 3. Yeteneklere Yönelik Alt Yapı

Enstitü alt yapısının öğrencilerdeki yetenekleri desteklediğini ve geliştirdiğini ifade eden katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

- K2 : Özel yetenekli olan öğrencileri resim, müzik alanında olanları bilhassa eğitimden geçiriyorlardı. Onların gelişmesi için ortam da çok müsaitti. İstedığınız kadar size rehberlik yapan adam var, çalgı var, atölye var, tual var. Teorik alanda da sınavlara girenlere başka bir alanda tahsil yapma imkanı veriliyordu. Bu bakımdan çok yeterli okullardı. Mesela müzik faaliyeti bu okullarda çok etkindi. Muazzam araçlar getirilmiş ve müzik koroları yapılırdı. Ben mandolinle başladım. Maalesef ne resim ne de müzik alanında yeteneğim yoktu. Ama diğer derslerim çok iyiydi.*
- K15 : Müzik yeteneğin varsa müzik salonu var, resim yeteneğin varsa resim salonu var, o yeteneğin yok ve beden eğitimiyle sporcu olmak istiyorsan spor sahası var. O da yok ben hayvancılık yapmak istiyorum dersen hayvanlar da var, tarım yapmak istiyorum dersen tarım sahası var. Ben arıcılık yaptım bir süre. O bilgileri köy enstitüsünde öğrendim. Sanat bakımından resim, müzik, beden eğitimi çok ileriydi köy enstitülerinde. Her türlü imkanı değerlendirebiliyorduk. Oradan ressam, müzisyen arkadaşlarımız da yetişmiştir.*
- K25 : Okulumuz bir kasaba genişliğinde idi. İş atölyeleri, müzik, spor, resim binaları, laboratuvarlar... Büyük bir yerleşim yeri idi. Neden böyle olduğunu sonradan anladım. Her türü yeteneği geliştirmek için alınan önlemlerdi.*

Yukarıda verilen ifadeler göz önüne alındığında, enstitülerdeki alt yapı imkanlarının öğrencilerin bireysel yeteneklerinin geliştirilmesine olanak tanıyacak yeterlilikte olduğu ve bu olanakları kullanarak öğrencilerin kendilerini geliştirmeye yönelik pratik yapabildikleri görülmektedir. K15'in ifadesinden enstitüde aldığı arıcılık eğitimini kullanarak meslek hayatında da devam ettirdiği görülmektedir. Ayrıca enstitüdeki sanat faaliyetindeki yeteneğini devam ettirerek yeteneğiyle ilgili mesleğe yönelenlerin olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda enstitülerdeki eğitimler ve faaliyetlerin katılımcıların kariyer sürecinde etkili olduğu görülmektedir.

4. 2. 4. Üreticiliği ve Girişimciliği Desteklemeye Yönelik Alt Yapı

Enstitü alt yapısının üretim faaliyetlerini desteklediğini belirten katılımcılar, görüşlerini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

K3 : Okulun her olanağı vardı o çağdaki çocuğa göre. Oyun alanları, laboratuvarı, kütüphanesi vardı. Her türlü kitap vardı. Sınıf kitaplıkları da vardı. Laboratuvarları birçok deneyi yapabilecek yeterliliğe sahipti. Müzik hanede en az 50 mandolin vardı, 3-4 tane akordeon vardı. 15 tane keman vardı. Bir adet piyano vardı. Biz öğle yemeğinden sonra hemen gider orada çalışmalarımızı yapardık... Resim atölyesi vardı, yapılan resimler sergilenirdi. Binaları zaten bizden önceki dönemdeki arkadaşlarımız yapmışlar. Devletin katkısıyla ama onların emeği daha çok vardı. Kütüphane klasiklerle donatılmıştı. Arı hanede birçok arı vardı orada birçok arkadaşımız arıcılığı öğrendiler ve gittikleri köylerde arıcılığı teşvik ettiler. Hem yaparak öğrendiler, hem de sonrasında teşvik ettiler. Tarlası vardı. Tarlada katır vardı o zaman. Pulluk, tırmık var. Tarlayı ustabaşlarının nezaretinde öğrenciler tarlayı eker, sürerlerdi. Demirhanesi vardı demircilik dersi orada yapılırdı. Marangozhanesi vardı mesela marangozluk işleri, dersleri orada yapılırdı... Bahçesi vardı meyvecilik vardı ama o da fazla değildi, yine iklimden kaynaklı çok meyve de olmazdı. Fırını vardı okulun bütün ekmeği o fırında yapılır. Fırının ustabaşısı nezaretinde görevli öğrencilerin yardımıyla yapılırdı. 600-700 kişinin ekmeği o gün oradan çıkardı. Kümesi vardı kümes hayvancılığını teşvik etmek için getirilmiş. Fazla ekonomik bir getirisi yoktu ama tavuklara nasıl bakılacağını, ne zaman yemleneceğini, yumurtaların nasıl toplanacağını orada görüyorlardı. Kızlar için biçki dikiş atölyesi vardı. Biz sanat derslerine giderken onlar da biçki dikiş atölyesine giderlerdi. Köye gittiklerinde köy kadınlarına dikiş dikmeyi öğretecekler. Tarım derslerinin çoğunda kızlar olurdu. Yemek yapma, tarım ekonomisi gibi nazari bilgileri onlar da alırdı. Ben orada mesela vişneden reçel yapmayı öğrendim.

K21 : Sanat bölümlerine ayrılıyorduk. Erkekler için marangoz, demirci ve inşaat bölümleriydi. Kızlar için nakış, dikiş, çiçek yetiştirme gibi bölümler vardı. Bizim giyeceğimiz tüm kıyafetleri kızlar dikerdi. Köy enstitülerinde yetiştirilen ürünleri yer içerdik. O ürünlerle kendimize baktık. Mandolin çalıyorduk. Herkes bir müzik aleti çalmak zorundaydı.

Yukarıdaki verilere bakıldığında K3 ve K21, enstitüde her türlü olanağa sahip olduklarını belirtirken enstitüde üretime dayalı canlı bir hayatın olduğu ve temel besin ihtiyaçlarının tarım alanlarında üretilen ürünlerden karşılandığı görülmektedir. Ayrıca erkek öğrencilerin kıyafetlerinin enstitü olanaklarıyla kız öğrenciler tarafından biçki dikiş atölyelerinde imal edildiği görülmektedir. K3'ün "*Bahçesi vardı meyvecilik vardı ama o da fazla değildi, yine iklimden kaynaklı çok meyve de olmazdı*" sözlerinden enstitülerin iklim şartlarına ve bölgesel şartlara göre faaliyetlerinin şekillendiği görülmektedir. Yine K3'ün "*Arı hanede birçok arı vardı orada birçok arkadaşımız arıcılığı öğrendiler ve gittikleri köylerde arıcılığı teşvik ettiler. Hem yaparak öğrendiler, hem de sonrasında teşvik ettiler. Kızlar için biçki dikiş atölyesi vardı. Biz sanat derslerine giderken onlar da biçki dikiş atölyesine giderlerdi. Köye gittiklerinde köy kadınlarına dikiş dikmeyi öğretecekler*" sözlerinden enstitüde üreticiliğe dair edinilen bilgilerin mesleki yaşamlarında gittikleri yerlerdeki insanlara aktarılmasının hedeflendiği görülmektedir.

4. 2. 5. Alt Yapı Sürecine Katkı Yapmaya Yönelik

Enstitü alt yapısının oluşturulmasında aktif görev aldığını ifade eden mezunlardan bazıları görüşlerini şöyle belirtmişlerdir:

K8 : Her şeyi vardı. Bizim okuduğumuz okulun binaları Ruslardan kalmaydı. Ruslar istila ettiler Kars'ı. Aşağı yukarı 40 sene kaldılar Kars'ta. Onlar yapmışlar kışla olarak kullanıyorlarmış. Bazı binalar yıkılmıştı. O yıkılanların inşaatını yaptık biz. Otluklar vardı hayvanların barınak yerleri vardı, onları tamir ettik. Okul olarak kullandığımız yerlerin tamiratını yapmamışız hazırlanmış girdik. Laboratuvar yoktu, deney yapacak yerler yoktu. Okulda yiyeceğimiz bile azdı. İkinci Cihan Savaşı zamanlarıydı yetişmiyordu. Öyle zamanlarımız vardı ki ekmeğimiz olmuyor, bulgurla idare ediyorduk. Müzik aletlerimiz vardı. Mandolin çalıyordum ben. Keman, akordeon çalan arkadaşlarımız vardı. Ben 3 sene koro da çalıştım, mandolin çalıyordum. Hala çalıyorum.

K11 : Alt yapısı olabildiğince iyiydi ama eksikleri vardı. Okul 1940 da açılmış. Alt yapısını kendimiz yaptık. Elektrigine kadar kendimiz yaptık. Gerek öğretmenler gerek öğrenci büyüklerimizin çabalarını biz tamamladık. Ben orada bir kavaklık yaptım. Hala yine yerinde ağaçlar vardır. Onunla da gurur duyuyorum.

Yukarıda verilen ifadelerle bakıldığında, enstitülerin kuruluş yıllarında alt yapı eksikliklerinin olduğu, bu eksikliklerin giderilmesinde öğrenci ve öğretmenlerin birlikte çalışarak enstitülerin alt yapısını oluşturdukları görülmektedir.

4. 3. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsü Öğretmenlerine İlişkin Görüşler

Araştırmaya katılan köy enstitüsü mezunlarına kendi öğretmenlerine yönelik algılarını tespit edebilmek için sorular sorulmuştur. Köy enstitüsü mezunlarının enstitü öğretmenleri ile ilgili görüşleri Tablo 9'da özetlenmiştir.

Tablo 9. Köy Enstitüsü Mezunlarının Öğretmenlerine Yönelik Görüşleri

	Alan Bilgisi	İnsani Tutumları	Öğreticilik Becerileri
Tema 3: Köy Enstitüsü Öğretmenlerine İlişkin Görüşler	<ul style="list-style-type: none"> Olumlu görüşler (K1,K2,K3,K4,K5, K8,K9,K10,K13, K14,K15,K16, K21,K22,K23, K25) Olumsuz görüşler (K11) 	<ul style="list-style-type: none"> Çok iyi niyetli (K3,K5,K7,K8, K12,K14,K15, K17,K18,K20, K22,K23,K24, K25) Anne-baba gibi (K1,K2,K4,K10, K16,K19,K20, K22) Fedakar (K6,K9,K10, K13,K14,K15,) Sevgi ve saygı dolu (K8,K10,K12, K19,K24) Koruyucu, kollayıcı (K3,K11,K18, K23) Yol gösterici/rehber olan (K1,K2) İlgili olan (K9,K10) Benimseme/biz bilinci oluşturma (K12) Bencil olan (K11) 	<ul style="list-style-type: none"> Çalışkan (K7,K14,K15,K19, K21) Çok iyi (K3,K5,K8,K9,K17,) Devlet, ulus bilincini aşıl原因ayan (K6,K11) Örnek oluşu (K1,K3) İş sahibi (K22) Uygulamaya önem veren (K11,K25) Eğitime yön veren (K2) İdealist (K8) Sorgulamaya önem veren (K11)

Katılımcıların cevaplarından oluşan Tablo 9 incelendiğinde, Köy Enstitülerindeki öğretmenlerle ilgili görüşlerin “alan bilgisi (2), insani tutumları (9) ve öğreticilik becerileri (8)” kategorileri altında toplandığı görülmektedir.

4. 3. 1. Alan Bilgisi

Köy Enstitüsündeki öğretmenlere yönelik yapılan değerlendirmede öğretmenlerin alan bilgisi kategorisinde 1 katılımcı (K11) alan bilgisini yeterli bulmazken, katılımcıların 16'sının (K1, K2, K3, K4, K5, K8, K9, K10, K13, K14, K15, K16, K21, K22, K23, K25) öğretmenlerinin alan bilgilerini yeterli bulduğu görülmektedir.

Enstitüdeki öğretmenlerinin alan bilgileri ile ilgili görüşlerini katılımcılardan bazıları şu şekilde dile getirmişlerdir:

- K1 : Dersler de, kitaplar da, yeterliydi. Öğretmenlerimiz de sanki özel olarak köy enstitülerinde köylülerin kalkınması, gelişmesi için, birlik beraberliğin gelişmesi için yetiştirilmiş gibiydi. Çok iyi yetişmişlerdi. Mesela sınıflarda küme başı öğretmenimiz vardı. Küme başı sınıfın mütalaasında, sessiz çalışmalarda başımızda dururdu. Münazaralar yapılırdı. Birbirlerine öğrenciler sorular sorardı. Boş zamanlarımızı hiç boşa geçirmedik. Konuşmalar, mütalaalar olurdu. Sınıf içinde bile gruplara ayrılır birbirimize sorular sorarak bilgilerimizi ölçer, tazelerdik. Öğretmenimiz de başımızda bize rehberlik ederdi.*
- K10 : O zamanki öğretmenlerimiz bizi büyülerdi. Hep hayrandık onlara. Bilgiliydiler.*
- K14 : Köy enstitülerine gönderilen öğretmenlerin hepsi yeterli ve yetenekliydi. Sıradan öğretmenleri vermiyorlardı oraya. Orada öğretmen yetişecek ve öğretmen gibi yetiştirilmeli, bu yüzden seviyeli, seciyeli, kaliteli, bilgili, becerikli öğretmenleri verirdiler. Hepsi yeterli ve yetenekliydi.*
- K15 : Tonguç köy enstitüsü müdürlerine mektup yazıyor ve diyor ki öğretmenlerinizi yükseköğretim vs diyerek ayırmayacaksınız, burada çalışabilecek bizim programımızı anlayıp uygulayabilecek öğretmenleri seçeceksiniz. Köy enstitülerindeki öğretmenler çalışkan insanlardır, oraya gönül vermiş insanlardır. Köy enstitülerinin programıdır önemli olan, onları motive eden. Öğretmenler çok çalışkan, çok fedakar öğretmenler ama bu yöntemle, üretici yöntemle iş yapabilen öğretmenler orada kaldı zaten. Yapamayanlar gittiler.*
- K13 : Eğitimciler bir yandan yapıları yapar, bir yandan da kendilerini geliştirirlerdi sürekli.*
- K16 : Savaş yıllarında ellerindeki kısıtlı imkanlarla bizi köy öğretmenliğine hazırlamaya çalışıyorlardı.*
- K21 : Öğretmenlerimizde yeni bir düzene girmenin acemiliği vardı hepsinde ama bizim öğretmenlerimiz iyilerdi. Diğer okullardan kötü olaylar duyuyorduk. Biz de öyle olmadı hiç.*
- K25 : Her biri mesleklerinde söz sahibi idiler.*

Yukarıda verilen alıntılara bakıldığında, Köy Enstitüsündeki öğretmenlerin dönemin şartlarına göre yetenekli, bilgili öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerine ders çalışmaları sırasında rehber oldukları, onları yönlendirdikleri, bilgilerini aktarma gayretinde oldukları görülmektedir. Enstitülerde alan bilgilerini kullanabilen, iş ve üretim çalışmalarına destek olabilen, çalışkan, fedakar öğretmenlerin bulunduğu, görülmektedir.

Katılımcılar enstitü öğretmenlerinin çeşitli kurumlardan gelen öğretmenler olduklarını ise şu sözlerle ifade etmişlerdir:

- K4 : İlkokul öğretmenleri de derslere geliyordu ama seçilmiş öğretmenlerdi. Gayretli insanlardı, çok iyi insanlardı. Yetersizlik gibi bir durumu görmedik öğretmenlerimizde. Sonra yüksek köy enstitüsünden gelen öğretmenlerimiz de oldu. Pedagoji mezunu öğretmenlerimiz oldu.*
- K8 : Yükseköğretim mezunu değildi hiçbir hocamız. İlkokul hocalarından başarılı olanları oraya getirmişler. 1947 de Hasan oğlan yüksek köy enstitüsü mezunlarından 5 öğretmen tayin ettiler oraya. Fakir Baykurt, Talip Apaydın, Mehmet Toydemir, diğer iki öğretmenimin ismini unuttum. Onlar bizi 4 ve 5.sınıfta okuttular. Onların alan bilgileri çok iyiydi.*
- K9 : Gazi eğitimden en iyi beş öğretmeni seçerlerdi onları öğretmen okullarına gönderirlerdi. Bilgililerdi. Diyelim elektrik işi hidroelektrik köy enstitüsü kendisi bir su akıyordu orda bent kurdu ve havuz ve tribün çalıştı elektrik üretti köy enstitüleri. 1,5 km uzakta idi. Bent kuruyorlardı ağaçtan kazık falan bunları yaptırıyordu biz öğretmenler her şeyden bilgileri vardı.*
- K22 : İlkokul öğretmenleri de derslere geliyordu ama seçilmiş öğretmenlerdi. Gayretli insanlardı, çok iyi insanlardı. Yetersizlik gibi bir durumu görmedik öğretmenlerimizde. Sonra yüksek köy enstitüsünden gelen öğretmenlerimiz de oldu. Pedagoji mezunu öğretmenlerimiz oldu.*
- K23 : Bilgiliydiler. İlk zamanlarda ilkokul-ortaokul öğretmenleri okuttu bizi. Takviye için kısa süreli geldiler. Sonra yüksek köy enstitüsünden geldiler.*

Örnek veriler incelendiğinde, enstitüye alınan öğretmenlerin enstitü amaçlarına uyum sağlayabilecek, fedakar, çalışkan, bilgili, yeterli olan öğretmenlerden seçilerek alındıkları görülmektedir. Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü mezunlarını vermeye başladıktan sonra bu öğretmenlerin enstitülerde görev almaya başladıkları görülmektedir. Gazi Eğitim Enstitüsünden de öğretmenlerin enstitülerde görev aldıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda enstitülerde öğretmen faktörüne ve öğretmenin iş yapabilecek yeterlilikte olmasına önem verildiği görülmektedir. Gazi Eğitim Enstitüsü ve Yüksek Köy Enstitüsü

mezunu olan öğretmenlerin ilkokul öğretmenlerine göre daha bilgili ve öğretici yeterlilikte olduğu görülmektedir.

Katılımcılardan K2, “İlk o zaman için yeterli oluyor. Şartlar değişince tabi bugün için yeterli buluyor musun dersin elbette bazı eksikleri var. İmkan eksiklikleri var. Her şeyi koymuşsunuz ama elemanı bulmamışsınız. Oradaki derslerin elemanını bulmak için çok çalışırlardı. Usta öğretici bulmaya çalışırlardı. Esas bu işi yapanı bulmaya çalışırlardı ki o iş tam yapılsın, öğrenilsin. Ama o zaman için yeterli oluyordu.” sözleri ile enstitülerde teknik ve tarım derslerinin öğrenciye doğru aktarılabilmesine yönelik usta öğreticilere önem verildiği, işinin ehli kişilerin bulunmasına gayret edildiğini göstermektedir.

İlkokuldan seçilip gelen öğretmenlerinin Enstitülerden gelen öğretmenlere göre yeterli olmadığını belirten K11, sözlerini şöyle belirtmiştir:

K11 : İlkokuldan gelen öğretmenlerdi. Onlar planlı bir öğretim görmedikleri için kendilerinin kabul ettikleri gibi çok yeterli değillerdi, ancak bizim bu eksikliğimizi beyan etmekle siz aklınızı başınıza toplayın, mesleğinizi öğretmen olarak yaptığınız zaman bizim durumumuza kalmayın, çocuklarınıza daha bilinçli yaklaşın diye bize çalışmaya başladığımızda bilgilerimizi iyi kullanabilmemiz için gereken çabayı sağlıyorlardı.

Yukarıda yapılan alıntıdan anlaşılacağı üzere, K11 öğretmenlerinin ilkokuldan gelmiş olanlarının öz yeterlik becerileri hakkında farkındalık sahibi oldukları, var olan eksikliklerini kapatabilmek için çalışmaya, çabalamaya gayret ettikleri ve öğrencilerine meslek hayatlarında kendileri gibi sıkıntı yaşamamaları için çalışmaya yönelik motive ettikleri, onları yönlendirdikleri tespit edilmiştir.

4. 3. 2. İnsani Tutumları

Köy Enstitüsü mezunlarına öğretmenleri ile ilgili sorulan sorulardan oluşturulan “insani tutumlar” kategorisinde “çok iyi niyetli (14)”, “anne-baba gibi (8)”, “fedakar (6)”, “sevgi ve saygı dolu (5)”, “koruyucu ve kollayıcı (4)”, “yol gösterici/rehber (2)”, “benimseme/biz bilinci oluşturma (1)” ve “bencil olan (1)” şeklinde kodlamalar yapılmıştır.

Enstitü öğretmenlerinin kendilerine yönelik insani tutumlarının iyi niyetli olduğunu belirten katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir:

K5 : Çok iyi davranırlardı.

K7 : Öğrencileri seviyorlardı. Tutumları iyiydi. Halka ve öğrencilere karşı iyidiler. Seviyordum öğretmenlerimi.

- K8 : Çok iyi, insancıl hocalarımız vardı. Çok dürüst, çok doğru hocaydılar. Bizi yetiştirdiler. Öğretmenlerimiz bize çok güzel şeyler öğrettiler. Çok dürüst ve idealist insanlardı.
- K17 : Çok iyidiler. Bize dikkat ederlerdi.
- K20 : İlkokulu bitirmiş o çağıdaki bir çocuğu düşünün. İyi muamele ile karşılaştık okulda. Öğretmenlerimiz de değerli kişilerdi. Öğrencilerine bir baba evlat gibi bağlıydılar.
- K22 : İsmail hakkı Tonguç'un eğitim anlayışı sevgiye dayalı, işe dayalı, iş birliğine dayalı bir eğitim anlayışıydı. Çok iyi insanlardı. Her zaman da bize anne baba gibi davrandılar.

Mezunlardan alınan örnekler incelendiğinde, Köy Enstitüsündeki öğretmenlerin insani tutumlar yönünden öğrencilerine ve çevredeki köylü halka karşı iyi niyetle yaklaştıkları, insancıl, dürüst, doğru kişiler oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin bu tutumlarına karşılık öğrencileri ve çevre tarafından sevildikleri, değer gördükleri tespit edilmiştir. K22'nin "İsmail hakkı Tonguç'un eğitim anlayışı sevgiye dayalı, işe dayalı, iş birliğine dayalı bir eğitim anlayışıydı. Çok iyi insanlardı. Her zaman da bize anne baba gibi davrandılar." sözlerinden de anlaşılacağı gibi İsmail Hakkı Tonguç'un eğitim anlayışının enstitü yaşantısına ve öğretmen tutumlarına da yansıdığı ve bu konuda yön verici olduğu görülmektedir.

Enstitü öğretmenlerinin kendilerine adeta birer anne-baba gibi davrandıklarını belirten katılımcı görüşlerinden bazıları ise şöyledir:

- K2 : Bir aile hayatını düşünün. Bir anne, baba, kardeşler ve çocuklar. Köy enstitüleri böyle yaşardı. Yani öğrenci hiç yadırgamaz, gurbet hayatı çekmez. Sanki bizim evdeymişsiniz gibi bir hayat yaşarsınız. Öğretmenlerle öğrenciler anne-baba durumundadır. Dayak hiç yoktur. Herkesin cebinde kağıt var. Dayak yerseniz doğru müdüre mektup yazarsınız, öğretmene "Allaha ısmarladık" denir.
- K4 : Bize karşı evlatlarıymışız gibi davrandılar. Hiçbir öğretmenimizden bir sertlik duymadık görmedik. Anne babamız kadar yakındılar.
- K16 : Çok iyidiler bize karşı. Anne baba gibi davrandılar. Hatta babam beni Köy Enstitüsü'ne gidince Atifet öğretmen vardı ona emanet edip gitti. Bana para bıraktı mı onu bile bilmiyorum ama öğretmenim bana hiç parasızlık çekti. Bana para bıraktı mı onu bile bilmiyorum ama öğretmenim bana hiç parasızlık çekti.
- K20 : İlkokulu bitirmiş o çağıdaki bir çocuğu düşünün. İyi muamele ile karşılaştık okulda. Öğretmenlerimiz de değerli kişilerdi. Öğrencilerine bir baba evlat gibi bağlıydılar.

Mezunlardan alınan ham verilere göre, Köy Enstitülerinin yatılı bir eğitim kurumu olmasının ve öğrencilerin ailelerinden uzakta olmalarının psikolojik dezavantajının öğrenciye yansıtılmamasında, öğretmenlerin tutumlarının önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı tutum ve yaklaşımlarında anne-baba gibi olarak onlara aile ortamı havası yaşatmaya gayret ettikleri görülmektedir. Ayrıca K16'nın "*Babam beni Köy Enstitüsü'ne gidince Atifet öğretmen vardı ona emanet edip gitti. Bana para bıraktı mı onu bile bilmiyorum ama öğretmenim bana hiç parasızlık çekti. Bana sözlerinden öğretmenlerin öğrencilerin ihtiyaçlarına karşı duyarlı bir yaklaşım içinde oldukları görülmektedir. Bununla birlikte K2'nin "Dayak hiç yoktur. Herkesin cebinde kağıt var. Dayak yerseniz doğru müdüre mektup yazarsınız, öğretmene 'Allah'a ısmarladık' denir."* sözleri ile enstitüde öğretmenlerin öğrencilere yönelik sert yaklaşımlarda bulunmadıkları ve enstitü yönetiminin de bu tarz yaklaşımlara izin vermediği anlaşılmaktadır.

Enstitü öğretmenlerinin kendilerine yönelik tutumlarının fedakarlık çerçevesinde olduğunu ifade eden katılımcılardan bazıları görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

- K6 : *Çok büyük fedakârlıklarla bizi okuttular. Onlara yeterli maaş verilemiyordu. Yüksünmediler bizi canla başla yetiştirdiler. Çok cana yakınlardı. Kendi evlatları gibi korur, gözetirlerdi.*
- K13 : *Müzik kolu, mandolin 2. ses korodaydım ben. Pazar günleri saat 10.00 da iki saatlik koro çalışmamız olurdu. Öğretmenimiz enstrüman çalıştırırdı bizi. Öğretmenlerimizin gecesi gündüzü yoktu. Her gün akşam yemeğinden önce 1 saat serbest okuma saatimiz olurdu. Bu okuma saatinde küme başı öğretmeni olurdu. O öğretmen serbest okuma saatinde sınıfta sizin başınızda olurdu. Öğretmen de öğrenciler de kitap okurdu. Bazen kitap hakkında yorumlar, tartışmalar yapardık. Öğretmen yani neredeyse 24 saat aktivitenin içinde idi. Köy enstitülerinde hayat böyleydi.*
- K15 : *İnsani tutumları iyiydi tabi. İyi davranırlardı. Öğretmenler çok çalışkan, çok fedakar öğretmenler.*
- K16 : *Savaş yıllarında ellerindeki kısıtlı imkânlarla bizi köy öğretmenliğine hazırlamaya çalışıyorlardı. Biz de öğrenmeye istekli ve yetenekliydik. Eğitim-öğretim için zaman sınırlaması yoktu. Süreklilik vardı. Her zaman öğretmenler enstitüdeydi. Aralıklarla izinli sayılırlardı. Çok fedakârdılar.*

Yukarıda verilen ifadeler göz önüne alındığında, enstitülerdeki öğretmenlerin savaş yıllarındaki yoksunluktan ve imkansızlıktan çekinmeyerek görev aldıkları ve bu görevlerini fedakarca yerine getirdikleri görülmektedir. Mesai kavramının olmaması, maaşlarının yetersiz olması ve tatil imkanının fazla olmaması gibi olumsuz koşullar altında bile

öğretmenlerin görevlerini en iyi şekilde icra etmeye özen gösterdikleri, bu konuda özverili davrandıkları görülmektedir.

Enstitü öğretmenlerinin öğrencilerine karşı olan tutumlarını sevgi dolu ve saygılı şekilde yorumlayan katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

- K10 : Son derece saygılı sevgililer. Biz onları anne baba gibi görüyorduk. Tatil günleri bunlarla ilgileniyorduk. Hocalarımız başımızda. Onlar hiç tatil yapmıyorlardı.*
- K12 : Çok iyiydi. Kardeşlik sevgisini, insanlık sevgisini bize verirlerdi. Birisi hasta olduğunda üzülme, iyileştiğinde sevinme aşılardı. Her türlü eğitimi bize sevgiyle verdiler. Hiçbir öğretmenimizden küfür duymadım. Hiçbir öğretmenimiz başımız ağrıdığına defol demedi. Bize böyle öğretiler öğretmenliği, insan sevgisini. Bizi sevdiler, okşadılar.*
- K19 : Hocalarımız çok bilgili ve çok iyidiler. Her yönden. Büyüklere saygı gösterir gibi saygı gösterirdi bize de. Asaletliydi. Harika öğretmenler vardı. Biz annemizde babamızda bile bu kadar sevgi görmemiştik. O kadar özverili öğretmenlerdi ki kendi evlatları gibi severlerdi bizi. Çünkü onlar öyle yetişmişler, bizi de öyle yetiştirdiler.*
- K24 : Öğretmenlerin çocuklara karşı davranışları, insani meziyetleri çok iyiydi. Saygı ve sevgiye dayalı eğitim tarzı vardı. Öğretmenlerimizi seviyorduk*

Yukarıdaki verilere bakıldığında, öğretmenlerin öğrencilerine karşı sevgi ve saygı anlayışına dayalı bir tutum içerisinde oldukları görülmektedir. İnsanların hal durumları karşısında sergilenmesi gereken insani tavırları öğrencilerine güzel aşılayabildikleri görülmektedir. Ayrıca enstitü öğretmenlerinin söz ve tavırlarıyla öğrencilerine doğru rol model oldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerine yaklaşımları ve ilgileriyle örnek olarak öğrencilerinin mesleki hayatlarına ışık tuttıkları görülmektedir.

Enstitü öğretmenlerinin öğrenciyi gözetmesine, koruduğuna dair tutumlar içinde olduklarını ifade eden K3, K18 ve K23'ün görüşleri şu şekildedir:

- K3 : İyi niyetle öğretmeye çalışıyorlardı. Bizim üzerimize titrerlerdi. Bizi sürekli gözlemlerler, gözetirlerdi.*
- K18 : İyidiler. Ciddiydiler. Bizi sahiplenirlerdi. Ben çok zayıftım. Bana her sabah elma verirlerdi. Yumurta verirlerdi sabahları yemem için özellikle. Almanca öğretmenim ben ağladığımda bana masal anlatırdı.*
- K23 : Çok iyiydi. Bize nasihat ederlerdi, korurlardı.*

Alıntılardan elde edilen verilere bakıldığında, Köy Enstitülerindeki öğretmenlerin öğrencilerin gelişimlerini yakından takip ettikleri, ihtiyaçlarını gözetip karşıladıkları, koruyucu bir tutum içerisinde oldukları görülmektedir.

Katılımcılardan K1'in, "... Çok iyi yetişmişlerdi. Mesela sınıflarda küme başı öğretmenimiz vardı. Küme başı sınıfın mütalaasında, sessiz çalışmalarda başımızda dururdu. Münazaralar yapılırdı. Birbirlerine öğrenciler sorular sorardı. Boş zamanlarımızı hiç boşa geçirmezdik. Konuşmalar, mütalaalar olurdu. Sınıf içinde bile gruplara ayrılır birbirimize sorular sorarak bilgilerimizi ölçer, tazelerdik. Öğretmenimiz de başımızda bize rehberlik ederdi." sözleri ile enstitü öğretmenlerinin öğrencilere akademik anlamda da rehber olduklarını ve öğrencilerine yol gösterici tutumlar sergilediklerini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan mezunlardan K9'un, "O zamanlar özel ders dersane falan yoktu. Zaten milletin bir yerden bir yere gidecek parası yoktu. O zaman öğretmenler gece gündüz bizim yanımızdaydı bizimle beraberdi. Bir yerden ses gelse gelip bakarlardı üstümüzü bile örterlerdi. Küme öğretmenimiz gelirdi bizle ilgilenirdi." şeklinde ifadesi ile enstitülerdeki öğretmenlerin öğrencileriyle yakından ilgilendikleri, ihtiyaçlarını gidermede fedakarca yaklaştıkları görülmektedir.

Yapılan araştırmada enstitülerdeki öğretmenlerin öğrencilerine değer verdiklerini ve öğrenciler arasında birliği güçlendirici, biz bilincini oluşturucu tutum sergiledikleri anladığımız K12, "Çok iyiydi. Kardeşlik sevgisini, insanlık sevgisini bize verirlerdi. Birisi hasta olduğunda üzülmeyi, iyileştiğinde sevinmeyi aşıladılar. Her türlü eğitimi bize sevgiyle verdiler. Hiçbir öğretmenimizden küfür duymadım. Hiçbir öğretmenimiz başımız ağrıdığına defol demedi. Bize böyle öğretiler öğretmenliği, insan sevgisini. Bizi sevdiler, okşadılar." sözleri ile düşüncelerini bu şekilde ifade etmiştir.

Köy Enstitülerinde öğretmenlerin öğrencilere karşı olan tutum ve davranışlarına çok önem verildiği, bu konuya titizlikle yaklaşıldığına dair K11'in şu sözleri "İçlerinde bencil olan, sorumluluğu dışındaki öğrencileri düşünmeyen de vardı. Fakat çok azınlıkta idiler ve onlara müsamaha gösterilmedi. Öğrencinin kadrini kıymetini bilenler bize koruyuculuk yaptı. Bizi kendilerinden sayıp koruyup kolluyorlardı. Bizim için güzel düşünceleri vardı. Ayrıca düşünceleri ötekiler kadar iyi olmayanlara karşı da direnme gücü verdiler. Kendimizi savunma gücü verdiler. O bakımdan da kendilerini rahmetle, saygıyla anıyorum." bu görüşü doğrular niteliktedir.

K11'in sözlerinden yapılan alıntıya bakıldığında, enstitülerde öğrenciye olumlu yaklaşımda bulunmayan öğretmenlerin enstitü bünyesinde yer edinemediği, öğrencilerin kendilerine olumsuz tutumda davranan kişi öğretmenleri dahi olsa onlara itiraz edebilme, direnebilme gücünü aşıladıkları, demokratik bir tutum içerisinde bulunduğu görülmektedir.

Yukarıdaki “insani tutum” kategorisi altında yapılan tüm alıntılar göz önüne alındığında, Köy Enstitülerindeki öğretmenlerin enstitülerde sadece öğretmen vasıflarıyla yer almadıkları görülmektedir. Enstitülerdeki öğretmen anlayışı aynı zamanda “anne-baba”, “yol gösteren”, “sevgi dolu”, “ilgili”, “koruyucu”, “fedakar”, “iyi niyetli”, “öğrenciyi benimseyen”, “öğrenciye değer veren” tutumlarını da içeren geniş bir olgudur. Bu kodların hemen hemen hepsi tüm görüşme kayıtlarında karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin öğrencileri meslek hayatlarına her anlamda hazırlamayı ilke edinmiş, yüksek görev bilinci içinde olan kişiler oldukları görülmektedir.

4. 3. 3. Öğreticilik Becerileri

Köy Enstitüsü mezunlarına öğretmenleri ile ilgili sorulan sorulardan oluşturulan “öğreticilik becerileri” kategorisinde “çalışkan (6)”, “ çok iyi (5)”, “devlet, ulus bilincini aşıl原因 (2)”, “örnek olan (2)”, “iş sahibi (1)”, “uygulamaya önem veren (2)”, “ eğitime yön veren (1)”, “idealist (1)” ve “sorgulama önem veren (11)” şeklinde kodlamalar yapılmıştır.

Enstitü öğretmenlerinin öğreticilik becerilerine yönelik belirtilen katılımcı görüşlerden “çalışkan” kodu altındaki katılımcılardan bazılarının ifadeleri şöyledir:

- K7 : Öğretmenler çok çalışkan insanlardı. Bazıları ilkokuldan geldi. İlkokuldan gelince dersleri anlatabilmek için çalışmak mecburiyetleri vardı. Öğrenciler soru sorabiliyordu ve sordu mu bilememek olmasın diye çok çalışıyorlardı.*
- K19 : Derslerimiz fevkalade iyiydi. Etütlerimiz vardı akşamları. Salonlarımız vardı etüt için. Öğretmenlerimiz bilmediğimiz, anlamadığımız yerleri etütlerde tekrar anlatırlardı. Her şeyi okulda öğreniyorduk*
- K21 : Sürekli kendilerini geliştirmeye çalışıyorlardı.*

Katılımcıların verdikleri ifadelerle bakıldığında, enstitü öğretmenlerinin çalışmaya önem veren kişiler olduğu görülmektedir. Özellikle ilkokullardan seçilerek enstitüye gelen öğretmenlerin alan bilgilerindeki ve öğreticilik becerilerindeki eksikliklerini giderebilmek, öğrenci soru sorduğunda bilememiş durumda kalmamak için gayret gösterdikleri tespit edilmiştir. Akşam etütlerinde ise gündüz derslerinde konuları anlamayan öğrencilere tekrar anlatılarak öğretim yoluna gittikleri görülmektedir. Öğrencilerin konular yönünden eksik kalmamalarına özen gösterildiği görülmektedir.

Mezunlardan bazılarının öğretmenlerinin öğreticilik becerilerinin “çok iyi” olduğunu ifade eden görüşleri aşağıdaki gibidir:

- K3 : *Kendi branşında yeterli öğretmenlerimiz vardı. Mesela ben bir öğretmenimi unutmuyorum. 4.sınıftaki matematik öğretmenim gelir gelmez sınıfı yokladı matematik yönünden. Baktı ki sınıf tam sayıları yazamıyor noksanlık var. Hemen kendine bir program yaptı 3 aylık ve o süre içerisinde bize temel becerileri kazandırdı. Alıştırma yaptırdı sürekli. O konuları bize kavratı. Yılsonunda trigonometri ölçüleri vardır kavağın boyunu ölçme falan oraya kadar götürdü bizi. Ben hep bu öğretmenimi örnek gösterdim. Bakarsınız bir öğrenci gelmiş sınıfa bir yerden ve bazı konularda eksiği var, öğretmen ona bakmadan öğrenseymiş diyor. Bu öğretmen öyle yapmadı ama sizin noksanınız var önce onu telafi edeceğim sonra asıl konuları öğreteceğim. Temeli iyi attıktan sonra gerisini getirdi. Bizi sürekli gözlemlerler, gözetirlerdi. Jeoloji, tabiat bilgisi dersine gelen öğretmenimiz mesela çok iyi, renkli tebeşirleri kullanarak anlatırdı dersi. İlgimizi çekecek şekilde anlatarak anlamamızı kolaylaştırıyordu.*
- K9 : *Çok yeterliydim her bir şeyden bilgileri vardı. Bizleri öyle bir yetiştirdiler ki öğretmenlik yaptığımız yerlerde her işimizi gördüğümüz gibi köylülerinde yardımına koştuk.*
- K17 : *İyiydiler. Bir kimya öğretmenim vardı. Öyle bir ders verirdi ki hala aklımda öğrettikleri.*

Mezunların görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin bilgilerini öğrencilerine çok iyi aktarabildikleri görülmektedir. K3'ün "Mesela ben bir öğretmenimi unutmuyorum. 4.sınıftaki matematik öğretmenim gelir gelmez sınıfı yokladı matematik yönünden. Baktı ki sınıf tam sayıları yazamıyor noksanlık var. Hemen kendine bir program yaptı 3 aylık ve o süre içerisinde bize temel becerileri kazandırdı. Alıştırma yaptırdı sürekli. O konuları bize kavratı." İfadesi bize, öğretmenlerin öğrencilerdeki konu eksikliklerini görmezden gelmediklerini, konu anlatımlarını üstünkörü bir şekilde geçiştirmediklerini, konular kavratılma işlemini alıştırma ve örneklerle desteklerini göstermektedir. Yine K3'ün "Yılsonunda trigonometri ölçüleri vardır kavağın boyunu ölçme falan oraya kadar götürdü bizi." sözlerinden matematik dersi öğretiminin sadece sınıfta teorik anlatıma bağlı kalmadığını, öğrencilerin tarım ve teknik dersler haricindeki kültür derslerinde de alana inerek öğrenmeyi pekiştirdikleri görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin öğreticilik becerileri ve tutumları yönünden öğrencilerine mesleki anlamda örnek oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin dersleri öğretirken ilgi çekici hale getirmek için çeşitli yöntemler kullandıkları görülmektedir.

Enstitü öğretmenlerinin öğrencilerine devlet sevgisini, ulus bilincini aşıladığını ifade eden görüşler şöyledir:

- K6 : Bir gün yatakhane nöbetçisiyken temizlik yaparken pencerenin camını kırdım. İçimde bir eziklik. Demirbaştan sorumlu öğretmenim boş alanda yürüyüp gidiyor. Anlattım öğretmenime. Yere baktı git döner sermayeye 35 kuruş yatır dedi. Gittim döner sermayeye 35 kuruş yatırdım. Millet malına karşı çok duyarlı öğretmenlerim vardı.
- K11 : Eğitimcilerimizin hiçbiri öğretmen okulu mezunu değildi. Ama ulus sevgilerini bize yansıttığını bilen, içtenlikle gittiğimiz yerde bizim başarıya ulaşmamızı sağlayan her türlü bilgi ve beceriyi bize aktarmasını çok iyi bildiler. Bize ulusun menfaatleri için yapılması gerekenlere sıkı sıkıya bağlılığı öğrettiler. Karşınızdaki çocuğun seviyesine inerek edindiğimiz ulus sevgisini, devlet sevgisini, millet sevgisini, saygı ve sevgiyi öğretmen en büyük emelimiz oldu. Ve bundan da mutluluk duyuyorum. Köy enstitüsünden mezun olan ben ile başka okullardan mezun olanlarla karşı karşıya geldiğimiz zaman ulusumuzun yararına ve ulusumuzun menfaatleri için duygu ve düşüncelerimizin onlardan daha üstün yönde olduğunu anladığım anda bizi okutan öğretmenlere yine saygı duydum. Bu bakımdan hepsini rahmetle anıyorum.

Yukarıdaki verilere bakıldığında, öğretmenlerin ilkokuldan gelen öğretmenler de dahil olarak öğrencilere devlet malına önem vermeyi ve bu bilinci öğrenciye kazandırmaya yönelik beceriler geliştirmeyi öğrettikleri görülmektedir. Ayrıca öğrencilere yaptıkları davranışlarının sorumluluğunu vererek onların özgüven, özdenetim becerilerini geliştirmeye yönelik tutumlar edindikleri görülmektedir. Öğretmenlerin ulus sevgisini öğrencilere aktarabilen, bilgi ve becerilerini yansıtabilen kişiler oldukları görülmektedir. Katılımcı yorumlarından öğretmenlerinin onlara aktardığı ulus bilincinin diğer okul öğrencileriyle karşılaştırıldığında öğrencilerin gurur duyacakları bir durum ortaya çıkardığı söylenebilir.

Öğretmenlerinin öğreticilik becerileriyle kendilerine örnek olduklarının ifade edildiği görüşlerden K1 düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

- K1 : Müdürümüz sanırsın oranın müdürü değil, köy enstitüsünü karış karış gezer yerlerde çöp falan denk gelirse alır, çöp kutusuna atardı. Okuldaki eksikleri, yapılması gerekenleri tespit edip öğrencilere duyururdu. Tuvaletlere kadar gider, gözlem yapardı, duman çıkıyor mu oradan, sigara içen var mı diye. Bunları tespit eder. Cumartesi bayrak töreninden sonra anlatırdı. Bir gün dedi ki ben sigara içer miyim? Tüm öğrenciler hayır içmesiniz, dedi. Ama şimdi bir sigara içeceğim, dedi. Ön sıralardan her sınıftan ikişer üçer kişi kürsüye müdür beyin yanına geldik. Matematik öğretmeninden bir paket sigara istedi. Çocuklar bu bir paket yuvarlak sigaradan bir tane alıyorum dedi. Alıp yaktı

sigarayı. Çekti sigaradan elinin içine üfledi. Bir kere çektim sigaradan avcumun içine. Vücudumuzun en sert yeridir avcumuzun içi dedi. Bakın en sağlam yer bir üflemede ne olmuş. Yakınındakilere gösterdi. Bunu sınıflara gidin söyleyin. Bakın vücudun en sert yeri elin içi, ayasıdır. Bütün hayat şartlarıyla karşı karşıya gelir, uğraşır, sertleşir dedi. Bu kadar bir çekmede en sert yerde sarılık olursa acaba insanın boğazı, gırtlak epitelyum dokudur dedi, en nazik, en yumuşak, en emici yerdir dedi. Bir çekmede bu kadar sert yerde böyle sarılık olursa bir paket sigaradan ne kadar çekilir dedi. Köydeki bacaların isleri gibi insan boğazı gırtlaktan itibaren köydeki bacalar gibi is kaplar, hastalık başlar. İster için, ister içmeyin. Tövbeler olsun kimseler içmedi. Ben de bazen heveslenirdim içmeye ama o olaydan sonra cesaret edemedim. Mezun olup köylere gittiğimde sigaranın, içkinin zararını anlattım müdürümüzün anlattığı gibi. Köylerde kaç kişiye sigarayı bıraktırdım ve bana dua ettiler. Köylünün yetişmesi için tatillerde boş durmazdık. Okul paydos olduktan sonra okuma-yazma bilmeyenlere okuma-yazma öğretirdik. Öğrendikçe ilerlediler, yazmayı düzelttiler. Diğer derslerden de anlayacakları şekilde anlattım.

Yukarıdaki verilere bakıldığında, okul müdürünün öğrencilerin eğitiminde aktif rol aldığı görülmektedir. Öğrencilere davranışları ve tutumlarıyla örnek olmaya özen gösterdiği, öğrencilerine sözel uyarılardan ziyade yaşantılar yoluyla öğrenciye bilgi aktarımını gerçekleştirdiği görülmektedir. Öğrencilerinde yaşantılar yoluyla edindikleri bilgileri unutmadıkları ve meslek hayatlarında bu bilgiyi aktarım şeklini kullandıkları görülmektedir.

Enstitü yaşantısında öğrencilerin verilen işi sahiplenerek öğretmenleriyle birlikte hareket ettiklerine dair K22 görüşünü, “Enstitülerde öyle bir hayat vardı ki diyelim ki enstitüye bir kamyon çimento geldi. Yağmur yağıyor. Kamyonun toprak yolda çimentonun boşaltılacağı depoya gitmesi mümkün değil. Öğretmen öğrencilere söylüyor ve bütün çocuklar gidip yardım ediyor çimentoları taşımaya. O iş bizim işimiz diye herkes benimsiyor o işi. Oradaki hayat böyle bir hayattı. Köyde yapılamayanı yapabilmek, bilinmeyi bilinir hale getirmek, öğretmek bakımından yetiştirdiler bizi. Teknik derslerde iki tür öğretmen vardı. Biri okul mezunu olan öğretmendi, diğeri çantadan yetişmiş usta öğreticiler var. Yani usta yanında yetişmiş ustalar vardı. Onları da maaşla okullar teknik öğretmenlerin yanında çalıştırıyorlardı. Mesela bayan öğretmen vardı diyelim biçki dikiş dersi için teknik okul mezunu, bir de bunun yanında terzi vardı. O terzi de bu konuda baya usta insan. Seçme alıyorlardı. Öğrencilerin bütün giysileri orada dikiliyordu. Kısa süre uygulanmış, uygulama götürülebilse, devam ettirilebilse sanıyorum Türkiye bugün çok ileri

düzeyleerde olurdu. Özgür bir insan, tartışan bir insan, sorgulayan bir insan, elinden iş gelen insan, üreten bir insan olurduk.” sözleri ile belirtmiştir.

K22'nin sözlerinden yapılan alıntıya bakıldığında, enstitülerde iş paylaşımında demokratik bir tutumun olmasının yanı sıra biz bilinci oluşturularak enstitü işlerinin sahiplenildiği görülmektedir. Öğrencilerin eğitiminde usta öğretici faktörüne dikkat çeken katılımcı görüşünden yola çıkılarak öğretmenlerin öğrencileri her anlamda bilgili yetiştirmeye özen gösterdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin bilinmeyeni bilinir hale getirmek, köyde yapılamayanı yapabilmek şeklinde öğretim ilkeleri edindikleri görülmektedir.

Katılımcılardan K25'in *“Ufak tefek kusurlarına karşın erdemli kişilerdi. Öğrettikleri bilgilerin yapılmasına, uygulanmasına çok önem verirler, sıkça ‘yapamadığınız bilgiler sizin değildir’ sözünü yinelerlerdi.”* ve katılımcı K11'in *“Eğitimde esas olan sorgulamadır. Öğrenci öğretmenini sorgulayacak. Sorgulamak için öğretmenle öğrenci arasındaki ilişki oldukça önemlidir. Köy enstitülerinde dayak, öğrenciye kızma gibi bir şey yoktu. En büyük eğitim almak isteyen öğrenci en çok soru soran öğrencidir. Bunu bize kavratmıştırlar orada. Aklınızın yattığı bir şeyi yapmak istiyorsanız mutlaka bize söyleyin derlerdi. Mesela Nuri YENİLMEZ diye bir arkadaşım vardı başka şubede okuyan. Dokuma tezgahları vardı. Dokuma yeri, terzi yeri, atölyeleri falan vardı. O, dokumada makuk dediğimiz ipliği geçirme yaparken elinden atıyor. O çarıklardan yuvacık yaptı ipe bağladı, bir ipi çekmekle makuk bir yana atıyor, diğer ipi çekmekle makuk diğer yana atıyor. Bunu yaptı, uyguladı. O arkadaş desteklendi, o çarığın dışında başka maddeler de kullanarak o tezgahlar yapıldı ve o bilgi bütün köy enstitülerine ve tezgahları kullananlara servis edildi. İşte bu başarı onun başarısıdır.”* sözlerinden enstitüde öğretmenlerin öğrenilen bilgilerin uygulanmasına önem verdikleri görülmüştür. Katılımcının düşüncelerinden yola çıkılarak enstitü öğretmenlerinin öğrencilerin teorik bilgilere sahip olamadıklarını, bilgiyi uyguladıklarında öğrenmiş oldukları görüşünü benimsedikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin keşfedilen bir bilgiyi, yapılan bir çalışmayı destekledikleri, öğrencilerin başarılarına yön verdikleri görülmüştür.

Katılımcılardan K2'nin şu sözleri ile öğretmenin eğitimde yön verici pozisyonda olduğu görülmektedir:

K2 : “Çok fedakârdılar. 24 saat mesai vardı. İçlerinde tabi hazır olmayanlar vardı. Onlar da giderlerdi. Okulu öğretmenler yönetirdi. Zaten kurulduğu zaman yönetmeliği, programı yoktu. 3 sene sonra uygulamadan çıkan bir programı uygulamaya başladılar. Eğitimde şunu da kabul ederler. Bir okulun elbette ki binası, araçları önemlidir ama bir okulun başarısı öğretmenine bağlıdır, öğretmeni ne kadar iyiyse okulu da o kadar iyidir. Bir ülkenin okulları,

öğretmeni ne kadar iyiyse o kadar iyidir. Çünkü araçla eğitim yapılmış, fizik dersinin çok iyisini yapmışlar ama çalışmalarda öğretmenin bulunduğu, insanın insana etkisi hiç bir şeyle ölçülemeyecek durumdadır. İyi öğretmeni bulursanız iyi insan olursunuz ama tabii eskiden her şey öğretmedi. Şimdi öğretmen de öğrenci ile öğrenen kişidir. Böyle beraber yürünen, hani bir inşaatta herkes bir şeyler getirir, inşaat olur biter. Öğrenci yetişirken de öğretmen var, araç var, öğrencinin kendisi var, olursun gelişirsin.”

Yukarıda verilen alıntıya bakıldığında, katılımcı, eğitimde öğretmen etkili olmadıkça binaların hazır olmasının, teknolojinin yeterli olmasının, öğrencilerin hazır olmasının bir anlamı olmayacağını belirtmiştir. Öğretmenin öğrenciye yaptığı etki ile eğitimin şekillendiği görüşünde olduğu görülmektedir.

Enstitü öğretmenlerinin idealist kişiler olduğunu belirten katılımcı görüşü ise şu şekildedir:

K8 : Öğreticilik becerileri çok iyiydi. Ciddi şeyler öğretiyorlardı. İdealist yetiştirdiler bizi. Köyde ne yapmamız gerekiyorsa bunları bize öğrettiler. Biz de geldiğimiz yerde vatandaşın dürüstlüğü, tarımda ne yapması gerekiyordu, komşuluk ilişkileri nelerdir? Bunların hepsini köydeki insanlara öğretmeye çalıştık. Bunlar için okuldaki çalışmalarımız çok iyiydi. Öğrendik ve öğrendiğimizi öğrettik.

Örnek veri incelendiğinde, öğretmenlerin öğrencilerine kendi öğreticilik becerilerini, idealist yönlerini aktarabildikleri ve öğrencilerinin meslek hayatına yön verdikleri görülmektedir.

Enstitü öğretmenlerinin araştıran, sorgulayan, eleştiren öğrencilere önem verdiğini ifade eden K11'in "pedagoji, eğitim bilimleri, meslek edinme dersleri vardı. Öğretmenlikte öğretmenin bir okur-yazarlık olmasını değil, öğretmenin bir sanatkar olduğunu, mesleğini icra ederken eğiteceği çocuklar üzerinde hissettireceği ve onların geleceğine yön verecek şekilde ilerletmesini sağlayacak tüm bilgiler vardı. Öğretmenlerimiz dersi anlamadığımızda çekinmememizi söylerlerdi. Ben anlamadığımı hemen soran öğrenci istiyorum derlerdi. Ben eleştiriyi, sorgulamayı daha çok severim derlerdi" sözleri enstitülerde öğrencilerin sorgulamaya, eleştirmeye teşvik edici ortamda olduklarını göstermektedir.

4. 4. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsü Eğitim İçeriğine İlişkin Görüşler

Araştırmaya katılan köy enstitüsü mezunlarına enstitülerin eğitim içeriğini tespit etmeye yönelik sorular sorulmuştur. Mezunların enstitülerin eğitim içeriği ile ilgili görüşleri Tablo 10'da özetlenmiştir.

Tablo 10. Köy Enstitüsü Eğitim İçeriği

Tema 4: Köy Enstitü Eğitim İçeriği	İmece faaliyeti	K1,K2,K3,K5,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K13,K14, K15,K16,K19,K20,K21,K22
	Eğitimin Bilimsellik ve güncellik boyutu	K1,K2,K3,K4,K6,K8,K13,K15,K18,K19,K21,K22,K24
	Eğitimin kültürel boyutu	K1,K2,K3,K5,K6,K10,K13,K15,K17,K22,K24
	Kuruluş amacı	K2,K3,K5, K7, K8,K10,K14,K15,K22,K25
	Yönetim anlayışı	K2,K3,K13,K14,K15,K16,K24
	Eğitimin amacı	K1,K2,K3,K5,K9,K10,K11,K14,K16,K19,K21,K22,K24

Tablo 10 incelendiğinde, Köy Enstitülerindeki eğitim içeriği tema başlığı altında 6 kategori oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriler “imece faaliyeti (18)”, “eğitimin bilimsellik ve güncellik boyutu (13)”, “eğitimin kültürel boyutu (11)”, “kuruluş amacı (10)”, “yönetim anlayışı (7)” ve “eğitimin amacı (6)” başlıklarını içermektedir.

4. 4. 1. İmece Faaliyeti

Enstitülerin imece faaliyetlerine yönelik belirlenen kategoride katılımcıların 18'i (K1, K2, K3, K5, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K19, K20, K21, K22) enstitüdeki imece faaliyetlerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

K1 : Köy enstitülerinin çevresinde, çevresindeki köylerde imeceler yapıldı. Ben gittiğim köylerde ziraat nasıl yapılır, aşı nasıl yapılır gibi birçok bilgiyi köylüye verip, köylüyü aydın, kültürlü, bu hususlarda bilgisi olan kişiler haline getirmek için öğrettik. Bir de kirizma derlerdi 2metre uzunluğunda 80 cm derinliğinde 60-70 cm genişliğinde kazılır. Alttaki toprak üste, üstteki toprak alta getirilirdi. Oraya ne dikilecekse öyle dikilirdi. O diktiğin meyve, fidan kavak gibi gayet güzel yetişirdi. Köylüye öğrettik. Köylü bilmiyordu bunları. Orakla ekin biçiyorlardı, tırpanla biçmeyi gösterdik. Tarlada, bahçede uygun şekilde bilmesi, öğrenmesi ve uygulaması gereken şeyleri öğretmeye çalıştık. Köylünün bağı budanacaksa budadık, bellenecekse belledik. Sağlık konusunda köy odalarında dersten sonra toplanıp sağlık bilgisi anlatırdık. O kadar güzel öğrendiler ki hem dostluk hem birlik-beraberlik gelişti. Birbirini tanıma, saygı-sevgi gelişti.

- K2 : 1940'ın sonunda Ankara Hasanoğlan Köy Enstitüsü kuruluyordu. Trabzon ekibini götürüp yemekhane binasının bir bölümünün inşaatını yaptık, 30 gün çalışarak. Türkiye'nin her yerinden ekipler geliyor, hem iş yapıyor hem de kültür aktarımı da oluyor. Köyde de bir iş yapılırken halkla biraraya gelip yapılırdı işler.
- K3 : Öğretmenin öğrettiği, köy enstitüsünden getirdiği örneklerle köylü kendini geliştirdi, öğrendi ve işlerinde kullandı. 1947 ye kadar olanlarda imece faaliyetleri binaları yapma vs. o zaman vardı. Bizim zamanımızda yoktu.
- K7 : Yol olmadığı için adama kereste lazım, çağırırdık adamları, gider alır gelirdik hep birlikte. Mesela asker eşlerinin yardıma ihtiyacı olurdu, tarlasını ekmek için. Oraya millet giderdi yardıma. Umumi işlere herkes birbirine yardım ederdi.
- K8 : Tatilimiz 45 gün idi. O tatilde 20-30 kişi hangi köy enstitüsünde ihtiyaç varsa oraya giderdi. Bir ay çalışırdı orada. 15 günü de illeri gezerlerdi. Başında bir öğretmen olurdu. Öğretmenle birlikte illeri gezerdin. Yardım çok vardı. Bizden her sene diğer köy enstitülerine yardıma gidenler olurdu. Orda yardım ederlerdi. Ben köyümün sağlık memuruydum. Damardan ve kalçadan iğne yapardım. Hastaları ziyarete giderdi. Köylüye hayvan bakımında değişimi ben sağladım. Göle'den montofon ineği aldım köye getirdim, köylüye gösterdim. Danasını köylüye verdim. Onlarda birçoklarından aldılar, hayvan formunu değiştirdik olduğu gibi. İmece faaliyeti de çoktu. Bizim köyde beyler var. Beyler köylüyü parasız çalıştırırdı. Ben geldim para koydum. Para ile çalışırlar dedim beyler bana kızdılar. Çalıştırıyorum köylüyü yevmiye ne kadarsa onu veriyorum. Beni kınadılar, sen niye para veriyorsun diye. Köylerde imece çalışması çok önemlidir. O zaman herkes birbirine karşı çok samimi davranıyorlardı. Çünkü imcesiz bir iş yapamıyor hiç kimse. Çapasında, tarlasında, arazisinde imece faaliyetinde çalışırdık. Okuldayken de yardıma giderdik işte köy enstitülerine.
- K10 : Köy yolunun kenarlarını ağaçlandırdık köylülerle birlikte. Cami imamıyla birlikte kız çocuklarının okutulması için uğraştık Kur'an'dan ayetlerle anlatarak.
- K11 : Hayvancılık konusunda bilgilendirildi. Bakımı nasıl yapılır, hayvanlar neyle beslenir, kümes hayvancılığının bakımı gibi konularda bilgilendirdik. Hayvanlardan edineceğimiz yararın nasıl olacağını öğrettik. Tarla sürdük, balya yaptık, her şeyi yaptık köy enstitüsünde ve bunları da öğrettik köylüye. Kars'ın 3 köyünde okul olarak gidip öğretmen lojmanı ve köy okulu yaptık. Yaz tatillerinde gittik okul inşaatlarını yaptık.
- K13 : İmece ikinci evrede azaldı. Birinci evrede öğrenciler kendi köy enstitülerini kurar. Sonra gidip diğerlerine yardım ederlerdi. İlk kurulan köy enstitüleri aşama aşama kendi yapılarını kendileri yaptılar. Kepir Tepe, gölköy, çifteler, Kızıl Çullu köy enstitüleri. Sonra köy enstitülerinin 1941 yılında 10 kadar

birden kuruldu. Hasanoğlan kurulurken 1941 de imeceyle kuruldu. İkinci dünya savaşı sırasında Kepirtepe köy enstitüsü Ankara'ya taşındı Hasanoğlan Köy Enstitüsüne. Dolayısıyla Kepir tepe deki öğrenciler hem taşındılar hem de Hasanoğlan'ın kurulmasına yardım ettiler. Bizde 1950 de Bulgaristan'dan göçmenler geldi. Köylere dağıldılar. Bizim okulun tarlalarının bir kısmı göçmenlere verildi demokrat parti gelince. Bize sebze meyve bahçelerini bırakırken tahıl ürettiğimiz tarlaları göçmenlere bıraktılar. Göçmenlere okulun yakınında 15 haneli evler yapılsın dediler ve bunu bizim okula verdiler. Biz tek katlı evlerin temelini kazdık, duvarını, çatısını vs örerek 15 evi 15-20 günde bitirdik.

K14 : Köy enstitüsünün yakınında bir köy var. O köyden bir vatandaş bizim okulun müdürüne geliyor. Müdür bey benim 250 kovan arım var. Çocuklarım askerde ve şimdi arıların sağılma zamanı geldi. Okulunuzdan bana yardım yapılabilir mi? Müdür beni çağırdı. Kendine 5 arkadaş seç, sizi bir yere göndereceğim, arıların sağılmasına yardım edeceksiniz, dedi. Gittik ve yardım ettik vatandaşa. Köydeki vatandaşın ineği doğacak. Köyde veteriner yok ama okulun var. Veteriner gidip ineğin doğumunu yaptırıyor. Köyde doktor yok ama enstitüde var. Doktor köye gidiyor, enstitü sağlık yönünden de köye ulaşıyor. Diyor ki benim tarlamı çekirge bastı, ilaçlamam lazım. Eleman bulamıyorum. Okul hemen bazı öğrencilerin arkasına ilaç bidonlarını veriyor. Gidin bu vatandaşın tarlasını ilaçlayın gelin, diyor. Gidip yapıyoruz hemen. İşte köy enstitülerinin köye yaklaşımı böyle.

K15 : İmece aslında bir köy enstitüleri kültürüdür. İmece kültürü zor zamanlarda az kişiyle yapılamayacak işlerin çok kişiyle yapılmasıdır. Yardım etme projesidir. Köy enstitülerinde de o zor işler imece yöntemiyle başarılı. Yüksekokul binasını 20 günde imece ile bitirdik biz. Her şey imece olabilir.

K16 : Enstitülerde öğrenciler yapı işlerinde çalıştırıldı. Enstitüler kendi kuruluşlarını tamamlarken yapımı süren çevre köy okullarının da yapılmasına yardım ettiler. 1940'dan sonra açılan enstitülere yardım için ekipler yollandı. Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsü imece ile yapıldı. Biz Hasanoğlan'a gidince bir sağlık memuru evi ile bir hasta bakım evi yaptık. Hasanoğlan'a başka köy enstitülerinden gelen öğrencilerle kaynaşma, kültürel değerlerin paylaşımı olanağı bulduk. Hasanoğlan'lı köylüler yükselen yapıları görünce hayranlık duydular bize. Öğrencilerin binaları yapabileceğine inanmıyorlardı. Hasanoğlan bütün enstitülerin ürünüdür. Binalarının harcına, yurdun her köşesinden gelen genç köylülerin alın teri karışmıştır.

K18 : Hayvancılığın nasıl yetiştiğini, nasıl bakım yapılacağını, aşılarının nasıl yapılacağını köyde kahve ortamında oturulup köylüye anlatılırdı. Okulun etrafına fidan dikerken köylüye fidan dikmeyi, aşlamayı öğrettirdik.

- K19 : Köylülerle beraber dikiş diktik, çocukların kıyafetleri için. Bahçeleri beraber temizledik, kazdık.*
- K20 : İnşaat bölümündeki arkadaşlarımız başka köy enstitülerine giderlerdi, onlara binalar yapmak için. Köylüye de yardım edilirdi tabi.*
- K21 : Daha önce açılan köy enstitülerinden gelen öğrenciler okulumuzun yatakhanesini yaptılar.*
- K22 : Biz dayanışma içinde yürüyen bir toplumuz. Okul tamamen dayanışma içinde. İşe sarılan insanlarız. İmece ile. Binayı yapıyorsunuz. Harcı var, tuğlayı getirmesi var, hepsi iş bölümü içerisinde sınıf seviyesine göre, ustalık seviyesine göre öğreniliyor. Organize edilmiş hepsi. Orada siz hep tecrübe kazanıyorsunuz. Birlikte bir iş yapmanın, birlikte bir iş üretmenin, ürettiğiniz işin işe yararlılığını görmenin tadını tadıyorsunuz. O sizin işe bağlı insanlar olarak yetişmenizi sağlıyor. Oradan kazandıklarınızla öğretmenlik yapıyorsunuz. Artılarınız çoksa, yetenekler gelişmiş, toplumsallaşmanın olgunlaşmış, insan ilişkileriniz iyileşmiş ise, maya oradan iyi tutmuşsa iyi bir öğretmensiniz. Çocuğa yaklaşımınızdan tutun halkla ilişkilerinize kadar.*

Yukarıda Köy Enstitülerindeki imece faaliyetleri ile ilgili katılımcıların dile getirdiklerinden yapılan alıntılara bakıldığında, imece faaliyetlerinin Köy Enstitülerinin temel faaliyetlerinden olduğu görülmektedir. İmece kapsamında köylülere hayvancılıkla ilgili, tarım çalışmalarının nasıl yapılacağı ile ilgili eğitim verilerek bilgilendirme yapıldığı görülmektedir. Köyü ağaçlandırma, köylerdeki kız çocuklarını okutma çabası şeklinde imece çalışmaları olduğu tespit edilmiştir. Yapılan imece faaliyetleri ile köylünün gelişimine, bilgileneşine katkı sağlandığı anlaşılmıştır. 1947 yılına kadar enstitülerde imece faaliyetlerinin daha yaygın olduğu görülmektedir. Bu da enstitülerin kuruluş yıllarında binaların yapımında diğer enstitülerden öğrencilerin gelip yardımlaşıldığının göstergesidir. İmece faaliyetlerinin, genel olarak insan ilişkilerine olumlu etki yaptığı, diğer köy enstitülerinden gelen öğrencilerle birlikte yapılan bina çalışmalarında enstitü öğrencileri arasında kültür aktarımının olduğu, imece ile tecrübe ve ustalık kazanıldığı, iş bölümü yapma becerisinin geliştirildiği, birlikte iş yapmanın ve üretmenin mutluluğunun yaşandığı gibi olumlu etkisi olduğu görülmektedir.

4. 4. 2. Eğitimin Bilimsellik ve Güncellik Boyutu

Enstitü eğitiminin bilimsellik ve güncellik boyutunun belirlendiği kategoride katılımcıların (K1, K2, K3, K4, K6, K8, K13, K15, K18, K19, K21, K22, K24) bazıları bu konuda görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

- K3 : Enstitülerde Milli Eğitime bağlı amaçlar doğrultusunda bir program uygulanıyordu. Bilimseldi bu yüzden. Öğle tatilinde okulun şeref kapısında radyo, hoparlör vardı. Oradan haberleri izlerdik. Dünya haberlerini alırız. O yıllarda da Kore savaşı vardı. Onu takip ederdik.*
- K15 : Kesinlikle bilimsel. Bilimsel olmasa sizin kuşağınıza kadar günümüze kadar geldi. Hatta 21. Yüzyıla ışık tutacak bilimsel düzeyde bir projeydi. Almanya'da meslek liselerini düzenlerken köy enstitülerinden yararlanıyorlar.*
- K18 : İş, üretim ağırlıklıydı.*
- K22 : Planlı, programlı bir eğitim vardı. Aksayan hiçbir yönü yoktu.*
- K24 : Planlı programlı bir eğitim vardı. Güncel konular derslere konu olurdu, işlerdik. İkinci dünya savaşı idi, okulun haber alması lazımdı mesela, Sivas'ta bir çatışma oldu, Alman uçakları okulun üstünden Batum'a geçiyordu. Haberleri gazetelere iletiyorduk. Basını takip ediyorduk. İkinci dünya savaşı Beşikdüzü'nde bir kahve vardı. İkinci dünya savaşının bütün olan bitenlerini oradaki bir radyodan haber saati dinler öğrenirdik ve duvar gazetesine verirdik. Haber olarak ikinci dünya savaşını takip ettim. Okulun biraz ilerisinde denizin üstünden Alman tayyareleri gidiyorduk.*

Yukarıdaki verilerden anlaşılacağı gibi, enstitülerde planlı, programlı ve iş, üretim ağırlıklı bir eğitimin hakim olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eldeki imkanlar dahilinde dünya gündemini, yakın gelişmeleri takip edebildikleri görülmektedir. Yabancı ülkelerin Köy Enstitüsünün programını örnek aldıkları tespit edilmiştir. Güncel konuların her zaman derslerin konusu haline gelebildiği görülmektedir.

4. 4. 3. Eğitimin Kültürel Boyutu

Enstitülerin kültürel açıdan değerlendirildiği bu kategoride katılımcıların 11'inin (K1, K2, K3, K5, K6, K10, K13, K15, K17, K22, K24) enstitüleri kültürel boyutta değerlendirdiği görülmektedir.

Köy Enstitülerinin kültürel boyutu ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

- K2 : Her eğitim enstitüsünün bölgenin en güzel yerinde kurulmuş, alt yapısı ona göre tanzim edilmiş bol miktarda arazisi vardı. Ama her eğitim enstitüsünün görevi vardı. Mesela Beşikdüzü köy enstitüsünün tarlası denizdir. Balıkçılık vardır. Ben denizden korktuğum için balıkçılıkta çalışmadım. İnşaatta çalıştım. Her köy enstitüsü bölgenin bir özelliğini almıştır. Köy enstitüleri kuruluş amaçları itibariyle bulunduğu çevrenin merkezi halindedir. O halde bir çevrede ne var? Folklor. Köy enstitülerinde vardı. Folklorun her çeşidi vardı. Ayrıca*

imece usulü var. Türkiye'nin her tarafından kişiler gelirdi. Mesela şair Aşık Veysel gelirdi. Kastamonu yöresinin halk oyunları gelirdi. Köy enstitüsündeki öğrenciler her yörenin milli oyununu bilir.

K3 : Köy enstitülerinde yetişen öğretmen her kültürde öğretmenlik yapacak ve bu öğretmenler köylerde öğretmenlik yapacak ya öncelik olarak onun için her iklimde görev yapacak şekilde yetiştirmeye çalışıyor öğrencisini. Gideceği köyde rehber olabilecek bir insan yapmaya çalışıyordu. O bakımdan her yönden iyi yetiştirmeye çalışıyordu. Mesela bizim enstitüde yüzme havuzu yoktu ya da dışarda denizde yüzmeye gidilemiyordu. O yüzden bazı yerlerde kamp gibi yerler vardı. Öğrencileri oraya götürüyorlardı balıkçılık da mesela o şekilde öğretildi öğrencilere. Yaz kurslarında fotoğrafçılık kolundakiler çalışırdı. İğne yapma kursları fln olurdu yaz kurslarında. Tarlayı yaparken ayrıca öyle kurslara yönlendirirlerdi.

K6 : Kültüre uygundu. Türk'e özgü değerler, türkümüzde, marşımızda, derslerimizde ön plandaydı.

K10 : Son derece Türk kültürüydü. Yabancı kültürlerden uzak.. Atatürk'ün dediği gibi bütün halklar Türk'tür. Herkes okulda Türk kültürüyle yoğruluyordu. Ne Mutlu Türküm Diyene, diyordu. Osmanlıca dilini köylü anlamıyordu, konuşamıyordu. Atatürk harf inkılabıyla köylüyü ayağa kaldırdı. O olmasaydı bu camilerde ezan okunmayacaktı.

K13 : Köy enstitülerinin hiçbir okulda olmadığı kadar toplumsal kültürle ilişkisi vardı. Mesela Aşık Veysel her köy enstitüsünde 3-4 ay kadar gelir çocuklara halk müziğini öğretirdi, bağlama çalmayı öğretirdi. Ona usta öğretici derlerdi. Devlet kadro verirdi bu işin uzmanı olduğundan. Köy enstitüleri milli oyunları, halkın oynadığı oyunları gün yüzüne çıkarmıştır. Halkın oyunlarını, masallarını, söylencelerini araştırmış gün yüzüne çıkarmıştır. Halkın müziğini armonize etmiştir. Müzik kılavuzu vardı. Sabah jimnastiği dediğimiz yerde işte halkın kültürünün gün yüzüne çıkarılmasıdır.

K15 : Eğitim her zaman yeniliklerin eklenmesi gereken bir alandır. Köy enstitülerinde de mesela her bölgenin özelliğine uygun seçmeli ders şeklinde yeni dersler koyulabiliyordu. Orada sorun olan bir konu ders olarak işlenebiliyordu. Ders deyince aklımıza daha entelektüel, kültür deyince aklımıza bilgi kültürü geliyor ama köy enstitülerinde sadece bilginin kültürü değil, sanatın, tekniğin, her şeyin kültürü var. Ona göre dersler yapılırdı köy enstitüleri Türkiye'nin gerçeklerinden ve gereksinimlerinden yola çıkılarak hazırlanıyor. Aydınlanma açısından cumhuriyetin ilk yıllarındaki eğitim fena değildi Türkiye'de ama kolay değildi eğitimi düzenlemek. Batı örneği eğitim yapılmış, bu eğitimle şehirlerde canlanma olmuş ama köylere ulaşmamış para yetiştirmiyor çünkü. İşte zaten köy enstitüleri buradan yola çıkarak kurulmuş.

Köy enstitülerinin programı ve dersleri gayet gerçekçi, gayet bilimsel, gayet Türkiye'nin ihtiyaçlarına uygun olarak düzenleniyordu.

K15 : Tonguç Beşikdüzü'ndeki müdüre diyor ki sizin tarlanız Karadeniz'dir. Üretici eğitimin zenginliği bu. Orada balıkçılık var balıkçılık yapılacak. Bir başka özellik de Türkiye de hiç olmayan bir özelliği köy enstitülerinin bölgesel örgütlenme var. Her bölgedeki köy enstitüsü özgürce o bölgenin sorunlarıyla ilgilenebiliyor, yetkileri var tabi. O bölgenin sorunlarını ders konusu olarak alabiliyor. Her öğretmen de kendi bölgesinden yetişiyor. Köy enstitüleri kültürel yönden, eğitim yönünden, hatta ekonomik yönden kendi kendine büyük bir teşkilat olmuştur. Kendini kuran bu kurumlar köylerde kültürel yönden, ekonomik önden ve eğitim yönünden yeniden canlandırma görevi yapmıştır.

Örnek veriler incelendiğinde, Köy Enstitülerinin kurulduğu bölgenin kültüründen etkilendiği, bölgenin coğrafi yapısına uygun faaliyetler de yürütüldüğü görülmektedir. Kültürel yapıya uygun konuların derslere de eklenebildiği anlaşılmıştır. Enstitü eğitiminin Türk kültürüne uygun bir eğitim anlayışını benimsediği görülmektedir. Enstitü öğrencilerine her kültürde çalışabilecek, her kültüre uyum sağlayabilecek yeterlilikte eğitim verildiği görülmektedir.

4. 4. 4. Kuruluş Amacı

Enstitülerin kuruluş amaçlarına yönelik belirlenen kategoride katılımcıların 10'u (K2, K3, K5, K7, K8, K10, K14, K15, K22, K25) enstitülerin kuruluş amaçlarına yönelik görüşlerini dile getirmişlerdir. Enstitü kuruluş amaçlarına değinen katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

K2 : Her okulun bir iddiası var. Niye köy enstitüleri kuruldu? Şehir öğretmen okullarından gidenler köylerde durmuyorlar. O halde öyle yapalım ki köyden alalım adamları eğitim ve köye götürelim ve eğitim yoluyla köyü kalkındıralım. Hakkı TONGUÇ'un böyle bir kitabı var "Eğitim yoluyla canlandırılacak köy" diye. Buradan yetişenler sadece laf etmeyecekler, her şeyi yapacak, gittikleri zaman . Gittiğimiz köylerde hem arazi kamulaştırılmış, çünkü 20 lira maaş veriyorlar köy enstitüsü mezunlarına, fakat bunun yanında avadanlıklar var, işçi araçları var, tarım araçları var. Ben bunları kullanamadım yüksek köy enstitüsüne gittim. Ama bunlar yapıcı olacaklar. Köye itibar edecekler. Kanuna göre bölge köy okulları da kurulacak. İşe yarayan elemanlar, bir taraftan bu köy okullarında sağlık memuru da yetişiyordu.

Sağlık alanında yetişecekler, halkın ihtiyaçlarını karşılayacaklardı. Böyle bir amaçları vardı. Köyü eğitim yoluyla kalkındırmak, canlandırmak.

K3 : İsmail Hakkı Tonguç'un güzel bir sözü var:" Köy güzelleşmedikçe kent güzelleşmez, köylü doymadıkça kasabalı doymaz." diyor. Tabi o dönem bu söz söylenirken köyde yaşam %80'lerdeydi. Şimdi %25 e düştü. O zamanki söz çok yerindeydi. Çünkü köylü zor doyuyordu o zaman. Köylü kara sabanın peşindeydi. Köylü o dönem tek buğday ekiyordu ama öğretmenin arıcılık yaptığını görünce arıcılığa da başlayan oldu. Bu örnekleri götürünce köylü üretmeye başladı. Yonca ekerek beslenmesini daha kolay sağladı büyükbaş hayvanlarının. Ağa dikilecekse kirizma yapmayı öğrendi. Yaptığı meyve, meyve vermeye başladı. Bu savaştan çıkmış, tarlasını sürece adamı olmayan köylü vardı o zaman. Bu köylüye biz nasıl yardım ederiz çabası olduğundan o söz önemliydi. Şimdi ithalat var. Bizim buradaki tarlamızı bıraktık, çiftçilik yapacak köylümüz üretimi bıraktı, başkasının ürettiği ürünü alıyoruz şimdi. Tonguç bu sözü derken köylüyü uyaralım, köylü canlansın istedi.

K10 : Disiplinli olmak, verilen görevi yapmak ve bunu hayat boyu uygulamak, devamlı çalışmak. Kendini yenilemek. Köylüyle beraber olmak. Öncü olarak köyün güneşi olmak.

K15 : Dünya çapında bir yenilikti. John Dewey de bunu söylüyor "benim hayalimdeki okullardı köy enstitüleri "diyor. Köy enstitüsünün programı çok yönlü bir programdı. Kültür dersleri kadar, teknik eğitim, tarım ve güzel sanatlar dersleri de vardı. Bunun amacı köylere yarayışlı eleman yetiştirmek için(sadece öğretmen değil) çok yönlü eleman yetiştirmek amacı vardı.

Yukarıda katılımcı ifadeleri gösterilen verilere bakıldığında mezunların bir kısmının, enstitülerin kuruluş amacının, köyü eğitim yoluyla canlandırmak ve aydınlatmak olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Enstitülerin kuruluş amacının halkın ihtiyacından doğmuş olmasını ifade eden katılımcı görüşlerinden K5, K7 ve K8 düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir:

K5 : Ben sağlıkçı değildim ama bize orada köyde birisi hasta olduğu zaman öyle yapın ki ona iğne yapacak şekilde bilginiz olsun derlerdi ve ona göre yetiştik. Hayvancılık, tarımcılık derslerinde de her şeyi öğrendik. Tarımda mesela ağaçların budanması gibi her şeyi öğrendik ve bizde öğretebildik vatandaşlara. Öğretmenimiz araziye çıkarıp orada gösterirdi nasıl yapılacağını. Köye gittiğimiz de herkesin ihtiyacına cevap verebildik. Bahçesi aşılacaksa nasıl yapılacağını öğrettik, hayvanlarına nasıl bakacağını öğrettik.

- K7 : Baktım bu halk fakir, yerleri az, yetişecek durumları yok. Oradaki işlerimi güzel öğrendim ve öğretmen oldum. Öğrenciler gruplara ayrılmıştı. Demircilikte çalışanlar vardı, marangozlukta çalışanlar vardı, çatı ustaları vardı hepsi öğrenci. Ben sıvacıydım, duvarcıydım. Okulda öğretmenler mezun oldukça çevredeki okulların yapımı vardı. Bizi bir grup ayırdılar boş zamanlarımızda okullara gidip o okulların sıvasını yaptık. Yani köy enstitüleri halkın ihtiyacından doğmuş bir müessesedir.
- K8 : İlk milli eğitim bakanı şehirlerden öğrenci toplayarak köy öğretmenleri yetiştirdi. Köylere gönderdi. Bu öğretmenler köylerde durmadılar. Şehir çocuğu köyde durmadı. İşte o zaman Atatürk dedi ki; köyden toplayıp köye göndereceğiz. Köyden gelen öğrenci köye gidecek, köylüyü sever, köyü kalkındırır. Bunun için seviyoruz. Biz okulu sevdik, seve seve çalıştık ve köylere gittiğimiz zaman da köylüyü sevdik, kendimizi de sevdirdik.

Enstitülerin kuruluş amacının köy çocuklarına açılmış bir kapı olarak ifade eden katılımcılardan K14 ve K22'nin düşünceleri aşağıdaki gibidir:

- K14 :Gururla söylerim köy enstitülü olduğumu. Köy enstitüleri olmasaydı biz köy çocukları okuyamazdık. Köy çocukları için açılmış en güzel kapıydı köy enstitüleri. Köy enstitüleri olmasaydı Türkiye aydınlanma dönemine giremeyecekti.1940 dan 1953 e kadarki olan dönem Türkiye'nin aydınlanma dönemidir ve bu aydınlanmayı sağlayan da köy enstitüleridir. Bu süre içerisinde çok sayıda köy enstitüsü mezunu Türkiye'nin ayak basılmamış yerlerine gittiler ve bu yerlerde okul bile olmadığı halde köy evlerinde, cami avlularında, derme çatma yerlerde öğretmenler köyü sevdikleri için zor şartlarda öğretmenlik yaptılar. Yeter ki köy çocuklarını okutalım idi amaç. Ben ilk atandığım köye gittiğimde köyde bir tane bile okuma yazma bilen yoktu. Asker mektuplarını getirip bana okutuyorlardı. Bir gün masamda bir kâğıt buldum. Öğretmen kimsenin mektubunu okumayasın, yoksa gerisine karışmam. Beni tehdit ediyor ki kimsenin mektubunu okumayayım. Çünkü o mektupları okurken asker mektuplarının bir sayfasını okursa bir ırgat, iki sayfasını okursam iki ırgat alırım senden tarlam için diyor. Tabi beni kimin tehdit ettiğini öğrendim. Cami avlusunda köy halkına dedim ki hiç merak etmeyin, üç ay sabredin. Üç ay sonra her evde bir mektup okuyan olacak. Ve oldu da. Çocuklar okuma yazmayı öğrendiler, o da beni mutlu etti.
- K22 : Köy enstitüleri yalnız köy çocuklarını aldığı için onlara bir eğitim imkanı doğuyor. Köy enstitüsüne gidebilmek için köy okulundan mezun olmak şartı vardı. Köy çocukları için köy enstitüsünden başka açık kapı yoktu. Her

birimizin hayatı bir romandır, hikayedir. Çünkü o günü koşullarında Türkiye'nin her yerinde aynıdır bu.

4. 4. 5. Yönetim Anlayışı

Enstitülerin yönetim anlayışının tespit edilmesine yönelik sorulan sorularla belirlenen kategoride katılımcıların 7'si (K2, K3, K13, K14, K15, K16, K24) enstitülerde demokratik bir ortamın olduğunu ifade etmişlerdir.

Enstitüdeki yönetim anlayışının demokrasiye dayandığını ifade eden katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

K2 : Öğrenci yönetimi çok önemlidir Köy Enstitülerinde. Bugünkü demokratik yaşamda olduğu gibi seçimle gelirler ve her şeyi tartışırlardı. Onun için öğretmenleri biz eleştiririz. Her hafta bir toplantı olur, eğlence olur, ayda bir her sınıfın bir gecesi olur. Fevkalade demokratik bir eğitim var, öğrenci yönetimi var, işleri öğrenciler idare ediyor. Bir taraftan da yönetimi kendiniz yapıyorsunuz. Hani bir şeyi yapmış olmanın da insana vermiş olduğu bir haz var, kendine güven var. Buradaki eğitimin amacı kişiyi kendine yetebilir ve kendini yönetebilir duruma getirmektir.

K3 : Cumartesi günleri haftalık nöbetçiler belirlenirdi tüm okulun huzurunda. Öğrenci başkanı nezaretinde bölümlerin nöbetçileri o hafta görev yaparlardı. Okulun temizliği, işlenişi onlara aitti. O hafta bitince öğrenci başkanı raporunu sunar öğretmenler ve öğrencilerin huzurunda. Yapılan veya yapılamayan işleri söyler. İhmalde kimin sorumluluğu varsa söylenir, eleştirilirdi. Müdür bile olsa eleştiri yapılırdı. Bu değerlendirmeden sonra herkes neden öyle olduğunu yanıtlar ve öğrenci başkanı nöbetini yeni başkana devrederdi. Bu bana göre bir kurumun öğrenciler tarafından yönlendirilmesiydi. Varsa bozuk bir yer onu yine söyler, programa alınır ve öğrenciler tarafından yapılırdı hemen Cumartesi günleri haftanın değerlendirilmesi işi insanlar arasındaki ilişkiyi geliştiriyordu. Müdürü bile tenkit edebiliyordun. Bu cesaretle köyde de ben bu gibi şeyleri yapmalıyım cesareti ile yetişiyorsun. Sorumluluk duygusuyla yetişiyorsun. Olumlu alışkanlıkları alıyorsun orada ve gittiğin yerde de devam ettiriyorsun.

K13 : Yaklaşımları iyiydi bize karşı. Vatan gazetesi sahibi Ahmet emin yalman köy enstitülerine merak salmış, birkaç ay köy enstitülerinde kalmış, çoğunu gezmiş. Oradaki yaşamı öyle benimsemiş ki ben gazeteciliği çok sevmesem köy enstitülü öğretmen olmak isterdim diyor. Başka bir yazısında köy enstitüsünde öğretmen-öğrenci ilişkisini bildiğimiz gibi değildir diyor. Öğretmen emredici, öğrenci de evet efendimci durumunda değil diyor. Öğrenciler özgür,

düşündüğünü söyler, okur, yazar, istediğini yapar. Öğretmenler de onlara emredip onları kullanma hevesinde değil diyor. Yani köy enstitüleri özgür bir ortam diyor. Şimdi bir de köy enstitülerinde her işi öğrenciler yapar dedik ya. O hafta nöbetçi olan sınıfla birlikte cumartesi günleri değerlendirme yapılırdı. Aksayan işler oldu mu diye. Gerek öğretmenler de gerek öğrenciler de o hafta içi görülen kusurlar söylenirdi. Açık eleştiri vardı. Müdür de öğretmen de eleştirilirdi.

K14 : Her cumartesi günü okul alanında toplantı yapılır. O toplantıda öğrenciler öğretmeni de, müdürü de tenkit edebilirdi. Böyle demokratik bir ortam vardı. Öğretmen kızar, dersinden korkar kırık not verir diye bir şey yoktu. Okulun her şeyi eleştirilebilirdi. Demokratik, sosyal bir okuldu.

K15 : Eğitim cenneti orası. Türkiye'nin bugün de muhtaç olduğu bir eğitim sistemi o. O dönemde köylerin %80i okuryazar olmadığı için köy enstitüsü denmiştir. Yoksa dünya çapında bir eğitim seferberliğidir o. 21.yüzyıla da ışık tutacak bir sistem haline gelmiştir. Köy enstitülerinde eleştiri günleri vardı. Ahmet Civan diyor ki" Türkiye de eleştirel bakış düşüncesinin ilk filizlendiği yerdir köy enstitüleri." Cumartesi toplantılarında o hafta yapılan işler görüşülürdü. Öğrenciler işlere katıldıkları kadar yönetime de katılıyordu. Öğretmen, müdür, aşçı herkes o toplantıya gelirdi. Yapılan işler görüşülürken ister istemez eleştiri de yapılıyordu. Enstitü toplantılarına eleştiri günleri denmeye başlandı. Herkes birbirini rastgele değil iş için eleştiriyordu. Müdür, muavin, öğretmen de eleştirilebilirdi, müdür kendisini de eleştirebilirdi. Eğitimde eleştirel bakış kazanmak çok önemli.

K16 : Bu işlerin yapılıp yapılmadığı o haftaki öğrenci başkanı ve nöbetçi öğretmenler tarafından denetlenirdi. Hafta sonu bütün öğrenciler alanda toplanır, o hafta işlerin nasıl yapıldığı irdelenir, eleştirilir, sorular sorulurdu. Bu toplantılar biz öğrencilerce çok verimli geçirdi. Soru sormayı, yanıtlamayı, değerlendirmeyi öğrenirdik. Toplum karşısında söz alma, konuşma yeteneğimiz geliyordu. Hiç unutmam bir gün böyle bir toplantıda ben de söz istedim :” Bu hafta fırındaki arkadaşların hatası vardı. Ekmeklerimizin içinden çuval ipleri çıktı. Unu elerken daha dikkatli olmalılar” dedim. Bunun üzerine nöbetçi öğretmen” Refet doğru söylüyor, ekmeklerin içinden çuval ipi, gibi maddeler çıkıyor. Ama bunun kusuru fırın nöbeti tutan arkadaşlar da değil, eleklerimiz seyrek. Elekleri değiştireceğiz, daha sık elekler alacağız” dedi. Bu olay benim özgüvenimi geliştirdi. Sorunları sorgulayıcı bir yöntemle değerlendirme yeteneği kazandırdı. Köy enstitüsü zaten sorumluluk ve yetkilerin paylaşıldığı demokratik bir yöntemle yönetiliyordu. Öğrenci başkanı gerektiğinde öğretmenler kurulu ve disiplin kurullarına öğrencileri temsilen katılabiliyordu.

K24 : Okulun normal idarecileri vardı ama bir de öğrenci idaresi vardı. Öğrenciler yaşlarına seviyelerine göre öğrenci başkanları, kol başkanları vardı. Yani demokratik hayatın bir örneğiydi. Şimdi okulda bir öğrenci başkanı vardı. Onun da yanında arkadaşları vardı. Okulda seçimler yapılırdı kızlar erkekler aday olurdu önce propaganda yapılırdı adaylar yapacaklarını anlatırdı ona göre herkes oy verirdi. Birinci sınıf çocukları okumaya yazma bilmediği için onları öğretmen alırdı adayların karşısına götürürdü onlara derdiler ki hangisini seviyorsan onun arkasına git derlerdi. Reyler sayılırken de onlarda hesaba katılırdı yani çok demokratik bir ortamdı.

Yapılan alıntılara bakıldığında, Köy Enstitülerinde öğrencilerin de öğrenci başkanı, kol başkanı olarak yönetime katılabildiği görülmektedir. Her cumartesi günü yapılan toplantılarda eleştiriye açık, şeffaf bir ortamda enstitü faaliyetlerinin değerlendirmeye açıldığı görülmektedir. Bu toplantılarda öğrenci tarafından müdürün de öğretmenin de eleştirilebildiği görülmektedir. Bu toplantılarla öğrencilere eleştirel bakış açısı kazandırmayı hedefledikleri görülmektedir. Demokratik ve eleştirel ortamda öğrencilerin sorumluluk duygularının geliştirildiği, özgüven becerisi kazandıkları görülmektedir.

4. 4. 6. Eğitimin Amacı

Enstitülerin eğitim amaçlarına yönelik belirlenen kategoride katılımcıların 11'i (K1, K2, K5, K9, K10, K11, K14, K16, K19, K22, K24) enstitülerin Türkiye'de köyden kente doğru kalkınmayı sağlama, 3'ü (K10, K11, K21) iş içinde eğitim; 2'si (K3, K9) uyum sağlama becerisi ve 1'i (K2) ise yapıcı olma amaçlarının olduğunu belirtmişlerdir.

Enstitülerin köyden kente doğru kalkınmayı sağladığını ifade eden katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

K1 : İyi bir Türk vatandaşının bilmesi gereken tüm bilgiler, amaçları, gayeleri, bu memlekete nasıl iyi bir vatandaş haline getirir bu bilgileri bilmesi gerekiyordu köylünün.

K2 : Benim köyümde bile eğitim yoluyla değişen aileler var. Bugün onlarda profesör var, rektör var, eczacı var. Bu köyde en işe yaramayan adamlar bile eğitim yoluyla değiştiler, geliştiler.

K5 : Öyle bir eğitim verilmişti ki tarım bakımından, bahçecilik bakımından vatandaşa yardımımız olacak diye ve o şekilde de daha faydalı olduk köylüye. O durum devam etseydi köylüler kalkınma bakımından biraz daha kalkınabilirdi. Mesela bizim Şavşat da şu anda tarımda ekme biçme işi yoktur. Şavşat da bir arıza olsa Ardahan ve Hopa yolu kapansa buraya 10-15 gün

araba girmesin Şavşat halkı açlıktan ölür. Ama başlarda buranın en fakirinin en az 6 aylık yiyeceği olurdu o zamanlarda. Mesela ben kendi yerimi söyleyeyim tarımla uğraşırdık, hayvancılığımızı yapardık, mısırmız, buğdayımız olurdu satardık ama şimdi kendimiz alıyoruz. Artık hepsi bitti.

K9 : Şehirlerde de okullar vardı ama köy enstitüleri olmasaydı köydeki çocuklar okuyamazdı.

K11 : Köy enstitüsü mezunlarına köylerde arazi veriliyordu. Orada tarım yaparak köylüye örnek oluyordu. Köylüye örnek olunca köylü de kendi tarlasında öyle yapmaya başladı. Üretmeye başladı.

K14 : Köyden kalkınma başlatılırsa köyden kente göç önlenmiş olur ve kentteki insanlar da köydeki bağlarını koparmamış olurlar.

K16 : Tonguç "Canlandırılacak Köy" adlı yapıtında derki: " köy meselesi bazılarının zannettikleri gibi mihaniki köy kalkınması değil, manalı ve şuurlu bir şekilde köyün içten canlandırılmasıdır. Köyü öylesine canlandırmalı ve şuurlandırmalı ki onu hiçbir kuvvet kendi hesabına insafsızca sömürmesin. Köylüler bedava çalışan bir iş hayvanı haline gelmesinler. Onlar da her vatandaş gibi her zaman haklarına kavuşabilsinler." Ben de bu fikre katılıyorum.

K19 : Vatandaşı şehirdekinden daha önce aydınlatıyoruz. Köylülerle birlikte oluyoruz, öğretiyoruz, aydınlatıyoruz.

K22 : Nüfusun büyük çoğunluğu kırsal alanda. Memleketin neresinden bir ışık doğarsa o ülke güç kazanır. Kooperatifleriyle, köy birlikleriyle, ekonomik güllerinin yetmediği yerde dayanışma ile daha modern tarıma ve işletmelere aydınlanan bir toplum gidebilir. Bir toplumun aydınlanabilmesi için de öncelikle topluma öncülük yapacak insanlar yoksa ilk başlarda zorlanır toplum bunlara yaklaşmakta. Çünkü kaybettiği zaman çok şeyini kaybediyor. Onun boşa harcayacak ne zamanı ne de birikim gücü var köylünün. O bakımdan köylünün kalkınması hiç şüphe yok ki Türkiye'nin bütününün kalkınması açısından değerlendirilebilir.

Enstitü eğitiminin amacının iş içinde eğitim ilkesine dayandığını belirten katılımcı görüşleri şu şekilde verilmiştir:

K10 : Okuma alışkanlığı verme, iş yeteneğini geliştirme, araştırmayı öğrenme, kendi kendini yenileme, bilimde-kültürde-sanatta-teknikteki gelişmeleri izleme ve bu yenilikleri bulunduğu yere taşıma, köylüyü uyandırma. "Kitaplar aklasın saçlarını kitaplar, Ancak bu yöntemle aydınlanır sonsuz karanlıklar"

K11 : Köy enstitülerinin böyle şanı yüksek oluşunun ana sebebi de bu gibi şeylere dayanır. O bakımdan iş içinde eğitim, iş içinde öğretim, öğreteceğini de iş

yaparak uygulayarak öğretmek köy enstitülerinin amaçlarındandı. Bu bakımdan köy enstitülerinde aldığım eğitimden memnunum, mutluyum.

K21 : Daha önceleri 1 köyde 1 okuryazar varken köy Enstitüleriyle birlikte Türkiye'nin okuryazar sayısı arttı.

Eğitimin amacının köye uyum sağlama becerisi olduğunu ifade eden katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

K3 : Köy enstitülerinde yetişen öğretmen her kültürde öğretmenlik yapacak ve bu öğretmenler köylerde öğretmenlik yapacak ya öncelik olarak onun için her iklimde görev yapacak şekilde yetiştirmeye çalışıyor öğrencisini. Gideceği köyde rehber olabilecek bir insan yapmaya çalışıyordu. O bakımdan her yönden iyi yetiştirmeye çalışıyordu.

K9 : Köy enstitüsünde yetişirken her koşulda çalışabilecek durumda yetiştik. Çok değişiyor insan buğdayı şöyle ekersen buğday şöyle olur ağacı şöyle aşılırsa böyle olur her şeyi öğrendik şeftali buğday kayısı koyun bunların hepsi yetiştiriliyor deniyor ki Akçadağ köy enstitüsü devletten bir kuruş para almasa bile kendini geçindirecek durumda. Akçadağ köy enstitüsünde birde matbaa vardı. Kendi işlerini gördükleri gibi bütün köy enstitülerinin işlerini görürlerdi. Kayısı ile ilgili kitap yazılmış dağıtılmış.

K2 ise "Şimdi köy enstitüsü mezunlarından yapıcı olması beklenirdi, gittiği bölgeye intibak etmesi. Halk, öğretmen bizden biri diyecek. Ondan sonra öğrendiklerini oraya götürecektir. Bazısı gidiyor reformist olacağı diye halka karşı çıkıyor hiçbir şey yapamıyor ama evvela halkla iyi ilişkiler kuracak, onlar bizden biri diyecekler, ondan sonra kendileri gelir. Çünkü köy enstitüsü mezunları kurslar açmak zorunda, kadınları erkekleri eğitmek zorunda, tarım ise tarım alanında, teknik ise teknik alanında okullarda öğrencilere eğitim verecek." sözleri ile eğitimde yapıcı olmanın önemini vurgulamıştır.

Örnek gösterilen veriler incelendiğinde, Köy Enstitülerinin eğitim amacına dair katılımcıların birtakım görüşleri olduğu görülmektedir. Köy enstitülerinden mezun olup köye gidecek öğretmenlerin köylüyü eğitim yoluyla bilgilendireceği, aydınlatacağı görüşü ön plandadır. Köy enstitülü öğretmene köyde verilen arazinin işlenmesi yoluyla köylüye tarım toprağının nasıl işleneceği ve kullanılacağı konularında da bilgi verilerek köylünün canlanmasına imkan tanındığı görülmektedir. Böylelikle köylünün üretime ortak olduğu, üretici kimliğini elde ettiği, üretim işine teşvik edildiği görülmektedir.

4. 5. Kariyer Gelişimin Sürecinde Sanat Faaliyetlerine Giriş ve Uygulama Sürecine Yönelik Görüşler

Araştırmaya katılan köy enstitüsü mezunlarına enstitülerdeki sanat faaliyetlerine giriş şeklini ve uygulama faaliyetlerini tespit edebilmek için sorular sorulmuştur. Köy enstitüsü mezunlarının sanat faaliyetleri ile ilgili görüşleri Tablo 11’de özetlenmiştir.

Tablo 11. Köy Enstitüsünde Sanat Faaliyetleri

Tema 5: Sanat faaliyetlerine giriş ve uygulama süreci	Sanat faaliyetlerine giriş	İlgi ve yeteneğe göre Öğretmen yönlendirmesi	K2,K8,K10,K11,K13,K15,K16,K17,K18, K19,K22,K23,K24,K25
	Uygulama faaliyetleri		K5,K7,K8,K9,K12,K14,K21,K24,K25
			K1,K2,K3,K4,K8,K10,K11,K12,K13,K14,K16,K17,K18,K19,K21,K22,K23,K24,K25

Katılımcıların cevaplarından oluşturulan tablo 11 incelendiğinde, Köy Enstitülerindeki sanat faaliyetlerinin “sanat faaliyetlerine giriş” ve “uygulama faaliyetleri” olarak iki kategori altında toplandığı görülmektedir.

4. 5. 1. Sanat Faaliyetlerine Giriş

Sanat faaliyetlerine giriş sürecinin nasıl olduğunun belirlendiği kategoride katılımcıların 14’ünün (K2, K8, K10, K11, K13, K15, K16, K17, K18, K19, K22, K23, K24, K25) ilgi ve yeteneklerine göre; 9’unun (K5, K7, K8, K9, K12, K14, K21, K24, K25) öğretmeni tarafından yönlendirilerek faaliyete girdiği tespit edilmiştir.

Enstitülerde ilgi ve yeteneklerine göre sanat faaliyetlerine girdiğini belirten katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

K7 : Yeteneklerine göre her öğrenci yapabileceği işe göre gruplara ayrılmıştı. İş derslerinde herkes yapacağı işi bilirdi. Mesela ben hangi bölüme giriyorum demirciyse demirhaneye giderdi, duvarcı ise inşaat sahasına giderdi. Kızlar terzihane de çalışırlardı. Bunlardan başka köy enstitülerinin halk sağlığıyla ilgilenen bir kolu da vardı. Öğrenciler yeteneğine göre kollara ayrılırdı fakat bunu genelde mesleğinin içinde uygulardı öğrenciler.

K8 : Müzik bölümünü seçtim, kendi isteğimle. Müzik çok hoşuma gitti. İlk kayda gittiğim zaman o mandolin sesini duydum çok hoşuma gitti. 2.sınıfta hemen mandolin aldım. Böylece çalmaya başladım ve hala da çalıyorum.

K10 : Yeteneklere göre ayrılıyordu. Bana piyano çalmayı, resim yapmayı, folkloru öğrettiler. Temelden yetenekleri geliştiriyorlardı. Güzel sanatlara yönelimim

olduğu için müzik bölümünü, resim bölümünü seçtim. Folkloru seçtim. Türkiye'nin bütün bölgelerine ait folkloru oynardım.

- K13 : Hangi konuya yatkınsa o alana yönlendirilirdi. Zaten alan çoktu köy enstitülerinde. Müziğe yatkın olanlar o alanda kendilerini ilerletip müzik öğretmeni oldular. Spora yatkın çocuklar kendilerini geliştirdiler. Bizim arkadaşlarımız arasında çok önemli müzisyenler yetişti. Yeteneğe yönelme sözü ortaya konuyorsa en çok köy enstitülerinde yeteneğe yönelme söz konusu olmuştur. Çünkü olanak fazlaydı. Resim yeteneği olan resim bölümüne giderdi çünkü yeri de vardı. Tiyatro da vardı köy enstitülerinde. Her sınıf temsil yapardı en az yılda bir kez. Köylüler gelip izlerdi.*
- K15 : Yetenekleri ile öğrencinin isteği de önemliydi. İsteğe göre de oluyordu. Ben illa piyano çalmak istiyorum derse bir öğrenci ona da önem veriliyordu. Her öğretmen bir enstrüman çalmak zorundaydı. Kendi isteğimle. Mandolin, keman çalışıyordum.*
- K18 : Müzik kolundaydım ama hepsinde bulundum genellikle. O yönde eğilimimiz varsa ona yönlendirilirdi. Öğrencinin yatkın olduğu derse göre yönlendiriliyordu. Resmi iyi olan resim bölümünü seçiyordu.*
- K19 : Yeteneğine, isteğine göre seçilirdin. Müziği seçtim, kendi isteğimle. Mandolin öğrendim, çaldım.*
- K22 : Yetenekler çıkıyor ortaya. O yeteneklere göre eğitim alıyorlar. Orda eğitim alıp çok iyi resim yapan, ressam olan arkadaşlarımız oldu. Benim evimde Kepir'den mezun olan sınıf arkadaşlarımla yaptıkları tablolar var. Yetenekler çıkıyor ortaya. Merak, ilgi, yetenek. İstekleri soruluyor öğrencilere ona göre ayrılıyordu. 3 sanat dersine erkek öğrencileri yerleştiriyorlar.*
- K23 : Erkeklerin bir kısmı demircilik, marangozluk atölyelerine ayrılırlardı. Bazıları da 3.sınıftan sonra sıhhiye bölümüne ayrılıyordu, sağlık memuru oluyorlardı. İsteğine ve yeteneğine göre ayrılıp sağlık memuru, ebe olan arkadaşlarımız oldu. Sonradan devam edip yüksekokula gidenler oldu. Müziği seçtim, ona yeteneğim vardı. Kendi isteğimle. Hatta bir gün müdürümüz sabah toplanınca çocuklara bir şarkı söyletti. Ben orası olmadı öğretmenim dedim. Sus Zeynep beni ele verme, sus dedi.*

Yukarıda gösterilen alıntılardan anlaşılacağı üzere, Köy Enstitülerinde öğrencilerin sanat dallarına ayrılması sürecinde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri önemli bir etken olmuştur. İlgi alanlarına ve yeteneklerine göre öğrencilerin birden fazla alan seçtikleri görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin seçtikleri alanda ilerleme kaydettikleri, o alanda kariyerini devam ettirenlerin de olduğu ve halen enstitüde öğrendiği sanat dalını sürdürebildikleri tespit edilmiştir.

Katılımcı K17, hem yeteneği olduğunu hem de öğretmenin bu yeteneğine göre onu teşvik ettiğini şu sözleri ile belirtmiştir:

K17 : Yeteneklerine, isteklerine göre seçiliyordu. Müzik yeteneğim vardı. Öğretmenim de teşvik etti. Ben mandolin almak istedim ama öğretmenim kemana yönlendirdi. Ona yeteneğim vardı.

Katılımcılardan K11, bedensel yeterliliğin sanat seçiminde belirleyici olduğunu şu sözlerle dile getirmiştir:

K11 : Kendi isteğimle inşaat bölümündeydim. Ben terzilik yapamazdım. Tezgâha oturup dokumacılık yapamazdım. Öğrencilerin istek ve becerilerine göre seçilirdi. Mesela beni terzi yapsalardı elim titrer, yapamazdım. İnşaat en ağır işlerdendi. Fakat benim yaptığım işler vardı. İnşaatın belgem vardı benim. Öğretmen olduktan sonra Ağrı'da çalışırken okullar yapılıyordu orada ve mühendis bulamayınca beni tatile göndermediler, inşaatların başında durdum, ilgilendim.

Yukarıda yapılan tüm alıntılara bakıldığında enstitülerde sanat dalı seçiminde bireyin ilgisinin, isteğinin ve bedensel yeterliliğinin o sanat dalına yönelmesinde belirleyici olduğu görülmektedir. Enstitülerde öğrencilerin sanat dallarında kariyer sürecinde ilerleme gösterebilmeleri yapılan sanat faaliyetlerinin becerisine bağlanabilir.

Enstitülerde sanat dalı seçiminde öğretmenlerin yönlendirmesi sonucu alana yöneldiklerini belirten katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

K7 : Çocuğun yapabileceği veya öğretmenin onda keşfettiği bir şey vardır mutlaka. Temizlik koluna ayrıldığında onu yapabilir mi, yatakhane, yemekhane ye ayrıldığında oranın düzenini sağlayabilir mi gibi bunları öğretmenler fark ederdi. Öğrencileri iyi gözlemlerlerdi Ben kendime ve başkalarına zarar verici davranışlarım yoktu. Temiz bir öğrenciydim. Sigara içmezdim. Öğrenciler sanırım bu kendisi sigara içmez, içenlere de müsaade etmez diye düşünüp beni o kola almış olabilirler.

K8 : Sınıfların bir öğretmenden küme başları vardı. O öğretmen o çocukların hepsinin kimin hangi kabiliyete sahip olduğunu anlıyor ona göre kümelere ayırıyordu.

K9 : Öğretmenler bakardı kimin neye yeteneği varsa o konuda yetiştirilirdi. Diyelim marangozluğa yeteneğin var seni o konuda yetiştirirlerdi. Yeteneğine bakıyorlardı diyelim müziğe ilgisi yeteneği var ona öğretmen karar veriyordu.

K12 : İzcilik kolundaydım. Öğretmenim seçti. Becerilerimden dolayı o koldaydım. Şakacıydım.

K21 : Neyde yeteneğin varsa ona da gidebiliyordun. Demirciliği seçtim. Öğretmenim yönlendirdi.

K24 : Öğrencilerin kabiliyeti ve öğretmenin yönlendirmesi.

Yukarıdaki verilere bakıldığında, enstitülerde sanat dalı seçiminde öğretmenlerin de belirleyici olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencileri sanat dalına ayırabilmesi sürecinde, öğretmenin öğrencisini iyi gözlemleyebilmesinin, öğrencinin yeteneğini keşfetmesinin önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Özellikle küme başı öğretmenlerinin öğrencilerin dallara ayrılmasında etken rol oynadığı görülmektedir.

4. 5. 2. Uygulama Faaliyetleri

Sanat dallarında yapılan uygulama faaliyetlerinin nasıl olduğunun belirlendiği kategoride katılımcıların 13'ünün (K1, K2, K3, K8, K10, K13, K14, K17, K18, K19, K21, K23, K24) müzik; 5'inin (K4, K11, K16, K21, K22) piyes/temsil; 2'sinin (K4, K22) el işleri ve biçki dikiş ve 1'inin (K10) halk oyunları çalışmalarında yer aldığı tespit edilmiştir.

Enstitülerde sanat dalı olarak müzik alanında etkinlikler yaptıklarını belirten katılımcılardan bazıları görüşlerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

K3 : Keman grubu ile konser verdik. Diğerleri müsamereler arasında varsa öyle etkinlikler oldu. Boş zamanlarda, ya da okul içinde gezerken bile mandolinle gezerdik.

K8 : Talip Apaydın vardı müzik öğretmeni. O kadar öğretici bir öğretmendi ki. O akordeon çalardı, tuşlara basardı biz nota yazardık. Grup olarak etkinlikler yapardık. Cumartesi günleri sahnelerdik. 2-3 saat zaman ayırıyorduk cumartesi günleri.

K9 : Müzikçiler mesela cumartesi günleri müzik programı hazırlardı tiyatrocular tiyatro hazırlardı. Dersten sonra yapılırdı sekiz saatin dışında yarım saat bir saat.

K10 : Korolar kurduk. Şarkılar söyledik. Tiyatro sahnelerinde, şölenlerde, düğünlerde sergiledik. Keman, piyano, mandolin çaldık. Milli bayramlarda, sene sonu mezuniyet törenlerinde çok güzel programlar yapıyorduk. Tatil günleri bunlarla ilgileniyorduk. Hocalarımız başımızda. Onlar hiç tatil yapmıyorlardı.

K13 : Müzik. Mandolin 2.ses korodaydım ben. Pazar günleri saat 10.00 da iki saatlik koro çalışmamız olurdu. Köy enstitüleri çevresinin kültür merkeziydi. İlde, ilçelerde konserler verirlerdi. Pazar günleri saat 10.00 da iki saatlik koro

çalışmamız olurdu. Öğretmenimiz enstrüman çalıştırırdı bizi. Öğretmenlerimizin gecesi gündüzü yoktu.

K17 : Özel günlerde konserler verildi öğretmen eşliğinde. Ders dışındaki boş zamanlarımızda çalışırdık.

K18 : Şiirden tutun bestelemeye kadar gidiyorduk. Milli oyunların müziklerini yapardık. Çalıp söyleyerek oyunculara mili oyunları oynatırdık.

K23 : Müzik kolu olarak öğretmenler günü gibi özel günlerde şarkı söyler, müzik çalardık.(özel gün kutlamaları, öğrencilerin bir ürün ortaya koymaları) Öğretmenimizin eşliğinde kol çalışmalarına ait becerileri öğreniyorduk. Keman çalacak olan ona devam ediyordu, mandolin çalan onu öğreniyordu. Korodakiler şarkı söyler, öğrenirlerdi. Ders harici boş zamanlarımızda çalışmalarımızı yapardık.

Yukarıdaki örnek veriler incelendiğinde, enstitülerde müzik eğitimi açısından yoğun çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Öğrencilerin müzikle iç içe bir eğitim aldıkları, nota yazma, müzik aleti çalabilme gibi eğitimler aldıkları belirlenmiştir. Özel günlerde ya da cumartesi akşam eğlencelerinde müzik gösterileri, koro çalışmaları sergilendiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin ders dışı zamanlarında bu çalışmalarını yürüttükleri görülmektedir.

Köy Enstitülerinde tiyatro çalışmalarına da yer verildiği, temsil ve piyesler hazırlanıp, çevre halkına ve öğrencilere sergilendiğini ifade eden katılımcıların sözleri şu şekilde ifade edilmiştir:

K11 : Televizyon yok, bir radyo var müzik dinlerdik arada ama çeşitli mütalaalarda ya da Cumartesi Pazar günleri eğlenceler olurdu. Her sınıfa bir görev verilirdi piyes olurdu, izlenirdi. Boş kalan zamanlarda çalışırdık devamlı.

K16 : Cumartesi günleri eğlenceler düzenlenirdi. Bu eğlencelerde görevli olan sınıf şiir, fıkra, türkü, monolog, oyun, koro, temsil gösterileri yapardı. Kitaplardaki kısa hikayelerin yanında öğrencilerin yazdığı temsiller de oynanırdı. Bizim sınıf görevli olduğunda konusunu Kurtuluş Savaşı'ndan alan Yarım Osman adlı oyunu sergilemiştik. Ben Yarım Osman rolündeydim. Kitaplardaki kısa hikayelerin yanında öğrencilerin yazdığı temsiller de oynanırdı. Bizim sınıf görevli olduğunda konusunu Kurtuluş Savaşı'ndan alan Yarım Osman adlı oyunu sergilemiştik. Ben Yarım Osman rolündeydim.

K21 : Hafta sonları yemekhanenin sahnesinde programlar yapılırdı. Temsiller yazılırdı. Kendi yazdığımız oyunlar da olurdu, daha önce yazılmış metinleri de oynardık.

Alıntılara bakıldığında enstitülerde tiyatro çalışmalarına önem verildiği, bu çalışmalarda öğrencilerin kendilerini gösterebilme imkanı elde ettikleri, kitaplarda yer alan temsillerin yanı sıra bazen öğrencilerin de yazdığı temsilleri sergiledikleri görülmektedir.

Etkinliklere boş kaldıkları zamanlarda çalışarak hazırlandıklarını ifade eden K14 düşüncelerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

K14 : Ders saatleri haricinde öğle teneffüsleri arasında, akşam dinlenme arasında haftasonunun boş zamanlarında kendimizi o işlere adadık. Müsamere hazırlanırdı. Her sınıf farklı müsamere hazırlardı. Her sınıfın müsameresi farklı günde olurdu ve sadece okuldakilere değil çevreden, köy halkından kişiler de davet edilirdi, onlar da izler ve çok beğenirlerdi.

Katılımcılardan K4'ün "*Biçki dikiş, nakış. Kendi isteğimle. Müsamere yapılıyordu. Paydos piyesinde oynadık. Kızların yaptığı nakışlar, dikişler sergilendi, gösterildi. El işlerine de önem veriliyordu, zihinlerin geliştirilmesiyle beraber.*" ifadesi ve K22'nin "*okulda ayakkabılarımız hariç bizim giysilerimizi okuldaki kız öğrenciler dikerdi.*" sözleri bize enstitüde kızların biçki dikiş ve nakış bölümlerini seçtiklerinde hem üretime katılıp kıyafet diktiklerini hem de yaptıkları el sanatlarını yılsonu sergilerinde sergilediklerini göstermektedir.

K10'un "*Enstitüde Türkiye'nin folklor oyunlarını öğrendim.*" ve sözleri enstitüde öğrencilerin halk oyunları etkinliklerine de aktif katılım gösterdiklerini belirtmektedir.

4. 6. Köy Enstitülerinde Eğitim Öğretim Faaliyetlerinin Kariyer Gelişimine Etkisi

Araştırmaya katılan köy enstitüsü mezunlarına enstitülerdeki eğitim öğretim faaliyetlerini tespit edebilmek için sorular sorulmuştur. Köy enstitüsü mezunlarının eğitim öğretim çalışmalarına yönelik düşünceleri Tablo 12'de özetlenmiştir.

Tablo 12. Köy Enstitüsünde Eğitim Öğretim Faaliyetleri

Tema 6: Köy Enstitülerinde Eğitim Öğretim Faaliyetleri	Yaparak yaşayarak öğrenme	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K15,K16,K17,K18,K19,K20,K21,K22,K23,K24
	Eğitim öğretim yöntemleri	K1,K3,K4,K8,K9,K10,K11,K14,K16,K18,K21,K23,K24,K25
	Okuma faaliyetleri	K2,K4,K6,K11,K13,K14,K16,K18,K25
	Üretim faaliyetleri	K25,K2,K6,K11,K16,K19,K20,K21,K22

Katılımcıların cevaplarından oluşturulan tablo 12 incelendiğinde, Köy Enstitülerindeki eğitim öğretim faaliyetlerinin "yaparak yaşayarak öğrenme (22)", "eğitim

öğretim yöntemleri (13)", "okuma faaliyetleri (9)" ve "üretim faaliyetleri (9)" olarak dört kategori altında toplandığı görölmektedir.

4. 6. 1. Yapararak Yaşayarak Öğrenme

Enstitülerdeki eğitim öğretim faaliyetlerinin yapararak ve yaşayarak öğrenme ilkesiyle olduğunu ifade eden katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

- K1 : Marangozculuk dersinin öğretmeni gelirdi anlatırdı marangozculuğu, sonra marangozhaneye giderdik. Orada gruplara ayrılırdık, verilen görevi yapardık. Demircilik dersinde öğretmen gelirdi, demir nasıl dövölür, demircilik nedir, neler yapılır anlatırdı. Sonra demircilik atölyesine giderdik, gruplara ayrılırdık, üç dört tane körük vardı. Kimisi körük çekerti, kimi demiri döverti, her ne yapılacaksa yapardık. Atölyelerde yok diye bir şey yoktu. Biz orada her şeyi gördük, yaptık.*
- K2 : Köy Enstitülerinde okulun her işini öğrenciler yapardı. Dahası okul binalarını da biz yapıyorduk. Köy Enstitüleri "yapararak yaşayarak öğrenme" diye bir laf var, onun gerçekleştiği, aktif öğretimin olduğu bir yerdir. Öğretim o yolla amacına ulaşır, yoksa tahta ziraati yaparsanız ne işe yarayacak. Kullanılmadıktan sonra çabuk unutulur. Uygularsanız bilgi sizin olur, uygulamazsanız sizin olmaz.*
- K3 : Dersleri uygulayarak, her çalışmayı yapararak daha kolay öğreniyorsun. Bunu da ileriki yaşantıda uygulayabiliyorsun. Asıl işin başında yapma var. Öğrenci yapararak öğrenir. Yaptırırsanız öğrenir. Öğrendiği bilgiyi alıştırmalarla pekiştirmezse öğrenmeyi gerçekleştiremez.*
- K16 : Biz köy enstitüsünde ne öğrendiysek uygulayarak, yapararak öğrendik. İhtiyaç duyulan bir eşyayı üretmenin insan kimliğinde oluşturduğu değişim gurur vericiydi.*
- K23 : Yapararak öğrenirdik. Yapararak daha iyi öğreniyorduk. Aklımızda kalıyordu. Mesela bir deneyi okumak farklı o deneyi yapmak, uygulamak farklı.*

Yukarıdaki alıntılara bakıldığında Köy Enstitülerinde yapararak yaşayarak öğrenme modelinin uygulandığı, öğrencilerin deneysel yollarla uygulayarak bir ürün ortaya koymalarının onları mutlu ettiği ve bu eğitim metodunun özgüveni desteklediği görölmektedir.

Köy Enstitülerindeki eğitim öğretim faaliyetlerinin iş içinde, işle beraber öğrenme ilkesine dayandığını ifade eden katılımcı görüşleri ise aşağıda şu şekilde verilmiştir:

- K2 : İş için iş vasıtasıyla eğitim esastır. Mesela bir sene Reis-i Cumhuriyet Beşikdüzü'ne geldi. O zaman ki müdürümüz Osman ÜLKÜMEN'e neye ihtiyacın var dedi. O zaman da okul yeni yapılıyor. 4 tane atölye binası, 2 depo binası yapılacak. Çok acil ihtiyacımız çimento bulamıyoruz. O zaman İsmet İNÖNÜ Sivas çimento fabrikasına telgraf çekiyor. 20 gün sonra 4500 torba çimento buraya geldi. Şimdi amaç çimentoyu çıkarıp briket haline getirmek. Aksi takdirde donar. Bütün öğrenciler 6 gruba ayrıldı. Ben de bir grubu idare ediyordum. Çimentoları çıkardık. Kum var, çakıl var. Briketleri çıkardık ve yarış halinde atölye binalarını yapmaya başladık. 4 grup 4 atölye binası, 2 grup da 2 depo binası yapıyor. Bir arkadaşımın grubu en öndeydi. Onlar bir rahatsızlık geçirdiler ve en önde benim grubum bitirdi. O günden bana bir armağan olacak. Niyazi AĞIRNAZ'ın "Elem Kaynağı" kitabı. Hediye de bu. Birincilik hediyesi bu. Köy enstitülerinde yaparak yaşayarak bütün dersler %100 deneysel olmak zorundaydı.
- K4 : Tarlada nasıl bir ürünü üretiyorsanız, bahçede nasıl bir ürünü üretiyorsanız, derste çalışarak nasıl dersi hazır hale getiriyorsanız işte onların bir parçası bizim hayatımızın bütünü içerisinde devam eden parçalar bunlar. Bir laboratuvar deneyimi yapıyorsunuz bir şeyler öğreniyorsunuz. Biz binamızı yapıyoruz hem öğreniyoruz. Sayıyı öğreniyoruz, planlamayı öğreniyoruz, çizimi öğreniyoruz, sıvasını öğreniyoruz ve bunları yapıyoruz. Bunu yaptığımız için bir motivasyon yok, bütününden bir motivasyon var. İş içinde çalışıyorsunuz, iş yaparken öğreniyorsunuz.
- K15 : Köy enstitüleri daha önce hiç uygulanmamış bir yöntem getiriyor dünyaya. Farklı bir yöntem. Y yaparak yaşayarak öğrenme deniliyor şimdi ama onların o dediği köy enstitüleri değil. Masanın üstünde kibrit çöpünden ev yaparak, fasulyeyi saksıda büyüterek yaşayarak görmek değil bu. Köy enstitüleri alana çıkıyor. Eğitim bilimini alana indiriyor, eğitimin eline kazma kürek veriyor. Eğitim aynı bir burjuva insanı gibi olmaktan çıkıp, alana inip bilime büyük bir katkı getiriyor. Y yaparak öğrenme dememek lazım. Y yaparak öğrenme masa üzerinde işe yaramayan küçük objeler yaparak öğrenmedir. Biz üreterek öğrenme diyoruz. Köy enstitülerinde üretim var çünkü. Kibrit çöplerinden ev yapmak yerine gerçek bir ev yaparak öğrenme var. Saksıda fasulye büyütmek yerine tarlada fasulye büyütmek.
- K22 : Şöyle diyeyim, mesela soğan, sarımsak ekiyorsunuz. Size bir parça da gübresiz yer ektiriyorlar. Gübreli ve gübresiz mukayesesini yapacaksınız ürünü alırken. Yeşil gübre nedir? Yeşil gübreyi bakla tarlasına ekliyor, nodozite dediğimiz azot gübresini kendisi toprağın altından üretir o. Böyle toplu iğne başı gibidir baklanın kökleri. Onu bir iki bakla aldıktan sonra sürer o toprağı. Onu da gösterir öğrenciye, onu da görüyorsunuz. O yeşil gübre ile tarladan alabileceğiniz verimi görüyorsunuz orada. Bu teknikleri kazanıyorsunuz,

ufkunuz genişliyor, soruyorsunuz, sorguluyorsunuz. Fidan dikiyorsunuz mesela, yüzlerce fidan dikiyorsunuz sırasına göre baştan itibaren meyveli olanı, meyvesiz olanı diye. Onun fire vermeden dikim tekniğini size kazandırıyorlar. Tıraşlama, budama tekniklerini de öğreniyorsunuz. Toprağı hangi derinlikte açacaksınız, sonra alt toprakla üst toprağı nasıl ayıracaksınız, örterken nasıl koyacaksınız toprağı? Bu teknikleri uygulayarak, bir daha unutmamak üzere alıyorsunuz, ezbere değil. Okulda binaları yaparak inşaatçılığı öğreniyorsunuz. Tuğlaların köşe bağlantıları nasıl olur, derzler nerden gelir gibi bilfiil yaparak öğreniyorsunuz. Yaptığınız yemekhanede yemek yiyorsunuz sonra mesela. Çatısını, kiremitini, her şeyini döşeyen öğrenci. Hatta gitmeden evvelki bir seneye kadar okulda yapılan bütün binaların tuğlalarını öğrenciler fırınlıyorlar. Bu tarz bir hayat var. Çok canlı bir hayat. Üretime dayalı, iş içinde öğrenme, işle beraber öğrenme var. Bunun içinde hesabınız da var. Matematik hesabı yapıyorsunuz.

Yukarıda örnek gösterilen verilerden anlaşılacağı üzere, Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim ilkelerinin öğrencinin işe bizzat dahil olduğu, ezberci eğitimle değil işle beraber öğrendiği ilkeler olduğu görülmektedir. Enstitüde üretime dayalı, öğrencinin yapılacak işte aktif olduğu bir öğrenmeden bahsedildiği görülmektedir. Enstitüde gördükleri derslerdeki teknikleri hala anlatan katılımcılar, görsel ve deneysel öğrenmenin akılda kalıcılığını ve öğrenmeyi aktif tuttuğunu ve kolaylaştırdığını göstermektedir.

Katılımcılardan K7 ve K10'un aşağıdaki ifadeleri öğrencinin öğrenme işinde aktif rol aldığını ve öğrencinin kendini geliştirdiğini, öğrenmesini kolaylaştırdığını, hazırcılığa değil işe odaklanmayı göstermektedir:

K7 : Öğrenmeden ne eğitim olur ne öğretim olur. Kültürün eğitim-öğretime çok büyük faydası var. Yapıyorsun bu sayede uyguluyorsun. Uygulamalı derslerimiz çoktu. Kimyacı öğrencileri laboratuvara götürürdü orada deney yaparlardı. Onun öyle yapması insanlara daha kolay anlama gücü veriyor. Görerek, yaparak öğrenme. Etkinlikler bir iştir. İşi doğru yaparsan insanı geliştirir, daha kolay öğrenirsin.

K10 : Gence araştırmayı, kendi kendine okumayı, kendi kendini geliştirmeyi öğretiyor. Kendi işini kendisinin görmesini öğretiyor. Bir japon atasözündeki gibi balık yemeyi değil, balık tutmayı öğretiyor. Sağlık memuru olanlar köylerde sağlık işlerine bakıyordu. Herkes öğrendiği, yetiştiği alanda yardım ediyordu köylüye. Topyekün kalkınma işine girmiştik.

Uygulamalı eğitimin öğrenmeyi kolaylaştırdığını düşünen katılımcılardan bazılarının ise görüşleri şu şekildedir:

- K11 : Uygulamalı her zaman için öğrenmeyi kolaylaştırır. Makine mühendisi mesela mezun olmuştur nerede görev yapacağı belli değildir. Mesela çimento fabrikasının makinasının başına gittiği zaman ne yapacağını, çalıştırdığı adamların makinanın kullanımında bir eksikliği olursa ne yapacağı konusunda önceden ne kursunu görmüş ne uygulamasını yapmıştır. Onun için uygulamalı eğitim ona vakıf olmaktır. Uygulamak en büyük sorgulamadır. Yapacağı işi peşinen kavratmaktır.*
- K17 : Yapararak, uygulayarak öğreniyorduk. Aklımızda kalıyordu. Kolaylaştırıyordu. Uyguladığımız için kolay öğreniyorduk, unutmuyorduk. Bir kimya öğretmenim vardı. Öyle bir ders verirdi ki hala aklımda öğrettikleri. Yapararak yaşayarak öğreniyorduk. Bahçe yapardık, her işi öğrendik yapmayı.*
- K12 : Derslerin çoğu uygulamalıydı. Mesela flüt dersi uygulamalıydı. Kimya dersimiz uygulamalıydı. Bir gün tüp patlamıştı ve öğretmenimizin elleri yanmıştı. Biz arkadaşlarımızla hep beraber ağlamıştık öğretmenimize. Biz laboratuvardan başka yerde fizik, kimya dersi görmedik. Bugün hangi fizik, kimya, fen bilgisi öğretmeni laboratuvarda işliyor dersini sürekli. Ben hiç zannetmiyorum hiçbir okulda böyle olmuyordur. Uygulayarak öğrendik ve bunları öğrencilerimize daha kolay öğrettik.*
- K18 : Deneyler yapardık kimya derslerinde. Bahçe işlerini bizzat kendimiz uyguluyorduk.*
- K16 : İlk olarak bavul yapmakla işe başladık. Hiç çivi kullanmadan gizli geçme, başlangıç kuyruğu geçmeyle bavullarımızı yaptık. Eve izinli giderken kullanacağımız bavulumuz olmuş oldu. Sonra kapı, pencere yapmayı, çatı çatmayı, taban tavan çakmayı öğrendik. Biz köy enstitüsünde ne öğrendiysek hep çalışarak uygulayarak öğrendik. Testere, planya, rende, iskarpela, delik kalemi, raspa, törpü ve zımparayı ustalıklarla kullanmayı öğrendik.*
- K6 : Uygulayarak öğrenme, öğrenmeyi kalıcı kılar. Öğrendiği bilgiyi uygularsa unutmaz öğrenci o bilgiyi.*

Alıntı yapılan tüm veriler göz önüne alındığında, enstitülerde eğitim öğretim faaliyetlerinin öğrencilerin için içinde olarak, öğrenciye yaptırarak, uygulattırarak gerçekleştiği görülmektedir. Bu öğretim metodunun öğrencide unutmayı engellediğini, öğrenmede kalıcılığı sağladığını, öğrenme işini kavratıldığını göstermektedir. Katılımcılardan alınan veriler ışığında, enstitülerde deneysel çalışmalara ve farklı öğretim yöntemlerine önem verildiği görülmektedir. Öğrencilerin enstitü sonrasındaki hayatlarında meslek edinebilecek derecede o işe hakim oldukları görülmektedir.

4. 6. 2. Eğitim Öğretim Yöntemleri

Mezunların enstitülerdeki eğitim öğretim yöntemlerine yönelik görüşlerinden bazıları şöyle ifade edilmiştir:

- K1 : Münazaralar yapılırdı. Birbirlerine öğrenciler sorular sorardı. Boş zamanlarımızı hiç boşa geçirmezdik. Konuşmalar, mütalaalar olurdu. Sınıf içinde bile gruplara ayrılır birbirimize sorular sorarak bilgilerimizi ölçer, tazelerdik. Öğretmenimiz de başımızda bize rehberlik ederdi.*
- K3 : Her dersin kendine göre özel teknikleri var. O teknikleri uyguladığı zaman kalıcı oluyor bilgi. Her ders için uygulama yapamıyorduk belki mesela tarih dersi için uygulama yapamıyorsun ama onda da öğretmen haritadan, çizimlerden faydalanarak öğrenmeyi kolaylaştırıyordu. Jeoloji, tabiat bilgisi dersine gelen öğretmenimiz mesela çok iyi, renkli tebeşirleri kullanarak anlatırdı dersi. İlgimizi çekecek şekilde anlatarak anlamamızı kolaylaştırıyordu. Öğrencilerin çaldığı akordeon, mandolin, keman enstrümanları ile milli oyunlar oynardık. Serbest okuma saati vardı, istediğin kitabı bir öğretmenin nezaretinde okur, kitabı tartışırdık. Cumartesi akşamları yemekhanenin sahnesinde müsamere varsa o izlenirdi. Münazara varsa öğretmen nezaretinde o yapılırdı. Edebiyat öğretmeni eşliğinde büyükleri anma günleri yapılırdı. Mehmet Akif'i, Tevfik Fikret'i gibi ona ait eserler çalışılıp aktarılırdı. Hiçbir hazırlık yoksa kültür filmleri izlenirdi. Öğretmenlerimiz bize konu verirlerdi. Bir nevi grup çalışması gibi o konuya hazırlanıp diğer arkadaşlarımıza sunardık. Kütüphanede araştırma yapardık, sınıfta tartışılırdı. Ben öğretmenliğimde de öğrencilerime önceden araştırma yapıp gelmeleri yönünde görev verirdim. Onu çocuk araştırır, hazır olur ve derse de katılırdı bu sayede. Ön inceleme vermek sınıf ortamında öğrencinin tartışmaya daha rahat girmesini sağlar. Öğrendiğimiz parçalar çalışıp keman çaldık arkadaşlara, topluma. Resim atölyesi vardı. Yapılan resimler sergilenirdi.*
- K8 : Cumartesi günleri yapılan etkinlikler de şiir ezberleyip talebelerin huzurunda okurduk. Her cumartesi bir sınıf etkinlikleri düzenlerdi. Şiirler okunur, hikayeler anlatılır, oyunlar oynanırdı. Tiyatromuz vardı. Ben tiyatrodada da çalıştım. Hatta Ardahan'a geldik. 23 Nisan 1947 de orda tiyatro oynadık. Tiyatro, müzik, resim, hikaye gibi yeteneklerini destekliyordu. Her ay her dersten sınav yapılırdı. Görevler verilirdi. Mesela bana tarihten şu konuyu inceleyeceksin ve sunacaksın denilmişti. Ben onu inceliyorum. Başka bir arkadaşına coğrafyadan veriliyor. O da onu çalışıyor. Cumartesi günü bunları sunardık arkadaşlarımıza. Konuyu daha çabuk öğrenirdik.*

Yukarıda yapılan alıntılara bakıldığında, enstitülerde öğrenmeyi kalıcı hale getirmek ve pekiştirebilmek adına münazara, mütalaa, kitap okuma ve tartışma, anma günleri, film izleme, sunum çalışması, grup çalışması, resim sergisi, konser verme, öğretmede harita ve çizimlerden faydalanma, müzik aleti çalma, şiir okuma, hikaye anlatma, tiyatro sahneleme gibi farklı eğitim öğretim yöntemleri kullanıldığı görülmektedir. Katılımcılardan alınan bilgilere göre, kullanılan yöntemlerle öğrenmenin kolaylaştığı, derslerin daha dikkat çekici ve ilgi uyandırıcı hale geldiği görülmektedir. Bireysel yeteneği olan öğrencilerin becerilerinin desteklendiği ve enstitüdeki uygulama örneklerini gören öğrencilerin kendi öğretmenliklerinde de bu metotları uyguladıkları görülmektedir. Ayrıca katılımcı ifadelerinden bu yöntemlerin uygulanması esnasında öğretmenlerinin yanlarında olarak öğrencilerine etkinliklerde rehberlik ettikleri anlaşılmaktadır.

Eğitim öğretimde kullanılan farklı yöntemleri aşağıdaki katılımcılar da şu şekilde dile getirmişlerdir:

K10 : Öğretmen ünitelendiriyordu bizi. O ünitelerde gruplara ayrılarak çalışıyor, anlatıyorduk. Not fiş tutturuyorlardı bize. Anlatıp gitmezlerdi. Yazarak, okuyarak öğretiyorlardı. Yazarak da bir öğrenme metodudur. Yazarak, özetleyerek daha güzel kavrarınız. Ben bütün okuduğum kitaplarımı hep özetlerim. Şiir yarışmaları, kompozisyonlar, münazaralar düzenlenirdi. Yaparak yaşayarak öğrenme olduğu için çok güzel işliyordu. Yani okuduğunu yapma, gösterme, ortaya koyma. Mesela şiir okuyorsun şiir yazmayı öğretme, makale okuyorsun makale yazmayı öğretme, öykü/roman okudun öykü/roman yazmayı öğretme. Yani okuduğunu deneme, yazma süreciyle öğrencilere kavratıyorlardı. Şimdi okullarımızda bunlar yok. Ödev veriyorsun araştırıp geliyor öğrenci. Beraber irdeliyorsun onu. Üniversitelerdeki tez hazırlama gibi oluyordu. Öğrenci kendisini yeniliyor böylece.

K11 : Özel şiir yazarların şiirleri okutulur ve alkışlanırdı. Mesela kitap yazmaya heves eden arkadaşlarımızın, makale yazar arkadaşlarımızın yazıları okunurdu, eleştirisi yapılırdı. Öğretmenlerimiz takdir ederse bir jüri kurulurdu ve orada bu öğrenciler yazmaya teşvik edilirdi. Ben de mesela oradan kalma alışkanlığım var halen yazılar yazarım ve Cumhuriyet gazetesinde yayınlanır bazı yazılarım. Bunlar hep bu uğraşların başarısıdır.

K16 : Şiir okuma, fıkra, türkü, monolog, oyun, koro, temsil gösterileri yapılırdı. Tonguç, görmeye gittiği enstitülerde şiir yazar öğrencileri ortaya çıkarır, şiirlerini okutur, beğendiklerini cebine koyar giderdi. Genç şairleri heveslendirecek güzel sözler söylerdi. Gittiği enstitülerde, enstitü adı ve öğrenci adını anarak şiiri okurmuş. Bize de Çifteler 'den aldığı şiirlerden okumuştur.

- K21 : Edebiyat öğretmenimiz aruz vezniyle şiir yazardı. Tatbikata, uygulamaya önem verirlerdi. Gösterip, izleyip takip ederlerdi.*
- K25 : Teorik olarak öğrenilen bilgilerin uygulanmasına çok önem verilirdi. Bu konudaki ilke "bilmek değil yapmak". Yapamadığın, uygulayamadığın bilgi senin değildir. Ayrıca dersler grup çalışmaları ile işlenirdi. Küme çalışması yapılırdı. Öğrenilen bilgi mutlaka kullanılmalıdır. Kullanılan bilgiler unutulmaz. Hasanoğlan Köy Enstitüsü öğrencileri pisagor bağıntısını binaların yapımında çatı çatarken kullanmışlar.*

Yukarıdaki örneklere bakıldığında, enstitülerde yine kitap, şiir, roman, öykü yazma çalışmalarının olduğu, cumartesi eğlencelerinde koro, temsil, fıkra, türkü gibi etkinliklerin olduğu, öğrencinin not tutarak ve yazarak ders çalıştığı, kompozisyon, makale yazma denemeleri yapıldığı, konu verilip araştırılmasının istendiği gibi farklı yöntemler de uygulandığı görülmektedir. Öğrencilerin öğrendikleri bilgileri mutlaka uygulamaya, kullanmaya çalışmalarına dikkat edildiği görülmektedir. Katılımcı ifadelerinden anlaşıldığı üzere, enstitüde bireysel yeteneği olan öğrencilerin kullanılan yöntemlerle yeteneklerinin keşfedildiği, varsa yetenek alanlarına göre desteklendikleri ve yeteneklerini sürdürmeye yönelik teşvik edildikleri görülmektedir.

4. 6. 3. Okuma Faaliyetleri

Köy Enstitülerinde eğitim öğretim çalışmaları bakımından okuma faaliyetleri önemli bir yer tutmaktadır. Mezunların enstitülerdeki okuma faaliyetlerine yönelik görüşlerinden bazıları şöyle dile getirilmiştir:

- K2 : Okumak. Bu okullarda okumak çok önemli. Dünya klasikleri okula geliyor bunları okuyorsunuz Her öğrenci yılda 20 kitap okuyacak. Fakat grup öğretmenlerince konferansı yapılacak. Talebeler tartışacak, her öğrenci okuduğu kitabı arkadaşlarına anlatıyor. Köy enstitülerinde okumaya çok önem verilir ve bu yönde yetişmiş çok da öğrenci olmuştur. İsmet İNÖNÜ, Balıkesir köy enstitüsünde bir yere gidiyor. Orda nöbetçi kızlar bir işle meşguller. İsmet İNÖNÜ kıza demiş ki: "Ne var çantanda?, çantanı aç bakayım". Kız öğrenci açmış çantasını, içinde ekme var, üç tane de kitap var. Ne zaman A'dan Z'ye bütün Türkler çantalarında ekmeğin yanında kitap da saklarlarsa, işte o zaman cemiyet bu durumda ancak iflah olur." Okumaya çok önem verirlerdi. Şimdi ben 92 yaşındayım diyorum ya, beni ayakta tutan da okumaktır.*
- K4 : Bize aşırı derecede kitap okuma sevgisini verdiler. Okuduğumuz kitapları bazen anlatıyorduk, bazen de özet defterimiz vardı oraya yazıyorduk. O kitap*

okuma aşkı halen devam ediyor bizde. Okumamıza çok önem veriliyordu. Zengin bir kitaplığımız vardı. Kültür yönünden hayli zenginleştik orada.

- K6 : *O yıllarda bizim ilgimizi çekecek sinema, tiyatro gibi şeyler yoktu. Radyo bile yeni yeni herkeste yoktu. Bir bayan öğretmenimizin vardı küçük bir radyosu. Akşam belli bir saatten sonra halk şarkıları çalardı. Gider pencereden dinlerdik onu. Ama okumaya çok değer verirdik. Bütün öğretmenlerimiz okuyacaksınız, öğretmen olacaksınız. Çok okuyacaksınız vurgusunu yaparlardı. Köy enstitüsünde bol bol okurduk.*
- K11 : *Bize okuma alışkanlığı verdikleri için onların sayesinde okuma alışkanlığı edindik. Ben bu yaşıma geldim elimde hala kitabım var. Okumaya devam ediyorum.*
- K13 : *Her gün akşam yemeğinden önce 1 saat serbest okuma saatimiz olurdu. Bu okuma saatinde küme başı öğretmeni olurdu. O öğretmen serbest okuma saatinde sınıfta sizin başınızda olurdu. Öğretmen de öğrenciler de kitap okurdu. Bazen kitap hakkında yorumlar, tartışmalar yapardık. Öğretmen yani neredeyse 24 saat aktivitenin içinde idi. Köy enstitülerinde hayat böyleydi.*
- K14 : *Öğretmenlerimiz bize kitap, ansiklopedi tavsiye ederlerdi. Okulun kütüphanesi çok zengindi. Her istediğimiz kitabı bulur, çalışır derse hazırlanabilirdik. Hatta kütüphanede en çok kitap okuyan öğrencilere de ödül verilirdi. Bir bakarsın bir koli kitap hediye edilmiş, ya da başka bir şey verilmiş. Öğrenciler böyle motive edilirdi. Bu da bir teşvikti. Çalışan demir pas tutmaz derler. Çalışan kafa da öyledir. Çalıştırırsan işlersin. Yönlendirmeyi de okulda veriyorlar. Bu bilgiler size yetmez. Kitap okuyacaksınız, gazete okuyacaksınız. Her yerden bilgi edineceksiniz, araştıracaksınız. Öğretmenlerimiz tarafından da kontrol ediliyordu bu öğrenci okuyor mu okumuyor mu. Ben köy enstitülerine hayatımı borçluyum.*
- K16 : *Köy enstitüsüne gitmeden önce okuduğum zamanda ders kitapları dışında bir şey okumamıştım. Köy enstitüsünde zengin bir kitaplık vardı, dünya klasikleriyle de vardı. Çok okurduk. Enstitüde etütlerimiz olurdu. Bu etütlerin birinde ödevler ve ders hazırlıkları yapılırken diğerinde serbest okuma saati yapılırdı. Okunan kitap özetlenir ve öğretmene gösterilirdi. İsmail Hakkı TONGUÇ enstitü müdürlerine bir genelge gönderiyor ve diyor ki: "Şartlar ne olursa olsun, hangi mevsimde bulunursa bulunulsun öğrencilere her gün serbest okuma yaptırılacak ve onlara kitap okuma alışkanlığı mutlaka kazandırılacaktır" diyor. Her öğrencinin yılda en az 20 kitap okuması zorunluydu. Bazen okuduğu kitap sayısı yılda 80 i geçen öğrenciler olurdu. Yalnız serbest okuma saatlerinde değil işyerinde, nöbette, her yerde okuyorduk. Okudukça ufkumuz açılıyordu.*
- K18 : *Köylere gittiğimizde onları aydınlatabiliyorduk. Muazzam kitap okurduk.*

K25 : Eğitimde hiçbir bilgi yeterli olmaz. Ne denli çok bilgi öğrenirsen öğren öğreneceğin daha çok bilgi vardır. Bu konuda öğretmenlerimizin bize armağan ettikleri bir alışkanlık tüm eksilerimizi tamamlamamıza neden olmuştur: Yaşam boyu okuma, araştırma, inceleme alışkanlığı. Bu alışkanlık sayesinde şu anda 85 yaşındaki ben öğretimimi sürdürüyorum. Köy enstitülerindeki eğitim gizini kapabilen her köy enstitülü de benim gibidir.

Katılımcılardan yapılan alıntılar incelendiğinde, Köy Enstitülerinde okumaya önem verildiği görülmektedir. Bu önem sadece okullara özgü değildir, bir devlet politikası olarak okuma faaliyetlerine titizlikle yaklaşıldığı görülmektedir. Öğrencilere kitap okuma sevgisini aşılayabilmek için enstitülerde zengin bir kütüphane kurulduğu anlaşılmaktadır. Her gün düzenli okuma saati uygulamasının yapılarak sınıfların küme başı öğretmenlerinin de öğrencilerle birlikte okuma saatlerinde kitap okuyarak öğrencilere örnek olduğu görülmektedir. Her öğrencinin yılda en az 20 kitap okuması gerekliliği varken, enstitülerde öğrenciler okudukları kitapları arkadaşlarına da anlatarak bir öğrencinin bilgi aldığı kitap sayısının yıl içinde 20'den de fazla olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin enstitü günlük yaşamında fırsat buldukları her ortamda kitap okumaya özen gösterdikleri, okudukları kitapların özetlerini çıkardıkları görülmektedir. Öğretmenler tarafından öğrencilerin kitap okuyup okumama durumlarının takibinin yapıldığı görülmektedir. Yine katılımcı ifadelerinden öğrencileri okumaya özendirmek ve teşvik etmek için kütüphaneden en çok kitap okuyan öğrencilerin ödüllendirilmesi uygulaması yapıldığı ve bu ödüllendirmenin yine kitapla olduğu tespit edilmiştir. Enstitü öğrencilerinin enstitü öğrenciliği yıllarında edindikleri kitap okuma alışkanlıklarını halen sürdürdükleri ve bu kitap okuma alışkanlığı kazandırdıkları için enstitü öğretmenlerine minnet duydukları anlaşılmaktadır.

4. 6. 4. Üretim Faaliyetleri

Köy Enstitülerinde eğitim öğretim çalışmaları bakımından üretim faaliyetleri de önemli bir yer edinmektedir. Katılımcıların enstitülerdeki üretim faaliyetlerine yönelik görüşlerinden bazıları aşağıda şöyle belirtilmiştir:

K2 : Çalışmalar iki gruba ayrılır. Biri teorik dersler, diğeri pratikte dersler. Tarımda her türlü sebze yetiştirilirdi. Bazısında mesela çifteler in buğday tarlaları olurdu. Bina hiç yoktu. Binaları hep biz yaptık. Tüm köy enstitülerinde teorik dersler aynıydı. Alan dersleri farklılık gösterirdi.

K6 : İsmet Paşa enstitüye temel atma törenine gelirken öğrenciler tarım alanında çalışıyormuş. Yola dizilmişler İsmet paşa geliyor, Tonguç geliyor. Arabayı durdurmuş. Bunlar kim demiş Tonguç'a. Bunlar enstitünün kurucu öğrencileri

demiş. Bunlara kaç gr ekmek veriyorsunuz demiş. 300 gr ekmek veriyoruz demiş. Olur mu ya bunlar ağır işte çalışıyorlar 300 gr ekmekle nasıl idare edecekler demiş. Temel atılıp dönüyor geri. Şunu demek istiyorum kıtlık günleriydi. İş hayatı ile öğrenim hayatı yan yana gidiyordu. Binalarımızı kendimiz yaptık. Tarlalarımızı kendimiz yaptık. Kendimiz ektik, kendimiz biçtik. Hiç yüksünmüyorduk, severek yapıyorduk bunu.

K11 : Okul bizi araştırmacı, sorucu, sorgulayıcı, birçok şeyden beklenen şekilde yetiştirdi. Biz de o beklentiyi yerine getirmek için her şeyi yaptık. 9 çift öküzümüz vardı çift sürerdik. 17 tane atımız vardı harmana koşardık. 800'ün üzerinde koyunumuz vardı ot yatakta yatıyorduk, yataklarımızı yün yapmaya çalıştık. 1946 yılında öğrenci başkanı oldum. Hayvan tarlasında 142 tane ineğimiz vardı. Tohumumuz, arımız vardı. Onların bakımı, ihtiyaçları her şeyini biz yapardık.

K16 : Her hafta bir sınıf görevli olurdu ve o hafta derslere, işlere gitmezdi. Fırın, mutfak, ahır, yemekhane gibi birimlere üçer beşer dağılırlardı. Tarlalar, bahçeler, ovalar, ahırlar, kümesler, arlıklar, yaylalar boş bırakılmazdı. Bir günlük zamanın kullanılması diğer okullara benzemezdi. Belirli bir saatte başlayıp belirli bir saatte bitmezdi dersler ve işler. Gün boyunca yayılırdı işler. Mesela güllerin derilip işletilmeye gönderilmesi için güneş doğmadan, güllerin üstündeki çiy damlaları kurumadan kalkıp işe başlamak gerekirdi. İneklerin sağılması, hayvanların yemlenmesi, tarlalarında tavında sürülüp ekilmesi, hasat işlerinin hep belirli zamanları vardı. bu yüzden köy enstitüsünde sınırlı zaman dilimi yoktu. Enstitüde üretim için eğitim yapılıyordu. Üretilen ürünlerin kullanımını döner sermaye belirliyordu. Enstitünün gereksindiği kadarı tüketiliyor, artanı pazarlanıyor, elde edilen gelirler enstitünün ihtiyaçlarını karşılamada kullanılıyordu. Böylece bakanlıktan ödenek beklemek zorunda kalmıyordu enstitü. Bizim Gönen'de arpa, buğday, süt, bal, yumurta, gül, üzüm ve meyve üretiliyordu. Gönen ovasında tarlamız, tınaz dağında yaylamız ve 150 baş keçiden oluşan sürümüz vardı. Tuğla ocaklarında üretilen tuğlalar, kireç ocaklarında üretilen kireçler gelir kaynağımızdı. Isparta gülleriyle ünlüdür. Gül yetiştirilir. Güllerin dikimi, bakımı, toplanması, işletilmeye gönderilmesi gibi her şeyi yaptık, öğrendik.

K19 : Yazın da tarlaya giderdik. Tarım öğretmeni eşliğinde ekin biçer, domates toplardık, dikiş salonumuz vardı. 5 tane makine vardı. Okuldaki erkeklerin pantolon gömleklerini biz dikerdik. Nakış dersimiz vardı nakış işleri yapar sergiye çıkarırdık, satılırdı. Erkek arkadaşlarımız da inşaat, ziraat işleri yapardı. Marangozluğu orada öğrendiler. Onlar inşaatı yaparlardı, biz onlara sırtımızda kiremitleri taşırdık.

K20 : Arazimiz vardı. O arazide köyde yetişecek mahsuller yetiştirilirdi. Toprak verimli hale getirilip sebze yetiştirilirdi. Elma ağaçları dikerdik. Köy okuluna

bitişik ziraat vardı. Oradan faydalanırdık. Dikeceğimiz fidanları alırdık. Suyumuz yoktu. Biz öğrenciler o suyu uzaktan okulumuza getirdik.

K22 : Biz 700 e yakın öğrenciydik. Hayat her gün devam ediyor hiçbir noksansız. Hareket, günlük hayat hiçbir yerde aksamadan devam ediyor. Ayakkabılarımız haricinde bizim giysilerimizi kız öğrenciler dikerdi. Kumaşlar alınıyordu. Köy enstitüleri milli eğitim bakanlığına bağlı kurumlar ama döner sermayeli kurumlar. Maliye sermaye koymuş. Tüm oradaki hayvan, bağ, bahçe, üretim araç ve gereçleri öğrencilerin çalışmalarına, öğrenmelerine, üretmelerine tahsis edilmiş, getirilmiş bir hal var. Üretilen ürünler satılıyordu. Biz köy enstitüsünde mesela kendi yaptığımız bağdan üzüm yedik, tavuklardan aldığımız yumurtalardan yedik, ineklerden sağılan sütten içerdik. Öğretmenler de satın alırdı oradan. Öğretmenin evine hiçbir bedava ürün gitmezdi.

K11 : Kars bu ülkenin en soğuk ilidir. Altımızda ot yatağı. 346 kişinin uyuduğu yerde bir tane soba var. Akşamdan bir yanar bir daha diğer akşam yanar. Yaşamak zor. Fakat o zorlukları bilenler bize Türkiye'nin ne halde olduğunu söylüyor. 2.dünya savaşı var ve savaşa girmemek için kendini sıkın bir Türkiye var. O okulda okumak için bize verilen para yıllık 6 lira. Eğitim malzemeleri bu paranın içinde, sağlık içinde, barınma da içinde, yeme de içinde. Ama döner sermayeli eğitimde bizim ekip biçim boşa sürmememiz, ekip biçip hayvan beslememiz, arıcılıktan, sütten, şuradan buradan derken hiç devlete yük olmamızdır. Her türlü şeyi kendimiz yapmayı, üretmeyi orada öğrendik. Öğrendiklerimi de örneğin tarımda olsun halen devam ettiririm. Bahçemde iklimin elverdiği ölçüde yetiştiririm.

K20 : Mesela inşaat işlerinde binaları biz kendimiz yaptık. İlkönce yatakhanelerimiz falan iyi değildi. O binaları yapınca yatakhaneleri taşıdık.

K21 : Soba, soba borusu, dirsek yaptık. Öğretmenimiz de kontrol ederdi. Okulun ihtiyaçlarını gideriyorduk. Pencereleri demirleme gibi.

Katılımcılardan alınan veriler incelendiğinde, Köy Enstitülerinin döner sermayeli kurumlar olduğu görülmektedir. Enstitü arazilerinde tarım ürünleri üretilir, kız öğrenciler biçki-dikiş, nakış yapar, yaptıkları çalışmalarını sergilerler ve satışa çıkarıldığı görülmektedir. Üretilen tarım ürünlerinden enstitü bünyesinde ihtiyaç kadarı kullanılıp kalan ürünlerin satıldığı görülmektedir. Satılan ürünlerden elde edilen gelirin yine enstitü ihtiyaçları için kullanıldığı anlaşılmaktadır. Enstitülerde her hafta nöbetçi olan sınıfın derslere girmeyip üretim için eğitim yaptığı görülmektedir. Öğrencilerin üretim faaliyetlerinin de aktif olarak içinde görev aldıkları, sorumluluk aldıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin bu çalışmalarda görev almaktan yüksünmedikleri, sorumluluklarını severek yerine getirdikleri anlaşılmaktadır. Enstitü öğrencilerinin eğitim sonrası hayatlarında da

enstitüde edindikleri üretim becerisini devam ettirdikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin üreticilik faaliyetlerinde yer alarak üretkenlik becerisi edindikleri, kendi ihtiyaçlarını karşılayabildikleri, kendi kendilerine yetebildikleri ve öz yeterlik becerilerinin desteklendiği görülmektedir.

4. 7. Köy Enstitüsünde Alınan Eğitim ve Kariyer Süreci

Araştırmaya katılan köy enstitüsü mezunlarına enstitülerde alınan eğitime yönelik sorular sorulmuştur. Mezunların enstitülerin eğitimi ile ilgili görüşleri Tablo 13'te özetlenmiştir.

Tablo 13. Köy Enstitüsünde Alınan Eğitim ve Kariyer Süreci

Tema 7: Köy Enstitüsünde Alınan Eğitim ve Kariyer Süreci	Kişisel ve sosyo-kültürel gelişime katkısı	K1,K2,K3,K4,K7,K11,K13,K14,K17,K18,K23,K25
	Öğretmenlik mesleğine katkısı	K6,K10,K11,K12,K14,K15,K22,K24,K25
	Meslek seçiminde yönlendirici etkisi	K3,K4,K7,K10,K14,K15,K16,K18, K19,K20,K21,K22,K25

Tablo 13 incelendiğinde, Köy Enstitülerinde alınan eğitim içeriği tema başlığı altında 3 kategori oluşturulduğu görülmektedir. Bu kategoriler “kişisel ve sosyo-kültürel gelişime katkı (12)”, “öğretmenlik mesleğine katkısı (9)” ve “meslek seçiminde yönlendirici etkisi (13)” başlıklarını içermektedir.

4. 7. 1. Kişisel ve Sosyo-Kültürel Gelişime Katkısı

Enstitülerin kişisel ve sosyo-kültürel gelişime katkısına yönelik belirlenen kategoride katılımcıların (K1, K2, K3, K4, K7, K11, K13, K14, K17, K18, K23, K25) bazıları düşüncelerini şu şekilde dile getirmişlerdir:

K1 : Beni vatan, millet, Atatürk, Cumhuriyet duygusuna getiren, yüreklendiren o okullar oldu. Öğrencilerin iyi bir şekilde yetiştirerek memlekete iyi bir Türk vatandaşı olarak yetiştirilmesini ve ailesini cahillikten kurtarıp onların medeni hale getirilmesine olanak sağladı. Ben şanslı hissediyorum kendimi. Oradan mezun olmak beni Atatürkçülük duygusuyla, Türklük duygusuyla, eğitimcilik duygusuyla yetiştirip gönderdiği için gurur duyuyorum.

K2 : Kendi yetenekleri ortaya çıkıyor. Yetenek ortaya çıkınca kendisi bir iş yapabildiğini öğreniyor hem de öğretmenleri ona rehberlik ediyor. O alanda başarılı oluyor. Kişisel gelişimime de katkı sağlamıştır. İş birliği yapmak, bir iş

başarmada, dostluklarda çok işimize yaramıştır. Kendi hayatımızda etkili olmuştur.

- K3 : Her okul mutlaka çocuğa bir şeyler verecek, etkileyecek. Orada serbest bir yaşam vardı, doğal hayat içinde yetişiyorduk. Her türlü etkinliğimiz vardı. Masa tenisi oynamak istiyorsan da yeri vardı, okumak istiyorsan da yeri vardı. Böyle rahat bir ortamdı. Cumartesi günleri haftanın değerlendirilmesi işi insanlar arasındaki ilişkiyi geliştiriyordu. Müdürü bile tenkit edebiliyordun. Bu cesaretle köyde de ben bu gibi şeyleri yapmalıyım cesareti ile yetişiyorsun. Sorumluluk duygusuyla yetişiyorsun. Olumlu alışkanlıkları alıyorsun orada ve gittiğin yerde de devam ettiriyorsun. Orada yaşadığımızı, yaşayarak öğrendiğimizi olgunlaşarak toplumun iyi bir ferdi oluyoruz ve aktarıyoruz insanlara. Enstitüde öğrendiklerimi yapmalıyım cesareti ile yetişiyorsun. Sorumluluk duygusuyla yetişiyorsun. Olumlu alışkanlıkları alıyorsun orada ve gittiğin yerde de devam ettiriyorsun. Mesela yerde bir çöp gördüğümüzde elimize alır çöpe kadar tutardık elimizde. Orada o alışkanlığı edinmiştik. Gittiğimiz yerlerde de alışkanlıklarımızı devam ettirip, orada yaşadığımızı, yaşayarak öğrendiğimizi olgunlaşarak toplumun iyi bir ferdi olarak aktarıyoruz insanlara. İnsanlarla nasıl konuşacağımızı, insanlara nasıl davranacağımızı bile orada öğrendik, alışkanlıklarımızı olumlu geliştirdik. Düzenli, temiz olmayı dahi oradaki o yaşantı yönlendirdi bizi. Toplu yaşam kurallarını bile orada edindik.
- K4 : Biz köy çocuklarıyız. Her bakımdan geri idik. Ama köy enstitüsüne gidince biz temizliği de öğrendik, giyinmeyi de öğrendik, biçki dikişi de öğrendik. Hayatta yaşam için neler gerekli ise bize çocukluk yaşımızda hepsini öğretiler. Kültür yönünden hayli zenginleştik orada. Çalışmayı, çocukları sevmeyi, halkla ilişkilerimizin gelişmesini sağladı. Kız erkek beraber okuyoruz ama o kadar aynı ailenin çocukları gibi hiçbir yaramazlık yapmadan el ele kol kola büyük bir kardeşlik içinde yaşıyorduk. Köy enstitüsünde ziraat işleriyle uğraştık, biçki dikiş işleriyle uğraştık. Çeşitli kollarıyla bizi yetiştirdiler. Oradan aldığım bilgi, eğitimle ben uzun yıllar dikiş diktim. Evde dikiş makinam da oldu. Bunlar köy enstitülerinin bize kazandırdığı mesleklerdir. Ben okuldayken peynir yapmayı da öğrendim mesela. Peyniri öğretiyor size. Ahırda hayvanınız, ineğiniz var, tavuğunuz var. Her şeyiniz var. Ekim işleri var, bahçeniz var sebzenizi yetiştiriyorsunuz.
- K7 : Benim görüş ufku genişletti. İnsanlar okudukça görüş ufku genişler. Kitapları okudukça artar. Çok şeyler öğrendik, bu öğrendiklerimiz bizi geliştirdi. Öğrenmeseydik bilmeyecektik. Nasıl başladım daha güçlü, daha kuvvetli ayrıldım oradan.
- K11 : Köy enstitüsünün bana verdiği bazı alışkanlıklar edindirdi. Bilmediğini öğrenmeye çalış, anlamadığını tekrar sorgula, edindiğin kültürü topluma yay şeklindeki beyanları öncü edindim ve gittiğim yerde saygı duyacak, itibar

görecek hale getirmiştir beni. Bu bilgileri bana verenlere saygılarımı sunuyorum.

- K13 : Biz orada sadece eğitim değil iş de öğreniyorduk. Ben arıcılığı orda öğrendim. İğne, enjeksiyon yapmayı orda öğrendim. Duvar örmesini, badana yapmasını orda öğrendim. Hayatta işime yarayacak her şeyi orada öğrendim ve o bakımdan hiç zorluk çekmedim. Becerebildiğim her şeyi kendi ellerimle yaptım. Kimseye muhtaç olmadım.*
- K14 : Köy enstitüsüne gittiğim zaman ben pısrık, pasif bir çocuktum. Okulda sosyal faaliyetlerin içine girdikçe, o sosyal faaliyetler benim pısrıklığımı giderdi, bana kişilik kazandırdı. Demek ki ben bir şeyler yapabiliyordum. Suskun, pısrık değilmişim diye düşünerek bana cesaret veriyordu, yönlendiriyordu. Şimdiki okullarda da bu tarz etkinliklerin yapılmasının taraftarıyım. İlkokuldaki öğretmenliğim süresince de öğrencilerimi her zaman bu tür sosyal faaliyetlere katmışımdır.*
- K17 : Bize hayatı öğretti. Her şeyi öğretti. İnsan ilişkilerini de, öğrenci ilişkilerini de, doğruluğu öğretti. Beni hala arayan, okuttuktan sonra da öğretmen olduğunu söyleyen öğrencilerim vardı. Subay olan, hakim olan öğrencilerim oldu. Onlardan çok gurur duydum. Kendi yaşımızda öğrencilerimiz olurdu. Bazen öğrencilerimle bahçede gezerken yanımıza gelen bir adam öğretmeniniz içeride mi derdi. Ben de demezdim ben öğretmenim diye, diğer erkek öğretmenlere yönlendirirdim içerde derdim. Yaşım genç olduğundan öğrenci zannederlerdi beni.*
- K18 : Her bakımdan şahsen, fikren, bedensel ve fiziksel olarak benim ufkumu açtı. İnsanlar arasındaki münasebetleri çok mükemmel hale getirdi. Kendime güvenmemi sağladı.*
- K23 : Hayata bakışımız daha başka oldu. İnsan ilişkilerinde, sosyal yönden, her yönden tecrübeli olduk. Hayatımızda baya değişiklik oldu. Kendimizi hayata daha iyi hazırladık orada. Öğrencilerimizin yakalıklarını dahi ütülerdik biz. Gittiğimiz köydeki insanlara örnek olduk.*

Örnek veriler incelendiğinde, enstitü eğitiminin öğrencilerde bir takım becerileri desteklediği görülmektedir. Öğrenciler enstitüde aldıkları eğitimle kendilerini şanslı hissettiklerini, sorumluluk duygusu kazandıklarını ifade etmişlerdir. Enstitülerde, öğrencilerin yeteneklerine yönelik farkındalık oluşturdukları ve yeteneği destekleyecek imkanlara sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca katılımcıların enstitüde öğrendikleri bilgileri kullanabilme yönünden cesaret geliştirdikleri, özgüven becerilerinin desteklediği, enstitüde edindikleri olumlu alışkanlıkları halen devam ettirdikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca katılımcı ifadelerine bakıldığında, enstitü eğitiminin öğrenciye üretime katkı sağlama fırsatı verdiği, üretkenlik becerisi geliştirdiği görülmektedir. Öğrendiği bilgi ve becerileri eğitimcilik

yıllarında sürdürerek köylüye örnek olma hazzı, bilgisini köylüyle paylaşarak insan ilişkilerine olumlu katkı yaptığı, toplum tarafından itibar gördüğü, saygı kazandığı anlaşılmaktadır. Öğrencilik yıllarından edinilen sürekli öğrenme isteği, anlamadığını tekrar sorgulama talebi ve edindiği enstitü kültürünü topluma yayma isteği yönünden katkı sağladığı görülmektedir. Enstitünün, mezunların hayata bakış açısına yön verdiği ve öğrendiği beceriyi uygulayabilme, kendi işini kendi görebilme yönünden öz yeterlik becerisi edindirdiği görülmektedir.

4. 7. 2. Öğretmenlik Mesleğine Katkısı

Enstitü eğitiminin öğretmenlik mesleğine yaptığı katkının belirlendiği kategoride katılımcıların (K6, K10, K11, K12, K14, K15, K22, K24, K25) bazıları bu konuda görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

- K6 : İyi bir eğitim aldık. Orada okumasaydık köyde atıl kalacaktık. Okuduk, topluma karıştık, ürettik. Okuduk, öğretmen olduk. Toplumda kariyerimiz yükseldi, saygı gördük. Öğretmenliğimizin mayası köy enstitülerinden aldığımız eğitim. Halk tarafından takdir ediliyorduk, ilgi görüyorduk. Köylerde de başarılı oluyorduk.*
- K10 : İlkokul öğretmeni yetiştiriliyor ya, öğretmen ilkokuldaki çocukları bir tiyatro aktör ve aktrisi gibi yönlendirecek, dikkatlerini toplayacak ama önce çocukların kafasına girmeden önce kalbine girecek sevgiyle. İşini sevgiyle halledecek öğretmenler yetiştirmeye çalışıyorlardı. Çünkü sevgi en büyük güç. Öğretmen öyle bir anne öyle bir babadır ki yetişmeleri uğruna bütün varlığını yıpratmış, harcadığı binlerce, on binlerce öğrencisi vardır. Hala beni ararlar şimdi. Okuldayken bir söz yazdırmıştım öğrencilerin not defterine.*

*Bana benden olur her ne olursa
Başım rahat eder dilim durursa
Cümleler doğrudur sen doğru isen
Doğruluk bulunmaz sen eğri isen*

*Söz vardır insanı vezir eder
Söz vardır insanı rezil eder
Bir sözle unutulur gider
Bir sözle ölümsüz kalır*

Bu sözleri öğrencilerime yazdırmıştım. Onlar da emekli oldular geldiler yanıma. Hocam senin bu sözlerini hep hatırlıyoruz diyorlar.

Bir anım var onu anlatayım bu konuda. İlk müdürümüz Halil Refet TANIŞIK'tı. Urfalıydı kendisi. Bir gün yol kenarında gezerken durdum ben. Selam verecektim başımı eğmedim. Bana dedi ki oğlum Kemal, başını eğeceksin, günaydın öğretmenim diyeceksin. Hiç unutmam şu söz onundur: " öğretmenlik geniş bilgi, milli ülkü, yüce fazilet, engin feragat mesleğidir." 67 yıl oldu hala Halil Refet'in sözü kulaklarımda.

K11 : Kendimle gurur duyuyorum. Bugüne kadar Ordu'da, Niğde'de, Kars'ta okudum. Artvin'de kaldım. En son Konya'dan emekli oldum. Her gittiğim yerde o köy enstitüsünün bana verdiği insani değerleri, eğitim ve öğretim sistemiyle hem topluma faydalı oldum, hem saygı gördüm. 75 yılında emekli oldum ve hala öğretmenlik yaptığım yerlerde saygıyla karşılanıyorum, aranıp soruluyorum. Onun için gurur duyuyorum o okulda eğitim gördüğüm için. Türkiye'de ilk tümden gelim metodunu ben uyguladım. Cümle yazdım, onları kelimelere, kelimeleri de hecelere bölerek uyguladım ve çocuk seri bir şekilde okuma alışkanlığı kazandı ve bu Türkiye'de uygulandı.

K12 : Ömek bir sevgiyle yaklaştığımız için halk tarafından da sevilen kişiler olduk. O zaman şartlar da öyle gösteriyordu. O zaman öğretmenlik de yoktu. Şalpazarı, Tonya, Beşikdüzü, Vakfıkebir, Çarşıbaşı bütün köylerde okul var öğretmen yoktu. Oralarda öğretmenler oldu. Biz kendi öğrencilerimize öğrettiğimiz her şeyi köy enstitülerinden öğrendik kızım. Mesela bir matematik öğretmenimiz vardı. Bize kitaptan ayrı olarak fiş tutmayı hep onlardan öğrendik. Her şeyi yaparak uygulayarak öğrendik.

K14 : Öğretmenlik mesleğimde başarıma vesile oldu. Başarılı bir öğretmen olarak alınımın akıyla, açık alınla her dalda yetişmiş öğrencilerim geliyor, önüme çıkıyor, beni arıyor, kendi başarılarını anlatıyorlar ve ben kendimle gurur duyuyorum. Ne mutlu bana ki böyle öğrenciler yetiştirmişim diyorum. Ne mutlu bana ki böyle bir okuldan mezun olmuşum diyorum. Keşke tekrar öğretmenliğe dönsem de yine güzel insanlar yetiştirsem diyorum.

K15 : Nerede öğretmenlik yapmışsam orada öğrenciler arasında çok tutuldum. Öğretmenlik yaparken hiç yorulmadım. Psikoloji, beden eğitimi, sosyoloji öğretmenliği yaptım. Hangi dersi okutursam okutayım zevk aldım öğrencilerle olmaktan. Mekanizmayı iyi biliyorum, o yüzden yorulmadım.

K22 : Köyde çalışırken köye yardım yapılmış kaldırım yapıyorlar köyün içinde. Baktım kaldırıma çalışıyor usta, o köyden değildi usta. Başka köyden gelmiş. Ama biraz düz oluyor kaldırım. Köylerde kaldırım düz olursa biraz sorun yaratır. Balıksırtı gibi olması gerek deriz ona biz. Arnavut kaldırımı yani. Balıksırtı gibi olacak ki yağmur yağdığı zaman çöp, saman birikmesin aksın. Ben onu görüyorum yanlış da oluyor. Ne yapayım nasıl düzelteyim? Muhtara ben biraz ustayla çalışmak istiyorum dedim. Ustaya dedim ben de geleyim ustam şunu şöyle yapsak olur mu dedim. Usta anladı. Elinden gelen adam

yapabilir. O bile köylünün dikkatini çekmiş. O becerinizi enstitüde kazanıyorsunuz. Orada alıyorsunuz. Hayatta da faydalı bir şey bu. Laf olsun diye müdahale etmiyorsunuz orada.

K24 : Öğretmenlik yıllarımda da müfettişler bizi incelerdi onların raporuna göre kıdem artardı maaşlara zam yapılırdı mesela bu sene ne yapmam lazım müfettiş gelmeden ben hazırlığımı yapardım. Bir ay içinde eksiklerimi tespit ederdim ben teftişe hazırdım. Her zaman hazırdım. Ondan sonrada kim gelirse gelsin o dersi benden daha iyi bilen yoktur. Müfettiş beylere bazen demişimdir ki yarın sen beni teftiş edeceksin ya bende sana bir vazife vereceğim yarın matematik dersini sen vereceksin dedim. Bu özgüvenimiz köy enstitüsünde aldığımız eğitime bağlıydı.

K25 : Derslerimde öğrencilerim sıkılmadı. Onlara okuma zeki aşılıdım. Öğrencilerim bu alışkanlıklarını okul sonrası sürdürdüler. Öğrencilerimle hep gurur duydu. Sınav komisyonlarında bulundum. Bu konularda adil davrandım. Haksızlık yapmadım. Ahmet'in hakkını alıp Mehmet'e vermedim. Bunu bir ahlaksızlık saydım. Saygın bir milletvekilinin okul müdürüne verdiği beş kişilik bir listeyi her şeyi göze alarak reddettim. Okul yönetimine şöyle bir söylev verdim:"

- Okula yatılı olarak kaç kişi alacağız?

- 250.

- 255 alamaz mıyız?

- Alamayız.

- Peki bu beş kişiyi almak için sınavı kazanmış beş kişiyi çıkaracak mıyız?

- Başka çare yok.

- Acaba bu beş kişi hangi garip, hangi yoksul, hangi yetim olacak? Bunun vebalini kim ödeyecek?.

Müdür bey haklısın deyip listeyi yırtıp çöpe attı. İşte bu davranışı bana Aksu Köy Enstitüsünde aldığım eğitim yaptırdı. İleriki yıllarda ne seçimlere tanık oldum midem bulanıyor.

Yukarıdaki örnek alıntılara bakıldığında, enstitü eğitiminin öğrencinin mesleki hayatında önemli bir yer edindiği görülmektedir. Mezunların, öğrencilik dönemlerinde edindikleri bilgileri uygulamalı eğitimden dolayı mesleki yaşamlarında daha kolay öğrenciye aktarabildikleri ve edindikleri bilgileri sürdürdükleri görülmektedir. Donanımlı olarak meslek yaşamına başlamanın öğrencilerde özgüveni arttırdığı anlaşılmaktadır. Köylüye bilgi aktarımı ve paylaşımı arttıkça köylü tarafından takdir kazandıkları ve saygı gördükleri görülmektedir. Öğrenciliklerinde öğrendikleri bilgileri sürdürerek, faaliyetlerine devam ederek kendilerini geliştirme fırsatı elde ettikleri anlaşılmaktadır. Kendi

öğrencilerinde olumlu izler bıraktıkları ve halen öğrencileri tarafından güzel düşünce ve duygularla anıldıkları anlaşılmaktadır.

Mezunların o dönemde köy halkı ve devlet adamları tarafından da değer gördüğü, toplumda önemli bir yerde olduklarına dair düşüncelerini K22 şöyle dile getirmiştir:

K22 : Aklıma geldi birden bire bir köylü öğretmeni nasıl tanımlıyor onu anlatayım: Akşam ezanı köylülerden biri geldi Tahsin bey müfettiş gelmiş dedi. İlk senemiz o köyde, sizi istiyor kahveye dedi. İndim kahveye baktım Süleyman Efendi müfettişle oturmuş konuşuyor. Kahvede bir iki kişi var. Köylüler çekilmişler evlerine akşam yemeğine. Akşam yemeğine sonra yine gelirler kahveye. Ben müfettiş beyi hoşladım, hal hatır oldum. Süleyman efendiyle hal hatır oldum. Dedim ki müfettiş biz evde yemek yemedik, siz de yoldan geldiniz, gidelim ne varsa bir yemek yiyelim sonra çıkarız kahveye arzu ederseniz dedim. Köye geleli bir sene olmuş, okulun öğretmen odasına yerleşmişiz, küçücük harita odasını mutfak yapmışız öyle yaşıyoruz. İmkanlar çok dar. Müfettiş benim çantamda ekmeğim katığım var Tahsin Bey siz yemeğinizi yiyip gelin dedi. Ben o ara duraksadım Süleyman efendi lafa girdi. Köy eşrafından Trabzonlu bir adamdı. Müfettiş bey dedi, muallim bey bizim çocuğumuz, muallim bey bizim arkadaşımız ama muallim bey bizim en büyüğümüz dedi. O ne derse ona uyacaksın. O tatlı Karadeniz şivesiyle yoksa çay verdirmem dedi gülerek. Bunu köylü söylüyor. Çocuğumuz, arkadaşımız, en büyüğümüz. Öğretmeni onure edişine bakın. İşte o izlenimi bırakacaksınız halkınız üzerinde ama o damadaki de öğretmeni yücelten öğretmene bakış felsefesi açısı. Siz o olmak zorundasınız, öyle öğretmen olmak zorundasınız. Aksi takdirde benimsemez sizi o insan. Müfettiş onun bu ifadesinden dolayı, köylünün değerlendirmesinden dolayı bizi nereye koyacağını bilemedi.

K22 : Bir kaymakamı da hiç unutmam devlet adamı olarak. Korucu geldi bir gün. Muallim bey sizi ihtiyar heyeti odasına çağırıyorlar. Kaymakam bey gelmiş, jandarma kumandanı gelmiş, nahiye müdür gelmiş sizi istiyorlar, dedi. Gittim onları hoşladıktan biraz sonra kahveye gidelim dedi kaymakam bey. Geldik Süleyman efendinin kahvesine kapının yanına gelince ben kenara çekildim buyurun efendim dedim. Kaymakam bey bana siz buyrun dedi. Ben de siz hem misafirimizsiniz hem de büyüğümüzsünüz efendim dedim. Köylülerin yanında kaymakam beyin bana dediği söz aynen şu: “Ne demek büyük? Öğretmenen büyük insan mı olur? Sizden büyük insan mı olur? Bizim öğretmenlerimiz bizleri yetiştiren insanlardır gibi buna benzer laflarla girin öğretmenim içeri yoksa ben girmem” dedi. Bir öğretmen bu kadar onore edilebilir. Anlayan öğretmenin de öğretmen olmanın ne demek olduğunu

anlaması lazım. İşte bu öğretmen, bu kaymakam, bu Süleyman efendi köylüyü kalkındırır, yönlendirir. Aydınlik günlere doğru yönelmesini sağlar.

4. 7. 3. Meslek Seçiminde Yönlendirici Etkisi

Enstitülerin kültürel açıdan değerlendirildiği bu kategoride katılımcıların 11'inin (K1, K2, K3, K5, K6, K10, K13, K15, K17, K22, K24) enstitüleri kültürel boyutta değerlendirdiği görülmektedir.

Köy Enstitülerinin kültürel boyutu ile ilgili katılımcı görüşlerinden bazıları aşağıdaki gibidir:

K3 : Müzikhanede en az 50 mandolin vardı, 3-4 tane akordeon vardı. 15 tane keman vardı. Bir adet piyano vardı. Biz öğle yemeğinden sonra hemen gider orada çalışmalarımızı yapardık. Öğrendiğimiz parçalar çalışıp keman çaldık arkadaşlara, topluma. Resim atölyesi vardı. Yapılan resimler sergilenirdi. Bu eğitimlerle Gazi eğitim enstitüsünde müzik öğretmeni oldu bir arkadaşım. Sonra Almanya'da orkestralarda çalışan arkadaşım oldu. Çoğu arkadaşımız köy enstitülerinde o eğitimi aldı. Arkadaşım vardı, Ömer Can bizden bir sene önce başlamıştı ve bizden önce 1.metodu bitirmişti ve gazi eğitimin müzik bölümüne gitti. Öğrenci beden eğitiminde yetenekliyse beden eğitimi bölümünü tercih etti, o yönde eğildi.

K4 : Resim yapabilenler resme yönlendirildi. Köy enstitüsünde ziraat işleriyle uğraştık, biçki dikiş işleriyle uğraştık. Çeşitli kollarıyla bizi yetiştirdiler. Oradan aldığım bilgi, eğitimle ben uzun yıllar dikiş diktim. Evde dikiş makinam da oldu. Bunlar köy enstitülerinin bize kazandırdığı mesleklerdir.

K7 : Köy enstitüsünde ben sıvacılığı öğrendim. Oturduğumuz binaları biz yaptık, sıvacılığı, duvar örmesini öğrendim. Yani öğretmen olmasaydım belki de daha çok kazancım olurdu ama öğretmenliği çok sevdim. Sevdiğim için de başarılı oldum. Severek yaptım bu işi, bugünküler gibi angarya bir iş gibi yapmadım.

K10 : Hala ondan gurur duyuyorum. Bu bilgiyi, bu sanatı, bu yeteneği ben oralarda öğrendim. Ben oralarda okumasaydım bu kadar geliştiremezdim kendimi. Bak şu köşedeki resim bana aittir. Birçok resimlerim var. Kızım da ressamdır. Kurşun kalemle portrenizi çizebilirim. Müzik konusunda yetenekliyim. Beethoven'in 9.senfonisini çaldım Trabzon öğretmen okulundayken. Müzik öğretmenim şaşırıldı kaldı. Bundan sonra bu sınıfın başkanı sensin dedi. Bana okuma aşkını, heyecanını köy enstitüleri verdi. Okumayı, araştırmayı orada öğrendim. Araştırma, incelemeyi öğrettiler bize. Ben 80 yaşıma geldim okumaya doymadım. Emekli olduktan sonra bu eserleri yazdım. Hala okuyorum. Ben okumakla gençleşiyorum, yaşıyorum. Bütün sıkıntılarımı,

dertlerimi unutuyorum. Kitaplarımla beraber defnedilmek istiyorum. Benim başarılı olmama sebep oldu. Köy enstitüsüyle başladım üniversiteye kadar çıktım. Bakanlar kurulu kararıyla yurt dışında görevlendirildim. 35 yıl öğretmen yetiştirdim.

- K14 : O okul bize sadece okuldaki bilgileri edinin bu size yeter dememiştir. Hedefiniz açıktır, biz size burada bir anahtar verdik siz o anahtarla her kapıyı açabilirsiniz. Hayatta hiç boş durmadım. Köy muhtarlığı, ziraat odası başkanlığı yaptım. Köylere hizmet götürme birliğini kurdum. Ziraat odasının, köy muhtarları derneğinin de kurucusuyum. Kızılay, Türk Hava Kurumu gibi derneklerin fahri üyeliğini yaptım. Bu faaliyetlerimi de köy enstitülerinin verdiği yönlendirmenin ürünleridir. Ben de halihazırda güldürücü fıkralar, öyküler ve bir roman yazıyorum. Gazetelere yazılar yazıyorum, basında çalışıyorum. Bu yeteneğimi oradan getirdim ben. Kompozisyon ödevlerinde başarılı olduğum için o zamanki edebiyat öğretmenim beni teşvik etmiştir devam ettirmem konusunda. Ben de bunu elimden geldiğince devam ettiriyorum, 35 senedir yerel gazetelere yazı yazıyorum. Ayrıca sanat bakımından resim, müzik, beden eğitimi çok ileriydi köy enstitülerinde. Her türlü imkanı değerlendirebiliyorduk. Oradan ressam, müzisyen arkadaşlarımız da yetişmiştir. Enstitünün faaliyetleri ile tiyatrocu olan, radyo ve televizyonlarda sanatçı olarak çalışan arkadaşlarımız çıkmıştır ve onlar da gittikleri yerde başarılı olmuşlardır. Onlar da bu başarılarını köy enstitüsünde aldıkları sosyal faaliyetlere borçludurlar.
- K15 : Güzel sanatlar programının boyutu insan kalitesini zenginleştirmek, ruh ve düşünce zenginliği katmak demektir. Bu yapılırken gerçek yetenekler, gerçek güzel sanatların elemanı olacak kişiler de ortaya çıkıyor. Köy enstitülerinde böyleydi işte.
- K16 : Benim de yazı, hikaye yazma denemelerim oldu. Kendi hayatımı anlatan kitap yazdım. Halen okumaya, yazmaya çalışırım. Köy enstitüsünde aldıkları eğitimle ressam olan, yazar olan, müzisyen olan arkadaşlarımız oldu.
- K18 : Kimisi arıcılıkta iyiydi sonra onu devam ettirirdi. Demircilikten gelenler mesela devam ettiriyor becerisini. Bize saz yaptırıldılar mesela marangozhanede. Çoğu kitap yazdı, öykü yazdı, şair oldu mesela. Daha yüksekokullara gittiler.
- K19 : Öğretmen olup marangozluk da yapan oluyordu mesela. Terzi, inşaatçı da olabiliyordun. Ben evlendikten sonra bir okula geldik. Öğretmen evi yoktu. İki boş salon vardı, orayı ev yaptık kendimize. Böldük orayı, mutfağını, badanasını kendimiz yaptık hep. Ben orada öğrenmesem nasıl yapacaktık.
- K20 : Hepsinin gayesi öğretmen olmaktı fakat başka bir fakülteye gidip hukuk fakültesini bitirenler de oldu aramızda. Avukat oldular, hakim oldular. Öğretmenlik yaparken hukuk okuyan arkadaşlarımız oldu.

- K21 : Becerileri destekliyordu tabi. Arkadaşlarımız yazar, şair oldular. Ressam oldular.*
- K22 : Müzik atölyesi var. Çoğu yetenekli olanlar çok rahat müzik aleti çalıyordu. Benim müzik yeteneğim yoktu. Mandolin kullanabiliyorum ama pratiğim yeterli değildi. Yetenekleriniz neyse onu ileri götürebileceğiniz ortamı hazırlıyorlar size. Müzik kabiliyeti olan öğrenciler yükseköğrenime gitsinler diye hep teşvik edilmişlerdir mesela. Özel ilgi de gösterilmiştir. Kurslar da açılmıştır. Resimde de öyleydi. Örneğin toplumsal ilişkiler bakımından paydos piyesini sadece okulda oynamadık. Kırklareli ilinde halk evinde oynandı. Çorlu da oynandı. Çevreye enstitünün kültür, sahne, eğitim çalışmalarını götürmek bakımından oynandı. Öğrencileri heveslendirmek ve onların da yaptıkları işi yapmanın zevkini tattırmak bakımından tam bir anlayışlı eğitim çerçevesinde yaklaşılıyordu. Sahneleri, dekorları, bütün bunları öğrenciler yapıyor. Bu yetenekli öğrencilerin hepsi yükseköğrenime doğru yönlendirme bakımından desteklenmiştir. Sonra böyle enstrüman çalmayı bilme ve köye gitmek çok güzel bir şeydi. Çocuk üzerinde çok güzel etkisi vardı.*
- K24 : Yaşayarak bir eğitim tarzı olduğu için ne yapmamız gerektiğini sorunlara nasıl yaklaşmamız gerektiğini öğrenmiş olduk. Ezbere değildi hiçbir şey. Bizde kütüphaneler vardı herkes bir eser okur ve özet yapardı, dosyasında saklardı. Her türlü kitap vardı, okuma saatleri vardı, okurduk. Özet çıkarırdık, dosyaya koyardık. Şair yazar çocuklar yetişiyordu.*
- K25 : Ben okulumda önemli alışkanlıklar kazanmıştım. Bunlardan hayat boyu yararlandım. Okulda öğrendiklerimden çok daha fazlasını hayattan öğrendim. Kitap yazdım. Dergilerde bir yığın yazılarım yayınlandı. Konferanslar verdim, konuşmalar yaptım, televizyonlarda sunumlar yaptım.*

Katılımcıların verdiği alıntılar incelendiğinde, köy enstitülerindeki eğitimin bireylerin yeteneklerini ortaya çıkarmaya müsait olduğu ve yetenekleri geliştirmeye yönelik imkanların bulunduğu görülmektedir. Enstitülerde verilen okuma alışkanlığı, kitap özeti çıkarma, yazma alıştırmaları ile öğrencilerin kariyerleri süresince roman, şiir, öykü, fıkra, gazetelere köşe yazısı yazdıkları görülmektedir. Resim yeteneği olan öğrenciye enstitüde bu yeteneği geliştirecek ortam hazırlanarak öğretmenleri tarafından teşvik edildiği ve ressam olarak veya halen resim yaparak kariyerine yön verici etkisi olduğu görülmektedir. Enstitüde en az bir müzik aleti çalabilmenin zorunlu olması sebebiyle müzik yeteneği olan öğrencilerin keşfedildiği, mandolin, keman gibi müzik aleti çalan öğrenciler olduğu, yeteneğini geliştirerek müzisyen olarak kariyerine devam eden öğrenciler olduğu görülmektedir. Enstitü sanat dallarında aldığı eğitimlerle öğretmen olmasa bile farklı

mesleki beceri edinme imkanı olduğu görülmektedir. Köy enstitülerinde güzel sanatlara yönelik bireyler yetiştirilmesine imkan tanındığı, fırsatların değerlendirildiği görülmektedir.

4. 8. Köy Enstitülerinin Kapatılış Sürecine İlişkin Görüşler

Araştırmaya katılan köy enstitüsü mezunlarına enstitülerin kapatılış sürecine yönelik sorular sorulmuştur. Mezunların enstitülerin kapatılış süreci ile ilgili görüşleri Tablo 14'te özetlenmiştir.

Tablo 14. Köy Enstitülerinin Kapatılış Süreci

Tema 8: Köy Enstitülerinin kapatılış süreci	Kapatılma nedenleri	Siyasi sebepler	K5,K6,K9,K11,K12,K14,K17,K24
		İdeolojik yaftalar	K2,K3,K7,K8,K11,K13,K18,K21
		Toprak ağalarının etkisi	K8,K16,K18,K20,K22,K24
		Dış güçlerin etkisi	K1,K4,K7,K10,K25

Tablo 14 incelendiğinde, Köy Enstitülerinin kapatılma nedenlerine yönelik belirlenen kategoride “siyasi sebepler (8)”, “ideolojik yaftalar (8)”, “toprak ağalarının etkisi (6)” ve “dış güçlerin etkisi (5)” başlıkları olduğu görülmektedir.

4. 8. 1. Kapatılma Nedenleri

Enstitülerin kapatılma nedenlerine yönelik belirlenen kategoride katılımcıların 8'i (K5, K6, K9, K11, K12, K14, K17, K24) siyasi sebeplerden; 8'i (K2, K3, K7, K8, K11, K13, K18, K21) ideolojik yaftalardan, 6'sı (K8, K16, K18, K20, K22, K24) toprak ağalarının etkisi ve 5'i (K1, K4, K7, K10, K14, K25) dış güçlerin etkisi ise ile olduğunu ifade etmişlerdir.

Enstitülerin kapatılış nedeninin siyasi sebeplerden dolayı olduğunu ifade eden katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

K5 : Kapatılma sebebi siyasi olaylardan dolayı. Genellikle İsmail Hakkı Tonguç biraz daha sol partiden olduğu için hoşlanmadılar.

K6 : 1946ya kadar tek parti yönetti Türkiye'yi. 1946 da çok partili yönetime geçince tamamen o kültüre yabancı bir ekip başa geldi. Celal bayar, Adnan menderes gibi kişiler başa geçti. Onların görüşü bambaşkaydı. Hasan Ali Yücel istifa etti. Köy enstitülerine karşıydılar. O köy enstitüsündeki hava değişti, kuruluş aşamasında program bile 1948 de değişti. İftiralar atıldılar. Köy enstitülerini karalamak için ellerinden geleni yaptılar. 1957 yılında ben Ereğli'de öğretemdim. Ereğli'den bir ağanın oğlu milletvekilliğine adaylığını

koydu. Propaganda yapıyor. Ey vatandaşlar bu okulları kapatmakla sizin namusunuzu kurtardık demiş.

- K9 : Kinyas KARTAL, Rus ordusunda subayken Van'a geldi. Meclis başkanlığı da yaptı, milletvekilliği de yaptı. Siyasi partiler iktidar olmak için köy enstitüleri hakkında kara propaganda yaptı kızlar erkekler beraber yatıyor dediler her türlü yalanı söylediler sonra bize oy verirsiniz köy enstitülerini kapatacağız dediler. Zamanla da kapattılar. 1940-1946 arası köy enstitülerinin en güzel zamanları idi sonra bozdular 600 öğretmenin yerini değiştirdiler. Allak bullak ettiler.
- K11 : Köy enstitülerinin kapatılması oy kaygısıyla yapıldı.
- K12 : Bizi istemediler, bizim faaliyetlerimizi istemediler. İstemeyen halk değil, istemeyen siyaset
- K14 : Köy enstitüleri işine gelmeyen insanlar köy enstitülerini karalamaya çalıştılar. Köy enstitüleri sola kayıyor dediler. Köy enstitülerinde Tolstoy'un, Balzac'ın, Gogol'un romanlarını okutuyorlar. Bizim bile okuyup anlayamayacağımız kitapları köy çocukları nasıl okuyup anlasın diyorlardı. Öyle bir okuyup anlıyorduk ki. O zaman ki sağ kesimin demokrat partililer köy enstitülerinin kapanmasından yanaydılar. Çünkü köy enstitüleri Atatürkçü çiziden yana, Atatürkçü düşünceden yana yetiştikleri için bunu hazmedemeyenler köy enstitülerinin kapanmasını istediler ve buna da vesile oldular. İsmet paşayı da zorladılar. Bunlar gelecekte Türkiye için bela olurlar düşüncesiyle kapanmasına vesile oldular. Halbuki köy enstitülerinin kapatılması Türkiye'nin eğitim yönünden %100 aleyhine olmuştur. Köy enstitüleri kapanmamış olsaydı Türkiye'deki 21 tane köy enstitüsü 21 tane üniversite olacaktı. Bu üniversitelerde Türkiye'nin kalkınmasında, ilerlemesinde birinci derecede etken olacaktı. Köy enstitülerinin kapatılması Türkiye'nin gerilemesine sebep olmuştur. Köy enstitüsündeyken sabah kalkardık etrafta sırtında çantası olan birileri dolaşırdı. Kim bunlar derdik. Hindistanlılar, incelemeye gelmişler. Başka bir sabah yine kalkarız elinde çantalı birileri. Bunlar Avrupa'dan gelmişler, okulda araştırma yapmaya. Bir başka gün Amerikalılar. Hepsinin odak noktası köy enstitüleri idi. Bu proje devam etseydi dünyadaki birçok ülke bu örneği kendi ülkelerine götürecek ve dünyaya örnek olacaktı. Kapatılmasına Türkiye'nin kendi koşulları etken olmuştur.
- K17 : Politik meseleler yüzünden kapatıldı. Demokrat parti kapattı.

Yukarıda verilen alıntılar incelendiğinde, katılımcıların enstitülerin kapatılmasına yönelik siyasi sebeplere bağladıkları görüşleri olduğu görülmektedir. Köy enstitülerinin yüklendiği misyonu benimseyemeyen siyasetçilerin iktidara gelmesi, enstitüler sayesinde köylünün kalkınmasının oy kaybı yaratacağı endişeleri gibi nedenlerle kapatıldığını

söyledikleri görülmektedir. Ayrıca Köy Enstitülerinde öğrencilerin Dünya klasikleri gibi pek çok kaynaktan kitap okumalarının, onların gelişimine katkı sağlayacağını düşüncesinden ve halkın okur-yazar olmasının kaygılarından dolayı kapatılma sürecine gidildiği görüşünde oldukları görülmektedir. Katılımcı düşüncelerinden enstitülerde araştırma ve incelemelerde bulunmak üzere Dünya'nın çeşitli ülkelerinden araştırmacıların geldiği görülmektedir.

Enstitülerin kapatılış nedenini ideolojik yaftalara bağlayan mezunların görüşlerinden bazıları şöyledir:

K2 : Kız ve erkek bir arada olur mu, ateşle barut yan yana. Büyük şehirlerdeki çocukların karma okumasını yadırgamadılar ama köyden gelen çocuklar için olur mu diye düşünürlerdi. Ama hiçbir sorun olmamıştır. O zamanın uleması diyordu ki herkesi okutmaya gerek yoktur. Önemli olan cemiyete lokomotif olacak kişileri okutmaları görüşü vardı. Çin de ve Hindistan da denenip başarılı olmamıştır bu yöntem. Başağı tarladan toplayacağınız zaman da en iyilerinden seçersiniz ama herkesi ilköğretim tezgahından geçireceksiniz ki içerideki yetenekleri bulup çıkarasınız. Onun için köy enstitüleri bu bakımdan herkesi okuttuğu için de karşı çıkmışlardır. Bazı aydınlar da köy enstitülerinin aleyhine yazılar yazmışlardır. Bu tarz olayların kurbanı olmuştur.

K3 : Halkımız okullar sahip çıkamadı. Ağanın, beyin sözüne kanıldı. Çok propaganda yaptılar kapatılması için. Bunların altında yatan sebep köy çocuğunu kıskanmaktı. Orda bir öğrenci bir yanlışlık yapsa yönetim derhal el koyardı. Sıkı denetlerlerdi. Bunlar bu okulları nasıl kapatırızın bahaneleriydi. Diğer yandan ideolojik yaftalar da yapıştırıldı ama aslında okul bu konularda çok titizdi. Örneğin 2.sınıftayken bir gün yönetimden beni çağırdılar baktım orada bir tanıdığım var ifadesi alınıyor okulun çevresinde görmüşler Rus casusu mu diye sorguluyorlar. Adam aslında merak etmiş Ladik nasıl bir yer diye. O gün diyor ki bizim burada Ahmet usta var beni tanıır herhâlde ona sorun diyor. Beni çağırdılar işte baktım ki tanıdığım. Okul müdürüne dedim ki bu bizim çiftçi tayyar casuslukla ne işi olur. Yani titiz ve dikkatli davranırlardı okula bir söz gelmesin diye.

K7 : Ben köye geldiğim zaman 10 sene çalıştım da kız öğrenci alamadım okula. Çünkü tutucu bir cemiyetten cumhuriyete geldik. Tutucu olanlar bu okullar gavur okuludur, Müslüman okulu değildir, kız öğrencilerinizi buraya göndermeyin, oraya giden gavur olur dediler. Bizim yetiştirdiğimiz tarzda halk bizi de kontrol etti. Bunların durumu nasıldır diye. Ben 1947 yılında köye geldiğim zaman da sosyal yönden çocukları yetiştirebilmek için bir piyes hazırlattım çocuklara. Çok da güzel oldu. O zaman 23 Nisandı çocuklara dedim ki evden birer tabak yemek getirin. Onlar getirdiler ekmekle birlikte.

Osmanlı'dan yetişen hafız öğretmenleri de davet ettim oraya. Geldiler hem çocukların içerisine girdiler, hem yapılan işlere baktılar, hem yemeğini de yediler ve beni takdir ettiler de gittiler. Çünkü ben halk için çalışan bir insandım.

- K8 : Köy imamları, köy ağaları ve komünistlik söylentileri kapattı köy enstitülerini. Bin sene öküzün başında eğlettiler dünyayı. Öküzün kafasının arasındadır dünya. Öküz kafasını salladı mı deprem oluyor u öğrettiler millete. Öğretmen de diyor ki bu böyle değil, dünya havada duruyor, öküzün boynuzunda durmuyor. İmam gidip şikayet ediyor ki öğretmen beni yalancı çıkarıyor. Ayrıca komünistlik var dediler. Köy kızları okur mu komünist yetiştiriyorlar dediler. Atatürk dedi ki; "Milletin efendisi köylüdür". Adnan menderes de dedi ki köylüden efendi olur mu, işçiden efendi mi olur dedi. Köy kızları okumayacak niye okusunlar köy halkı okumasın diye direndiler. Köy enstitülerini kapattılar 1954 de Eskişehir'in Çifteler kazasında demokrat parti ir milletvekili adayı diyor ki sizin kızlarınızı kurtardık köy enstitülerinizi kapattık da diyor.
- K11 : Köy enstitülerinde dinsizler yetişiyor, dünya klasiklerini okuyorlar bunlar hep komünist olacaklar dediler. Köy enstitüleri Hasan Ali Yüceli aldılar, onun yerine milli eğitim bakanı olan adam Mareşal Fevzi Çakmağı aldı yanına köy enstitülerini gezdi. Çobanlık yapan kişinin ekmek çantasındaki kitaba baktı ki Montaigne felsefelerin temel ilkeleri kitabını okuyor. Bunlar gavur olacak dedi Mareşal Fevzi Çakmak ta. Çünkü Osmanlı zamanında askeri eğitim aldı ama dünyanın ne olacağını bilmiyor henüz. Geldi gördü ve gidince mecliste bunlar hep yabancı kitap okuyor dedi. Köy enstitülerinin kapatılması oy kaygısıyla yapıldı.
- K13 : 1940lı yıllarda köy enstitülerini suçlamak için köy enstitüleri komünist üretiyor dediler. Halkla köy enstitülerinin bağıni koparmak için çok kötülediler köy enstitülerini. Kızlarla erkeklerin aynı yatakhane de yattıklarına dair iftiralar atıldılar. Halbuki bizim yatakhanelerimiz ayrı binalardaydı.
- K18 : Komünist diye lanse edildi köy enstitüleri. Kız-erkek eşitliği vardı. O zaman Osmanlı geleneğinden gelindiği için erkekler bayanların beraber oturup konuşmalarını hazmedemediler. Biz kardeş gibi yetiştik onlarla. Öyle iftiralar atıldı ki hayret edersiniz. Ben memleketime gittiğim zaten amcamın çocukları bile bana komünist derlerdi.
- K21 : O günün siyaseti. Köy enstitüsü mezunları komünist diye siyasiler kapatmaya vesile oldular. Yatılı okulda kızların da olmasını yanlış aktardılar köylüye. Halbuki bizim yatakhanelerimiz farklı yerlerdeydi.

Katılımcıların ifadelerine bakıldığında, köy enstitülerine yönelik çeşitli ideolojik yaftalandırmaların yapıldığı görülmektedir. Köy enstitülerinin yatılı eğitim veren kurumlar olmaları sebebiyle kız ve erkek öğrencilerin aynı ortamda kalmasına, köy çocuklarının okumasının istenmemesine ve yadırganmasına, dönemin alimlerinin herkesi okutmaya gerek yok anlayışına, enstitüler aleyhine yazılar yazılmasına, enstitülerin komünist yuvası olarak lanse edilmesine, kız çocuklarının okutulmasına karşı çıkılmasına ve köy enstitülerinden yetişenlerin dini inançlardan yoksun olduklarına yönelik propagandalara inanılması şeklinde düşünceleri oldukları görülmektedir. Halkın bu söylemlere inanmaları ve hem enstitülere sahip çıkmaması hem de enstitülere karşı olumsuz bakış açısına sahip olmaları da öne çıkan sebepler arasındadır. Enstitüden mezun öğretmenlerin halkın olumsuz bakış açısını kırmak ve kendilerini halka kabul ettirebilmek için çaba harcadıkları görülmektedir.

Enstitülerin kapatılış nedenini toprak ağalarının etkisine bağlayan katılımcılar düşüncelerini aşağıdaki sözlerle dile getirmişlerdir:

K8 : Bir 10 sene daha bu devam etseydi Türkiye'nin çevresi değişirdi. Ama demokrat parti 1946 da 66 milletvekili ile meclise girdi. Celal bayar, Adnan menderes, Refik Koraltan köy enstitülerini kapatmaya çalıştılar. Nedeni şu; köy ağaları öğretmenleri sevmeydi. Halkın kafasını karıştırıyorlar diye. Halkı ağalara karşı isyan ettiriyorlar diye sevmeydi. Onların çalıştırdıkları köyler birinin 50 tane, birinin 20 tane, birinin 30 tane köyü var. O köyde yaşayan insanların bir karış toprağı yoktur. Giden öğretmen onların yaşantısı hoşuna gitmiyor. Onlara öğretiyor. Sen buna hizmet ediyorsun, onun hizmet erisin. Sana sene sonunda sen kaç nüfussun, 5 nüfus. 5 nüfusa ne yeter şu kadar buğday yeter diyor o kadar erzak veriyor onunla bir sene idare ediyor. Ertesi sene yine çalışıyor. Bu öğretmenlerin hoşuna gitmedi. Güneydoğu da 100 tane öğretmeni öldürdüler. Kaçanlar kurtuldu, kaçmayan direnen öğretmenleri öldürdüler. Benim bacanağım var onun da ilk görev yeri Ağrı idi. Ona ağa diyor ki sen yanımda kalacaksın benden maaşını alacaksın, okula da gitmeyeceksin. Böylesini muhafaza ettiler ama ben okula gideceğim diyeni öldürdüler. Bu nedenle oylarını oradan alıyordu demokrat parti. Birisini milletvekili adayı gösteriyorlar. Gidip de oy toplamaya gerek yok felana oy vereceksin dedi mi bitti o kadar. Kızını evlendirecek ağa diyecek ki felana vereceksin. Oğlunu evlendirecek ağa diyecek ki felanın kızını alacaksın. Ferman ağaların elinde. Onlar köy enstitülerini kapatmak için 4 sene uğraştılar ve sonunda kapattırdılar.

K16 : Köy enstitülerinden gelen öğretmenler köylerin çehresini değiştirdiler. Feodal yapıyı sarstılar. Köylü öğretmenin safında yer aldı. Dara düştüğünde ağaya

değil öğretmene koştı. Böylesi bir gelişme hem ağaları hem de iktidarı ürküttü.

K18 : Toprak ağaları bizim köyleri aydınlatmamızı istemediler.

K20 : Köy ağaları bize karşıydılar. Çünkü köyün ortak malı olan arazileri ağalar almış. Köyde öğretmenevi yapacak yer yok. Köy enstitülerine karşı çıktı köy ağaları.

K22 : Bağımsızlık savaşından sonra eğer egemenlik milletin olacaksa, asırlardır toprak kaybede kaybede yok olma noktasına sürüklenen bir ulusun tarihte başını dik tutmaya talipseniz o toplumu aydınlatmak zorundasınız. Çağa uygun bir toplumsallaştırmayı yapmak zorundasınız. Köy enstitüleri bu fikrin bir ürünüdür zaten. Köylüye git dedikçe, çoğunluğu demokrasinin, halk egemenliğin içerisine getirmedikçe, aydınlatmadıkça ve ekonomik olarak da güçlendirmedikçe ne Şeyhlerin, ne Şihların ne ağaların ne de kabile reislerinin elinden kurtaramazsınız. Türkiye bugün bunun da sancılarını yaşıyor. Toprak reformunun yapılmamasının etkileri Doğu'da görülüyor. Köy enstitülerine karşı olanlar, böylesi bir aydınlanmayı istemeyenler vardı. Daha çok da ağalık sisteminde kırsal alanda köylü çocuklarının uyanmasını istemeyen bir iç sömürü düzeni var. Mesela Kinyas Kartal adında bir ağa var. Bir sürü köyü vardı. Bindığımız atın bizden akıllı olmasını istemeyiz diyordu o. Toprak ağaları kendi aralarında toplanıyorlar ve demokrat parti kurulduğu zaman onlara gidip köy enstitülerini kapatınız, oylarımızı size vereceğiz. Diyor ki benim bu kadar köyümde bir problem çıktığı zaman herkes bana gelirdi. Şimdi bakıyorum ki öğretmen bazı şeyleri çözüyor. Yarın bana hiç gelmez olacaklar, benim prestijim kalkacak.

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde, köy enstitülerinin kapatılmasında toprak ağalarının önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Katılımcıların görüşlerine bakarak, köy enstitülerinden yetişen öğretmenlerin gittikleri köylerde köylüyü aydınlatmalarının, köylüyü uyandırmalarının, öğretmenlerin köylerde feodal yapıyı sarsmasının, köylünün kendi haklarını öğrenmesinin, bilinçlenmesinin ağalar tarafından istenmediği görülmektedir. Toprak ağalarının prestij ve toprak kaygısına düştükleri için köylerde enstitü mezunu öğretmen istemedikleri görülmektedir.

Enstitülerin kapatılış nedenini dış güçlerin etkisine bağlayan katılımcılar düşüncelerini şu sözlerle ifade etmişlerdir:

K1 : 1951 yılında Amerika'dan 15 kişilik bir heyet geliyor. Köy enstitülerini inceliyorlar. Programlarını, uygulamalarını, çalışmalarını inceliyorlar, derslere girip dinliyorlar. Oradaki eğitsel çalışmaları, uygulamaları, mütalaaları inceleyip not alıyorlar. En son Hasanoğlan'a geliyorlar. Müdür girişte

bandolarla karşılıyor. Her sınıftan daha çok 4-5 ten ikişer üçer öğrenci çağırıyorlar. Ben de gittim. Müdür toplantı salonunda Amerikalıları tanıttı, bize sorular soracaklarını söyledi. Biri bana dedi ki sen niye geldin bu okula? dedi. Ben burada okuyup yetişeceğim, öğretmen olup köylere gideceğim. Köydeki çocukları okutup, yetiştireceğim, onları yüksekokullara göndereceğim. Okuma-yazma bilmeyenleri de okutup. Hem köylüyü hem onların çocuklarını yetiştirip Türkiye'yi aydın, kültürlü hale getirmek için geldim dedim. Adam şaşırıyor. Toplantı bitti, uğurlandılar. Bunlar gidiyor. Milli eğitim bakanını (Tevfik İLERİ), başbakanı (Adnan MENDERES) görüyorlar. Bu köy enstitüleri bu şekilde devam ederse bütün Avrupa'yı geçtikten sonra Amerika'yı da geçer. Bunları hemen kapatın diyorlar. 18 nisan 1952 de Köy enstitülerinin adı ilk öğretmene çevriliyor. Kapatılıyor yani. Metod, teknik değişiyor. Öğretmenler değişiyor. Öğretmen yetiştirme kalitesi aşağı doğru inmeye başlıyor. Böylece eski amacını, gayesini kaybediyor. Zamanla tamamen kayboluyor.

- K4 : Bir de okuduklarımdan çıkardığım kısım Amerika da köy enstitülerinin kapatılmasını istemiş deniliyor anlaşmalarda. Sosyal yönüyle köy enstitüleri emekten yana, alın terinden yana, paylaşımında adaletten yana insan yetiştiriliyor. Neden korkulur emekten, paylaşımın adaletinden. Sömürüyü asgariye çektiği için korkulur. Yoksulun elinden tutarsınız, eğitimine katkı sağlarsınız devlet olarak bu yüzden istenmedi köy enstitüleri.
- K7 : Bir anım var onu anlatayım. Bir İngiliz geldi hanımıyla beraber köy enstitüne. Öteye baktı arı kovanı gibi çalışıyor, inşaata baktı arı kovanı gibi çalışıyor, demirhaneye gitti arı kovanı gibi çalışıyor, balıkhaneye gitti orada öğrenciler ağlarla uğraşılıyor, tarıma geldi öğrenciler çalışıyorlar. Burası nasıl enstitü diye sordu. Dediler ki köy enstitüsü işte memleketi kalkındırmak için. O zaman o adam gitti bu Türkler çok tez kalkınacaklar, kurdukları teşkilat böyle. Bunu bir şey yapıp da yıkalım. Onlar kendileri bu milletin içerisindeki ajanları vasıtasıyla propagandalarını yaptılar, orası komünist yuvasıdır diyerek bu şeyi insanların kafasına soktular. Bizde de bu enstitüler şehirlerden öğrenci almadıkları, sadece köyden öğrenci alıp kalkınmayı köyden başlattıkları için şehirlerde olan öğrencilerin velileri de bu işten şikâyetçi oldu. Neticede ufuktan doğan güneş battı.
- K10 : Türk toplumunu geriletmek için bu okulları kapattılar. Türkiye'nin üzerinde zaten tarih boyunca büyük oyunlar oynandı. Çünkü bütün semai dinler bu topraklarda doğdu. Bütün petrol kaynakları da bu topraklarda. Bu topraklarda Türk devletinin güçlü olması yabancıların işine gelmiyor. Bizim okuduğumuz dönemde ayrışma yoktu. Herkes birbirine bağlanmış, bir tavanın balıkları gibi sevip sayıyorlardı.
- K25 : Yerli sömürgeçlerimiz çok. Öğrencilerin uygulayarak yatıkları yaptıkları binaları, ördükleri duvarları, atölyelerde yatıkları tüm işleri büyük paralar

karşılığında kendileri yapacak. Hakları beş ise devletten on beş alacak. Elleri toprakla, kazma-kürekle tanışmadan servetler içinde yüzecekler. Böylece köylünün, halkın alın teri, göz nuru, el emeğini sömürecekler. Halkımız, işçimiz kazanacak onlar yerlerinden bile kalkmadan servetler içinde yüzecekler. Gelişmiş ülkeler de, örneğin Amerika, onlarla sıkı bir dayanışma içinde olacaklar. Aralarında sıkı bir iş birliği o güzelim kurumları kapattılar.

Katılımcılardan yapılan alıntılar incelendiğinde, köy enstitülerinin kapatılmasında dış güçlerin de etkisinin olduğu görülmektedir. Avrupa ve Amerika'dan araştırmacıların enstitülere gelerek araştırma, inceleme yaptıkları, enstitülerde yapılan çalışmaları, ilerlemeyi gözlemledikleri görülmektedir. Türk devletinin güçlenmesinin, halkın aydınlanmasının dış güçlerin tedirgin olmasına, güçlü bir Türkiye istemediklerine dair görüşleri olduğu görülmektedir.

Tüm alıntılar göz önüne alındığında katılımcılar tarafından köy enstitülerinin kapatılmasına dair ortak kanı, enstitülerin propaganda, siyasi ve dış güçlerin etkileriyle kapatılma süreçlerinin hızlandırıldığı olarak görüldüğü belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada, Trabzon, Ankara, İstanbul, Mersin ve Artvin illerinde yaşayan Köy Enstitüsü mezunlarının görüşleri açısından, enstitü yaşantısının ve aldıkları eğitimin kariyer süreci bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, enstitülerde öğrencilerin kariyer sürecine etki eden birçok faktörün olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu bölümde, araştırmanın bulguları literatürde köy enstitüleri üzerine yapılan araştırma bulguları ile kıyaslanarak tartışılmıştır.

5. 1. Köy Enstitüsü Giriş Sürecine İlişkin Görüşlerin Tartışılması

Araştırmada, Köy Enstitülerine giriş sürecinin sınav veya başvuru olmak üzere iki şekilde olduğu tespit edilmiştir. Mezunların, Köy Enstitüsüne giriş sürecinde kendi istekleri ile, öğretmen ve aile yönlendirmesinin etken faktörler olduğu bulgulanmıştır.

Uygun (2010), yaptığı çalışmada enstitülere giriş sürecinde öğrencinin bilgi, beceri, tutum, davranış ve hazırbulunuşluk düzeyini belirler nitelikte bir sınav yapıldığından bahsetmektedir. Araştırmaya katılan mezunların demografik tablolarına bakıldığında enstitülerin kuruluş yıllarında öğrenci alımlarının sınav ile olduğu bulgusunun desteklendiği görülmektedir.

Özgen (1993), yazdığı kitabında enstitüye öğrenci alınması aşamasında müfettiş ve gezici başöğretmenlerin köy köy gezerek, istekli öğrenciler arasından zihinsel ve fiziksel durumlarının uygun olduğunu düşündükleri öğrencilere ait bilgilerin yer aldığı fişlerini doldurarak Milli Eğitim Müdürlüklerine ve Köy Enstitülerine gönderdiklerini, enstitülere gelen fişlerin öğretmen komisyonu tarafından incelenip, enstitüye kabul edilenlerin listelerinin milli eğitim müdürlüğüne iletildiğini belirtmektedir. Özgen'in bu ifadesi, öğrencilerin enstitülere başvuru yoluyla da alındıkları bulgusunu desteklemektedir.

5. 2. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsünün Alt Yapısına İlişkin Görüşlerin Tartışılması

Köy Enstitüsü mezunlarının okudukları enstitünün alt yapısına yönelik düşünceleri incelendiğinde, enstitülerde atölye çeşitliliğinden, uygulamaları ve yetenekleri geliştirmeye, üreticiliği desteklemeye yönelik alt yapı etkenlerinden bahsedildiği ve bazı katılımcıların enstitülerin alt yapı sürecine katkı yaptıkları bulguları elde edilmiştir.

Köy Enstitülerinde tarım, demircilik, marangozluk gibi derslere yönelik iş atölyelerinin olduğu, fizik ve kimya dersleri için laboratuvarlar bulunduğu, sanat faaliyetleri açısından

resim, müzik atölyelerine sahip olduğu, zengin bir kitaplığın ve voleybol, futbol, basketbol, jimnastik, güreş, masa tenisi gibi spor faaliyetleri için uygun alanların bulunduğu görülmektedir. Keskin (1998, s. 13) yazısında, kuruluş döneminde enstitülerin ortak ihtiyaçlarından bahsederken alt yapı konusunu “.....çok çeşitli atölyeler, laboratuvar, kitaplık, müzik, tiyatro ve toplantı salonu, ahır, ağıl, tavla, kümes, balıkhane, bağ, bahçe, tarla, fidanlık, çeşitli tarım alanları, koruluk, çiçeklik, spor kuruluşları, uygulama okulu, çocuk bahçesi” şeklinde ifade etmiştir. Özgen (1993, s. 39) ise, enstitülerin alt yapısına dair bilgiyi “derslik, kitaplık, öğretmenevi, toplantı binası, işlikler, kooperatif, revir, dinlenme yeri ,uygulama okulu, ahır, ağıl, kümes, spor alanları, yüzme havuzu, su deposu, müzik salonu, tiyatrosu....” şeklinde vermiştir. Bu örnekler enstitülerde atölye çeşitliliğine dair bulguları desteklemektedir. Bu bağlamda Küçükktamer (2010) çalışmasında, enstitülerde derslikler, işlikler, laboratuvar, kitaplık, müzik odaları gibi birimlerin öneminden bahsetmektedir.

Köy Enstitülerinde alt yapı imkanlarının öğrencilerin derslerde öğrendikleri teorik bilgileri, gruplar halinde atölyelere dağılarak deneysel ve uygulamalı hale getirdikleri ve enstitülerde aldıkları eğitimle öğretmenlik mesleğinin yanında ek meslek olanakları da elde ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Enstitülerde dersler öğretilirken öncelikle işlenen dersin öğrencinin hayatında ne işe yarayacağı ifade edilerek bir anlamda öğrencinin derse güdülenmesi sağlanmalı, ardından öğretilen bilgi, mutlaka yaşama uygulanabilirliği dikkate alınarak işlenmelidir (Temel, 2010). Kendisi de bir Köy Enstitülü olan Ahmet Usta (2013, s. 23), “Eğitimcinin Günlüğü” adlı kitabında söylediği şu sözlerle “ tarla ziraati, sebzeçilik, meyvecilik, arıcılık, zooloji, kümes hayvancılığı gibi tarım konularını iyi havalarda dışarıda, kötü havalarda derslikte ders olarak yapıyorduk. Derslerin çoğu atölyede ve bizzat inşaat yerinde işleniyordu. Yapı işi yoksa dersler nazari işleniyordu”, Köy Enstitülerinde derslerin uygulamalı olmasına önem verildiğini vurgulamaktadır. Saka (2010) ise, çalışmasında her köy enstitüsü öğrencisinin diplomasında demircilik, yapıcılık ve ev işleri gibi bir “iş” alanında bir de meyvecilik, kümes hayvancılığı gibi “tarım” alanında olmak üzere ek branş belirtildiğini ifade etmektedir.

Köy Enstitüsü mezunları, enstitülerdeki alt yapı imkanlarının öğrencilerin bireysel yeteneklerinin geliştirilmesine olanak tanıyacak yeterlilikte olduğunu ve bu olanakları kullanarak kendilerini geliştirmeye yönelik pratik yapabildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca enstitülerdeki sanat faaliyetlerinin etkisiyle yeteneği ile ilgili mesleğe yönelenlerin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda enstitülerdeki eğitimler ve faaliyetlerin katılımcıların kariyer sürecinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Köy Enstitüleri, her bireyin kendi yetenekleri doğrultusunda gelişmesine olanak tanımıştır. Başarma duygusunu tadan bireyler bir yandan psikolojik doyuma ulaşıp kendilerini işe yarar hissederken, diğer yandan da

toplumda ihtiyaç duyulan çeşitli hizmetlerin ustaları haline gelerek önemli bir toplumsal boşluğu doldurmuşlardır (Candoğan, 1993). Türkoğlu (2013), enstitülerde her öğrencinin iş içinde etkin hale geldiğinden, işi yaparken etkinleştirdiğinden ve bu sayede bir iş başarmanın hazzı ile doyuma ulaştığından, yeteneklerin ortaya çıktığından bahsetmektedir.

Köy Enstitüsünde her türlü olanağa sahip olduklarını belirten mezunlar, enstitüde üretime dayalı canlı bir hayatın olduğu ve temel besin ihtiyaçlarının tarım alanlarında üretilen ürünlerden karşılandığını, erkek öğrencilerin kıyafetlerinin enstitü olanaklarıyla kız öğrenciler tarafından biçki dikiş atölyelerinde dikildiğini, enstitülerin iklim şartlarına ve bölgesel şartlara göre faaliyetlerinin şekillendiği ifade etmişlerdir. Enstitüde üreticiliğe dair edinilen bilgilerin mesleki yaşamlarında gittikleri yerlerdeki insanlara aktarılmasının hedeflendiği görülmektedir. Küçüktamer (2010), Köy Enstitüleri uygulamalarını incelediği araştırmasında, tarım dersi ve çalışmalarının enstitülerin kuruldukları verimsiz toprakları modern tarım alet ve tekniklerini kullanarak eğiterek, o bölgeleri yaşanılabilir alanlar haline dönüştürdükleri, tarım alanlarında üretimler yapıldığı, sulanamayan kurak yerlerde tahıl, sulanabilen yerlerde domates, patlıcan, biber, havuç lahana ve patates ekildiği, kız öğrenciler tarafından enstitünün ihtiyacına göre yeri geldiğinde çarık, yeri geldiğinde gömlek dikildiği bilgisine ulaşmıştır. Köy Enstitüleri üretime dayalı kurumlardır. Üretim yaptıkları için devlet bütçesine yük olmamışlardır. Arazilerini işleyerek besin kaynağı üretmişler, kalan ürünleri satarak döner sermayeye katkı sağlamışlardır (Saka, 2010). Bir başka yorum olarak Özkan (2016), enstitüde üretim için eğitim yapılıyor. Üretilenlerin nasıl kullanılacağı oluşturulan döner sermaye tarafından belirleniyor. Kurumun gereksindiği kadarı tüketiliyor, artanı pazarlanıyor, elde edilen gelir enstitünün giderlerini karşılamada kullanılıyor, diyerek bulgumuzu doğrulamıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında ekonomik sıkıntılar nedeniyle enstitülere yeterli ödenek gönderilememesi, kendi ihtiyaçlarını kendilerinin karşılaması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple, enstitülerdeki bina yapım çalışmaları eğitimin uygulama çalışmalarına yön vermiştir. Bu uygulamalar 'gerçek iş' içinde olacağından bina çalışmaları teknik derslerin uygulama aşaması olarak yapıldı. Böylece öğrenciler hem dersleri teknik olarak işlediler hem de uygulamasını yaptılar. Daha sonra gittikleri köylerde okul ve lojman yapımını gerçekleştirebilecek becerileri kazanmış oluyorlar (Burgaç, 2004).

Köy Enstitüsü mezunları, enstitülerin kuruluş yıllarında alt yapı eksikliklerinin olduğunu ve bu eksikliklerin giderilmesinde öğrenci ve öğretmenlerin birlikte çalışarak enstitülerin alt yapısını oluşturduklarını ifade etmişlerdir. Köy Enstitülerinin binalarının yapımında öğrenciler de öğretmenlerle birlikte çalışmışlardır. 1940'dan 1944 yılına gelindiğinde Cılavuz Köy Enstitüsünde bina, hamam, yemekhane, öğretmenlerin kalacağı

lojman, öğretmen çocukları için oyun alanları yapılmıştır. Böylelikle öğretmenler ve öğrenciler birlikte işçilikte bulunarak enstitünün bina ihtiyacını kısmen karşılamışlardır (Arslan, 2012).

Yukarıda açıklanan tüm bulgular sonuçlarımızla tutarlılık göstermektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında Enstitülerin ilk yıllarında öğrencilerin de aktif katılım göstererek öğretmenleriyle birlikte binaların yapımında görev aldıkları, enstitü alt yapısının öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarabilecek ve sürdürebilecek kapasitede olduğu ve gerekli araç gereçlerle donatıldığı görülmektedir. Öğrencilerin atölyelerde çalışarak bir iş başarabilmenin hazzını yaşamalarından, üretimde görev alıp işi yerine getirmelerinden yola çıkarak enstitülerde öğrencilerin yeteneklerini keşfedebilecekleri, sorumluluk duygusu kazanabilecekleri ve öz güven ile öz yeterlik becerilerinin desteklenebileceği ortamın olduğu söylenebilir.

5. 3. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsü Öğretmenlerine İlişkin Görüşlerin Tartışılması

Araştırmada, Köy Enstitüsündeki öğretmenlerin enstitü amaçlarına uyum sağlayabilecek, alan bilgilerini kullanabilen, iş ve üretim çalışmalarına destek olabilen, çalışkan, fedakar, özverili öğretmenler oldukları tespit edilmiştir. İlkokuldan gelen öğretmenlerin de olduğu, Gazi Eğitim Enstitüsü ile Yüksek Köy Enstitüsünden gelen öğretmenlerin de olduğu görülmektedir. Köy Enstitüsündeki öğretmenlerin insani tutumlar yönünden öğrencilerine ve çevredeki köylü halka karşı iyi niyetle yaklaştıkları, insancıl, dürüst, doğru kişiler oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin bu tutumlarına karşılık öğrencileri ve çevre tarafından sevildikleri, değer gördükleri tespit edilmiştir. Enstitülerin yatılı bir eğitim kurumu olmasının ve öğrencilerin ailelerinden uzakta olmalarının psikolojik dezavantajının öğrenciye yansıtılmamasında, öğretmenlerin tutumlarının önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı tutum ve yaklaşımlarında anne-baba gibi olarak onlara aile ortamı havası yaşatmaya gayret ettikleri görülmektedir. Ayrıca enstitü öğretmenlerinin söz ve tavırlarıyla öğrencilerine doğru rol model oldukları, yaklaşımları ve ilgileriyle örnek olarak öğrencilerinin mesleki hayatlarına ışık tuttıkları, öğrencilerin gelişimlerini yakından takip ettikleri, ihtiyaçlarını gözetip karşıladıkları, koruyucu bir tutum içerisinde oldukları görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin dersleri öğretirken ilgi çekici hale getirmek için çeşitli yöntemler kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin öğreticilik becerileri ve tutumları yönünden öğrencilerine mesleki anlamda örnek oldukları bulgusuna ulaşılmıştır.

Çoban (2010), Köy Enstitüsündeki öğretmen algıları ile ilgili yaptığı çalışmasında öğretmenlerin, öğrencilerinin gözünde anne-baba, arkadaş, abla ve ağabey gibi

görüldükleri, öğretmenlerin birçoğunun öğrencilere evlatları gibi davrandıklarını, öğrencilerine sevgi ve saygıyla yaklaştıklarını bulgulamıştır. Enstitüdeki öğretmenlerin, görevlerinin sadece sınıf içinde müfredata göre verilen konuları öğrencilere öğretmek olmadığını bilerek, öğrencilerinin sınıf içinde ve dışındaki bütün ihtiyaçlarıyla yakından ilgilendikleri sonucuna varılması, araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Bir köy enstitülünün, öğretmenleri hakkındaki düşünceleri şu şekilde kitaba yansımış; “öğretmenlerimizin uzmanlık alanları çok farklıydı. Hepsi çok farklı okullarda öğrenim görmüşlerdi. Öğretmenlerimizin çoğu, Köy Enstitüsü ülküsünü benimsemiş kişilerdi. Derslerde bize gönül gücü verirlerdi” (Atıcı, 2012, s. 210).

Velioğlu (2002), “Eyiçi bitmemiş senfoni” adlı kitabında köy enstitüsündeki öğretmeninden bahsederken “hayatıma yön veren” sözleriyle bahsetmesi öğretmenlerin mesleki hayata ışık tuttuğu bulgusunu doğruladığı görülmektedir.

Literatürlere bakıldığında Köy Enstitüsündeki öğretmenlerin, öğrencilerine yönelik hümanist yaklaşımı benimsedikleri, öğrencilere ailelerinden uzakta olmalarının psikolojik etkisini yansıtmamak adına onlara aile ortamı sıcaklığı yaşattıkları, sadece dersleri ile değil her durumlarıyla yakından ilgilendikleri, özverili, fedakar, idealist yaklaşımları ile öğrencilerine mesleki hayatlarına yönelik doğru rol model ve rehber oldukları söylenebilir.

5. 4. Kariyer Gelişimi Sürecinde Köy Enstitüsü Eğitim İçeriğine Görüşlerin Tartışılması

Araştırmada, Köy Enstitülerinde imece kapsamında köylülere hayvancılıkla ve tarım çalışmalarının nasıl yapılacağı ile ilgili eğitim verilerek bilgilendirme yapıldığı, köyü ağaçlandırma ve köylerdeki kız çocuklarını okutma çabası şeklinde imece çalışmaları olduğu tespit edilmiştir. Yapılan imece faaliyetleri ile köylünün gelişimine, bilgileneşine katkı sağlandığı anlaşılmıştır. 1947 yılına kadar enstitülerde imece faaliyetlerinin daha yaygın olduğu görülmektedir. Bu da enstitülerin kuruluş yıllarında binaların yapımında diğer enstitülerden öğrencilerin gelip yardımlaşıldığını göstermektedir.

İsmail Hakkı Tonguç, halkın yüzyıllardan beri kullandığı yardımlaşma ruhunu enstitülere bir yaşam biçimi olarak yansıtmış, zaten bu kültür içinde yetişen köy çocukları ve köy öğretmenleriyle birlikte kendi kendine yeten bir okul yaratmakla kalmamış; çoğunluğu işlenmemiş olan toprakların işlenerek ülke ekonomisine kazandırılmasını da sağlamıştır (Tan, 2010). Enstitüler imece yöntemini, hem enstitü içinde, hem yeni açılan enstitülerin kuruluşunda, hem de yakınlarındaki köylülerin ekin ve harmanlarının kurtarılması işi gibi görevlendirdikleri ekiplerle uygulamışlardır (Turan, 2009). Enstitülerde köylünün, işlerini görürken kullandığı geleneksel imece yöntemi ve köy çocuklarının dayanıklılığı, eli işe yatkınlığı harekete geçirilmiştir. Öğrenciler yapı işlerinde çalıştırıldılar.

Enstitüler kendi kuruluşlarını tamamlarken yapımı süren çevre köy okullarının yardımına koşular. Hasanoğlan Köy Enstitüsü yaz aylarında imece şölenine döner. Hasanoğlan tüm enstitülerin yapıtıdır. Binalarının harcına, yurdun her köşesinden gelen genç köylülerin alinteri karışmıştır. Başka enstitülerden gelen ekiplerle tanışır, yörelerin kültürel değerlerini ve birbirimizin becerilerini tanıma olanağı bulurduk (Özkan, 2016). Enstitüleri bitiren öğretmenlere 1944–1946 yıllarında yasa gereği tarım ve işlik araçları verilmiştir. Bu araçları kullanan öğretmenler bir yandan köylüye yardımcı olmuş, bir yandan da onları köylüye öğretmiştir (Makal, 2009). İmece faaliyetlerinin, genel olarak insan ilişkilerine olumlu etki yaptığı, diğer köy enstitülerinden gelen öğrencilerle birlikte yapılan yardımlaşma dönemlerinde enstitü öğrencileri arasında kültür aktarımının olduğu, imece ile tecrübe ve ustalık kazanıldığı, iş bölümü yapma becerisinin geliştirildiği, birlikte iş yapmanın ve üretmenin hazzının yaşandığı gibi etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda imece faaliyetleri ile enstitülerde işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin oluşturulduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan mezunlar, enstitülerde planlı, programlı, iş ve üretim ağırlıklı bir eğitimin hakim olduğunu belirtmişlerdir. Köy Enstitülerinin kurulduğu bölgenin kültüründen etkilendiği, bölgenin coğrafi yapısına uygun faaliyetler de yürütüldüğünü ifade etmişlerdir. Öğrenciler eldeki imkanlar dahilinde dünya gündemini, yakın gelişmeleri takip edebildiklerini, güncel konular ile kültürel yapıya uygun konuların her zaman ders konusu haline gelebildiğini belirtmişlerdir. Enstitü eğitiminin Türk kültürüne uygun bir eğitim anlayışını benimsediği, öğrencilerine her kültürde çalışabilecek, her kültüre uyum sağlayabilecek yeterlilikte eğitim verildiği görülmektedir. Bunun yanında yabancı ülkelerin Köy Enstitüsünün programını örnek aldıkları görülmektedir.

Köy Enstitüsü sistemi işe yaramayan bilgiyi ezberlemek yerine, öğrenciyi problem çözmeye yönlendiren, çevreyi ve insanı değiştirmede kullanılan bilimsel bilgilerle, ulusal ve evrensel kültürün geçerli ve etken öğelerinden oluşan bir programdır. Bu öğeler, eğitimin niteliğini yükseltme amacıyla araç olarak kullanılırlar. Tonguç'a göre eğitmek; kültür ve bilgi kazandırabilmek, değiştirebilmek, yaşamı kolaylaştırmak ve güzelleştirmektir. Program 'iş içinde eğitim' yöntemiyle uygulanmaktadır. İş oradaki eğitimin yöntemini ve teknolojisini oluşturur. İş alanları diğer ders ve çalışmaları da kapsayan bütün bir öğrenme alanıdır. Bu yöntem, sadece Türkiye için değil, özellikle geri kalmış ve ya gelişmekte olan ülkelerin eğitim sistemleri için de önemli bir sistemdir (Türkoğlu, 2013). Kirby (1962), Köy Enstitülerinin hem eğitimsel hem toplumsal hem de kültürel bir oluşum olma özelliğinden bahsetmektedir. Enstitülerin ders programları ortak iken, kültür derslerinde bazen enstitülerin kurulduğu yörenin özelliğine göre ihtiyaçlarının değişmesinden kaynaklı kültür derslerinde farklılıklar olabilmektedir. Örneğin; Trabzon

Beşikdüzü'nde ve Sapanca Gölüne yakın olan Arifiye'de balıkçılık, Malatya Akçadağ'da kayısı bahçeciliği, Kars Cılavuz'da hayvancılık ön plana çıkmaktadır (Türkoğlu, 2013). Köy Enstitülerinde, enstitüler arasında kültürel paylaşımlar da önem arz etmiştir. Her köy enstitüsü, kurulduğu bölgenin alanına giren yöresel halk türkülerini ve oyunlarını müzikli olarak düzenler ve oynar. Ayrıca enstitüler arası ekipler gönderilir, milli oyunlar ve türküler diğer enstitü öğrencilerine öğretilerek yaygınlaştırılır (Bulut, 1990). Enstitülerde düzenlenen halk oyunları ve tiyatrolar da köyden gelen öğrencilerin kendilerini kültürel ve bilimsel bir ortamda bulmalarını sağlamıştır (Karaismailoğlu, 2013). Köy Enstitüleri'nin en önemli çalışmalarından birisi de halk müziğini Batı tekniğine uygulamak, Türk müzik temalarını ve duygularını bu şekilde aktarmak için çalışmalar yapmasıdır. Enstitüler halk türkülerini özendirerek toplumsal ve yenilikçi yapısı olan ulusal bir müzik yaratmada önemli bir adım atmışlardır (Kirby, 1962). Enstitü programı hazırlanırken, programın bilimsel ve gerçek olmasının yanında kültürel kimliğini de koruyarak çalışmaların yapılmasına özen gösterildiği görülmektedir. Kuruldukları bölgenin yaşantısına, koşullarına ve ihtiyaçlarına göre kültür derslerinde farklılıkların olması ve yöresel oyunlarla türkülerin enstitüler arası etkinliklerle diğer enstitü öğrencilerine öğretilmesinin enstitüler arasında kültürel bilgi aktarımının olduğu, böylece öğrenciler arasında işbirliği ve toplumda yer edinme duygusunun geliştiği söylenebilir.

Araştırmaya katılan Köy Enstitüsü mezunlarının, enstitülerin kuruluş amacına yönelik düşünceleri incelendiğinde; halkın ihtiyacından doğan bir kurum, köyü eğitim yoluyla canlandırmak, aydınlatmak ve köy çocuklarına verilmiş bir imkan olarak ifade ettikleri tespit edilmiştir. İsmail Hakkı Tonguç, görevinin başına geldiğinde eğitimle ilgili çalışmalarına hız vermiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusunun %80'nini köylerde yaşayanların oluşturduğu bir toplumda, köyün her işte öncü olması gerektiği görüşünü benimsemiştir (Eser, 2011). Her şeyin temelinde köylünün olduğunu şu ifadelerle dile getirmiştir (Tonguç, 1998, s. 28):

Köy güzelleşmedikçe bütün memleket güzelleştirilemez. Köy canlanmadıkça memleketin genel hayatı canlanamaz. Köy çiçeklendirilmedikçe kasaba ve şehirler çiçeklenemez. Köylü gülmedikçe şehirli de gülemez. Köylü doymadıkça millet doyamaz. Köylü topraksız kalırsa şehirli halkın da büyük çoğunluğu evsiz ve yurtsuz kalır.

Tonguç, köylüye bilinç kazandırmanın, uyandırmanın, onların yaratıcılıklarının ve yeteneklerinin kullanılmasının gerekliliğini görmüştür. Köyün canlanmasının ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel yönden kalkınacağı görüşünü benimsemiştir. Enstitüye köy çocuklarını alarak onları donanımlı bir şekilde tekrar köylere göndermek amacını gütmüştür. Bunun sebebi köy çocuklarının kendi çevresinin ekonomik ve doğa koşullarına

karşı deneyimli olmasıdır (Türkoğlu, 2013). Bu bağlamda, Kurtuluş Savaşı'ndan çıkmış, ekonomik, kültürel ve sosyal yönden kalkınması gereken bir milletin nüfusunun çoğunluğunun köylerde yaşamasının kalkınmayı köyden başlatma gerekliliğini ortaya çıkardığı görülmektedir. Köy çocuklarına eğitim imkanı verilmiş olmasının enstitülerin köy çocuklarına eğitimde fırsat eşitliğini sağladığı yorumu yapılabilir.

Araştırma bulgularında, mezunların enstitüde öğrenci başkanı, kol başkanı gibi rollerle yönetimde görev aldıkları, haftalık toplantılarda eleştirel bir ortamda enstitü faaliyetlerini değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Tonguç (1976), "...Bazı Enstitü müdürleri, yardımcıları, öğretmenleri, memurları ve nöbetçi öğrencileri olmasına rağmen, işleri ayrıntısına varıncaya kadar şahsında topluyor. Bu yönetim biçimi çok sakattır, köksüzdür. Günün birinde çöker... En kısa zamanda her türlü elemana gerçek görev ve sorumluluklarını vererek, Enstitüyü tek ve terör yaratan otoritenin yönetiminden kurtarmamız gerekir..." sözleriyle enstitülerin yönetim anlayışının olmasını istediği şeklini enstitü müdürlerine yazdığı mektupta böyle dile getirmiştir. Köy Enstitüleri ile ilgili literatürler incelendiğinde enstitü işlerinde öğrencilerle öğretmenlerin birlikte görev aldıkları görülmektedir. Kirby (1962), Köy Enstitüleriyle ilgili kitabında bir Enstitü öğretmenin anısını şu şekilde aktarmıştır: "...Gönen Köy Enstitüsünde görev yapan ama uyum sağlayamadığını düşünerek ayrılmayı düşünen bir öğretmenin anlatımı; 'meydana gelen değişikliği tasavvur edemezsiniz. Buraya geldiğim zaman kendi kendime bütün bu saçma işleri ben herhalde yapamayacağım diyordum. Enstitünün adama çok ihtiyacı olduğu halde oturmuş istifa etmeyi düşünüyordum. Önümde bir yığın kereste duruyordu. İki öğrenci uzun bir kirişi almaya gelmişti. Kaldıramadılar, bir tanesi: 'Öğretmenim, biraz yardım eder misiniz? dedi. Ne yapabildim? Bir ucundan tuttum. Tutuş o tutuş oldu...". Ayrıca enstitülerde haftalık yapılan faaliyetleri değerlendirebilmek için toplanılır ve müdür, öğretmen ve öğrenci de dahil olarak herkesin o hafta yaptığı faaliyetler değerlendirilir, tartışılır ve eleştirilirdi (Esen, 2013). Görüldüğü gibi enstitü faaliyetlerinde sorumluluğun paylaşılması ve görevlendirmenin yapılması ile enstitüde öğretmen- öğrenci ilişkisinin demokratik tutumlar çerçevesinde olduğu yorumu yapılabilir. Haftalık toplantıların, öğrencilerin eleştirel bakış açısı kazanma, eleştiriye açık olma, söz hakkı alabilme, kendini ifade edebilme, özgüven kazanma becerilerini kazandırmada ve desteklemede etkili olduğu söylenebilir. Bunun yanında öğrencilere yönetim içerisinde görev vererek onların sorumluluk alabilme ve kullanabilme, özgürce karar verebilme, öngörü geliştirebilme, kendini tanıma, yeterlilik alanlarını fark edebilme ve özyönetim becerilerinin desteklendiği yorumu yapılabilir. Bunun yanı sıra öğrencilerin toplantılarda eleştirilebilmeleri ve eleştirmeleri benlik saygısını geliştirici nitelikte bir yöntem olarak değerlendirilebilir. Bu sebeple enstitünün yönetim anlayışının bireylerin özsaygı, öz benlik algılarını desteklediği

söylenbilir. Ayrıca bireylerin karar alabilme ve sorumluluk üstlenebilme durumları ile benlik algılarını özelliğine alan çoklu zeka kuramının içsel zeka alanının enstitülerde desteklendiği yorumu yapılabilir. Gardner (2004), zekayı; "Problem çözme becerilerini, bireyin yaşamında karşılaştığı güçlükler ve zorluklarla baş edebilmesini, yeni bir çözüm geliştirmesini, yeni problemler keşfederek yeni arayışlar içinde olarak kendini geliştirmeye zemin hazırlamak" şeklinde tanımlamıştır. Zekanın çok yönlü olduğunu belirterek doğuştan genetik faktörlerle gelen zekanın iyileştirilebilir ve geliştirilebilir olduğunu söylemiştir. Zekanın dünyanın değişim ve gelişimlerine adapte olabilmek için bireylerin kendine has var olan becerilerini ve yeteneklerini kapsadığını ifade eder. Bu zeka bireylerin buldukları herhangi bir durumda harekete geçerek kullanılmaya başlanır (Yavuz, 2001). Çoklu zekanın alanlarından biri olan kişisel - içsel zeka alanını Kocabaş (2003), öz benlik, özsaygı, özdenetim, bireysel sorumluluk taşıma, bireysel ilgi, gereksinim ve yetilerinin farkına varabilme, doğru kararlar alabilme becerileri olarak tanımlar. Bu zekâ türüne sahip bireylerin, insan ilişkilerinde uyumlu, işbirliğine yatkın, sözel ve sözsüz iletişimi iyi kurabilecek yeterlilikte, arkadaş ilişkilerinde sosyal, başkalarının problemlerini çözmeye hevesli ve yardımcı, iyi bir dinleyici, başkalarının fikir ve düşüncelerine saygılı, arkadaşları tarafından fikirleri önemsenen, empati yeteneği olan, eleştiren ve eleştiriye açık olan, sorumluluk alabilen ve grup içinde liderlik özelliği olan bireyler olduğunu ifade eder.

Araştırmaya katılan mezunların, enstitülerin eğitim amacına yönelik düşünceleri incelendiğinde; eğitimin amacının köyden kente doğru kalkınmayı sağlama, iş içinde eğitim ilkesine ve köye uyum sağlama becerisine dayandığını ifade ettikleri görülmüştür. Köy enstitülerinden mezun olup köye gidecek öğretmenlerin köylüyü eğitim yoluyla bilgilendireceği, aydınlayacağı görüşü ön plandadır. Köy enstitülü öğretmene köyde verilen arazinin işlenmesi yoluyla köylüye tarım toprağının nasıl işleneceği ve kullanacağı konularında da bilgi verilerek köylünün canlanmasına imkan tanındığı görülmektedir. Böylelikle köylünün üretime ortak olduğu, üretici kimliğini elde ettiği, üretim işine teşvik edildiği görülmektedir. Köy Enstitülerinin kurucularından İsmail Hakkı Tonguç yazdığı eserlerinde köylerin ve köylünün güzelleşmesinden ve gelişmesinden bahsetmektedir. Köyler kalkındığında ülkenin de kalkınmış olacağını vurgulamıştır. Tonguç, resim ve el becerileri gibi çalışmaların çocuğun yaratıcılığını geliştireceğinin öneminden bahsetmiştir (Özkucur, 1990). Köy Enstitüleri buldukları çevreyi etkileyerek ekonomik, kültürel ve toplumsal alanlarda gelişmelerine fırsat vermiştir. Buldukları yöreye üretimde kullanılacak teknikleri, ürün ve Pazar çeşitliliğini getirmişlerdir (Akyüz, 1989). Köy enstitülerinin köyü eğitim ve üretim yoluyla canlandırma, bilinçlendirme projesi olduğu anlaşılmaktadır.

Köy Enstitülerinde iş eğitimi, gerçek yaşamın tümünü kapsayan bir anlayış, bir yöntem, yaşamın işlerinin eğitim biliminin gücüyle programlanmasıdır (Türkoğlu, 2013). Enstitünün eğitim anlayışı, iş içinde eğitim ve üretkenlik ilkesine dayanır. Öğrencileri hayat şartları ile öğretmenlik mesleğine hazırlarken, onların yaratıcılığını ve üreticiliğini desteklemeyi esas alır. Öğrencilerin fiziksel gelişimleri ile duygusal, zihinsel ve sosyal gelişim özellikleri gön önünde bulundurulmuş olarak oluşturulan plan ile tarım, teknik ve kültür derslerine yönelik modern ve teknolojik öğretim yöntemleri kullanılarak öğrenciler yetiştirilmiştir (Aykanat, 2008). Enstitü amacında iş eğitiminin aktif olarak eğitimde yer almasının, köy yaşantısında herhangi bir becerisi olmayan öğrencilerin kendilerini fark etmelerine, becerilerini ortaya koymalarına, bir işi başarabilme hazzını yaşamalarına, toplumda var olabilmelerine, meslek edinmelerine ve öz yeterlik inancını desteklemeye fırsat tanıdığı söylenebilir.

5. 5. Kariyer Gelişimin Sürecinde Sanat Faaliyetlerine Giriş ve Uygulama Sürecine İlişkin Görüşlerin Tartışılması

Köy Enstitülerinde öğrencilerin sanat dallarına ayrılması sürecinde, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinin önemli bir etken olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra enstitü öğretmenlerinin öğrencileri ile çok yakın ilgilenmeleri, onları iyi gözlemlemeleri sonucunda öğrencinin bedensel yeterliliğini ve yeteneğini fark etmeleri sebebiyle öğretmenler tarafından da sanat dallarına yönlendirilebildikleri tespit edilmiştir. Şimdiki adıyla sınıf öğretmeni görevinde olan küme başı öğretmenlerinin bu yönlendirme sürecinde etkin oldukları görülmektedir. İlgili alanlarına ve yeteneklerine göre öğrencilerin birden fazla alan seçtikleri görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin seçtikleri alanda ilerleme kaydettikleri, o alanda kariyerini devam ettirenlerin de olduğu ve halen enstitüde öğrendiği sanat dalını sürdürebildikleri tespit edilmiştir.

Tonguç, enstitülerde teknik ve kültür dersleri kadar güzel sanat faaliyetlerine de özel bir önem vermiştir. Güzel sanatları toplumda yalnız elit kesimin ilgilenebileceği bir alan olarak görmüyordu. Bu inancını yaygınlaştırmak için çeşitli çalışmalar yaptı. Onun fikrine göre öğrenci sanat çalışmaları içinde sadece izleyici, dinleyici olmamalıdır. Hem öğrencilerin kişisel ve psikolojik gelişimleri hem de toplumsal gelişim açısından her öğrencinin bu alanlara aktif katılımı önemlidir. Enstitüde her öğrencinin şarkı ve türkü söylemesi, halk oyunlarını oynaması, nota bilgisine sahip olması, en az bir müzik aletini çalabilmesi, resim yapabilmesi gereklidir. Bu faaliyetleri öğrenci iş içinde yaparken etkinleştirecek, doyuma ulaşacak, becerileri gelişecek ve yetenekler ortaya çıkacaktır (Türkoğlu, 2013). Köy Enstitülerinde sanat konulu çalışmasında Ülkü (2008), enstitülerde

sanatın her alanında resim–iş, müzik, tiyatro, halk oyunları, el işleri, el sanatları, okuma ve yazma, şiir, kitap okuyup özetleme, güzel ve etkili konuşma, spor etkinlikleri gibi derslere yer verildiğini, öğrencilerin yeteneklerine göre eğitim verilmesinin amaçlandığını, öğrencilerin bireysel yetenek alanlarının gelişiminin hedeflendiğini belirtmiştir. Enstitülerde öğrenciler kendilerini tanıdıktan sonra gelişecekleri alana ağırlık verilirdi (Esen, 2007). “Eğitsel kol” çalışmaları enstitülerde demokratik eğitim anlayışının gerekliliği olarak önemlidir. Sene başında eğitsel kollara öğrencilerin isteklilik ve yeteneklilik durumlarına göre seçimler yapılır (Candoğan, 1993). Enstitülerde öğrencilerin sanat dallarına ayrılmasında kariyer sürecinde ilerleme gösterebilmeleri, yapılan sanat faaliyetlerinin becerisine bağlanabilir. Öğretmenlerin öğrencileri sanat dalına ayırabilmesi sürecinde, öğretmenin öğrencisini iyi gözlemleyebilmesinin, öğrencinin yeteneğini keşfetmesinde önemli bir faktördür. Özellikle küme başı öğretmenlerinin öğrencilerin sanat dallarına ayrılmasında etken rol oynadığı, enstitülerde yeteneklerin keşfedilip desteklendiği ve enstitü eğitiminin bireylerin kariyer sürecine yön verdiği yorumu yapılabilir.

Araştırmaya katılan mezunlar, enstitüde sanatla iç içe bir eğitim aldıklarını belirtmişlerdir. Müzik eğitiminde nota yazma, müzik aleti çalabilme gibi becerilerin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Özel günlerde ya da cumartesi akşam eğlencelerinde müzik gösterileri, konser ve koro çalışmaları sergilendiği tespit edilmiştir. Enstitülerde tiyatro çalışmalarına da önem verildiği, bu çalışmalarda öğrencilerin kendilerini gösterebilme imkanı elde ettikleri, kitaplarda yer alan temsillerin yanı sıra bazen öğrencilerin de yazdığı temsilleri sergiledikleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra şiir okuma, hikaye okuma ve anlatma, resim, spor, halk oyunları gibi etkinliklerin de önemli olduğu belirtilmiştir. Sanat faaliyetlerine sadece dersinde değil, ders dışında boş zamanlarında sürekli çalıştıklarını, piyesler hazırlanıp çevre halkına ve öğrencilere sergilediklerini, enstitüde kızların biçki-dikiş faaliyetlerini yılsonu sergisi ile sergiledikleri tespit edilmiştir.

Tonguç, enstitülerde sanat etkinliklerini yaygınlaştırmaya ve öğrencilerin tüm etkinliklere katılımına önem vermekteydi. Bu sebeple, Hasanoğlan’da futbol alanı yapılırken seyirci alanlarına ihtiyaç olmadığını, çoğunlukla herkesin oynamasının sağlanması gerektiğini söylüyor. Ayrıca sanat faaliyetlerinin kısıtlı zamanlara bağlı kalınarak yapılmaması gerektiğiyle ilgili sözlerini enstitü müdürlerine şu mektubu ile anlatıyor: “Her türlü müzik çalışması kurumun her yerinde serbest olmalıdır. Nöbetçi öğrenciler işlerini bitirdikten sonra veya işini bitiren öğrenci kümeleri, enstitü binalarının içinde ve dışında, bahçelerde, ahırlarda, yollarda müzik aleti çalmak serbest bırakılmalıdır” (Türkoğlu, 2013). Enstitülerde öğrencilerin en azından bir müzik aletini çalmayı öğrenmelerine özen gösterilirdi. Özellikle halk müziğine ve milli oyunlara önem veriliyordu. Her köy enstitüsü, kendi bölgesinin yöresel halk türkülerini ve oyunlarını

müzikli olarak düzenleyip oynarlardı. Bunu yanı sıra enstitüler arası öğrenciler gönderilirdi. Böylece bölgelerarası milli oyunlar ve türküler öğretilerek yaygınlaştırılır, ülkenin bir ucundan bir ucuna kültür aktarımı yapılırdı (Esen, 2007). Enstitülerde özellikle Cumartesi eğlenceleri öğrencileri motive etme amacına uygun etkinliklerden oluşmaktadır. Bu eğlencelerde türkülere, temsillere, halk oyunlarına, saz ve mandolin dinletilerine, piyeslere, inceleme gezisinden dönmüş olan öğrencilerin izlenimlerine, fıkralara, taklitlere ve diğer eğlence unsurlarına yer verilirdi. Özellikle her eğlence zamanlarında yeni gösterilerin sunulmasına dikkat edilirdi (Koç, 2007). Enstitülerde sanat eğitimine yönelik Resim- Elişleri, Müzik, Tiyatro, Köy El Sanatları, Biçki Dikiş ve Nakış dersleri verilmektedir. Ders dışında kalan zamanlarda yapılan etkinliklerle öğrencilerin güzel sanatlara olan ilgilerini canlı tutmanın oldukça faydalı olduğu görülmektedir (Elpe, 2014). Yıl boyunca sanat dallarında eğitim gören öğrenciler yılsonunda resim sergileri, el sanatları sergileri ve müzik konserleri düzenleyerek kendilerini ifade edebilmekteydiler (Esen, 2013). İlgili literatür incelendiğinde, köy enstitülerinde sanatsal etkinliklere önem verilmesinin öğrencilerin yeteneklerini ve ilgi alanlarını keşfedebilmesine fırsat yarattığı, yıl sonu sergileriyle öğrencilerin ortaya çıkardıkları ürünleri görmelerinin bir iş başarabilme, kendini geliştirebilme ve özgüven becerilerini desteklediği söylenebilir. Öğrencilerin müzik aleti çalabilme, beste yapabilme, nota yazabilme, koro ve konserler verebilmeleri ile oluşturulan müzik kültürü, Gardner'ın çoklu zeka kuramı alanlarından biri olan müziksel-ritmik zeka alanının özelliklerini yansıttığı yorumu yapılabilir. Müziksel- ritmik zeka alanı gelişmiş bireylerin ses, ritim, melodi, müzik aletleri, dış dünyadaki sesler ve notalara karşı özel ilgi ve hassasiyetleri vardır. Bu alandaki bireyler enstrüman çalabilen, müzik ve şarkıda yeteneği olan, koro ve orkestralarda performans gösteren, melodiyi tanıyan, dinlediği şarkıları kolayca öğrenebilen, müzik sesine göre ritim ve tempo tutabilen bireylerdir (Aykanat, 2008).

Öğrencilerin enstitülerde güne sporla başlayarak futbol, basketbol, voleybol, bisiklet kullanmayı öğrenme, halk oyunları, kayak, güreş gibi spor alanlarında aktif olmaları, bedenini iyi kullanabilme becerisini desteklemesi yine Gardner'ın bedensel- kinestetik zeka alanına ait özellikleri içinde barındırdığı söylenebilir. Bu zeka alanının özelliklerini taşıyan bireyler kendilerini ifade ederken hareketlerini, jest ve mimiklerini, beyin ve vücut koordinasyonlarını daha aktif kullanırlar. Denge, esneklik, güç gibi fiziksel özelliklerin yanı sıra dokunsal yetenekleri de gelişmiştir. Bu zeka alanı gelişmiş bireyler öğrenme faaliyetlerinde yaparak-yaşayarak, dokunarak, hareket halinde, dans ederek, beden-zihin fonksiyonlarını birlikte kullanarak, model-maket yaparak, gezi-inceleme yaparak, drama, tiyatro gibi çalışmalarda bulunarak daha kolay öğrenirler. Öğrendiği bilgileri dokunarak denemek isterler. Fiziksel aktivite gerektiren etkinliklerle uğraşmayı severler. Bedenlerini,

jest ve mimiklerini çok iyi kullanabildiklerinden taklit yetenekleri de gelişmiştir (Vural, 2004).

Yine enstitülerde resim-elişi çalışmalarının önemli yer tutması görsel-mekansal zeka alanını destekleyici çalışmalara işaret etmektedir. Bu zeka alanı gelişmiş bireylerde tarafsız bir şekilde gözlem yeteneği gelişmiş olup görsel veya uzaysal düşünceleri grafik halinde gösterebilirler. Bu alanda yeteneği olan bireylerde renk, çizgi, biçim, şekil, uzay ve bunlar arasındaki ilişkiye karşı aşırı hassasiyet ve ilgi vardır. Resim ve şekillerle düşünmeyi, sanat faaliyetlerini, hayal kurma, hayallerini çizerek resme dökme, bulmaca çözme gibi etkinlikleri severler. Resim, grafik ve şemaları kullanarak slayt gösterileri hazırlayabilir, ayrıntılı ve ince düşünme becerileri gelişmiştir (Gardner, 2004).

Öğrencilerin temsillerde görev almalarının, grup oyunlarında yer almalarının insanlarla etkileşim ve iletişim becerilerini destekleyici özelliği olacağından çoklu zeka kuramının sosyal zeka alanını destekler nitelikte olduğu yorumu yapılabilir. Talu (1999), Kişilerarası- sosyal zeka alanında yetenekli olan kişileri, insanlarla etkili iletişim kurabilen, insan ilişkilerinde empati kurabilen kişiler olarak ifade eder. Bu alanda yeteneği olan bireylerin davranışlarını yorumlayabilme yetenekleri gelişmiştir.

5. 6. Köy Enstitülerinde Eğitim Öğretim Faaliyetlerinin Kariyer Gelişimine Etkisine İlişkin Görüşlerin Tartışılması

Araştırmada, enstitü eğitiminin öğrencilerin kişisel ve sosyo-kültürel gelişimlerine yönelik bir takım becerileri desteklediği tespit edilmiştir. Öğrenciler enstitüde aldıkları eğitimle kendilerini şanslı hissettiklerini, sorumluluk duygusu kazandıklarını ifade etmişlerdir. Enstitülerde, öğrencilerin yeteneklerine yönelik farkındalık oluşturdukları ve yeteneği destekleyecek imkanlara sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca katılımcıların enstitüde öğrendikleri bilgileri kullanabilme yönünden cesaret geliştirdikleri, özgüven becerilerinin desteklendiği, enstitüde edindikleri olumlu alışkanlıkları halen devam ettirdikleri anlaşılmaktadır. Katılımcı ifadelerine bakıldığında, enstitü eğitiminin öğrenciye üretime katkı sağlama fırsatı verdiği, üretkenlik becerisi geliştirdiği görülmektedir. Öğrendiği bilgi ve becerileri eğitimcilik yıllarında sürdürerek köylüye örnek olma hazzı, bilgisini köylüyle paylaşarak insan ilişkilerine olumlu katkı yaptığı, toplum tarafından itibar gördüğü, saygı kazandığı anlaşılmaktadır. Öğrencilik yıllarından edinilen sürekli öğrenme isteği, anlamadığını tekrar sorgulama talebi ve edindiği enstitü kültürünü topluma yayma isteği yönünden katkı sağladığı görülmektedir. Enstitünün, mezunların hayata bakış açısına yön verdiği ve öğrendiği beceriyi uygulayabilme, kendi işini kendi görebilme yönünden öz yeterlik becerisi edindirdiği görülmektedir.

Atıcı (2012, s. 28-29), konuyla ilgili kitabında, enstitüden mezun bir öğretmenin enstitünün ona kattığı değeri şu anı ile ifade eder:

Ben köy çocuğuyum, toprağı çok olanların işçiliğini, ırgatlığını yaptım. Yetim kaldım, kaderim belli derken köy enstitüleri benim dünyamı değiştirdi. Bilgi verdi, ufkumu genişletti, yanlış doğrudan ayırt etmeyi, kıyaslama yapmayı öğretti, bana bilimin yolunu açtı. Okuma-yazma, dinleme, araştırma ve uygulama yoluyla beni donattı. İnsan ilişkilerini, toplumu tanıdım. İnsanların her türlü çalışma alanlarında üretimin ve paylaşmanın nasıl ve neye göre olacağını, emeğin çok önemli olduğunu öğretti. Köy enstitüleri, toplumsal etkinliklerle bireyciliğı ortadan kaldırdı, 'ben, sen değil, biz' olgusunu ortaya çıkardı.

Yapılan araştırmada, enstitü eğitiminin öğrencinin mesleki hayatında önemli bir yer edindiğı görülmektedir. Mezunların, öğrencilik dönemlerinde edindikleri bilgileri uygulamalı eğitimden dolayı mesleki yaşamlarında daha kolay öğrenciye aktarabildikleri ve edindikleri bilgileri sürdürebildikleri görülmektedir. Donanımlı olarak meslek yaşamına başlamanın öğrencilerde özgüveni arttırdığı anlaşılmaktadır. Köylüye bilgi aktarımı ve paylaşımı arttıkça köylü tarafından takdir kazandıkları ve saygı gördükleri görülmektedir. Öğrenciliklerinde öğrendikleri bilgileri sürdürerek, faaliyetlerine devam ederek kendilerini geliştirme fırsatı elde ettikleri anlaşılmaktadır. Kendi öğrencilerinde olumlu izler bıraktıkları ve halen öğrencileri tarafından güzel düşünce ve duygularla anıldıkları anlaşılmaktadır. İsmail Hakkı Tonguç, enstitüden mezun olan öğretmenlere şöyle bir mektup yazmıştır:

Çalışma sırası şimdi size geldi. Her biriniz ıssız bir köye giderek oradaki her hayat koşullarını düzeltmeye, asırlardır okul yüzü görmemiş çocukları eğitmeye başlayacaksınız. En ıssız, en durgun yerlere canlılık, hareket ve neşe katacaksınız. Yıllardır süregelen ve onları kasıp kavuran ekonomik ve sosyal açıdan zor olan hayat şartlarına kölelik etmekten kurtaracaksınız, özgür ve mutlu insanlar haline getirmenin yollarını bulacaksınız. Diri, yaşama yetkisi kuvvetli bir toplumun temelini atacaksınız (Mektuplarla Köy Enstitüsü Yılları, 1976, s.143).

Enstitüden mezun öğretmenlerin gittikleri köylerdeki başarısının sebebi, mesleksel donanımları ve iş başarmada kazandıkları yetkinlikti. Enstitüdeki demokratik eğitim ortamında gerçek hayatın işlerini yaparak, yönetime katılarak deneyim kazanmışlardır. Üretim ve iş alanlarından, kültür ve bilgi derslerinden edindikleri kazanımlarla kendi öğretmenlerini bile geçmişlerdir ve köylere büyük bir eğitim seferberliğiyle gitmişlerdir (Türkoğlu, 2013). Usta (2013, s. 67-69), "eğitimcinin günlüğü" adlı eserinde ilk öğretmenlik yıllarıyla ilgili anılarını şöyle anlatır:

...Hayat bilgisi konuları gerçek yaşamdan alınıyor ve işleniyordu. Su ünitesi yakında bulunan değirmende, ev konusu örnek evlerde, ulaştırma konusu istasyonda işleniyordu. Deneyler, gözlemler yapılıyor, sonuçlar grafiklerle canlandırılıyordu. Konuların dramatize edilmesine çok önem verirdim. Doğa olayları yakından izleniyordu... Sınıfta havagazı elde ettiğimiz bile oldu... Çarşamba günleri öğleden sonrayı eğitsel çalışmalara ayırmıştım. O sürede okuma yarışmaları, geziler,

müsamere hazırlığı yapardım. Radyo çocuk saati izlenir, hikayeler anlatılır, bilmeceler sorulurdu. Bu saat, çocukların özgürce katıldığı etkinlik saati idi ve severek yapıyorlardı. Teneffüslerde genellikle çocukların arasında olur, oyunlarına katılır, onları izlerdim... Küçük skeçler, temsiller yazdım ve öğrencilere oynattım... Yetenekli çocuklara mandolin kursu verdim... Okul bahçesinde voleybol, oynanmasına, tiyatro çalışmalarına teşvik ettim.

Bulgulardan elde edilen bilgiler ışığında enstitüden mezun olan öğretmenlerin enstitü yaşantısına dair edindikleri kültürü ve bilgiyi öğrencilerine aktarmaya istekli oldukları ve dönemin devlet adamları tarafından desteklendikleri söylenebilir.

Araştırmada, Köy Enstitülerindeki eğitimin bireylerin yeteneklerini ortaya çıkarmaya müsait olduğu ve yetenekleri geliştirmeye yönelik imkanların bulunduğu görülmektedir. Enstitülerde verilen okuma alışkanlığı, kitap özeti çıkarma, yazma alıştırmaları ile öğrencilerin kariyerleri süresince roman, şiir, öykü, fıkra, gazetelere köşe yazısı yazdıkları görülmektedir. Resim yeteneği olan öğrenciye enstitüde bu yeteneği geliştirecek ortam hazırlanarak öğretmenleri tarafından teşvik edildiği ve ressam olarak veya halen resim yaparak kariyerine yön verici etkisi olduğu görülmektedir. Enstitüde en az bir müzik aleti çalabilmenin zorunlu olması sebebiyle müzik yeteneği olan öğrencilerin keşfedildiği, mandolin, keman gibi müzik aleti çalan öğrenciler olduğu, yeteneğini geliştirerek müzisyen olarak kariyerine devam eden öğrenciler olduğu görülmektedir. Enstitü sanat dallarında aldığı eğitimlerle öğretmen olmasa bile farklı mesleki beceri edinme imkanı olduğu görülmektedir. Köy enstitülerinde güzel sanatlara yönelik bireylerin yetiştirilmesine imkan tanındığı, fırsatların değerlendirildiği görülmektedir. Yüksek Köy Enstitüsü'nün "Güzel Sanatlar", "Yapı ve El Sanatları" kolları doğrudan sanatla ilgili olan kollardır. Köy Enstitüsündeki öğrenciler becerilerini keşfettiklerinde Yüksek Köy Enstitüsü'nde bu becerilerini artırma imkanlarına ulaşırlar. Kendi oyunlarını ve dünya klasiklerini enstitü toplumuna ve köylüye sergilerler (Başaran, 1974). Ülkü (2008) yaptığı çalışmada enstitülerde eğitim-öğretim görerek öğretmenlik dışındaki mesleklere de yönelen bireylerin sosyal yaşamlarında da önemli roller üstlendikleri bulgusuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar araştırma bulgularını doğrular niteliktedir. Enstitülerde sanat etkinliklerinde yetenekli olan öğrencilerin yetenekli oldukları alanda kariyerini sürdürme eğiliminde oldukları görülmüştür. Enstitülerin yetenekleri ortaya çıkarma ve yönlendirme etkisi olduğu söylenebilir.

5. 7. Köy Enstitüsünde Alınan Eğitim ve Kariyer Sürecine İlişkin Görüşlerin Tartışılması

Araştırmada, katılımcılar Köy Enstitülerinde yaparak yaşayarak öğrenme modelinin uygulandığını, eğitim öğretim faaliyetlerinin iş içinde, işle beraber öğrenme ilkesine

dayandığını ifade etmişlerdir. Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim ilkelerinin öğrencinin işe bizzat dahil olduğu, ezberci eğitimle değil işle beraber öğrenmenin olduğu ilkeler olarak görülmektedir. Enstitüde üretime dayalı, öğrencinin yapılacak işte aktif olduğu bir öğrenmeden bahsedilmektedir. Enstitülerde eğitim öğretim faaliyetlerinin öğrencilerin işin içinde olarak, öğrenciye yaptırarak, uygulattırarak gerçekleştiği görülmektedir.

Enstitülerde uygulanan iş içinde eğitim yönteminde öğrenci ve öğretmen dersi beraber götürmek durumundadır. Çünkü yapılacak olan ders ve iş, yaşamın gerçek işleridir. Herkes işin içine girmezse, iş aksar, zamanı geçer, ortaya çıkan ürün eksik olur. Enstitülerde öğrenciler dersi sadece dinlemek yerine, öğretmenle birlikte dersin uygulamasına katılmış, sorumluluk almıştır. Böyle bir etkileşim ise tam öğrenme ve üretimle sonuçlanmış olur. Yaşamın ihtiyacı olan gerçek işlerle kalıcı öğrenmeler gerçekleşecektir. Bu sonuç bireyi gelişmeye, davranış değişikliğine götürecektir. Ezberci yöntemle öğrenme olmadığı için, öğrenirken üretilen ya da yaşanacaktır. İş içinde eğitim yapılırken bireyler aynı zamanda iş birliği içine girerek ortak gözlem yaparak daha iyi sonuca ulaşacaklar. Bireyler özgürce iş içinde çalışırken, kendi becerilerini de geliştirme imkanı buluyorlar (Türkoğlu, 2013). Bu bağlamda, öğrencilerin deneysel yollarla uygulayarak bir ürün ortaya koymalarının onları mutlu ettiği ve bu eğitim metodunun özgüveni desteklediği ifade edilebilir. Enstitüde gördükleri derslerdeki teknikleri hala anlatan katılımcılar, görsel ve deneysel öğrenmenin akılda kalıcılığını, öğrenmeyi aktif tuttuğunu ve kolaylaştırdığını göstermektedir. Öğrencinin öğrenme işinde aktif rol aldığını ve kendini geliştirdiğini, öğrenmesini kolaylaştırdığını, hazırcılığa değil işe odaklanmayı öğrendiği söylenebilir. Bu öğretme metodunun, öğrencide unutmayı engellediğini, öğrenmede kalıcılığı sağladığını, öğrenme işini kavratıldığını yorumu yapılabilir.

Araştırmada, enstitülerde münazara, mütalaa, kitap okuma ve tartışma, anma günleri, film izleme, sunum çalışması, grup çalışması, resim sergisi, konser verme, öğretmede harita ve çizimlerden faydalanma, müzik aleti çalma, şiir okuma, hikaye anlatma, tiyatro sahneleme gibi farklı eğitim öğretim yöntemleri kullanıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca katılımcı ifadelerinden bu yöntemlerin uygulanması esnasında öğretmenlerinin yanlarında olarak öğrencilerine etkinliklerde rehberlik ettikleri anlaşılmaktadır. Enstitülerde yine kitap, şiir, roman, öykü yazma çalışmalarının olduğu, cumartesi eğlencelerinde koro, temsil, fıkra, türkü gibi etkinliklerin olduğu, öğrencinin not tutarak ve yazarak ders çalıştığı, kompozisyon, makale yazma denemeleri yapıldığı, konu verilip araştırılmasının istendiği gibi farklı yöntemler de uygulandığı görülmektedir. Ayrıca, enstitüde bireysel yeteneği olan öğrencilerin kullanılan yöntemlerle yeteneklerinin keşfedildiği, varsa yetenek alanlarına göre desteklendikleri ve yeteneklerini sürdürmeye yönelik teşvik edildikleri bulgusu elde edilmiştir.

Köy Enstitülerinin eğitim felsefesi öğrenci merkezli olarak temel alınmıştır. Öğrencilerin kişilik gelişimlerinin tamamlanabilmesi açısından bireysel ve grup çalışmalarına önem verilmektedir (Saka, 2010). Özkan (2016), kitabında eğitim öğretim yöntemlerinin uygulanmasından şu şekilde bahsetmiştir: “ Aylık ve haftalık dergiler, günlük gazeteler vardı kitaplığımızda. Bu dergilerin bazısında öğrencilerin öykü, eleştiri, şiir türünde yazıları yayınlanırdı. Öğrencilerin hazırladıkları duvar gazeteleri vardı. İlk denemeler bu duvar gazetelerinde yayınlanırdı. Cumartesi eğlencelerinde şiir, fıkra, türkü, oyun, monolog, koro, temsil gösterileri sergilenirdi”. İsmail Hakkı Tonguç, gittiği enstitülerde güzel resim yapanları, şiir yazarları öğrencilerin karşısına çıkarır, teşvik edici konuşma yapar, bazılarını da diğer enstitü öğrencilerine göstermek için yanına alırdı (Türkoğlu, 2013).

Enstitülerde pek çok öğretim yönteminin kullanıldığı görülmekle birlikte, kullanılan yöntemlerin öğrenmeyi pekiştirdiği ve kalıcı hale getirdiği söylenebilir. Ayrıca bulgulara göre öğrencilerin yazmaya, okumaya özendirilmesinin, sözlü ve yazılı dili etkili kullanma becerilerinin gelişmesinin çoklu zekanın sözel-dil zeka alanına işaret ettiği yorumu yapılabilir. Dili etkili kullanabilme becerisini iletişim aracı olarak gösteren bu zeka türünde bireylerin sözel veya yazım yetenekleri ortaya çıkmaktadır (Talu, 1999). Sözel-dil zeka alanı gelişmiş olan bireyler düşüncelerini, duygularını, hayallerini uygun ifadeler kullanarak anlatabilme yeteneğine sahiptirler. Bu bireylerin dinleme, anlama ve yorum yapma becerileri oldukça yüksektir. Kelime hazneleri çok güçlü olmakla birlikte hafızaları da çok güçlüdür. Bir olayı veya konuyu anlatım şekli ve dinleyiciyi etkileme kapasitesi çok yüksektir. Tekerlemeler, kelime oyunları, fıkra ve hikaye anlatmayı, okuma ve yazma çalışmalarını severler (Gardner, 2004).

Araştırmaya göre, Köy Enstitülerinde okumaya verilen önem sadece okullara özgü değildir, bir devlet politikası olarak okuma faaliyetlerine titizlikle yaklaşıldığı görülmektedir. Öğrencilere kitap okuma sevgisini aşılayabilmek için enstitülerde zengin bir kütüphane kurulduğu anlaşılmaktadır. Her gün düzenli okuma saati uygulamasının yapılarak sınıfların küme başı öğretmenlerinin de öğrencilerle birlikte okuma saatlerinde kitap okuyarak öğrencilere örnek olduğu görülmektedir. Her öğrencinin yılda en az 20 kitap okuması gerekliliği varken, enstitülerde öğrenciler okudukları kitapları arkadaşlarına da anlatarak bir öğrencinin bilgi aldığı kitap sayısının yıl içinde 20’den de fazla olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin enstitü günlük yaşamında fırsat buldukları her ortamda kitap okumaya özen gösterdikleri, okudukları kitapların özetlerini çıkardıkları görülmektedir. Öğretmenler tarafından öğrencilerin kitap okuyup okumama durumlarının takibinin yapıldığı görülmektedir. Yine katılımcı ifadelerinden öğrencileri okumaya özendirmek ve teşvik etmek için kütüphaneden en çok kitap okuyan öğrencilerin ödüllendirilmesi uygulaması

yapıldığı ve bu ödüllendirmenin yine kitapla olduğu tespit edilmiştir. Enstitü öğrencilerinin enstitü öğrenciliği yıllarında edindikleri kitap okuma alışkanlıklarını halen sürdürdükleri ve bu kitap okuma alışkanlığı kazandırdıkları için enstitü öğretmenlerine minnet duydukları anlaşılmaktadır.

Serbest okuma saatinde sınıf veya okul kitaplığından alınan kitap okunur. Kitap bitince Türkçe öğretmenin verdiği plana göre özetlenir ve öğretmene gösterilirdi. Her öğrencinin en az 20 kitap okuması gerekiyordu. Bazen bu sayıyı çok geçen arkadaşlarımız oluyordu. Yalnız okuma saatlerinde değil, nöbette, işyerinde, her yerde okuyorduk. Okudukça ufkumuz genişliyordu. Bu birikimin sonucunda birçok arkadaşımız yazmaya yöneliyordu. Öykü ve şiir deneyenlerimiz oldu (Özkan, 2016). Enstitüde okuma saatlerine önem verilirken derslere gelen öğretmenlerin çoğunluğu öğrencileri okumaya ve araştırma yapmaya teşvik etmektedir (Atıcı, 2012). Enstitüde öğrencilerin okumaya teşvik edilmesinin öğrencilerin sözel ifade ve yazı yazma becerilerini desteklediği söylenebilir.

5. 8. Köy Enstitülerinin Kapatılış Sürecine İlişkin Görüşlerin Tartışılması

Araştırmada, katılımcıların Köy Enstitülerinin kapatılma süreci ile ilgili bir takım düşünceleri olduğu tespit edilmiştir. Köy enstitülerinin yüklediği misyonu benimseyemeyen siyasetçilerin iktidara gelmesi, enstitüler sayesinde köylünün kalkınmasının oy kaybı yaratacağı endişeleri gibi nedenlerle kapatıldığını söyledikleri görülmektedir. Ayrıca Köy Enstitülerinde öğrencilerin Dünya klasikleri gibi pek çok kaynaktan kitap okumalarının, onların gelişimine katkı sağlayacağını düşüncesinden ve halkın okur-yazar olmasının kaygılarından dolayı kapatılma sürecine gidildiği görüşünde oldukları görülmektedir. Köy enstitülerinin kapatılmasında toprak ağalarının da önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Katılımcıların görüşlerine bakarak, köy enstitülerinden yetişen öğretmenlerin gittikleri köylerde köylüyü aydınlatmalarının, köylüyü uyandırmalarının, öğretmenlerin köylerde feodal yapıyı sarsmasının, köylünün kendi haklarını öğrenmesinin, bilinçlenmesinin ağalar tarafından istenmediği görülmektedir. Toprak ağalarının prestij ve toprak kaygısına düştükleri için köylerde enstitü mezunu öğretmen istemedikleri görülmektedir. Köy enstitülerinin kapatılmasında dış güçlerin de etkisinin olduğu görülmektedir. Avrupa ve Amerika'dan araştırmacıların enstitülere gelerek araştırma, inceleme yaptıkları, enstitülerde yapılan çalışmaları, ilerlemeyi gözlemledikleri görülmektedir. Türk devletinin güçlenmesinin, halkın aydınlanmasının dış güçlerin tedirgin olmasına, güçlü bir Türkiye istemediklerine dair görüşleri olduğu görülmektedir.

Enstitülerin itibarsızlaştırılmasında çok çeşitli faktörler vardır. Enstitülerin çağın ötesindeki eğitim anlayışı kimi çevreleri rahatsız etmeye başlamıştı. Toprak ağaları, topraklarının ellerinden gideceğini düşünerek Cumhuriyet Halk Partisi'nin muhalif kanadı

üzerinden baskı yapmaya başlamıştı (Dündar, 2015). Demokrat Partililer seçim kampanyalarında Köy Enstitüleri'ni de kullandılar. Enstitülerin ahlaksızlık, komünistlik yuvası olduğu propagandasını yaptılar (Başaran, 2009). Köy Enstitülerine karşı söylemler, enstitülere kabul edilecek öğrencilerin yalnızca köy çocuklarından oluşması ve bu öğrencilerin enstitüden mezun olduktan sonra öğretmen olarak köylere gidecek olmaları şeklindeki eleştiriler toplumda bir köylü ve şehirli ayrımı ortaya çıkarmıştır. Bu ayrım anayasanın halkçılık ilkesi ve anlayışıyla örtüşmemektedir. Ayrıca enstitülerde komünist ideolojiyi yansıtan eğitim-öğretim anlayışının olduğu, Öğrencilerin okulun işlerinde görevlendirilerek iş yapmalarının Sovyet Rusya'nın komünist rejimlerini anımsattığı ve enstitülerde kız ver erkek öğrencilerin bir arada okumasının Türk ahlak yapısına uygun olmadığı yönündeki eleştiriler de kapatılma sürecinde önemli rol oynamıştır (Aysal, 2005). Enstitülerin hızlı ilerleyişinin, halkın bilinçlendirilmesinin toprak ağalarının prestij ve toprak kaybı yaşama kaygılarının, siyasilerin oy kaybı endişesi ile enstitüler hakkında yapılan propagandaların kapatılmalarına neden olduğu söylenebilir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Köy Enstitülerinin kariyer sürecine ilişkin derinlemesine incelenmesini hedefleyen araştırmanın bu bölümünde elde edilen sonuçlar açıklanmıştır. Ayrıca bulgular ve tartışma sonuçları ışığında konu ile ilgili çalışma yapacak olan araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

6. 1. Sonuçlar

Bu araştırmada köy enstitüsü mezunlarının fikirlerinden elde edilen sonuçlara göre, Köy Enstitülerine giriş sürecinin sınav veya başvuru olmak üzere iki şekilde olduğu tespit edilmiştir. Mezunların, Köy Enstitüsüne giriş sürecinde kendi istekleri ile öğretmen ve aile yönlendirmesinin etken faktörler olduğu görülmüştür.

Köy Enstitülerinde tarım, demircilik, marangozluk gibi derslere yönelik iş atölyelerinin olduğu, fizik ve kimya dersleri için laboratuvarlar bulunduğu, sanat faaliyetleri açısından resim, müzik atölyelerine sahip olduğu, zengin bir kitaplığın ve voleybol, futbol, basketbol, jimnastik, güreş, masa tenisi gibi spor faaliyetleri için uygun alanların bulunduğu tespit edilmiştir. Alt yapı imkanlarının öğrencilerin derslerde öğrendikleri teorik bilgileri, gruplar halinde atölyelere dağılarak deneysel ve uygulamalı hale getirdikleri ve enstitülerde aldıkları eğitimle öğretmenlik mesleğinin yanında ek meslek olanakları da elde ettikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Enstitülerdeki alt yapı imkanlarının öğrencilerin bireysel yeteneklerinin geliştirilmesine olanak tanıyacak yeterlilikte olduğu ve bu olanakları kullanarak öğrencilerin kendilerini geliştirmeye yönelik pratik yapabildikleri tespit edilmiştir. Sanat faaliyetlerinin etkisiyle yeteneği ile ilgili mesleğe yönelenlerin olduğu görülmektedir. Bu bağlamda enstitülerdeki eğitimler ve faaliyetlerin katılımcıların kariyer sürecinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Enstitüde üretime dayalı canlı bir hayatın olduğu ve temel besin ihtiyaçlarının tarım alanlarında üretilen ürünlerden karşılandığı, erkek öğrencilerin kıyafetlerinin enstitü olanaklarıyla kız öğrenciler tarafından biçki dikiş atölyelerinde dikildiği, enstitülerin iklim şartlarına ve bölgesel şartlara göre faaliyetlerin şekillendiği tespit edilmiştir.

Enstitülerin ilk yıllarında öğrencilerin de aktif katılım göstererek öğretmenleriyle birlikte binaların yapımında görev aldıkları, enstitü alt yapısının öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarabilecek ve sürdürebilecek kapasitede olduğu ve gerekli araç gereçlerle donatıldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin atölyelerde çalışarak bir iş başarabilmenin hazzını yaşamalarından, üretimde görev alıp işi yerine getirmelerinden yola çıkarak enstitülerde

öğrencilerin yeteneklerini keşfedebilecekleri, sorumluluk duygusu kazanabilecekleri ve öz güven ile öz yeterlik becerilerinin desteklenebileceği ortamın olduğu sonucuna varılmıştır.

Köy Enstitüsü öğretmenlerine ilişkin bulgular sonucunda ise, öğretmenlerin enstitü amaçlarına uyum sağlayabilecek, alan bilgilerini kullanabilen, iş ve üretim çalışmalarına destek olabilen, çalışkan, fedakar, özverili öğretmenler oldukları tespit edilmiştir. Çeşitli kurumlardan seçilerek gelen öğretmenlerin insani tutumlar yönünden öğrencilerine ve çevredeki köylü halka karşı iyi niyetle yaklaştıkları, insancıl, dürüst, doğru kişiler oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu tutumlarına karşılık öğrencileri ve çevre tarafından sevildikleri, değer gördükleri tespit edilmiştir. Enstitülerin yatılı bir eğitim kurumu olmasının ve öğrencilerin ailelerinden uzakta olmalarının dezavantajının öğrenciye yansıtılmamasında, öğretmenlerin tutumlarının önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı tutum ve yaklaşımlarında anne-baba gibi olarak onlara aile ortamı havası yaşatmaya gayret ettikleri, söz ve tavırlarıyla öğrencilerine rol model oldukları, yaklaşımları ve ilgileriyle örnek olarak öğrencilerinin mesleki hayatlarına ışık tuttıkları, öğrencilerin gelişimlerini yakından takip ettikleri, ihtiyaçlarını gözetip karşıladıkları, koruyucu bir tutum içerisinde oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin dersleri öğretirken ilgi çekici hale getirmek için çeşitli yöntemler kullandıkları görülmektedir. Öğretmenlerin öğreticilik becerileri ve tutumları yönünden öğrencilerine mesleki anlamda örnek oldukları tespit edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen başka bir sonuca göre, Köy Enstitülerinde imece kapsamında köylülere hayvancılıkla ve tarım çalışmalarının nasıl yapılacağı gibi konularla ilgili eğitim verilerek bilgilendirme yapıldığı, bina yapımı, köyü ağaçlandırma ve köylerdeki kız çocuklarını okutma çabası şeklinde imece çalışmaları olduğu görülmektedir. 1947 yılına kadar enstitülerde imece faaliyetlerinin daha yaygın olduğu tespit edilmiştir. Enstitülerin kuruluş yıllarında binaların yapımında diğer enstitülerden öğrencilerin gelip yardımlaştığı tespit edilmiştir. İmece faaliyetlerinin, genel olarak insan ilişkilerine olumlu etki yaptığı, diğer köy enstitülerinden gelen öğrencilerle birlikte yapılan yardımlaşma dönemlerinde enstitü öğrencileri arasında kültür aktarımının olduğu, imece ile tecrübe ve ustalık kazanıldığı, iş bölümü yapma becerisinin geliştirildiği, birlikte iş yapmanın ve üretmenin keyfinin yaşandığı gibi etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda imece faaliyetleri ile enstitülerde işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin oluşturulduğu sonucuna varılmıştır.

Enstitülerde planlı, programlı, iş ve üretim ağırlıklı bir eğitimin hakim olduğu tespit edilmiştir. Kurulduğu bölgenin kültüründen etkilendiği, bölgenin coğrafi yapısına uygun faaliyetlerin de yürütüldüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin eldeki imkanlar dahilinde dünya gündemini, yakın gelişmeleri takip edebildikleri, güncel konular ile kültürel yapıya uygun

konuların her zaman ders konusu haline gelebildiği belirlenmiştir. Enstitü eğitiminin Türk kültürüne uygun bir eğitim anlayışını benimsediği, öğrencilerine her kültürde çalışabilecek, her kültüre uyum sağlayabilecek yeterlilikte eğitim verildiği tespit edilmiştir. Enstitü eğitiminin bilimsel ve kültürel boyutta geçerliliği olan bir program olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Enstitülerin kuruluş amacı açısından katılımcıların görüşlerine bakıldığında, Kurtuluş Savaşı'ndan çıkmış, ekonomik, kültürel ve sosyal yönden kalkınması gereken bir milletin nüfusunun çoğunluğunun köylerde yaşamasının, kalkınmayı köyden başlatma gerekliliğini ortaya çıkardığı tespit edilmiştir. Köy çocuklarına eğitim imkanı verilmiş olmasının enstitülerin köy çocuklarına eğitimde fırsat eşitliğini sağladığı sonucuna varılmıştır.

Enstitülerin yönetim anlayışına bakıldığında ise, faaliyetlerin yürütülmesinde sorumluluğun paylaşılması ve görevlendirmenin yapılması ile enstitüde öğretmen- öğrenci ilişkisinin demokratik tutumlar çerçevesinde olduğu tespit edilmiştir. Haftalık toplantıların, öğrencilerin eleştirel bakış açısı kazanma, eleştiriye açık olma, söz hakkı alabilme, kendini ifade edebilme, özgüven kazanma becerilerini kazandırmada ve desteklemede etkili olduğu görülmüştür. Bunun yanında öğrencilere yönetim içerisinde görev vererek onların sorumluluk alabilme ve kullanabilme, özgürce karar verebilme, öngörü geliştirebilme, kendini tanıma, yeterlilik alanlarını fark edebilme ve özyönetim becerilerinin desteklediği sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin toplantılarda eleştirilebilmeleri ve eleştirmeleri benlik saygısını geliştirici nitelikte bir yöntem olarak değerlendirilebilir. Bu sebeple enstitünün yönetim anlayışının bireylerin özsaygı, öz benlik algılarını desteklediği tespit edilmiştir. Bireylerin karar alabilme ve sorumluluk üstlenebilme durumları ile benlik algılarını özelliğine alan çoklu zeka kuramının içsel zeka alanının enstitülerde desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan mezunların, enstitülerin eğitim amacına yönelik görüşleri incelendiğinde, eğitimin amacının iş içinde eğitim ilkesine ve köye uyum sağlama becerisine dayandığını ifade ettikleri görülmüştür. Enstitü amacında iş eğitiminin aktif olarak eğitimde yer almasının, köy yaşantısında herhangi bir becerisi olmayan öğrencilerin kendilerini fark etmelerine, becerilerini ortaya koymalarına, bir işi başarabilme mutluluğunu yaşamalarına, toplumda var olabilmelerine, meslek edinmelerine ve öz yeterlik inancını desteklemeye fırsat tanıdığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca enstitülerin köyü eğitim ve üretim yoluyla canlandırma, bilinçlendirme projesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Köy Enstitülerinde öğrencilerin sanat dallarına ayrılması sürecinde, ilgi ve yeteneklerinin yanı sıra öğretmenin öğrencisini iyi gözlemleyebilmesinin, öğrencinin yeteneğini keşfetmesinde önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir. İlgi alanlarına ve yeteneklerine göre öğrencilerin birden fazla alana yönelebildiği belirlenmiştir. Özellikle

küme başı öğretmenlerinin öğrencilerin sanat dallarına ayrılmasında etken rol oynadığı, enstitülerde yeteneklerin keşfedilip desteklendiği ve enstitü eğitiminin bireylerin kariyer sürecine yön verdiği saptanmıştır. Enstitülerde öğrencilerin sanat dallarına ayrılmalarında kariyer sürecinde ilerleme gösterebilmeleri, yapılan sanat faaliyetlerinin becerisine bağlanabilir.

Enstitülerin sanat faaliyetlerine yönelik mezunların görüşlerine bakıldığında, köy enstitülerinde sanatsal etkinliklere önem verilmesinin öğrencilerin yeteneklerini ve ilgi alanlarını keşfedebilmesine fırsat yarattığı, yılsonu sergileriyle öğrencilerin ortaya çıkardıkları ürünleri görmelerinin bir iş başarabilme, kendini geliştirebilme ve özgüven becerilerini destekleme duygularını geliştirdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin müzik aleti çalabilme, beste yapabilme, nota yazabilme, koro ve konserler verebilmeleri ile oluşturulan müzik kültürü, Gardner'ın çoklu zeka kuramı alanlarından biri olan müziksel-ritmik zeka alanının özelliklerini yansıttığı belirlenmiştir. Öğrencilerin enstitülerde güne sporla başlayarak futbol, basketbol, voleybol, bisiklet kullanmayı öğrenme, halk oyunları, kayak, güreş gibi spor alanlarında aktif olmaları, bedenini iyi kullanabilme becerisini desteklemesi yine Gardner'ın bedensel- kinestetik zeka alanına ait özellikleri içinde barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine enstitülerde resim- el işi çalışmalarının önemli yer tutması görsel-uzaysal zeka alanını destekleyici çalışmalara işaret etmektedir. Öğrencilerin temsillerde görev almalarının, grup oyunlarında yer almalarının insanlarla etkileşim ve iletişim becerilerini destekleyici özelliği olacağından çoklu zeka kuramının sosyal zeka alanını destekler nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, enstitü eğitiminin öğrencilerin kişisel ve sosyo-kültürel gelişimlerine yönelik bir takım becerileri desteklediği tespit edilmiştir. Öğrenciler enstitüde aldıkları eğitimle kendilerini şanslı hissettiklerini, sorumluluk duygusu kazandıklarını ifade etmişlerdir. Enstitülerde, öğrencilerin yeteneklerine yönelik farkındalık oluşturdukları ve yeteneği destekleyecek imkanlara sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca katılımcıların enstitüde öğrendikleri bilgileri kullanabilme yönünden cesaret geliştirdikleri, özgüven becerilerinin desteklendiği, enstitüde edindikleri olumlu alışkanlıkları halen devam ettirdikleri belirlenmiştir. Enstitü eğitiminin öğrenciye üretime katkı sağlama fırsatı verdiği, üretkenlik becerisi geliştirdiği görülmektedir. Öğrendiği bilgi ve becerileri eğitimcilik yıllarında sürdürerek köylüye örnek olma hazzı, bilgisini köylüyle paylaşarak insan ilişkilerine olumlu katkı yaptığı, toplum tarafından itibar gördüğü, saygı kazandığı anlaşılmaktadır. Öğrencilik yıllarından edinilen sürekli öğrenme isteği, anlamadığını tekrar sorgulama talebi ve edindiği enstitü kültürünü topluma yayma isteği yönünden katkı sağladığı görülmektedir. Enstitünün, mezunların hayata bakış açısına yön verdiği ve

öğrendiği beceriyi uygulayabilme, kendi işini kendi görebilme yönünden öz yeterlik becerisi edindirdiği sonucuna varılmıştır.

Enstitüden mezun olan öğretmenlerin enstitü yaşantısına dair edindikleri kültürü ve bilgiyi öğrencilerine aktarmaya istekli oldukları ve dönemin devlet adamları tarafından desteklendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, Köy Enstitülerindeki eğitimin bireylerin yeteneklerini ortaya çıkarmaya müsait olduğu ve yetenekleri geliştirmeye yönelik imkanların bulunduğu görülmektedir. Enstitülerde verilen okuma alışkanlığı, kitap özeti çıkarma, yazma alıştırmaları ile öğrencilerin kariyerleri süresince roman, şiir, öykü, fıkra, gazetelere köşe yazısı yazdıkları görülmektedir. Resim yeteneği olan öğrenciye enstitüde bu yeteneği geliştirecek ortam hazırlanarak öğretmenleri tarafından teşvik edildiği ve ressam olarak veya halen resim yaparak kariyerine yön verici etkisi olduğu görülmektedir. Enstitüde en az bir müzik aleti çalabilmenin zorunlu olması sebebiyle müzik yeteneği olan öğrencilerin keşfedildiği, mandolin, keman gibi müzik aleti çalan öğrenciler olduğu, yeteneğini geliştirerek müzisyen olarak kariyerine devam eden öğrenciler olduğu görülmektedir. Enstitü sanat dallarında aldığı eğitimlerle öğretmen olmasa bile farklı mesleki beceri edinme imkanı olduğu görülmektedir. Köy enstitülerinde güzel sanatlara yönelik bireylerin yetiştirilmesine imkan tanındığı, fırsatların değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, katılımcılar Köy Enstitülerinde yaparak yaşayarak öğrenme modelinin uygulandığını, eğitim öğretim faaliyetlerinin iş içinde, işle beraber öğrenme ilkesine dayandığını belirtmişlerdir. Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim ilkelerinin öğrencinin işe dahil olduğu, ezberci eğitimle değil işle beraber öğrenmenin olduğu ilkeler olarak görülmektedir. Enstitüde üretime dayalı, öğrencinin yapılacak işte aktif olduğu bir öğrenmeden bahsedilmektedir. Enstitülerde eğitim öğretim faaliyetlerinin öğrencilerin işin içinde olarak, öğrenciye yaptırarak, uygulattırarak gerçekleştiği sonucuna varılmıştır.

Araştırmada, enstitülerde münazara, mütalaa, kitap okuma ve tartışma, anma günleri, film izleme, sunum çalışması, grup çalışması, resim sergisi, konser verme, öğretmede harita ve çizimlerden faydalanma, müzik aleti çalma, şiir okuma, hikaye anlatma, tiyatro sahneleme gibi farklı eğitim öğretim yöntemleri kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu yöntemlerin uygulanması sırasında öğretmenlerinin yanlarında olarak öğrencilerine etkinliklerde rehberlik ettikleri anlaşılmaktadır. Enstitülerde yine kitap, şiir, roman, öykü yazma çalışmalarının olduğu, cumartesi eğlencelerinde koro, temsil, fıkra, türkü gibi etkinliklerin olduğu, öğrencinin not tutarak ve yazarak ders çalıştığı, kompozisyon, makale yazma denemeleri yapıldığı, konu verilip araştırılmasının istendiği gibi farklı yöntemler de uygulandığı görülmektedir. Ayrıca, enstitüde bireysel yeteneği olan öğrencilerin kullanılan yöntemlerle yeteneklerinin keşfedildiği, varsa yetenek alanlarına

göre desteklendikleri ve yeteneklerini sürdürmeye yönelik teşvik edildikleri görülmektedir. Enstitülerde pek çok öğretim yönteminin kullanıldığı görülmekle birlikte, kullanılan yöntemlerin öğrenmeyi pekiştirdiği ve kalıcı hale getirdiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca bulgulara göre öğrencilerin yazmaya, okumaya özendirilmesinin, sözlü ve yazılı dili etkili kullanma becerilerinin gelişmesinin çoklu zekanın sözel-dil zeka alanına işaret ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya göre, Köy Enstitülerinde okumaya önem verilmektedir. Öğrencilere kitap okuma sevgisini aşılatabilmek için enstitülerde zengin bir kütüphane kurulduğu tespit edilmiştir. Her gün düzenli okuma saati uygulamasının yapılarak sınıfların küme başı öğretmenlerinin de öğrencilerle birlikte okuma saatlerinde kitap okuyarak öğrencilere örnek olduğu görülmektedir. Enstitüde öğrencilerin okumaya teşvik edilmesinin öğrencilerin sözel ifade ve yazı yazma becerilerini desteklediği tespit edilmiştir.

Araştırmada, katılımcıların Köy Enstitülerinin kapatılma süreci ile ilgili bir takım düşünceleri olduğu tespit edilmiştir. Köy enstitülerinin yüklendiği misyonu benimseyemeyen siyasetçilerin iktidara gelmesi, enstitüler sayesinde köylünün kalkınmasının oy kaybı yaratacağı endişeleri gibi nedenlerle kapatıldığını söyledikleri görülmektedir. Ayrıca Köy Enstitülerinde öğrencilerin Dünya klasikleri gibi pek çok kaynaktan kitap okumalarının, onların gelişimine katkı sağlayacağını düşüncesinden ve halkın okur-yazar olmasının kaygılarından dolayı kapatılma sürecine gidildiği görüşünde oldukları görülmektedir. Köy enstitülerinin kapatılmasında toprak ağalarının da önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Köy enstitülerinden yetişen öğretmenlerin gittikleri köylerde köylüyü aydınlatmalarının, uyandırmalarının, öğretmenlerin köylerde feodal yapıyı sarsmasının, köylünün kendi haklarını öğrenmesinin, bilinçlenmesinin ağalar tarafından istenmediği tespit edilmiştir. Toprak ağalarının prestij ve toprak kaygısına düştükleri için köylerde enstitü mezunu öğretmen istemedikleri görülmektedir. Köy enstitülerinin kapatılmasında dış güçlerin de etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Avrupa ve Amerika'dan araştırmacıların enstitülere gelerek araştırma, inceleme yaptıkları, enstitülerde yapılan çalışmaları, ilerlemeyi gözlemledikleri görülmektedir. Türk devletinin güçlenmesinin, halkın aydınlanmasının dış güçlerin tedirgin olmasına, güçlü bir Türkiye istemediklerine dair görüşleri olduğu görülmektedir. Köy Enstitülerinin kapatılmasına enstitülerin hızlı ilerleyişinin, halkın bilinçlendirilmesinin toprak ağalarının prestij ve toprak kaybı yaşama kaygılarının, siyasilerin oy kaybı endişesi ile enstitüler hakkında yapılan propagandaların kapatılmalarına neden olduğu sonucuna varılmıştır.

6. 2. Öneriler

Bu bölümde çalışma çerçevesinde sunulan öneriler, araştırmanın sonuçlarına dayalı öneriler ve gelecekte yapılacak çalışmalar için öneriler olacak şekilde iki başlık altında ifade edilmiştir.

6. 2. 1. Araştırmanın Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Araştırma sonuçlarına göre, enstitü mezunlarının ilgi ve yetenek alanlarına göre desteklendikleri, yeteneklerin geliştirilmesine önem verildiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin yetenek alanlarının keşfedilebilmesi, kendi ilgi ve becerilerini fark edebilmeleri adına ilkökul kademesindeki 'Resim', 'Müzik', 'Beden Eğitimi ve Oyun' derslerine branş öğretmenlerinin girmesinin öğrencilerin bireysel yeteneklerinin keşfedilmesi ve geliştirilmesi açısından farklılık yaratacağı düşünülmektedir.
2. Enstitüde kullanılan çeşitli öğretim yöntemlerinin çoklu zeka alanlarının gelişimini destekler nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Eğitim müfredatlarında programların ve materyallerin çoklu zeka alanlarını içerecek şekilde düzenlenmesi sağlanabilir.
3. İlkokulda 'Resim', 'Müzik', 'Beden Eğitimi ve Oyun' derslerine branş öğretmenin girebilmesinin olası olmadığı durumlar için, sınıf öğretmenlerine bu dersleri öğrencinin aktif olacağı şekilde nasıl daha verimli işleyebileceklerine dair eğitimler verilebilir.
4. Okullarda deney ve uygulamaların, yaparak ve yaşayarak öğrenme faaliyetlerinin artırılmasına yönelik gerekli imkanlar sağlanabilir.
5. Günümüz eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının beceri kazanımı açısından, alanlarına ve meslek deneyimine yönelik uygulama ve ders saatleri artırılabilir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışma, Artvin, Trabzon, Ankara, Mersin ve İstanbul'da ikamet eden 25 Köy Enstitüsü mezunuyla görüşmeye dayalı yapılmıştır. Köy enstitüsü mezunlarının ilerleyen yaşları ve sağlık durumları göz önünde bulundurularak köy enstitülerinin eğitim içeriğine dayalı daha kapsamlı araştırmayı içeren doküman analizi yoluyla betimsel bir çalışma yapılabilir.
2. Köy Enstitüleri ile günümüz Eğitim Fakültelerinin eğitim uygulamaları incelenerek ikisini mukayese eden çalışmalar yapılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Akat, İ., Budak, G. ve Budak G. (1994). *İşletme yönetimi*. İstanbul: Beta.
- Akdoğan, E. (2016). *Köy enstitülerinde eğitim anlayışı ve tarih ve yurttaşlık bilgisi öğretimi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Akyüz, Y. (1989). *Türk eğitim tarihi: Başlangıçtan 1988'e*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Akyüz, Y. (2004). *Türk eğitim tarihi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Alkan, Ö. (2014). *Konaklama işletmelerinde kadın çalışanların karşılaştıkları engellerin kariyer planlamasına etkisi (Marmaris örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Altunya, N. (2005). *Köy Enstitüsü sistemine toplu bir bakış*. İstanbul: Kelebek Matbaası.
- Arayıcı, A. (1999). *Kemalist dönem Türkiye'sinde eğitim politikaları ve köy enstitüleri*. İstanbul: Ceylan Yayınları.
- Arman, H. (1969). *Piramidin tabanı* (C. 1). Ankara: İş Matbaacılık, https://yenisehir.fandom.com/tr/wiki/Piramidin_Tabanı adresinden 1 Mayıs 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Arslan, N. (2012). Türk eğitim sisteminde köy enstitülerine bir örnek: Kars Cilavuz Köy Enstitüsü. *History Studies* 4(1), 29-45.
- Atıcı, E. (2010). *Anadolu'da aydınlanma ateşini yakanlar. Köy enstitülülerle nehir söyleşiler*. Ankara: Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.
- Atıcı, E. (2011). *Anadolu'da aydınlanma ateşini yakanlar 2*. Ankara: Köy Enstitüleri Ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.
- Atıcı, E. (2012). *Anadolu'da aydınlanma ateşini yakanlar 3*. Ankara: Köy Enstitüleri Ve Çağdaş Eğitim Vakfı Yayınları.
- Aydoğan, M. (Ed.). (1997). *İ. Hakkı Tonguç kitaplaşmamış yazıları* (C. 1). Ankara: Köy Enstitüleri Ve Çağdaş Eğitim Vakfı.
- Aykanat, Ş. (2008). *Köy enstitüleri ve çoklu zekâ ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Aytaç, S. (2000). *Çalışma yaşamında kariyer yönetimi planlaması gelişimi ve sonrası*. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları.

- Aysal, N. (2005). Anadolu'da aydınlanma hareketinin doğuşu: Köy Enstitüleri. *Ankara Üniversitesi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Atatürk Yolu Dergisi*, 267(2), 35-36.
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi. (2006). *Atatürk'ün söylev ve demeçleri*. (5. bs., C. I-III). Ankara: Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları:1.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri; nvivo 7.0 ile nitel veri analizi, örnekleme, analiz, yorum* (2. baskı). İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Başaran, M. (1974). *Tonguç yolu, köy enstitüleri, devrimci eğitim*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Başaran, M. (1990). *Özgürleşme eylemi: Köy enstitüleri*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Başaran, M. (2009). *Büyük aydınlanmacı öğretmenim Hasan Ali Yücel*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Binbaşıoğlu, C. (2005). *Türk eğitim düşüncesi tarihi*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Bozkurt, B., Bozkurt, İ. ve Geylani, N. (2015). *Düziçi köy enstitülü yıllar*. İzmir: Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları.
- Bulut, R. (1990). *Nisandaki Güneşler. 50. Yılında Köy Enstitüleri*, Ankara: San Matbaası.
- Burgaç, M. (2004). *Çifteler köy enstitüsü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Candoğan G. (1993). *Çağdaş köy enstitüleri sistemi ve çağdaş eğitim*. İzmir: Dikili Belediyesi Kültür Yayınları.
- Cropley, A. J. (2019). *Qualitative research methods: A practice-oriented introduction for students of psychology and education*. (2nd ed.). Riga, Latvia: Zinātne.
- Çalık, T. ve Ereş, F. (2006). *Kariyer yönetimi- tanımlar- ilkeler- kavramlar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çavdar, T. (1999). *Türkiye'nin demokrasi tarihi 1839-1950* (2. baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Çetin, S. ve Kâhya, A. (2017/1). "Kırda bir modernleşme projesi olarak köy enstitüleri: Aksu ve Gönen örnekleri üzerinden yeni bir anlamlandırma denemesi", *Metu jfa*. 34(1), 133-162.
- Çoban, F. (2010). *Köy enstitüsü mezunu öğretmenlerin köy enstitüsündeki öğretmen algıları ve sınıf yönetimi anlayışı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Ferreira, J. A., Santos, E. J. R., Fonseca, A. C., & Haase, R. F. (2007). *Early predictors of career development: 10 years follow-up study*, *Journal of Vocational Behavior*, 14(1), 1-22.

- Demirtaş, A. (1993). *Çağdaş eğitim ve köy enstitüleri*. Ankara: Dikili Belediyesi Kültür Yayınları.
- Dewey, J. (1939). *Türkiye maarifi hakkında rapor*. İstanbul: Devlet Basımevi.
- Dewey, J. (2012). *Okul ve toplum* (H. A. Başman, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Dündar, C. (2015). *Köy enstitüleri*. İstanbul: Can Yayınları.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elpe, E. (2014). *Köy enstitüleri ve sanat eğitimi*. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 4(2). 15-34.
- Esen, S. (2013). *Köy enstitüleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kilis.
- Esen, Z. (2007). *Kepirtepe ve Arifiye köy enstitüleri (1940 – 1946)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiye Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Eser, G. (2011). *Köy Enstitüleri'nde bir öncü: Özgün arşivi ışığında Göl köy enstitüsü* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- Gardner, H. (2004). *Zihin çerçeveleri*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Garip, Ç. (2016). *Köy enstitülerinin Türk eğitim tarihindeki yeri*. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Giorgetti, M. F. ve Batır, B. (2008). İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı döneminde eğitim politikaları. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, 7, 27-56.
- Gürsel, Ö., Tekergül, E., Turan, K., Toraman, B., Karagöz, Ö., Gülüdaş, M. (2009). *Cumhuriyetin ilk yıllarında bir eğitim modeli köy enstitüleri*. 1. İnşaat Mühendisliği Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildiri, Antalya.
- Kapluhan, E. (2012). Atatürk dönemi eğitim seferberliği ve köy enstitüleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 26, 172-194.
- Karaismailoğlu, E. (2013). *Türk eğitim sisteminde yeni bir eğitim modeli olarak köy enstitüleri ve Savaştepe örneği (1940-1954)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi* (3. baskı). Ankara: Anı Yayınları.
- Keskin, Y. (1998). Cumhuriyetin 75. yıldönümünde devrim mimarisi olarak köy enstitülerine resmi geçit. *Mimarlık Dergisi*, 284, 8-15.
- Kirby, F. (1962). *Türkiye'de köy enstitüleri*. Ankara: İmece Yayınları.

- Kirby, F. (2010). *Türkiye’de köy enstitüleri* (N. Berkes, Çev.). İstanbul: Tarihçi Kitabevi.
- Kocabaş, A. (2003, Kasım). İşbirlikçi öğrenme, çoklu zeka kuramı ve köy enstitüleri. *Yeniden İmece Dergisi*, 1, 22-27.
- Koç, N. (2007). *Türk kültür tarihi içinde köy enstitüleri* (Yayınlanmamış doktora tezi.). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Köy Enstitülerini Araştırma Ve Eğitimi Geliştirme Derneği. (2009). Okul tasarımında örnek yaklaşım. içinde: Köy enstitüleri. A. Baykal (Ed.), 17-18 Nisan 2008 Tarihli Eğitim Mirasımız Köy Enstitüleri Uygulanabilirliği ve Model Çalışmalar Sempozyumu içinde (s. 112-126). İstanbul: Literatür yayınları.
- Köy Enstitülerini Araştırma Ve Eğitimi Geliştirme Derneği. (2009). *Güncel öğretmen yetiştirme felsefe ve yöntemleri açısından köy enstitüleri izlenceleri*. K. Hamiloğlu (Ed.), 17-18 Nisan 2008 Tarihli Eğitim Mirasımız Köy Enstitüleri Uygulanabilirliği ve Model Çalışmalar Sempozyumu içinde (s. 133-155). İstanbul: Literatür yayınları.
- Köy Enstitüleri Kanunu. (1940). 3803. <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR/KARARLAR/kanuntbmmc021/kanuntbmmc021/kanuntbmmc02103803.pdf> adresinden 1 Mayıs 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Kuzgun, Y. (2009). *Mesleki rehberlik ve danışmanlığına giriş*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Küçüktaamer, G. (2010). *Türkiye’de yeni bir eğitim modeli olarak köy enstitüleri’ne geçiş ve Konya’daki uygulamaları* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Makal, M. (2009). *Köy enstitüleri ve ötesi*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Marshall, K. (1999, Autumn). Employment After Childbirth. *Perspectives*, 19, 18-25.
- Mavisu, H. (2010). *Bireysel kariyer planlamanın aşamalarından biri olarak hedef belirleme ve kariyer başarısı ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- McMahon, M., Patton, W. (2006). The systems theory framework: A conceptual and practical map for career counseling. In M. McMahon & W.Patton (Eds.), *Career counselling; constructivist approaches* (pp. 85-94). Oxon: Routledge.
- Murray, M. (2003). Narrative Psychology And Narrative Analysis. In M. P. Camic, E. J. Rhodes & L. Yardley (Eds.), *Qualitative research in psychology: Expanding perspectives in methodology and design*. (pp. 95-112). Washington: American Psychological Association.
- Niles, S. G. & Harris- Bowsbey, J. (2013). 21. Yüzyılda Kariyer Gelişim Müdahaleleri. F. Korkut- Owen (Ed)., *Kariyer gelişimi müdahalelerine giriş* içinde (s. 1-41). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Oğuzkan, F. A. (2011). Köy enstitüleri öğretim programları. <https://docplayer.biz.tr/37227150-Koy-enstituleri-ogretim-programlari-dr-a-ferhan-oguzkan.html> adresinden 2 Mayıs 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Özgen, B. (1991). *Köy enstitüleri ilke ve yöntemleri*. İzmir: Duyallar Matbaası.
- Özgen, B. (1993). *Çağdaş eğitim ve köy enstitüleri*. İzmir: Dikili Belediyesi Kültür Yayınları.
- Özgen, B. (2002). *Çağdaş eğitim ve köy enstitüleri*. İzmir: Final Matbaacılık.
- Özkan, R. (2016). *Açık tanık (1931-2014) yıllarına*. İstanbul: Heyamola Yayınları.
- Özkaya, Y. (2002). Atatürk dönemi ve Atatürk inkılabları. <https://www.tarihtarih.com/?Syf=26&Syz=354192> adresinden 1 Ağustos 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Özkucur, A. (1990). *Hasanoğlan yüksek köy enstitüsü*. Ankara: Selvi Yayınları.
- Öztürk, E. (2012). *Cumhuriyet dönemi aydın kimliği, sekülerleşme ve köy enstitüleri*. İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Parker, B. (1939). *Türkiye'de ilk tahsil hakkında rapor*, İstanbul: Devlet Basımevi.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Pişkin, M. (2006). Türkiye'de psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dünü, bugünü ve yarını. M. Hesapçıoğlu (Ed.), *Türkiye'de eğitim bilimleri: Bir bilanço denemesi* içinde (s. 457-502). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Roe, A. (1956). *The psychology of occupations*. New York: John Wiley and Sons.
- Saban, A. ve Ersoy, A. (2016). *Eğitimde nitel araştırma deseni*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Saka, N. (2010). *Köy enstitülerinin Türkiye'nin kalkınma sürecindeki yeri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sakaoğlu, N. (1991). *Cumhuriyet dönemi eğitim tarihi*. İstanbul: İletişim yayınları.
- Sarı, S. V. (2014). *Sosyal bilişsel öğrenme teorisine dayalı grup müdahalesinin üniversite öğrencilerinin kariyer araştırma öz yeterliklerine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Sazak, M. (2010). *Köy enstitülerinin evreleri*. Kuruluşunun 70. Yılında Bir Toplumsal Değişim Projesi Olarak Köy Enstitüleri Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Kastamonu, 221.
- Shen-Miller, D. S., McWhirter, E. H. and Bartone, A. S. (2006). Historical Influences on the Evolution of Vocational Counseling. In D. Capuzzi & M. D. Stauffer (Eds.), *Career counseling, foundations, perspectives and application*. (2nd. Ed.). (pp. 3-42). New York: Routledge.

- Şahin, M. (1992). Bir halk eğitim çalışması örneği olarak millet mektepleri, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 213-234.
- Şeren, M. (2008). Köy öğretmen yetiştirme yönüyle köy enstitüleri. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 203-226.
- Şimşek, M. S., Çelik, A., Akgemici, T. ve Soysal, A. (2004). *Kariyer yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Talu, N. (1999). Çoklu zeka kuramı ve eğitime yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(64), 72.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik yardım ilişkileri*. Ankara: MEB Yayıncılık.
- Tan, H. (2000). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: M.E.B.
- Tan, O. (2010). *Köy enstitülerinde demokrasi eğitimi ve liderlik: Nitel bir araştırma*. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Taşkaya, S. M. ve Akbaşlı, S. (2008). Okuma yazma öğretiminde köy enstitülerinin yeri. *Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, IV(1), 16.
- Temel, G. (2010). *1940-1946 döneminde köy enstitülerindeki eğitim - öğretim uygulamaları ve tarih eğitimi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tonguç, E. (1976). *İ. Hakkı Tonguç Mektupları köy enstitüsü yılları (1935-1946)*. İstanbul: Çağdaş Yayınları
- Tonguç, E. (2015). *Bir eğitim devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç*. İzmir: Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Yayınları.
- Tonguç, İ., H. (1998). *Eğitim yoluyla canlandırılacak köy*. Ankara: Köy Enstitüleri Ve Çağdaş Eğitim Vakfı.
- Tortop, N. (1994). *Personel yönetimi*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Turan, A. (2009). *Türkiye’de öğretmen yetiştirmede Akpınar köy enstitüsünün yeri ve önemi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Türen, A. Özgür (2019). *Köy Enstitüleri dosyası Türk Rönesansı* (14. baskı). İstanbul: Destek Yayınları.
- Türker, F. (2007). *Örgüt kültürünün kadın çalışanların kariyer gelişimi üzerindeki etkisi (Trabzon ilinde kamu sektörü örneği)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Türkoğlu, P. (2013). *Tonguç ve enstitüleri* (5. baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Türkoğlu, P. (2014). *Kısa süren hasat. Köy enstitüsünde çocuk olmak* (2. baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

URL-1, http://www.koyenstituleriegitim.org/?page_id=26 Ziraat Marşı. 16 Şubat 2012.

Usta, A. (2013). *Eğitimcinin günlüğü*. Ankara: Edge Akademi.

Usta, A. (2015). *Yansımalar*. Ankara: Sage Yayıncılık.

Uygun, S. (2010). Türkiye’de öğretmen adaylarının seçimi ile ilgili bazı uygulamaların tarihsel analizi. *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3),707-730.

Ülkü, C. (2008). Sanat eğitimi, sanat ve köy enstitüleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 37-45.

Ünsal, P. (2014). *Kariyer gelişim kuramları ve kariyer danışmanlığı*. Ankara Nobel Yayıncılık.

Ünver, Y. (2005). *İşletmelerde kariyer yönetimi ve performans değerlendirme sistemleri*. (Dönem Projesi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Velioğlu, Ş. (2002). *Eyiçi bitmemiş senfoni. “bir öğretmenin anıları”*. Ankara: Rekmay.

Vural, B. (2004). *Öğrenci merkezli eğitim ve çoklu zekâ*. İstanbul: Hayat Yayınları.

Yalçın, R. (2006). *İsmail Hakkı Tonguç’un Türk eğitim sistemi üzerine görüşleri*. Yeditepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul.

Yavuz, K., E. (2001). *Eğitim - öğretimde çoklu zeka teorisi ve uygulamaları*. Ankara: Özel Ceceli Okulu Yayınları.

Yeşilyaprak, B. (2011). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığında paradigma değişimi ve Türkiye açısından sonuçlar: geçmişten geleceğe yönelik bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4). 5-26.

Yeşilyaprak, B. (2016). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı, kuramdan uygulamaya* (8. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (3. baskı). Ankara: Seçkin.

Yıldız, N. ve Akandere, O. (2017). Köy enstitülerinin ideolojik yapısı. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 17(35), 275-316.

Yüksel, O. (2010, Ekim). Cumhuriyet’in Eserleri Arasında En Kıymetlisi: Köy Enstitüleri. <http://www.politikakademi.org/2010/10/cumhuriyetin-eserleri-icerisinde-en-kiymetlisi-koy-enstituleri-2/> adresinden 6 Mayıs 2019 tarihinde edinilmiştir.

Young, R. A., Valach, L. and Collin, A. (2002). A contextualist explanation of career. *Career Choice and Development*, 4, 206-252.

8. EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

- 1.Yaşınız:
2. Mezun olduğunuz Köy Enstitüsü:
3. Köy Enstitüsünde Okuduğunuz Yıllar:
4. Köy Enstitüsündeki Sanat Dalınız:

Ek 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (Örnek Sorular)

- Sizi Köy Enstitüsü'ne gitmeye kim teşvik etti ?
- Köy Enstitüsü'ne girişiniz nasıl oldu? Biraz anlatır mısınız?
- O günlere geri dönseydiniz tekrar Köy Enstitüsü'ne gider miydiniz? Neden?
- Okulunuzun alt yapısı hakkında ne düşünüyorsunuz? Bahçe, araç-gereç, atölye, laboratuvar, salon, resim-müzik vs. açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Okulunuzdaki öğretmenleri alan bilgisi açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Okulunuzdaki öğretmenleri insani tutumları açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Okulunuzdaki öğretmenleri öğreticilik becerileri açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Köy enstitüsünde aldığınız eğitim bilimsel olması bakımından yeterli miydi? Neden?
- Köy enstitüsünde aldığınız eğitim güncel olması açısından yeterli miydi? Neden?
- Köy enstitüsünde aldığınız eğitim kültüre uygunluğu bakımından yeterli miydi? Neden?
- Sizce Köy enstitülerinde öğrencilerin bireysel yetenekleri dikkate alınıp ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda eğitim veriliyor muydu? Örneklendirebilir misiniz?
- Eğitsel kol çalışmalarının öğrencilerin meslek seçmelerine yönelik yönlendirici etkisinin olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
- Köy Enstitüsü'nde eğitim almış olmanızın kişisel ve sosyo-kültürel gelişiminize katkı yaptığını düşünüyor musunuz? Varsa katkıları nelerdir?
- Köy Enstitüsü'nde eğitim almış olmanızın öğretmenlik mesleğinize katkı yaptığını düşünüyor musunuz? Varsa katkıları nelerdir?
- Enstitüde okutulan derslerde proje, grup çalışması, şiir- hikaye okuma, drama gibi faaliyetler yapılarak farklı öğretim yöntemleri kullanılıyor muydu?
- Enstitüde okutulan dersler öğrencilerin yeteneklerini, becerilerini destekliyor muydu? Varsa hangi yeteneklerini destekliyordu?
- Sizce köy enstitüleri neden kapatıldı? Bu konuda neler söyleyebilirsiniz (Ne tür bilgiye sahipsiniz?)?
- Sizce köy enstitüleri ile içinde bulunulan toplum arasında beklenen iş birliği yapılabildi mi? Örneğin tarla bitkileri, hayvancılık, sağlık vb konularda köylülerle işbirliği/ onları aydınlatma yapılabildi mi? Neden? Hatırladığınız bir işbirliği (imece) faaliyetinizi bizimle paylaşabilir misiniz?

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

19.06.1984 tarihinde Kütahya'nın Tavşanlı ilçesinde doğdu. İlköğretimini Hanımçeşme İlköğretim Okulu'nda, Ortaöğretimini Tavşanlı Anadolu Lisesi'nde tamamladı. 2006 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı'ndan mezun oldu ve aynı yıl Bingöl Kiğı Yatılı İlköğretim Bölge Okulu'na rehber öğretmen olarak atandı. 2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başladı. 2016 yılının Ekim ayından itibaren Ortahisar Prof. İhsan Koz İlkokulu'nda psikolojik danışman ve rehber öğretmen olarak görev yapmaktadır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Melek AYZAZ, Çukurçayır Mah. Yedikaldırım Cad. 1001 Pırlanta Sit. A Blok Kat: 6 Daire: 30 Ortahisar/TRABZON

E-Posta : melekayaz43@gmail.com

Telefon : 0532 697 21 93